AYLIK
SANAT
EDEBİYAT
DERGİSİ
ekim '86
62
KDV dahil
400 TL

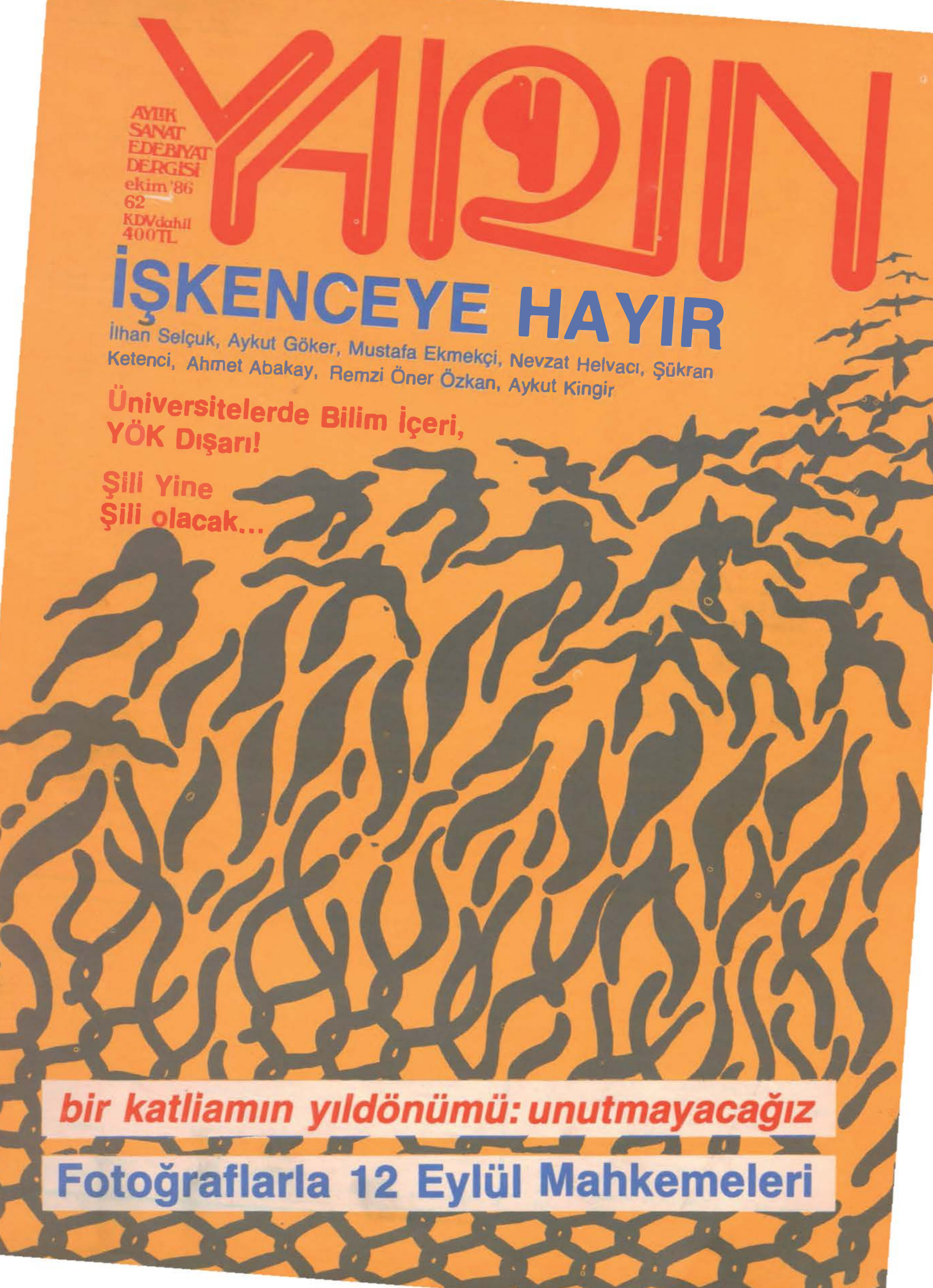
YAZIN

İŞKENCEYE HAYIR

İlhan Selçuk, Aykut Göker, Mustafa Ekmekçi, Nevzat Helvacı, Şükran Ketenci, Ahmet Abakay, Remzi Öner Özkan, Aykut Kingir

Üniversitelerde Bilim İçeri, YÖK Dışarı!

Şili Yine Şili olacak...

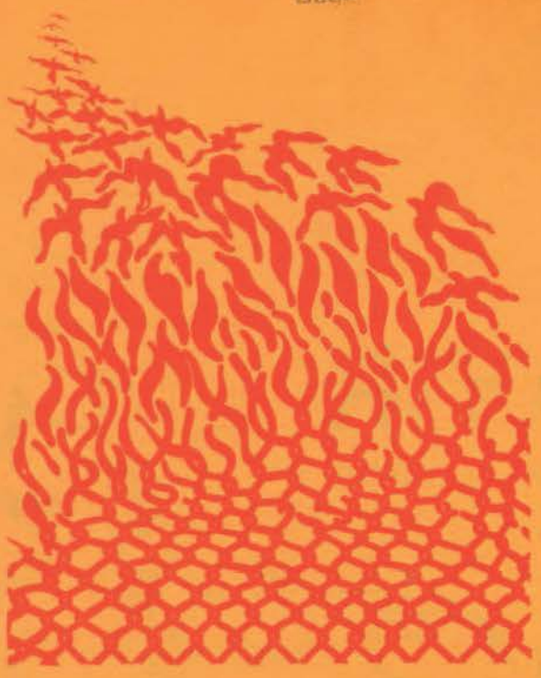


bir katliamın yıldönümü: unutmayacağız

Fotoğraflarla 12 Eylül Mahkemeleri

TÜSTAV
ARŞİVİ
Umur Coşkun
Bağışı

TÜSTAV
ARŞİVİ
Umur Coşkun
Bağışı



YARIN/ 3
İşkenceye Hayır/Basını, partileri, kitle örgütlerini, iktidarı göreve çağırıyoruz!/ İ. Selçuk, Ş. Ketenci, M. Ekmekçi, N. Helvacı, A. Göker, R. Özkan, A. Kingir, M. Ekmekçi, G. Şaylan 5
Dünya Barış Konseyi Gn. Serreteri: "Dünyanın tüm barış güçleri birleşmeli..." 6
MUSTAFA OKAN / Unutmayacağız! 7
86 Türkiye'sinden Mahkeme Manzaraları 8
60 - 70 Dönemi Gençlik Liderleri tartışıyor/ K. KOLCUOĞU - F. ARAL 10
Bir İdamın Yıldönümü: "Kanım özgürlük ağacını sulayacak, mücadele sürecektir!"/ Türkçesi: Yarın Çeviri Kurulu 14
TANER GÜREL/Pavlov'un Köpek Deneyinin bir Çeşitlemesi: Pinochet 15
MUSTAFA ÇETİN/Şili Yine Şili Olacak! 16
İHSAN DOĞRAMACI: "Harçlar üç katına çıkacak." 19
Demokrasi Mücadelesinde Yeni bir Adım: EKMEK VE HAK DİLEKÇESİ 20
HAKAN EKEN/Üniversitelerde bilim içeri, YÖK dışarı! 21
NERGİS ALGÜN/Bir Eylül Buluşmasından Notlar 22
Silahlanma ve silahsızlanma: Sorular - Yanıtlar/ Derleyen: Sevgül Uludağ 24
TUFAN AYDIN/Videoda Savaş Propagandası ve Anti - komünizm 27
NİHAT YILDIZ/Dünden Bugüne Alman Sosyal Demokrat Partisi 28
Kuruluşunun 37. Yıldönümünde, bilimde, sanatta, sporda bir ileri ülke: Demokratik Almanya 31
ZEKİ YÜCEL/Bağlantısızlar Hareketi "Emperyalizmle Mücadelede 25 Yıl" 32
Türkiyeli Aydınlarla Dayanışma Girişimi 33
ÖĞRENCİ POSTASI ile söyleşi 34
Somut Adımlarıyla Örnek bir Dernek: ETÖD yönetim kuruluyla söyleşi 36
Dünya Öğrenci Forumu'na doğru 37
Okuma Notları 38
Yarın 6. Yıl Abone Kampanyası başladı! 41
İSMAİL DOĞANER/Şiir 30
HALİSE DEVRİMCİ/Şiir 31

YARIN

ENGELLER VE GELECEK

Bruno, bir merdivenden yavaş yavaş yüksekçe bir odun yığınına çıktı.

Cellat onu, bir direğe zincirle sımsıkı bağladı.

Celladın başına, görebilsin diye iki delik açılmış bir kukuleta geçirilmişti.

Ateşte diri diri yakılmak suretiyle ölüme mahkum edilen Bruno, korkmadan insanların gözlerinin içine bakıyor, cellatsa yüzünü bir maske altında gizliyordu.

Odunlar tutuşturuldu. Yel ateşi körükledi. Alevler Bruno'nun ayaklarına yaklaştı, elbisesini sardı.

Papazlar dikkat kesilmişti. Bruno hiç olmazsa bu son dakikada pişman olup fikirlerinden döner miydi acaba?

Fakat umutları boşunaydı. Bruno aman dilemeyecekti. Ağzından ne bir söz, ne bir inilti çıkacaktı.

Bruno'nun ölümü Bruno'nun sonu değildi. Bruno, geleceğini başkalarının lütuflarında aramayan milyonlarca insanın kavgasında yaşadı. Ve insan hayatının sonsuzluğunda ölümsüzleşti.

Ogünden bugüne aradan geçen yüzyıllar pekçok şeyi değiştirdi. Ama cellatların korku dolu gözleri hala kimliklerini gizleyemeyen karanlık maskeler altında. Dün Bruno'yu ateşe atanlar bugün genç insanları idam sehpalarının önünde sıraya sokuyor; bilimadamlarını, aydınları vatan haini ilan ediyor. Ve geleceği karanlık bir bugün üzerinde "yükseltmeye" kararlılar.

Ancak geleceğin sahipleri, her yeni günle birlikte, dünyanın neresinde olursa olsun sinmeyeceklerini, kazanılmış hiçbir haklarını terketmeyeceklerini gösteriyorlar. Çünkü kendilerini hiçbir zaman başka güçlerin lütfu ile gerçekleşecek bir demokrasi hayaline kaptırmıyorlar.

Türkiye insanı da bugün demokrasinin önündeki engelleri daha iyi görmektedir. Demokrasinin "varlığı"na ilişkin inandırıcı kanıtlar talep etmektedir. İşçiler sendikal haklarının gençler demokratik eğitim, meslek ve iş haklarının önündeki engelleri bilmektedirler. Anneler, babalar idam istemiyle yargılanan çocuklarının neden "suçlu" olduklarını bilmektedirler...

Basın da pekçok üyesinin neden parmaklıklar arkasında kaldığını bilmektedir.

İşte tüm bunların omuzlarımıza yüklediği sorumlulukla demokrasi için verilen her çabayı çabamız saymalı, demokrasi mücadelesi, bu çabalar biraraya getirilerek güçlendirilmelidir.

Yarın da her sayısında bu çabayı bir adım daha öne götürmek amacındadır. Ve demokrasinin önünde engel olarak gördüğü herşeyi tartışmaya, sergilemeye kararlıdır. "Cezaevi zulmü" de bunlardan biri. Temmuz sayımızdan bu yana, yoğunlaştırarak sürdürüyoruz "cezaevi zulmü" üzerine yayınımızı. Bu sayımızda da bir değerlendirme yazısı ile bilimadamlarının, yazarların, öğrenci dernekleri başkanlarının, gazetecilerin görüşlerinden oluşan bir soruşturmaya yerveriyoruz. Ve bitip tükenmek bilmeyen örneklere bir yenisi daha ekleniyor: Savunma hakkının nasıl engellendiğini bu kez "fotoğraflarıyla" belgeliyoruz.

Yine bu sayımızda Haziran 1985'de yayınına başladığımız "Gençlik Liderleri Tartışıyor" yazı dizimizin yayımına uzun bir aradan sonra tekrar başlıyoruz.

Şili gerçeği değişik yüzlerle dünyamız üzerinde dolaşıyor. Yoksulluk getiriyor, geri kalmışlık getiriyor, ölüm getiriyor uğradığı heryere. Şili gerçeği ve şili halkının onurlu mücadelesini tüm aşamalarıyla sayfalarımızda bulacaksınız.

Geçtiğimiz ayların iki önemli olayı da bu sayımızda değerlendiriliyor: Alman Sosyal Demokrat Partisinin son kurultayı ile Bağlantısızlar Hareketinin Zimbabwe'de yapılan zirve toplantısı..

Yarın, bu aydan başlayarak üç ay boyunca sürecek yeni bir etkinlikler programı hazırladı. Her yeni sayımızda bu etkinlikleri ayrıntılarıyla duyuracağız. Etkinlikler, hem okuyucularımızla daha yakın olmayı, hem de yeni kolaylıklar sunmayı hedefliyor. Bu ay Abone kulübümüzün etkinliklerini açıklayarak başlıyoruz. İndirimli Abone Kampanyası ile birlikte sunulan pekçok etkinliğe okurlarımızın katılmasını bekliyoruz. Yarın, bugüne dek kendisine sahip çıkan okurlarını abone olmaya, yeni okurlar yeni aboneler kazandırmaya çağırıyor. Kampanyamıza ilişkin tüm ayrıntıları bu sayımızdaki Abone Kulübü Duyurusunda bulabilirsiniz.

Sevgi ve dostlukla...

□ SAHİBİ
Sami Alptekin

□ SORUMLU YAZİŞLERİ YÖNETMENİ
Mustafa Okan

□ BÜRO VE TEMSİLCİLİKLER
İsveç : Gürkan Uçkan
Box 38045, 10064
Stockholm

F. Almanya: Mehmet Bilgin
Vulkan Str. 20
4000 Düsseldorf 1

Hollanda: Ramazan Ekinci
Postbus 392
6040 AJ Roermond

İsviçre: Serdar Ataman
Apollo Str. 8
8032 Zürih

Kıbrıs: Sevgül Uludağ
19 Necmi Avkıran Sokak
Lefkoşa

İzmir: 856. Sokak
Nurhan 3/502 Konak

İstanbul: Divanyolu
Hoca Rüstem Sokak
Zafer Han, No: 7/14
Cağaloğlu

Adana: Levent Aksel
Özel Sancak İşhanı
Asmakat, No: 5
Dörtyolağzı

□ ABONE KOŞULLARI
Yurtiçin/Yıllık 3500
Altı Aylık 1800 lira
Yurtdışı/Yıllık 30,
Altı Aylık 16 DM.
Yurtdışı tek satış 3 DM

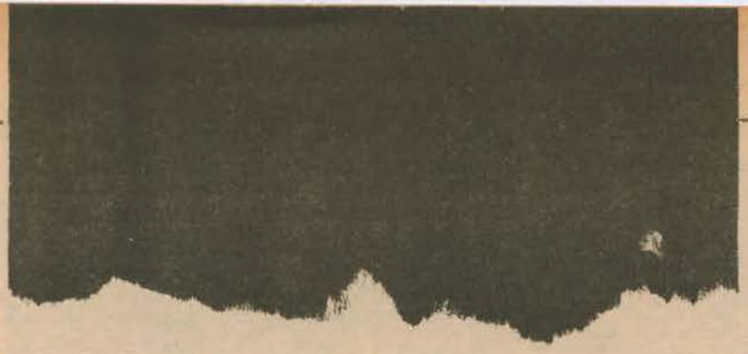
□ TEKNİK İŞLER
Dizgi : Norm Dizgi
Film : Denk Ajans
Baskı: Sanem Matbaacılık
Grafik Düzenleme: Yarın

□ YÖNETİM ADRESİ
Hanımeli Sokak, 19/10
Sıhhiye / Ankara

□ YAZIŞMA ADRESİ
Yarın, PK 723, Kızılay
Ankara

□ POSTA ÇEKİ
Yarın, 164860

□ DAĞITIM
Etkin Dağıtım 527 60 11



Etkin Demokrasi Mücadelesi İçin Birlik

YARIN

Erken açılan birkaçı dışında, ülkemizdeki üniversitelerin hemen tümünde, 1986-87 öğretim yılı bu ayın ilk haftası içinde başlıyor. Son yılların deneyimi gösteriyor ki, yeni bir öğretim yılı, üniversite kentlerinde toplanan yüzbinlerce genç insan için varolan sorunların ağırlaşarak sürdüğü, bunlara yenilerinin eklendiği bir dönem olarak planlanmaktadır. Buna karşılık, gene deneyimler, bu yeni dönemi, sorunlara çözüm arama uğraşının, mücadelesinin de büyüyerek süreceği ve elde edilen kazanımların yenileriyle pekişerek gelişeceği bir zaman birimi olarak algılamanın gerekliliğini ve yerindeliğini de bize göstermiştir. Evet, 1984'ten bu yana, tüm baskı ve engellemelere karşın, sabırla, inatla sürdürdüğü dernekleşme çabası,üniversite gençliğinin kendi sorunlarına yabancılaştırılmasının, ayakları yerden kopuk, düşünmeyen, siyaset yapmayan bir kesim haline getirilmesinin, demokrasi mücadelesinden koparılmasının olanaksız olduğunu en somut biçimde ortaya koymuştur. Kuşkusuz, kökleri 1950'lere kadar giden bir gençlik hareketi geleneğinden soyutlanamayacak bu son iki yıllık başarıların dikkat çeken bir yönü de, onları gerçekleştirenlerin, Türkiye'de demokrasinin en hazırlıklı, en programlı ve en destekli bir biçimde askıya alınması sürecini, kendi bireysel gelişme, olgunlaşma süreciyle özdeş yaşayan genç insanlar oluşundadır. Gerçekten de, bugünün üniversite gençliği gözlerini dünyaya 1960'lı yıllarda açan, siyasal olayları algılamaya ise en erken 1970'lerin ortalarında başlayan gençliktir. Başka deyişle, bu genç insanlar, kimin niçin işine yaradığı ve neyi nasıl hazırladığı güncelliğin tüm açıklığıyla saptayarak tarihe aktardığı bir anarşinin örgütlendirilip, tırmandırılması sürecini; bu hazırlık evresini izleyen bir ekonomik darbeyi (24 Ocak) ve ekonomik darbeyi kalıcı, kurumsal ve sorunsuz kılmayı amaçlayan bir siyasal darbeyi (12 Eylül) kendi özgeçmişleriyle özdeşleştirebilecek insanlardır. Aynı gençlik, 12 Eylül sonrası baskı uygurunun en insanlık dışı biçimlere de bürünerek sürdürüldüğü, bir sindirme, güçsüzleştirme, suaturma sürecinin en önemli hedeflerinden biri olmuştur. Öyle ki, YÖK'ün kurulması başlı başına gençliği demokrasi mücadelesinden koparıp depolitizasyonu kalıcılaştırmaya yönelik bir yatırımdır.

Ancak bugün, ekonomik-siyasi darbelerin üzerinden altı, YÖK'ün kuruluşunun üzerinden beş yıl geçmişken 86-87 ders yılıyla yeni bir sorunlar ve mücadele dönemine giren üniversite gençliği, yetmişi aşkın öğrenci derneğinin çalışmalarından sözedebilmekte, kültürel akademik sorunlara ilişkin birim etkinliklerinin başarılı sonuçlarını sergileyebilmekte ve tüzel kişiliğini kazanan derneklerde giderek artan üye sayılarıyla gücünü somutlayabilmektedir. Demokratik öğrenci hareketi kitleselleşme yolunda önemli adımlar atmış, en önemlisi kendi sendikal yayın organını oluşturarak önündeki tüm yasal engellere karşın ulusal birlik konusundaki dayatan gereksinimi yaşama geçirmeye başlamıştır. Şu anki yasal engellere karşın, Ulusal Öğrenci Birliği'nin oluşturulması mücadelesi örgütlenme biçimine ilişkin tartışmalarla öğrenci hareketinin gündemine oturmuştur. Önümüzdeki dönemde, öğrenci derneklerinin etkisini üniversite gençliğinin tüm sorunları karşısında artırması ve giderek daha etkin bir demokrasi unsuru olması gerekmektedir. Bu etkinlik artışını belirleyecek olan iki temel unsur ise, hiç kuşkusuz, yalnızca her bir dernekte değil, daha da önemlisi ülke düzeyinde gerçekleştirilmesi büyük önem taşıyan kitlesellik ve birlik unsurlarıdır. Ulusal Öğrenci Birliği'ne giden yolda, demokratik kitlesel örgütlenmeyi her yönüyle en sağlıklı temeller üzerinde yükseltmenin tek yolu olan hoşgörülü, katılımcı, yapıcı tavırlar, ülke çapında iletişim ve dayanışmanın güçlendirilmesine hizmet edecektir. Aynı şekilde, ulusal iletişim ve dayanışmanın geliştirilmesi de tek tek derneklerdeki farklı unsurları, grupları birlikten yana bir tutuma çekmeye yarayacaktır. Unutulmamalıdır ki, öğrenci gençlik, kendi içindeki görüş ayrılıklarını siyasi mücadele malzemesi yapmak gibi bir sorunla karşı karşıya değildir.Sorun görüş ayrılıklarının sağlam bir birliğin kurulması ve korunmasını engellemesine izin verilmesi ve böylelikle demokrasi karşıtı güçlere karşı ortak mücadelenin en etkin biçimde verilmesi sorunudur. İhsan Doğramacı'nın "üç kat artması" olasılığından sözettiği harçlardan, atılmalara, vizelerle tam bir anarşiye dönüştürülen değerlendirme sisteminden açıkta kalan binlerce öğrenci ile "yurt" adı verilen kışlalarda kalan diğerlerinin yaşadığı barınma sorununa, oradan sağlıklı beslenme ve bilimsel çalışmanın tanınmayan haklar kapsamına girmesine dek onlarca, yüzlerce sorunun çözümünün, gençliğin ülkenin politik yaşamındaki yerini almasıyla olan ilintisi unutulmamalıdır. Bu çerçevede dernekleşme sürecinin başlangıç aşamalarında atılan temelin üzerine sağlam bir yapıyı sabırla, inatla çıkma görev ve sorumluluğu, üniversite gençliğini bekliyor. Öte yandan sözkonusu sorunların ve gençleri de ilgilendiren tüm antidemokratik uygulamaların ortadan kaldırılması daha geniş bir siyasi yelpazede sürüp giden mücadelenin başarısı ve buna bağlı olarak siyasal güçler dengesinde meydana gelebilecek, demokrasi güçlerinden yana değişmelere dayanıyor.

Olanca anti-demokratikliğiyle yapılan 6 Kasım 1983 seçimleri ile 25 Mart yerel seçimlerinden sonra yeni bir "sandık deneyimi" olan 28 Eylül ara seçimleri, sonuçlarının bir iktidar değişikliği getirmeyecek olmasına ve yapılış koşullarındaki benzer anti-demokratikliğe karşın, siyasi yelpazede bir hareketlilik getirdi, ülke çapında bir politikleşme sürecini belirginleştirmiş oldu. İktidar partisi olarak seçime girmenin tüm zaman ve yöntem belirleme olanaklarına sahip olan ANAP'ın 28 Eylül öncesi "paniği" de, bu politikleşmenin sezilmesiyle artar görünüyordu. Nitekim devletin çeşitli kurum, yetki ve olanaklarını seçim yatırımı olarak kullanan, seçimlerin yapıldığı 11 çevrede "ağır topları" aday gösteren hükumet partisi, diğer iktidar kurumlarının da desteğiyle propagandasının ana çizgisini ırkçı-şoven kışkırtmalar, "biz gidersek istikrar biter" türü sloganlar ve muhalefeti bölme politikası üstüne oturtmuştu. Korunan mantık, halka siyasetten uzak durmasını öğütleyerek seçimlerde oy isteme mantığıydı.

Seçim sonuçları ise (derginin baskıya girdiği taribteki en son kamuoyu yoklamalarına göre) bazı önemli gelişmeleri gözler önüne seriyor. Buna göre, 28 Eylül'de ANAP yüzde 32 oy alarak birinci parti durumunu korumaktadır. Bu da, ANAP'ın son seçimlerde aldığı oy oranının yüzde10geriletilmesi ve aynı tarihte parlamento dışından seçimlere giren SODEP, DYP, RP oylarında yüzde 42 olarak yansıyan muhalefet oylarının, bu kez SHP-DYP-DSP — RP olmak üzeredört muhalefet partisinde toplanan yüzde 61 gibi yüksek bir orana ulaşmasıdır. Bu oranlarda, seçim sonuçlarının kesinleşmesiyle ortaya çıkabilecek her türlü oynama olasılığını saklı tutarak söyleyelim, bu ANAP'ın birinci parti konumunu yitirmesiyle eşdeğer bir başarı olmasa da, altı yıldır dayatılan anti-demokrasiye karşı hükümetin geriletilmesi açısından önemli bir başarıdır. Seçim sonuçlarını, ANAP'ın muhtemelen yeğleyeceği gibi 8-2-1, 6-4-1, 11-0 vb. oranlarla değerlendirmek bu seçimlerin anti-demokratikliğini tümüyle gözardı etmek olacaktır. Oysa 28 Eylül'de ANAP hanesinden silinen her oy başlıbaşına önemlidir Muhalefetin, özellikle SHP ile DYP'nin yaklaşık % 25'erlik ... bir oy potansiyeline oturmuş olması da azımsanamaz. Bu arada, gene aynı yoklamalarda SHP + DSP = yüzde 33 gibi bir sosyal demokrat oy toplamının, bu tutumlarıyla ANAP'ın da alkışını toplayan DSP yöneticileri tarafından bir elin tersiyle itilmiş olması gerçeği de, 28 Eylül'ün akıllarda kalacak derslerindendir.

Peki seçim sonrası dönemde ne olacak? Yapılması gereken; TBMM' deki siyasi partilerden,meslek örgütlerine, işçi sendikalarından öğrenci derneklerine kadar tüm demokrasi unsurlarına düşen görev, demokrasi mücadelesinin güçbirliği temeli üzerinde geliştirilerek sürdürülmesidir. Anti-demokratik ara seçimlerin ANAP tarafından herhangi bir şekilde bir başarıymış gibi gösterilerek, bunun bir gövde gösterisine dönüştürülmesi engellenmelidir. İçinde bulunduğumuz aylarda, siyasi ve ekonomik baskılardaki olası bir artışa göğüs gerebilmek, buna direnebilmek için her türlü yorgunluk-yılgınlık belirtisinden uzak durulmalı, geri adımlardan kaçınılmalıdır Seçim öncesinde "toplumsal güçleri birleştirme" yönünde olumlu bir çaba gösteren (İ.Selçuk, Cumhuriyet, 23 Eylül 86) ve yüzde 25'luk oy oranıyla TBMM'de yeralan bir parti olarak SHP'ye düşen, seçim bildirgesindeki demokrasi istemlerinin asla gerisine düşmemek, bunları daha da ileri götüren, ANAP'ın yeni uygulamalarına asla tepkisiz kalmayan, demokrasi güçleriyle dayanışmaya açık bir politika izlemektir.

Toplumdaki tüm demokrat, devrimci, sol ve sosyalist güçlerin önündeki görev demokrasi mücadelesini daha etkin kılmak için birarayа gelmek, ortak hedefte birleşmiş bir siyasi bütün, bir cephe oluşturma çabasını ilerletmektir. Toplumsal yaşamın her alanında örgütlü, birleşik ve kitlesel bir demokrasi mücadelesinin ivmesi arttırılmalıdır. 28 Eylül'le iyice belirginleşen politikleşme de, bu yönde çok iyi değerlendirilmesi gereken elverişli bir süreçtir. Üniversitelerin açılması ve sandık deneyiminin geride kalması ile girdiğimiz şu yeni günlerde en geçerli çağrı yine "daha etkin bir demokrasi mücadelesi için birlik" çağrısıdır.



Cezaevleri Gerçeği Üstüne...

Erşen Sansal

Cezaevi, kelepçe, hapis, işkence hücre vs. kural olarak insan yaşamında en az duyulması gereken kavramlar. Kural olarak bu böyledir. Çünkü sağlıklı olan, insanın her türlü baskıdan uzak, yaşama hakkı güvenceye alınmış, özgür bir toplumsal birey olarak yaşamını sürdürmesidir. Bu nedenle insanın özgürlüğünün sınırlanması "kural dışı"dır. Fakat bu kural dışı olan, günümüzde kurala dönüştü. Bir usta yazarımız, iyi insan olabilmenin altı koşulundan bir tanesinin 'hapis yatmak' olduğunu eleştirel bir dille söylüyor.

İnsan haklarını tartışmanın bazı öyleslne yitirildi ki, artık günümüzde "adi mahkum", "normal hapislik" gibi deyimler, yerleşik olarak kullanılıyor. Bu ayrımın öbür yanını oluşturan, "siyasi suç", "siyasi tutuklu", "siyasi hükümlü" gibi kavramlarsa kanunlarda bile yer aldı. Devletin resmi terminolojisine girdi.

"Hapislik" ve "normal" kavramlarını bir arada benimsemek, oldukça güçtür. Cezaevleri doğanın değil, biz insanların yarattığımız bir gerçek. Bir insanın cezaevine konulması nerede ve ne nedenle olursa olsun "normal" çerçevesinde değil, "normal dışı" çerçevesinde yer alan bir olaydır.

Büyük ozan Nazım Hikmet;

"Yıldızlar uzakmış, toprak ufakmış
Umrumda değil, aldırmıyorum.
Bilmiş olsun ki, benim için
Daha hayret verici,
daha kudretli,
daha egemen
ve kocamandır
Yolu üstünde durulan
Zincire vurulan insan."

diyor. Şiire Nazım Hikmet'in 'Mikrokosmos" adını vermesi, bir insanın özgürlüğünün sınırlandırılmasının ne denli büyük bir çerçeve oluşturduğunu vurgular.

Cezaevleri ile tutukluluk ve hükümlülük koşullarının dikkatle izlenmesi ve bu koşulların iyileştirilmesi yolunda çabalar gösterilmesi, yalnızca humanist ceza anlayışının değil, intikamcı anlayış dışında her türlü anlayışın bir gereğidir. Ancak görülen örnekleri değerlendirmede yola çıkarken, "intikamcılık", "kısasa kısas" vb. ölçütleri bir yana bırakmak gerekmektedir. Çünkü uygulamada görülen örnekler, "insancıl olmayan" ya da "onur kırıcı" olma boyutlarını geride bırakarak "zalimce davranış ve işkence" niteliğini kazanıyor, hatta bunu da aşarak "işkence ederek öldürme" doruğuna ulaşıyor.

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonunca hazırlanarak, 1984 yılında kabul edilen "İşkence ve Öteki Zalimce İnsanlık Dışı ve Onur Kırıcı Davranış ve Cezaya Karşı Sözleşme"nin 1. maddesinde işkence şöyle tanımlanıyor: "İşkence, bir kimseyi kendisinden ya da üçüncü bir kişiden bilgi ya da itiraf sağlamak, kendisinin ya da bir üçüncü kişinin işlediği ya da işlediğinden kuşku duyulan bir eylemden ötürü, onu cezalandırmak kendisine ya da üçüncü bir kişiye gözdağı verme ya da onları zorlamak amacıyla ya da herhangi bir türden ayrım gözetmeye dayalı bir nedenle bir kamu görevlisi ya da resmi sıfatla davranan bir başkası tarafından ya da onun kışkırtması ya da onayı ya da izniyle bilerek maddi ya da manevi ağır acı vermek ya da eziyette bulunmaktır."[1] Görülüyor ki, Birleşmiş Milletler Örgütü, her türlü zalimce davranışlar kapsamında işkenceyi tanımlarken, geniş bir çerçeve benimsemekle birlikte, işkencenin başlıca "itiraf sağlamak" amacına dayalı olabileceğini kabul etmektedir. Bunun yanı sıra, işkencenin bir "ceza" olarak tanım kapsamına alındığı söylenebilir. Ancak bu tanım, bizim için iki nedenle geçerli bulunmamaktadır.

1. Birincisi, Türkiye bu sözleşmeye taraf değildir.

2. İkincisi ise, görülen örneklerin bu tanıma sığamayacak boyutlara taşmış olmasıdır. Gerçi yargı literatürümüz, son dönemde "...İşkence, sanıktan doğru cevap almak için yapılmaktadır. Eğer doğru olmayan uydurma cevaplar verilirse, işkencenin gayesi, doğru cevap almak olduğuna göre, işkence daha da artırılacaktır. O halde, bu durumun sanıklarca bilinmesi tabii olduğuna göre, bu önermenin mantıki sonucu işkenceya maruz kalanın doğru cevap vermesidir. Aksi takdirde işkenceye arttırarak devam edilecektir. Öyleyse, ifadelerin işkence altında alındığı kabul bile edilse, sabit bile görülse, bu; ifadenin gerçek dışı olduğunu, itibar edilemeyeceğini ortaya koymaz..." biçiminde gerekçeler taşıyan hukuk belgeleri[2] kazanmıştır. Fakat bu gerekçelerde bile izahı yapılamayacak işkenceler görülmektedir. Yarın Dergisi'nin Temmuz, Ağustos ve Eylül 1986 tarihli sayılarında anlatılan örnekler, işkencenin itiraf sağlamak ya da doğruyu söyletmek için yapılmadığını açıkça kanıtlıyor. Hiç bir soruşturma aşamasında işkencenin asla kabul edilemeyeceği bir yana,[3] soruşturması tamamlanarak tutuklanıp cezaevine konulmuş, hatta bakkında hüküm bile verilmiş olan kimselere yaşatılan insanlık dışı akıl almaz eziyetler, işkencenin salt itiraf sağlamak amacı ile yapılmadığını açıkça kanıtlamaktadır.

Gerçekten de, soruşturması tamamlanmış insanlara cezaevlerinde işkence edilmesinin nedenlerini başka düşüncelerde aramak gerekmektedir. Anlatılan örnekler, öncelikle, işkence edenlerin ve ettirenlerin giderilemeyecek bir kinle hareket ettiklerini göstermektedir. Bu kinin nedenleri ise, elbette kişisel değildir Başka türlü; işkencecilerin, daha önce hiç tanımadıkları, yüzünü bile görmedikleri kişilere böylesine zalimce davranmaları açıklanamaz. Bir başka neden ise, uygulanan işkenceler ile bir amacın gözetilmiş olduğudur. Bu nedenle ise, işkence edilen kimselerin kişiliklerini eritmek, yok etmek, onları olabildiğince aşağılayıp kişiliklerini kaybettirmek. Bu suretle bu işkenceler, işkence yapılan kimselere yöneldiği kadar, onların ötesinde yığınlara da yönelmektedir. Bu nedenle işkenceye karşı duyarlılık ve tepki de toplumsal bir görev olmaktadır. Eğer bir ülkede işkence varsa, o ülkede bütün insanlar ağır bir tehdit altındadırlar. Eğer bir ülkede işkence varsa, o ülkede insanlık onuruna yönelen bir saldırı vardır. Bir kişiye bile yapılan işkenceden herkesin payına bir şeyler düşmektedir.

Osmanlı Mebusan Meclisinde Rıza Tevfik Bey'in söylediği sözler, bugün de aynısıyla geçerlidir: "Efendiler! Bugün ülkede bir feryat vardır. Bu bir gerçektir. Ben işitmedim demek sanırım biraz kuvvetli sözdür. Bu feryadı herkes işitiyor. Hatta bu kimsetle ilişkisi olmayan, hapishanelerle ilişkisi olmayan yöreler feryadı işitiyor. Bunu sadece biz değil, yabancılar da işitiyor."[4] (1910)

Bugün de işkence, ülkede yükselen feryatlardan birini, kuşkusuz en güçlüsünü oluşturuyor. Basında çıkan yığınla haberler, her şeye karşın açılabilmiş işkence davaları, hatta televizyonda işkence görmediğini anlatan sanıkların açıklamaları, işkence konusunda yoğun bir birikim olduğunu açıkça sergiliyor. Zaman zaman yetkili ağızlarca yapılan açıklamalarda, işkencede ölen insanların sayılarına ilişkin bilgiler de bunu doğruluyor.

Ülkemiz, zaman zaman görülegelen yoğun bir tutukluluk/hükümlülük olayını, tıpkı bir hastalık salgını gibi bir kez daha yaşadı ve yaşamakta da devam ediyor. Bu salgından hemen her ailenin payına düşen bir şeyler oldu. Bu nedenle "cezaevi gerçeği"nin yukarıda değindiğimiz toplumsal niteliği, hemen herkesi yakından etkiliyor ve ilgilendiriyor.

Yarın Dergisi'nin Temmuz, Ağustos ve Eylül 1986 tarihli sayılarında anlatılan ve kanıtları gösterilen olaylar, yetkili mercilerce ele alınıp ciddi biçimde değerlendirilmeli ve gerekli girişimlerde bulunulmalıdır. Basında yayınlanan ve mahkeme dosyalarına intikal eden olaylar, işkencenin sistematik ve metodik olarak yapıldığını göstermektedir. Bu, işkenceye karşı mücadelenin de köklü bir biçimde yürütülmesini gerektirmektedir. Bu nedenle işkenceye karşı mücadelede en önemli görevler, kanımızca Barolar, Barolar Birliği, Tabip ve Mühendis odaları ve öteki meslek kuruluşları ile demokratik birikim odaklarına düşmektedir.

Başlangıçta, özgürlüğün kural, özgürlüğün sınırlandırılmasının ise kural dışı olduğunu söylemiştik. Eğer cezaevine girmek de bir kural sayılırsa, bugün yaşanılan cezaevleri sorununun ileriye büyük bir tahribat bırakacağı, rahatça söylenebilir. Geçici bir dönem için yoğunlaşan olaylar, olağan dönemlerde de etkilerini sürdürdükçe, "olağan dışı"nı olağan saymaktan başka çare kalmaz. Bu ise, her ailede, kendi evlerinde kalan insanların cezaevlerinde kalabileceği olanlığını düşündükçe tedirgin olmalarına yol açar. Bu tedirginliği yaratmaya da, tepkisiz kalıp paylaşmaya da kimsenin hakkı yoktur.

1. E.Tuşalp: Bin İnsan, s. 46-47
2. Erzincan 2 No.lu Sıkıyönetim Mahkemesi, 1982/160 E., 1984/5 K.
3. "İşkence ve şair her nevi eziyet kat'a memnudur." (1876 Anayasası, md.26)
4. Ali Nejat Ölçen: Osmanlı Meclisi Mebusanında Kuvvetler Ayrımı ve siyasal İşkenceler. s. 110.



İşkenceye Hayır!

Basını, Partileri, Kitle Örgütlerini, İktidarı Göreve Çağırıyoruz!

Yarın, Temmuz, Ağustos ve Eylül sayılarında, Diyarbakır'dan Metris'e Samsun Emniyet Amirliği'ne kadar Türkiy'nin dört yanındaki cezaevlerinde ve sorgu odalarında yaşanan insanlık dışı olayları tanıklarının ağzından sayfalarına yansıttı. Yarın, bunu yaparken yayın yaşamının başından bu yana "cezaevi gerçeği"ne bakışını belirleyen üç unsuru hiç gözönünden ayırmadı: 1) Cezaevlerindeki, sorgu odalarındaki işkence, insanlık dışı uygulamalar yaygın ve sistemlidir. 2) Bu uygulamaların kurbanlarının çok büyük bir bölümü genç insanlardır. 3) İşkenceye karşı insan hakları için, genel af için mücadele vermek demokrasi mücadelesinin ayrılmaz bir parçasıdır.

İşte tüm bu düşüncelerle, yazarların, bilim adamlarının, çeşitli kitle örgütü temsilcilerinin görüşlerine yer veriyoruz.

... Son bir yıl içinde, cezaevi zulmünü anlatan haberler yazılı basınımıza, kanıtları, tanıkları ve hatta ayrıntılarıyla "önemli" denebilecek bir ölçüde yansıdı. Kamuoyunu bu konuda bilgilendirmenin önemi yadsınamaz. Ancak bu bilgilendirmeyi, bir bilinç, somut bir tepkiye dönüştürmek için daha neler yapılmalıdır? Sizce, bu konuda basının üzerine düşenler nelerdir?

...Demokratikleşme mücadelesinde vazgeçilmez bir yere ve öneme sahip olan demokratik kitle örgütleri, sendikalar ve siyasi partiler, antidemokratik yapılanmanın açık göstergesi olan cezaevi zulmü ve işkencenin önlenmesi için somut olarak ne yapabilirler?

...İşkence ve insan haklarına aykırı uygulamalar, iktidar tarafından çok uzun bir süre "Yokmuş gibi" gösterildi. Artık yoksanamayacak açıklıktaki somut örneklerin de "münferit" olduğu iddia edildi. Siz, bu uygulamaların siyasi sorumluluğu hakkında ne düşünüyorsunuz? İktidardaki kişi ve kurumların cezaevi zulmüne ilişkin olarak ne gibi önlemler alması, nasıl bir politika izlemesi gerekir?

İlhan Selçuk

Cumhuriyet Gazetesi yazarı

1) Basın üzerine düşeni yapmıyor, yapamıyor. Olayları gereken önemiyle kamuoyuna duyurmalı...

2) Örgütler ister istemez ilgilenmek durumundadırlar. Öncelikle siyasal partilerin "demokrasiye inşa" programında sorun yer almakla birlikte, özel ve ivedi olarak olaylar parlementoya getirilmelidir.

3) Bugünkü iktidar işkence olaylarını örtbas etmeye çalışarak tarihsel işlevini yerine getirmemektedir ve getirmemeye çalışacaktır. Önemli olan bu iktidarın geriletilmesi insan haklarını savunan sol gelişmenin iktidara tırmanabilmesidir. İşkenceyle savaşımın en somut yöntemi bir yandan bütün hukuk yollarının zorlanması öte yandan bütün işkencecilerin iktidardan uzaklaşması için siyasal çalışmaların yürütülmesidir.

Mustafa Ekmekçi

Cumhuriyet Gazetesi yazarı

İnsanlık Suçu İşkence...

"Yarın" Dergilerini karıştırıp, sorularını nasıl yanıtlayacağımı düşünürken, eski yazılarımı da şöyle bir gözden geçirdim. 12 Mart dönemi yazılarında baştan sona işkenceyle uğraşmışım. Erbil Tuşalp'ın "Bin Tanık" yapıtının girişinde de, bu yazılardan örnekler var. 6 Ekim 1973'te Yeni Ortam'da çıkan, birinin girişi şöyle:

"Hasan iki yaşındadır. Babası Nuri Bey, iki yıla yakın zamandır cezaevinde tutuklu. Babasını hep tel örgülerin, camların arkasından seyretti Hasan. Baba kucağı nedir, nasıldır bilmez daha. Taburenin üstüne çıkar. Tabii iki yaşında çocuk tabureye de çıkabilir, ayakta da durabilir-babasını seyreder:

— Nuri...

— Hasan'ım.

Babasına, Nuri diye seslenir Hasan. Annesi, Nuri der de ondan. Eve dönünce, annesiyle konuşma temrinleri başlar:

— Biz bugün kime gittik Hasan?

— Nuri'ye.

— Nuri kim?

— Baba..

Temrin ilerlemektedir. Babanın cezaevinde olduğu anlatılabilir yavaştan yavaştan..

— Peki, baban nerede oturuyor?

— Sandalyede...

Hoppala. Babasını ayakta görmedi ki biç. Havalara atıp tutmadı ki babası, nereden bilsin Hasan'cık..

Bu tutukevi yöneticilerine çok tutuluyorum, içerliyorum bazen. Sanırsınız ki, onlar ana-baba olmadılar. Ne olur küçük çocuklar içeriye kadar alınsalar da, babalarıyla, analarıyla kucaklaşsalar?

— Olur mu öyle şey, burası cezaevi..

Öyle diyecekler, diyebilir. Onlara da verilecek karşılık vardır.

Bir kuşak düşünün, çoğu babalarını, analarını camlar arkasından, demir parmaklıklar arkasından göre göre büyüyor.

— Efendim o kadar dokunuyorsa götürmesinler çocukları..

— Yaaa..."

Yazı daha uzun. Ellerinde, "Gün Ola Harman Ola" olanlar, tümünü okuyabilirler. Yazıda adı geçen Hasan, şimdilerde 15 yaşında. O olayları anımsar mı acaba? O zaman, babalarını, analarını doya doya göremeyen çocuklar, nasıl yetişmişlerdir?

Sorularınıza geliyorum: basın, aydınlar, eli kalem tutanlar; işkence olaylarını bir gün olsun bırakmamalıdırlar. Bugün cezaevlerinde, tutukevlerinde, bayramlarda yüz-yüze, yan-yana görüşmeler olabiliyor. Ancak bunun bile kolay sağlanamadığını düşünmek gerekir. Tümü savaşım sonucu olmuştur.

Bir süre, "işkence" olayının aktarılması, işkencelerin yazılması bile yasaklandı. İşkenceyi yazmak yasak! Eee, ne yapmalı? İşkence ortada, işkenceyi gören ortada, işkenceyi yapan ortada. Ama, işkenceyi yazmak yasak. Onun kolayını bulduğumu sanıyordum; "işkence" sözcüğü yerine, "eziyet" sözcüğünü kullandım! İnsanlara, eziyet edilebilirmiş gibi!

Bir insanlık suçu olan işkenceyi, ortadan kaldırabilmek için, "Ben demokratım" diyen herkesin savaşım vermesi gerekir. Sendikalar, Dernekler, ilerici kuruluşlar, tümüyle..

İşkence yapanın, yaptığının yanına kâr kalmaması gerekir. İşkenceci yaşamboyu izlemeli, cezası bağışlanmamalıdır. Çünkü bir işkencecinin yapmayacağı kötülük yoktur.

İşkence olayları, Türkiye içinde olduğu gibi, yurt dışında da ilgi ile, duyarlılıkla izleniyor. Konu bir insanlık suçunu kapsadığı için, yurt dışında ilgilenilmesi de doğaldır. "İşkence iddiaları ile bizi dışarıda rezil ediyorlar" sözü, saçma bir sözdür. İnsanların, insanlara yapılanlara ilgi duyması denli doğal bir şey yoktur. İnsanlığın, insancıllığın sınırlı bir vatanı yoktur çünkü. Onun vatanı tüm insanlık dünyasıdır.

Nevzat Helvacı

"İnsan Hakları Derneği Başkanı"

Geçen bir yıl içinde cezaevlerinde, sorgu odalarında ve başka yerlerde yaşanan zulmü sergileyen yazılar ve kitaplar yayınlandı. Anlatılanlar, olanların çok küçük bir bölümüdür. Bu yayınlara karşı kamuoyunun olup bitenler hakkında yeterince bilgilendirildiği söylenemez. Yazılanlar, genellikle bu konuda zaten duyarlı olanlarca okunmaktadır. Gene de bu yayınlarla önemli bir görev yerine getirilmiştir. Toplumda, hak ve özgürlüklere sahip çıkma ve aykırı uygulamalara karşı koyma bilinci yerleşinceye kadar, işkence olayları yazılmalı, işkenceciler teşhir edilmelidir. Ülkenin bir ucunda canı yakılan bir kişinin acısı, öbür uçtakilere kadar tüm insanlarca duyulmuyorsa, işkence uygulamaları "olağan" sayılabiliyor, karşı çıkılmıyorsa, o toplumda hak ve özgürlüklere sahip çıkma bilincinin yeterince yerleştiği kabul edilemez. İnsanlarımız, bir kişiye yapılan kötü davranışı, tüm topluma yapılmış bir haksızlık olarak görünceye, kendisine dokunmayan yılanı hoşgörme duyarsızlığından kurtuluncaya değin, bu konu gündemde tutulmalıdır.

Bir ülkede özel olarak işkenceciler yetiştiriliyor, işkence aletleri üretiliyor ya da ithal ediliyorsa, orada durumun daha ciddi olduğu açıktır. Bir ülkenin insanları arasında, karşıt görüşlü saydığı kişilere işkence yapıldığını duydukça açıktan veya gizli gizli sevinenler, "oh çekenler" bulunuyorsa, orada durum ciddi olmaktan öte vahimdir. Bir ülkeyi yönetenler işkenceyi, bir disiplin uygulaması ya da bir sorgulama yöntemi sayıyor, yapılanlara göz yumuyor ve işkencecileri koruyorsa, orada durum korkunçtur. Yöneten ve yönetilenleriyle tüm ülke insanları, "yüz karası bir insanlık suçu" olan işkenceye, içten karşı çıktıkları zaman bu sorun çözümlenmiş olur. Toplum, bu bilince erişinceye kadar basınımıza bu konuda önemli bir eğitim görevi düşmektedir.

Cezaevlerinde veya başka yerlerde uygulanan yasa dışı işlemler ve işkencelere karşı siyasal partiler, sendikalar ve demokratik kitle örgütlerine önemli görevler düştüğü kuşkusuzdur. Bu örgütler olup bitenlere karşı kamuoyu oluşturma yanında, sorumlulukları hakkında, parlamentoda siyasal, mahkemelerde ceza yönünden hesap sormalıdırlar. İşkencecilerle onlara göz yuman, teşvik eden ve azmettirenlerin yaptıkları yanlarına kalmamalıdır. Konu ile ilgili araştırma ve incelemeler yapılmalı, elde edilen veriler kamuoyuna ve ilgili yerlere sunulmalıdır. Kuruluşu henüz yeni olan "İnsan Hakları Derneği", bu amaçla çaba harcama kararındadır.

Aykut Göker

Ben sorularınıza tek biryanıt vereceğim. Bilmem bir katkım olur mu?

Cezaevlerinde olan bitenler konusunda kamuoyunu bilgilendirmeyi bir bilince ve somut bir tepkiye dönüştürme meselesi siyasi bilinçlenme-bilinçlendirme uğraşı içinde, o bütünün bir parçası olarak çözüme kavuşturulabilecek bir şey. Cezaevlerindeki uygulamalar birkaç kişinin öznel eğilim ya da niyetlerinden kaynaklanmıyor. Tanık olunan olaylar sadece ve sadece, yürürlükte olan siyasi rejimin cezaevlerindeki yansımasıdır. Cezaevlerinde, rejimin gereği yerine getirilmiştir, getirilmektedir.

Yalnız, bunu çok mekanik bir biçimde algılamamak gerekli. Rejimin gereklerine karar verenler var, bu gerekleri yerine getirenler var. Ne karar verenlerin, hem de uygulayıcıların kitle tabanları var, sınıfsal dayanakları, kültürel dayanakları var. Emri veren ve emri yerine getiren, verilen emir ve yapılan uygulama sınıfsal olarak, kültürel olarak kabulleniliyor, destekleniyor hoş görülüyor. Bu bağlamda, her şeyden önce belli bir kitle tabanının varlığına işaret ediyorum. Halk kitlelerinin önemli bir kesiminde halen egemen bulunan kültürel, ahlaksal birikim ve telâkkilere işaret ediyorum.

Cezaevlerindeki uygulamaları teşhir ederek kamuoyunda tepki uyandırma arayışı içinde olanlar, örneğin evde, okulda, mahallede, asker ocağında dayağa terbiye edici bir araç gözüyle bakıp, bunu son derece doğal karşılayan bir toplum kesitine karakollardaki, siyasi şubelerdeki, cezaevlerindeki dayağın yanlışlığını, insan onuruna yakışmadığını anlatabilmek gibi bir zor işle karşı karşıya bulunduklarını bilmek durumundadırlar.

Cezaevlerinde olanları elbette anlatalım, bıkmadan usanmadan anlatalım. Uygulatanı ve uygulayanı teşhir edelim. Hesap soralım, sorulmasını talep edelim. Ama toplumu -ve elbette en başta kendimizi- değer yargılarıyla, telâkkileriyle, bütünleştirmek gibi uzun erimli, uzun soluklu bir mücadelenin, çağımıza lâyık olmak-çağdaşlaşmak gibi bir mücadelenin sorumluluğunu her an duyarak, hiç akıldan çıkarmadan... Demokratik bir toplum; demokratça, özgürce düşünme ve davranma normlarını benimseyen, özümseyen, çağından haberdar, çağının değer yargılarından, insanca yaşamaktan, insan haklarından haberdar bireylerden oluşan bir toplum yaratma zorunluluğunu hiç unutmadan..

Şükran Ketenci

Cumhuriyet Gazetesi yazarı

1) Basın toplumun diğer kurumlarından soyutlanmış değil ki, sorumluluğu, kitleleri bilinçlendirme işlevini üstlenebilsin. Basının ancak ideal olarak kamuoyunu doğru yönlendirme, bilinçlendirme işlevi vardır. Uygulamada ticari kurumlar olan basın organları ancak bilinçli bir kamuoyu denetiminin varlığı ölçüsünde sorumluluk duyarlar. Ticari kaygılar, siyasal iktidarlarla iyi ilişkiler, ayakta kalabilme, yayınlanıyor olabilme kaygıları bir yana, basın çalışanlarını kusursuz bilinçli, sorumlu, bu toplumun geneli üstünde düşünmek hayalciliktir. Basın ideal anlamda, kusursuz demokrasi mücadelesi verebilse, bilinçli, sistemli işkencelere karşı çıkabilse ülkemizde zaten ne demokrasi ne de işkenceler sorunu olurdu. Kısacası basının kendi kendine sorumluluğunun bilincine varabileceği, gerekeni yapabileceği inancında değilim. Toplum bütün kurumları ile demokratikleşebileceği ölçüde basın da bu konudaki işlevini yerine getirecektir. Ancak göreceli olarak basın çalışanları bilinç ve sorumluluğu biraz daha ağırlıklı edinebilirlerse, ki basından beklenmesi gereken budur. İnsan haklarına, işkencelere karşı duyarsızlaştırılmış toplumun daha demokratik, daha insanca değerler kazanmasında, işkencelere karşı daha duyarlı olmasında yönlendirici olabilir.

2) Demokratik kitle örgütleri, sendikalar ve siyasal partilerin toplumu bilinçlendirme işlevleri toplumun örgütlenmeleri olarak tartışmasız basının önünde gelir. Ancak kitle örgütleri ve sendikalar açısından etkili olabilme bugünün koşullarında daha sınırlıdır. Aslında basın ve üniversiteler için olduğu gibi, demokratik kitle örgütleri, sendikalar ve siyasal partiler için de iktidar gücünün karşısında etkili olabilme başta Anayasa ve tüm yasal düzenlemelerde alabildiğine kısıtlanmış, yasaklara boğulmuştur. Bu yasakları ilk aşabilecek siyasal partilerdir. Öncelikle demokrasiye, insan haklarına inananlar, işkenceye karşı olanlar siyasal partilere güçlerini vermek zorundadırlar. Güçlü ve etkili siyasal partiler aracılığı ile ancak hızlı, etkili demokratikleşme süreci yaşanabilir. İşkencelerin kurumlaşmasına karşı etkili uğraş verilebilir. Elbet sendikalar ve demokratik kitle örgütleri bu arada boş oturacak değillerdir. Güçleri yettiğince uğraş vereceklerdir. Ancak günümüzde onlar açısından asıl ciddi sorun sorumlu kadrolar yönetiminde sendikalar ve demokratik örgütlenmelerin yeterli ve güçlü olamamalarıdır.

3) Siyasal iktidarların daha doğrusu bugünkü yapısı ile siyasal iktidarın işkencelere ve ağır cezaevi koşullarına içtenlikle karşı oldukları inancında değilim. Ancak güçlü bir kamuoyu denetimi, başta muhalefetteki siyasal partiler, sırası ile sendikalar, demokratik kuruluşlar, üniversiteler, hukuk kurumları, birey olarak yargıçlar ve basın mensuplarından sorumluluk duyanlar arttıkça, işkencelere sistemli karşı çıkışlar güçlendikçe, olay kamuoyuna mal oldukça, siyasal iktidar kendi eğilimlerine rağmen işkencelere, ağır cezaevi koşullarına karşı çıkmak, önlem almak zorunda kalacaktır.

Ahmet Abakay

Çağdaş Gazeteciler Derneği Başkanı

1 Türkiye'de geniş kitlelere ulaşan basın, özellikle 12 eylül 1980'den sonra ağırlıklı olarak iktidarlara, hem de özgür seçimlerle gelmeyen iktidarlara teslimiyeti dalkavukluğu seçti. Tekelleşmenin Türk basınına damgasını vurması bunda büyük rol oynadı. Bu nedenle basınımız demokrasi mücadelesine katılmamanın, sorumsuzluğunun ayıbını hep taşıyacaktır.

Bunun yanında işkencelere ve antidemokratik uygulamalara karşı onurlu ve sorumlu savaşım veren YARIN Dergisi başta olmak üzere, sayısı az da olsa bazı dergiler bu dönemin onurunu hep taşıyacaklardır.

2- Ülkemizde son 6 yılda 40'ı aşkın insanımız asıldı. Binlercesi işkence tezgahlarından geçti. Sakat kalanlar, ölenler oldu. Bu uygulamalar kurulan yeni rejimin, siyasal iktidarların uygulamalarının ürünleri olarak ortaya çıktı. Bu nedenle bu olumsuzlukları önlemenin yolu da siyasaldır. Birinci derecede görev siyasal partilere düşer. İktidar partisinin demokrasi, insan hakları diye bir kaygusu, sorunu olmadığı için, iş muhalefet partilerine düşmektedir. Siyasi partilerin ise bu konuda bazı ufak çıkışları dışında, programlı, bir gündem ne yazıkki, olmadı. SHP'li bazı parlamenterlerin olumlu çıkışları genelde bireysel çıkışlar olarak kaldı. Demokratik kitle örgütlerinin varlığı da, kuşkusuz demokrasinin varolduğu koşullarda olanaklı. Demokrasi mücadelesinden kaçan demokratik kitle örgütü zaten, kendi kitlesine, kendi varlığına yabancılaşmış demektir.

3- Siyasal iktidarların tartışmasız ana görevi insanların yaşama hakkını sağlamak, güvence altına almaktadır. Oysa Devleti yönetenler adam asmak, öldürmekle övünecek hale gelmişlerdir. Türkiye'de özellikle son 6 yıldır işkence ve cezaevlerinde öldürme olayları saklanamaz hale gelmiştir. Ülkenin en üst yöneticileri işkence ile ilgili uygulamaları "terane" olarak niteliyip, bunları "dış güçlerin" kamyanyası olarak ilan edebilmektedirler. Ancak Diyarbakır Askeri Cezaevi Savcısı, bu cezaevinden sanık olarak alınan 30 kişinin ölüsünün çıktığını açıklamıştır. Bu savcı "terane", "kasıtlı kampanya" diyenleri yalanlamaktadır. Çünkü sözünona "dış güçlerle" ilişkisi ihtimali herhalde sıfır olan bir kişi varsa o da Askeri Savcıdır.

Remzi Öner Özkan

SBF ÖD Başkanı

Artık küçük çocuklar bile cezaevi zulmünü, işkenceyi, filistin askısını büyüklerine soruyorlar, "münferit", "dış mihrakların kışkırtması" türünden bilinçli saptırmaları son aylarda artık kolay kolay kimse ağzına alamıyor. Bu düzeye gelinmesinde basın önemli katkı sağladı. İnsan onuruna yönelik her saldırının teşhir edilmesi sürdürülmeli, işkencecilerin üzerine gidilmelidir. İşkenceye karşı kararlı adımlar atılmasının yöntemi örgütlenmedir, bu nedenle, "İnsan Hakları Derneği", "Mahkum Aileleri Derneği"ne sayfalar sonuna kadar açılmalıdır.

Türkiye, dayatılan ekonomi politikalarının gereği balkın sesinin bastırılmak istendiği, halktan yana tüm girişimlerin, örgütlenmelerin yok edilmek istendiği bir dönem içersinde. Cezaevlerine tıkılan binlerce insan, bunlara yapılan her tür saldırı bu politikanın parçası. Kanlı ellerle kurulan bu yapı üzerine yerliyabancı üç beş holding oturmuş. Bu iktidarı devirmek için tüm emekçilerin güç birliği için çaba göstermesi gerekir.

Ne mahkeme, ne savunma hakkı, yalnızca "insanca yaşam hakkı" ister duruma getirildi mahkumlar. Yalnızca bunun için insanlar kendilerini yaktı Diyarbakır Cezaevi'nde. İnsanları bu koşullara getirmenin sorumluluğu iktidardakilerden başkasının değildir.

Muhalefet partilerinin insan onuruna yönelik her saldırıyı adım adım izlemesi, anında önlem alması gerekir, ülkemizin her yanında izleyici bürolar kurulmalıdır.

Aykut Kingir

Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrenci Derneği Geçici Yönetim Kurulu Başkanı

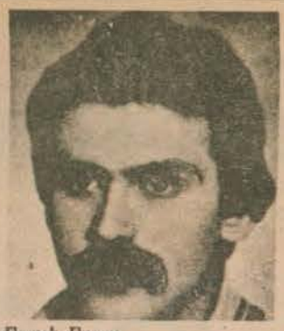
1) Basının görevinden sözederken, basını homojen yapıda bir kurum olarak ele almamak gerekiyor. Olan biteni, egemen güçlerin görmek ve göstermek istediği gibi gören, gösteren yüksek tirajlı lotaryacı holding basını ile, küçük fakat etkin tirajlı ilerici demokrat yayınları karıştırmamak gerekiyor. 1. gruptan beklenebilecek olan mesleğini seven demokrat gazetecilerin çabalarıyla zaman zaman kimi işkence olaylarını, açılan davaları ya da sonuçlarını duyurmak olabilir. İşkence ayıbını daha geniş bir kesime duyurabilmek, işkencecilerden hesap sorulabileceğini anımsatmak açısından yararlı olabilir. Fakat bu insanlık ayıbı karşısında asıl görev ilerici yayın organlarına düşmektedir. İşkenee konusunda algı daralmasına, kanıksamaya fırsat tanımayan inançlı, inatçı, uzun soluklu bir mücadele sürdürülmelidir.

2) Ülkemizde binlerce, onbinlerce insan işkenceden geçirildi, cezaevlerine kapatıldı. 6 yıldır sürüyor bu yasa tanımaz, insafsız, düşmanca tutum. 6 yıldır Türkiye'nin ilericileri, demokratları, Türkiye'nin insanları direniyor. Uğraşıyor. Anlamlı girişimler yapıldı, Tutuklu Aileleri Dayanışma Derneği, İnsan Hakları Derneği kuruldu. Dernekler, demokratik kitle örgütleri pekçok şey yapabilirler, elbirliğiyle, güçbirliğiyle. İşkenceye karşı çıkarken, direnirkenen küçük olanakları bile değerlendirmek gerekiyor. Yasal yollar sonuna kadar zorlanacak, işkence kurbanlarının sağaltımı, rebabilitasyonu; işkenceyi süreklileştiren, sürekli, kesintisiz işkence ortamı haline getirilen cezaevleri koşullarına karşı çıkılması ve birtakım iyileşmelerin sağlanması, güçbirliğini, örgütlü uğraşıyı gerektiriyor.

3) İşkencenin münferit olduğu söyleniyor. Binlerce onbinlerce münferit olaydan söz etmek.. Cezaevlerinde yıllardır sürekli, kesintisiz, aralıksız yaşanan insan onuruna aykırı ilişkilerin münferit olduğunu ileri sürmek, iktidarın ciddiyetini ya da toplumu, kamuoyunu ne kadar ciddiye aldığını gösteriyor. Münferit olsa ne olur? Bir Başbakan "benim bilgim dışında yapılmıştır, sorumluluğum yoktur" diyebilir mi? Diyebiliyor. Türkiye'de egemen güçler, gittikçe daha kalitesiz kadrolarla çalışmak zorunda kalıyor. Gittikçe daha sorumsuz, daha yetersiz, daha niteliksiz insanlar Başbakan olabiliyor. Eğer bu baskılar, Başbakanın, İçişleri ve Adalet Bakanı'nın ve daha yüksek mercilerin bilgisi ve yetkisi dışında oluyorsa ortaya şöyle bir durum çıkıyor. Bir terör örgütü, Emniyet Müdürlüklerini, Ekip arabalarını, cezaevleri kullanarak işkence yapıyor. Bu terör örgütünün üyeleri, polis, asker ve gardiyanlardan oluşuyor. Yaptıkları işler için devletten maaş alıyorlar. Her fırsatta 12 Eylül öncesindeki terörden sözeden, dönemin başbakanlarını sorumlu tutanlara, bu terör ve işkence örgütünün etkinliklerinden dolayı biraz utanç duymak düşmüyor mu?



Salih Gevenci



Faruk Ersan



Hürcan Gürses



Efraim Ezgin



Serdar Alten



Osman Nuri Uzunlar



Latif Can

Mustafa Okan

UNUTMAYACAĞIZ!

Salih Gevenci ... 1952 doğumlu. Öğrenci...
Faruk Ersan... 1954 doğumlu. Öğrenci..
Hürcan Gürses... 1952 doğumlu. Öğrenci...
Efraim Ezgin... 1955 doğumlu. Öğrenci...
Serdar Alten... 1955 doğumlu. Öğrenci...
Osman Nuri Uzunlar... 1958 doğumlu. Öğrenci...
Latif Can.. 1958 doğumlu. Öğrenci...

...

Genç ölümler için tarih yazmak zor. Henüz ellili yıllarda atmaya başlamış bir yüreğe yetmişli yıllarda durdu demek zor. Böyle bir acıyı gönlümüze gömmek zor. Anılarını aklımızın derinliklerinde tutsak edemiyoruz. Belleğimizde bıraktıkları iz, yaşadıklarımızı tüm gerçekliği ile açıklayan bilince dönüşüyor. Biliyoruz onların neden artık aramızda olmadıklarını. Biliyoruz, 9 Ekim 1978'de onlara kurşun sıkan ellerin 1980'leri yaratan özlemlerini.

9 Ekim 1978 bir yıldönümü. Yitirdiğimiz onlarca, yüzlerce, binlerce kardeşimize, arkadaşımıza o gece yedisi daha katıldı. Ankara'nın Bahçelievler semtinde bir evde kalan yedi genç aynı gece içinde katledildiler.. Artık 80'li yılları yaşıyoruz. Bugün, yitirdiğimiz tüm arkadaşlarımızın çabalarıyla onurlanan yıllara dönüp soruyoruz: Öldürmelerin ardında yatan gerçek neydi?

...

70'li yılların sonlarına doğru Türkiye'de terörün boyutlarının hızla büyüdüğünü, giderek kitlesel kıyımlara dönüştüğünü görüyoruz. Bilim adamlarına, gazetecilere, öğrencilere, öğretmenlere, işçilere, kadın ve çocuk demeden halka yöneltilen kurşunlarla toplum bir terör ortamı içinde yaşamaya mahkum edilmeye çalışılıyordu.

Öldürmelerin ardında yatan gerçek neydi? Bu sorunun yanıtının anlamı yalnızca geçmişe yönelik bir tartışmayı yanıtlaması olmayacak. Daha da önemlisi, demokrasi için yükselen her istemi "geçmişe mi dönmek istiyorsunuz?" tekerlemesi ile geri çektirmeye çalışan tutumlara bir yanıt oluşturması olacaktır. Bu durumda az önceki soru da daha geniş ve açık bir soruya dönüşüyor: 'Toplumda kimler kimden ne istemektedirler?"

Terör, seçtiği kurbanlarla ve çizdiği geniş hareket alanıyla çok amaçlı hedeflere sahip olduğunu gösteriyordu. Bir yandan bilim adamlarına öğretmenlere, öğrencilere, gazetecilere yöneltilen kurşunlarla demokrasi güçleri sindirilmeye çalışılırken, bir yandan da özellikle gençlik üzerinde inanılmaz boyutlara ulaşan kıyımlarla; politika, kitlelerin gözünde kanlı bir kör döğüşü ile özdeşleştirilmeye çalışılıyordu. Böylece toplumsal olaylar karşısında toplum ilgisizleşecek, bireyler politik kayıtsızlığın sessizliği içine çekilecek bu sessizlik içinden çıkılamaz bir bezginlik çemberine dönüşecekti.

Ancak tarihin İtalya'da, Almanya'da, İspanya'da Portekiz'de, Şili'de ortaya koyduğu gerçek yeterince açıktı: İnsanların öldürülmesi ile amaçlanan toplumsal sonuçlardan bu olaylarla ilgilenmeden kurtulabilme olanağı bulunmamaktadır. Kargaşa görünümü altındaki planlı terör yalnızca bir araçtı. Amaç doğrudan doğruya, kaderciliğe itilmiş bireylerin de içinde yer aldıkları emekçi kitlelerin örgütlülüklerinin bu kez tümüyle yok edilmesi, doğrudan doğruya onların üzerinde en ağır sömürü ve tutsaklıkların gerçekleştirilmesi, doğrudan doğruya onların kendi kaderleri üzerindeki söz ve eylem haklarının ellerinden alınmasıdır.

Kısacası hedef, doğruların kitlelerden yalıtılarak etkisizleştirildiği koşullarda, toplumsal kargaşa görünümü ile çeşitli toplumsal kesimleri baskıcı bir yönetimi, demokrasiye tercih etmeye zorlamaktı.

İşte bu hedefe giden yolun taşları kanlı cinayetlerle, kitlesel kıyımlarla döşenerek seksenli yılların rejimi kuruldu. Ve rejim bugün, aynı korku kitlelere "anımsatılarak" yaşatılmaya çalışılıyor.

...

Genç ölümler için tarih yazmak zor. Hayatı seven, geleceği genç yüreklerinde taşıyan kardeşlerimiz, arkadaşlarımız ölmediler. Onlar güzel bir gelecek uğraşının sınır tanımaz birlikteliğine inanmış dünyanın dört bir yanındaki milyonlarca genç yürekte yaşıyorlar.

'86 Türkiyesinden Ma



Adana 6. Kolordu Sıkıyönetim Mahkemesi



Aynı duruşmadan...

İNSAN HAKLARI EVRENSEL BİLDİRİSİ'nden...

«Madde 10: Herkes tarafsız, bağımsız ve halka açık bir mahkemede yargılanma, yasal hak ve sorumluluklarını belirtme hakkına sahiptir.

nkeme Manzaraları...



15. Mayıs. 1986



Aynı duruşmadan...

Madde 11/1: Kişinin kendini savunması için tüm olanaklar tanınmalı, halka açık bir mahkemede her sanık suçluluğu ispatlanana kadar masum kabul edilmelidir.

Madde 11/2: Ulusal ve uluslararası düzeyde suç olarak kabul edilmemiş bir davranıştan dolayı kişi suçlu bulunamaz yada suçunun içeriğinden daha fazla ceza verilemez.

1960-70 dönemi "gençlik liderleri tartışıyor"

Haziran 1985'te başladığımız ve 1960'ın yakın öncesi ile 1964 sonu arasındaki dönemi kapsayan beş konuşmayla ancak iki sayı sürdürebildiğimiz "1960-70 dönemi gençlik liderleri tartışması"na bu sayıdan başlayarak devam ediyoruz.

Tartışmanın bu ikinci bölümünde, 1960'lı yılların ikinci yarısına çevireceğiz gözümüzü. 1986 yılının son ayları yaşanırken, gençliğin gündemindeki sorunların geride bırakılan altı yıllık döneme bağlı olarak, tümüyle bugüne özgü bazı nitelikler gösterdiği söylenebilir. Ancak kendini daha çok pratik sorunlarda ve özel konularda belli eden bu kendine özgülük, "bağımsız ve kitlesel" bir gençlik hareketini yeniden sağlıklı biçimde kurma süreci bütünüyle gözönüne alındığında, yirmi yıl öncesinin bilinmesinin ve doğru kavranmasının hareket için yaşamsal önemde olduğu dikkat çekecektir. Türkiye gençliğinin mücadele ve örgütlenme tarihini eleştirel bir duyarlılıkla ele almak, gündemdeki sorunların çözümü yolunda nelerin nasıl yapılması ve nasıl yapılmamasına ilişkin önemli ipuçlarını da yakalamamızı sağlayacaktır. Gençlik hareketinin ilkeleri, biçimi, programı ve görevlerine ilişkin soruların yanıtları, geçmişin deneyleri bilindiğinde çok daha kolay verilecek ve çok daha kolay savunulabilecektir.

Gerçekten de, gençlik hareketinin tarihi önemli dersler alınması gereken bir deneyimler bütünü olarak çıkmaktadır karşımıza. Böyle olunca, bu tarihi öğrenmeye başlamanın geçerli yollarından biri de söz konusu deneyimleri en sıcak biçimde yaşamış kişilerle konuşmak, onlardan gerçekleştirdikleri ve gerçekleştiremedikleriyle, sorunları ve çözüm yollarıyla o dönemde birer gençlik lideri olarak oluşturdukları görüş ve gözlemlerini dinlemek. Ancak bir kez daha belirtmekte yarar görüyoruz ki, bizim gençlik hareketi tarihine bakışımız, gençliğin bugünkü sorunlarını ve görevlerini odak almaktadır. Gençlik hareketinin benimsemesi, uygulaması gereken ilke ve yöntemlerin altını çizerken, dışlanması gerekenleri, yeniden yinelenmesi, bedeli büyük bir hata olacak yanlış tutumları da özellikle vurgulamak istiyoruz. Yığınsal - sendikal temeldeki birleşik örgütlenmelerin gençliği nasıl etkin bir toplumsal güç olmaya yönelttiği gerçeğini "60-70 dönemi gençlik liderleri tartışması"nda bulmak nasıl olanaklıysa, dar politik örgütlenmeler ile yığınsal örgütlenmelerin işlev ve konum yönünden birbirine karıştırılmasının ne ölçüde bir etkisizleşmeye yolaçtığını görmek de mümkündür. İşte biz, tarihe bilimden ve ileriden yana olan bakışımızla bu doğruları yakalamaya çalışacağız. Bu amaçla, liderler ile yapılan konuşmaları, dönemin olaylarını, sorunlarını yeni kaynaklardan yararlanarak da ele alacak, tartışmanın bilgilendirici yanını pekiştirmek amacıyla bağımsız yazılarla da konuyu işleyeceğiz.

Tüm bu düşüncelerle, yeniden başlattığımız "60-70 dönemi gençlik liderleri tartışıyor" yazı dizisinin okurlarımızın yine yoğun ilgisiyle karşılanacağına inanıyoruz.

Kazım Kolcuoğlu "60 sonrası gençlik kendi üzerine düşen sorumluluğu yerine getirmiştir.."

YARIN □ *TMGT'nin (Türkiye Milli Gençlik Teşkilatı) başkanı olduğunuz dönemdeki çalışmalarınızı ve gençlik hareketlerini anlatır mısınız?*

KAZIM KOLCUOĞLU ■ T.M.G.T, Türkiye Milli Talebe Federasyonu, Türk Devrim Ocakları Türkiye Kadınlar Birliği, Türkiye İzciler Birliği, ve Türkiye Öğretmen Dernekleri Milli Federasyonu'nun üye oldukları bir konfedere kuruluş idi. Aynı zamanda bir uluslararası örgüt olarak Dünya Gençlik Teşkilatı (WAY) ve Avrupa Gençlik Teşkilatı (CENYC) üyesi idi.. B.M. teşkilatı FAO ve İşçi Bölümü İLO ile yakın ilişkileri vardı. Bünyemizde bilimsel çalışmalar ve araştırmalar yapıyorduk. Bu komisyonlarda görev yapan çok sayıda bilim adamı, gazeteci ve araştırmacı vardı.

1968 yılında TMGT başkanı seçildiğimde gençlik etkinliklerini azaltmak ve hatta saptırmak için meşru örgütler iki başlı hale getiriliyordu. TMTF'de bu duruma getirilmişti. Bu nedenle üniversite gençliğinin sorunları ve eylemlerine daha fazla ilgilenmek zorunda kaldık. Doğrudan üniversite talebe cemiyeti ve birlikleriyle diyalog içine girdik. Bu sırada tüm kamuoyunu ilgilendiren "Eğitim reformu" ve "Öğrencilerin üniversite yönetimine katılma" istemine dayanan boykotlar başlatılmıştı. Bu istemlere ilişkin geniş araştırmalar yapıldı ve raporlar hazırlandı. Bu raporlar bakanlık ve üniversite yönetimine sunuldu. Öğrencilerin istemleri çok haklı bulundu. Ama bu istemlere çözüm getirilmedi. Siyasi iktidar topu üniversite yönetimine, üniversite yönetimi siyasi iktidara attı. Hiçbir çözüm getirilmedi.

Diğer yandan yasal gençlik örgütleri iki başlı hale getirilirken, anayasal ve yasal eylemler korunacak yerde bu eylemlere meşru olmayan güçler tarafından silahlı saldırılara hedef oldu. 16 Şubat 1969 tarihinde yaptığımız yasal miting yetkililerin gözü önünde saldırıya uğradı. İki vatandaşımız öldürüldü, yüzlercesi yaralandı. Saldırılar önceden hazırlanmış bir tertipti. Bazı gazetelerin köşe yazarları miting günü için açıkça "Cihata Davet", "Namaza Davet" çağrıları yapılarak toplu namaz için Dolmabahçe sarayı ibadete açılıyordu. Bu yayınlar konusunda yetkililer uyarılarak gerekli önlemlerin alınmasını istedik. Ama hiçbir önlem alınmadı. Dolmabahçe ve Beşiktaş camilerinde namaz kılan bazı dinci gruplar silah, sopa, demir çubuk, şiş, bıçak ve diğer aletlerle Taksim'de yasal miting yapanlara yetkililerin gözleri önünde saldırdı. Bu saldırıyı yapanlardan hiçbiri yakalanmadı. Halkla gençleri karşı karşıya getirmek gibi çok tehlikeli bir taktik uygulanıyordu.

Yine Beşiktaş'ta camiden çıkanlar Yıldız Akademisi öğrencisi Battal Mehetoğlu'nu (15 Aralık 1969) öldürdüler. 23 Temmuz 1968'de Vedat Demircioğlu İTÜ yurdunun basılması sonucu öldürüldü. Taylan Özgür 23 Eylül 1969 yılında, gündüz Beyazıt meydanında tabanca ile öldürüldü., bu öldümeleri Mehmet Büyüksevinç Mehmet Cantekin, Necdet Güçlü isimli öğrencilerin öldürülmesi takip etti. Tüm bu cinayetlerin faillerinin hiçbiri yakalanmadı ve faili meçhul cinayetler olarak kaldılar.

Tüm bu cinayetlerin faillerinin yakalanması ve cezalandırılması için büyük çaba harcadım. Bir "Hukuk Komisyonu" kurdum. 100'e yakın



hukukçu komisyonda görev aldı. Yapılan çalışmalar ve alınan ihbarlar yetkili mercilere iletildi. Fakat yine bir sonuç alınamadı. Daha sonra saldırgan nitelikte yeni suni örgütler kuruldu ve bunlarda "Devlete yardımcı oluyoruz" adı altında silahlı saldırılar düzenlendi. Bunlara seyirci kalındı.

Can güvenliğinin kalmadığı, bulunmadığı ve yasal hakların yönetim tarafından titizlikle korunmadığı takdirde Demokrasiden, İnsan haklarından bahsedilemez ve legal hareketler kendini illegale bırakır.

Bir örnek daha vermek istiyorum 10 Kasım 1968'de Atatürk'ün ölüm yıldönümünde, Atatürk düşüncesinin temelini oluşturan bağımsızlık ve demokrasi için yetkilileri uyarmak amacıyla Samsun-Ankara yürüyüşü düzenledik. Bu yasal yürüyüş durdurulmak istendi. Mahkeme yürüyüşün yasal olduğuna karar verdi. Yürüyüşe devam edildi. Bu yürüyüşü sabote etmek için yürüyüşe öğrenci kimliğine sahip polisler katıldı. Bu polislerden biri Muzaffer Köklü idi. Yürüyüşe belli yerlerden katılarak kızıl bayrak çıkartıp basına yürüyüşte kızıl bayrak kullanıldı haberi verilerek yürüyüş sabote edilmek istendi. Olaya hemen el koydum. Ve bu kişi yürüyüşü terk etti. Yürüyüş Mamak'a geldiğinde büyük kalabalıklar oluşmuştu. Yürüyüş Anıtkabir'de bitirilecekti. Sayın İsmet İnönü beni çağırarak yürüyüşe saldırılma planları yapıldığını ve büyük olaylar olabileceğini istihbarat ettiklerini ve bu yürüyüşü durdurmamı istedi. O günlerde belli gazetelerde cihat yazıları yayınlanıyordu. Sayın İsmet İnönü'nün bu ikazı üzerine yürüyüşü Mamak'ta bitirdik ve seçilen bir kurulla otobüsle Anıtkabir'e gittik. Saygı duruşunda bulunduktan sonra şeref defterini imzalayarak yürüyüşü bitirdik. Daha sonra yürüyüşü sabote etmek isteyen polis yürüyüşle ilgili yaptıklarını "Yeni Gazete"de açıkça yazmıştı ve kendisi o zaman yurt dışına görevli olarak gönderilmiştir.

YARIN □ *Siyasal iktidarların gençliğe ve gençlik örgütlerine karşı tutumları ne olmuştur?*

KOLCUOĞLU ■ Gençliğin toplum içindeki durumu ve konumunu 1960'dan bugüne kadar bir değerlendirmeye tabi tuttuğum zaman da şöyle bir durum ortaya çıkar. 1960 yılında ve 60 sonrası gençlik gerçekten kendi üzerine düşen sorumluluğu yerine getirmiş ve 1961 Anayasasının insan hak ve özgürlükleri ve ayrıca Demokrasinin kurumlaşması olan bu Anayasa'nın hazırlanmasında büyük çabalar göstermiş ve bu çabaları dolayısıyla o zamanın yönetimiyle işbirliği içinde bulunmuştur. Türkiye'deki olayların ve siyasi tansiyonların değerlendirilmesinde öğrencilerin kendi kurmuş oldukları derneklerin düşüncelerine, görüşlerine o zamanın iktidarları gerçekten büyük önem veriyorlardı. Zaman zaman bu örgütleri ziyaret edip onların görüşlerini alıyor ve bu derneklerin başkanları da zaman zaman siyasal iktidarda bulunan kişileri ziyaret edip karşılıklı hoşgörü içinde kendi görüşlerini açıklıyorlardı. Tabii bu bir süre böyle devam etti. Ondan sonra daha önce de belirttiğim gibi yavaş yavaş bu derneklerin etkinlikleri kamuoyunda artmaya başlayınca siyasal iktidarlar bu etkinliği azaltma yolları aramaya başladılar. O zaman üniversite gençliğinin örgütlenme biçimi iktidar tarafından yozlaştırılma ve çift başlı, üç başlı hatta yok edilmeğe başlandığı için, gençlik hareketlerinin düzenlenmesi için üniversite örgütleri yetersiz kalmaya başladı. Ve değişik düşüncelerin örgütlenmeye başladığı yeni oluşumlar başlatıldı. 1965'ten sonra 1968'e kadar bir değerlendirme yaptığımız zaman o dönemin iktidarları tarafından gençliğe karşı tavırlar değişmeğe başladı. Gençlerin sağlıklı örgütlenmelerini sağlıksız hale getirmek için bazı müdahaleler oldu. 1966-67'den sonra M.T.T.B ve T.M.T.F'nun kongrelerinde siyasi iktidarların müdahaleleriyle iki başlı örgütler haline getirilmeye başlandı. Böylece etkinlikleri ve öğrenci içerisindeki yaygın birleştirici işlevleri de yavaş, yavaş azaltılmak suretiyle yeni örgütlenmelere doğru gidilmesi, yeni örgütlenme biçimlerinin araştırılması zorunlu hale getirildi.

1960 sonrasında M.T.T.B, T.M.T.F ve bunların bağlı olduğu Türk gençliğini temsil eden T.M.G.T. gibi dernek ve örgütler vardı. Daha sonraları S.D.D.F., F.K.F gibi derneklerde gençlik arasında kuruldu.

> **"... 1966 - 67'den sonra MTTB ve TMTF siyasi iktidarların müdahaleleriyle iki başlı örgütler haline getirilmeye başlandı. Etkinlikleri, yaygın, birleştirici işlevleri azaltılmak suretiyle yeni örgütlenmelere doğru gidilmesi, yeni örgütlenme biçimlerinin araştırılması zorunlu hale getirildi.."**

M.T.T.B, T.M.T.F ve T.M.G.T gibi örgütlerin iki başlı duruma gelmesi ve dağılması konusunda büyük çabalar gösterdiler. Sonuçta bu örgütlerin çoğu dağıldı. Yine yavaş yavaş gençliğin hareketlerini kamuoyuna yanlış gösterme, kötülemeye doğru onları kamuoyundan uzaklaştırmak için büyük propagandalar yapıldığını görmekteyiz. 1967-68-69 üniversite öğrenci hareketleri aslında belli gerçeklerden kalkılarak, belli gerçekleri dile getirmek için yapılmıştı. Bunların hepsi birer kitap, broşür haline getirilerek yetkili kuruluşlara dağıtılmıştı. Gençliğin bu görüşlerine yabancılaştırılmaya çalışılan kamuoyu ve iktidarın bu tutumu gençliği daha kavgacı, daha hırçın kendini kabul ettirme amacına yönelik hareketleri daha boyutlaştırmaya başladılar. Bunun karşısında hemen yine bilinmeyen eller tarafından olayların içe dönük kargaşaya dönüştürülmesi için öğrencilerin köşe başlarında ve camilerden çıkan belli gruplar tarafından öldürülmesi gündeme geldi. Gittikçe halkla, toplumla yani kamuoyuyla gençlerin arasına bir soğukluk ve gençlere karşı bir tepki yaratmasının her türlü yolu denenmeye başlandı. Gençlik yavaş yavaş Türkiye'deki sorunlara karşı uzaklaştırılma yoluna gidildi.

O zaman ben TMGT'nın genel başkanı olarak daima hareketin örgütlü ve demokratik ilkelere göre yürütülmesi için çok büyük çabalar harcamışımdır. Yapılan toplantılarda, mitinglerde bu çerçeve içinde yapılmıştır. Ama bu yasal, doğal ve aynı zamanda örgütlü, disiplinli hareketler belli ögeler tarafından basılmak suretiyle amacından saptırılmaya çalışılmıştır.

Tabii olaylar gittikçe bu niteliğe bürününce çatışmalar başladı. Değişik yerlerde, değişik baskınlar oldu. Hatta geceyarısı belli yurtları basmaya kadar, öğrencilerin barındığı yurtları basmaya kadar olaylar gelişti. Ve böylece olayları kendilerine fırsat edinmek isteyen unsurlarda tabii olayların içerisinde boy göstermeye başlad lar. Bunlar değişik unsurlar tabii. Şu an açıklamak olanaklı değil. Zamanla hepsi açıklanacak. Hangi unsurlar olaylara müdahale etti, neler yapıldı, tarih içinde hepsi açıklanacak. Tabii bu çok kısa ve çok çabuk gelişen süreç içinde bunların tahlilini yapmaya olanak yok. Ama kendimize göre bunlar n hepsinin değerlendirilmesini yapıyoruz. Gelecekte bunlar Türkiye'de elbette değerlendirilecek ve bunların gerçek yüzleri ortaya çıkacaktır. Ben başkanı olduğum TMGT'da bu konularda çok çaba harcadım. Her olayın üzerine gidilmesi, araştırılması konusunda büyük çabalar gösterdim.

Çünkü biliyordum ki böyle faili mechul cinayetler hem Türk ailesini hem Türk gencini, öğrencisini kötümserliğe, güvensizliğe götürecek ve bu güvensizlikte insanların kendi güvenliklerini kendi temin etmeğe ve araştırmaya götürecek. Tabii bu Türkiye için, Demokrasi için sağlıklı bir yol değil. Yalnız demokrasinin bitmesini isteyenler, özgürlüklerin bitmesini isteyenler bu olayları yarattılar ve böylece 12 Mart 1971 geldi. Ben 1970'de TMGT başkanlığından ayrılmıştım. Sonra malûm Sıkıyönetim dönemi içerisinde haklı, haksız bir çok insan tutuklandı. Hapishanelerde kaldı ve sonra bir kısmı aklandı, bir kısmı aftan yararlanmak suretiyle çıktı. Bir kısmı da mahkum oldu.

YARIN □ *Öğrencilik döneminden sonra siyasal yaşamla olan ilginiz nasıl sürdü?*

KOLCUOĞLU ■ Öğrencilik dönemim 1967'de bitti. Ama buna rağmen T.M.G.T. genel başkanı olarak göreve devam ettim. Bu başkanlık görevini tamamladıktan sonra kendi mesleğimi yapmaya başladım. Bu arada toplum sorunlarıyla yakın ilgisi olan uğraşlar içinde bulunduğumdan politik düşüncelerime yakın bir partiye üye oldum. O parti içerisinde çalıştım. 1980 öncesinde İstanbul il yönetim kurulu üyeliği yaptım. 1979 yılında meslek örgütümüz olan İstanbul Barosu yönetim kuruluna seçildim. 5 sene İstanbul Barosu yönetim kurulu üyeliği yaparak toplumdaki çalışmalarımı devam ettirdim. 1984 yılında yönetim kurulu üyeliğinden ayrıldım. Yine meslek çalışmalarıma devam etmekteyim. Şu anda yine düşüncelerime uygun bir partiye üye oldum. Topluma, halkıma karşı görevimi yerine getirmek için çabalarıma devam ediyorum. Bu konuda söyliyebileceklerim bunlar. ●

Fahri Aral "68'den sonra gençliğin doğru saptanmış hedeflerine karşı biraz da bilinçli şaşırtmalar başladı.."

YARIN □ *Öğrenci olduğunuz dönemin siyasal ekonomik koşulları ile üniversitelerin durumunu anlatır mısınız?*

ARAL ■ Öğrenci olduğum dönem Türkiye'nin toplumsal ve ekonomik yaşamında önemli değişimlerin başladığı bir dönemdi. Toplum bir askeri darbeyi geride bırakmış, yeni anayasa ile birlikte özgürlük, kişi hakları vb. konular tartışılmaya başlanmıştı. 27 Mayıs'ı bir ortaokul öğrencisi olarak karşılamıştım.

27 Mayıs ben de hızlı bir değişim yarattı. Günlük olaylara farklı bir gözle bakmaya başlamıştım. Şehre bir bir iki gün geç gelen gazeteleri daha sık okumaya, radyodan MBK'nun bildirilerini kaçırmaksızın dinlemeye dikkat ediyordum. Bir anda askerikavramlarla sivil kavramları yanyana düşünmeye başladım. Sözgelimi, özgürlük deyince askerle kucaklaşmış bir genç kız düşlüyor, barışı süngüye sarılmış bir zeytin dalında simgeliyordum. Gençlik ise her zaman en önde, elde bayrak yürüyen aralarında bir askeri öğrencinin de bulunduğu genç kızlar ve erkeklerdi.

Sonra üniversite yılları başladı. Lise öğrenimim oldukça yoğun bir siyaset ortamı içinde geçtiği için, bu ortamı hiç yadırgamadım. Bu arada Yön, Sosyal Adalet, Eylem gibi dergileri izliyordum. Bir de Yenikapı. Bizim kuşak için Yenikapı önemli bir yerdi. İlk tartışmalarımız oralarda başladı. Sosyalizmle tanışmamız. Sonra ilk okunan kitaplar, Strachey'in "Sosyalizm Nedir?"i, Carlo Cafieri' den "Kapital"in özeti. Ardından bizim için çok önemli olan 1965 seçimleri. TİP'in meclise girmesi Bunlar benim siyasal bilinçlenmemde önemli duraklardır. Artık kendimi bir kaç sene öncesinin soyut ilericisi olarak görmüyor, belirli bir dünya görüşünü, sosyalizmi benimsemiş bir kişi sayıyordum. Bu arada grevler, gelişen toplumsal muhalefet günlük hayatımızın tartışılan olayları haline gelmişti. Toplumda her şeyi konuşmak tartışmak istiyorduk. NATO, Ortak Pazar, İkili Antlaşmalar, ABD Üsleri ve benzeri konular gündemden inmiyordu. Kısacası bu dönem bir gencin sıradanlığına bir köşede dikilip durmasına izin vermeyen bir döemdi. Ben ve benim gibi bir çok kişi de bunu yaptı.

YARIN □ *Öğrenci derneklerinin 1960'lara kadar siyasal iktidarların denetiminde ve de onların çizdiği sınırlar içinde çalışan dernekler durumunda olduğunu görüyoruz. Gençlik, bu dernekleri gerçekten bağımsız, öğrenci gençliği temsil eden canlı örgütler durumuna getirmek için çalışıyor, bu çaba da siyasal iktidarla çatışmalara yol açıyordu. Nedenlerinden söz eder misiniz?*

ARAL ■ Öğrenci derneklerinin 60'lara kadar siyasal iktidarların denetiminde olduğunu saptamak doğrudur. Yalnız bunu salt siyasal iktidar kavramıyla değil, daha da genişleterek egemen devlet ideolojisiyle açıkiamak gerek. Bu biraz da rejimin yükseldiği temelle ilgili bir şey. Yani bir çeşit ideolojik gereklilik. Hele 50 öncesini düşünecek olursak, bu derneklerin önemli işlevlere sahip olduğunu açıkça görürüz. Başkanlarının, yöneticilerinin rektör veya dekan vb. olduğu bu örgütler devlet nezdinde itibara sahiptiler.. Dediğim gibi meselenin kökeninini cumhuriyet ideolojisinde aramak en doğrusu. Gençlik başından beri bir şeylerin "emanet" edildiği bir kesim olarak görüldü. Başlıca görevi de devleti ve cumhuriyeti korumak olarak tanımlandı. Böyle bakılınca sonunda egemen ideolojinin doğrultusunda örgütlenen, eylemde bulunan ve bunun için belirli ölçüde destek gören örgütler ortaya çıktı. Tabii bu anlayışın ürünü olabilecek eylemlerle birlikte. 50 öncesinin Bulgar mezarlığı, Wagon Lit olayları, Tan Matbaası'nın tahribi, Çiçek Palas Olayları, 50 sonrasının Kıbrıs mitingleri gibi. Aslında 27 Mayıs öncesi gençlik hareketleri de bu bağlamın dışında tutulmamalıdır. Ancak 60 sonrasının önemli özellikleri var. Ben konuya örgütler açısından değil, daha geniş olarak gençliğin tüm toplumsal etkinliği açısından bakmak istiyorum. Tabü bunun başında yürütülen eylemler ve bunların nitelikleri sözkonusu olmalıdır.

60 sonrası gençlik hareketlerindeki yoğunluk toplumsal gelişmeyle ilgili bir şey. Ama bu dönemin belirgin bir özelliği var. Bu dönemde gençlik hareketi hızla daha bağımsız olmaya doğru yoluldı. Kendisine teslim edilen "emaneti" korumanın değişik yollarını aramaya koyuldu. Bununla birlikte bağımsızlık kaygısı taşıyan gençlerin büyük çoğunluğu resmi ideolojinin dışına çıkamamışlardı. "Rejimin bekçiliği" gibi "kutsal" bir görev her an gündemdeydi. Siyasal iktidarı . yeniden ele geçiren, 60 öncesinin misyon sahipleri dönemin gençliğine göre resmi ideolojinin dışındaydı. Bu nedenle tartışma "kemalizmin yorumu" üzerinde yoğunlaştı. Bu arada iktidarı bir süre paylaşan, sonra da tekrar muhalefete geçen, "devleti kuran parti" de belirli bir safta yeralınca, 60 sonrasında hemen başlayan gençlik harektlerinde bağımsızlık özleminin yanısıra temelde resmi ideolojik çizgi egemen oldu.

DP'lilerin affına karşı yapılan mitingler, Atatürk büstlerine yapılan saldırıları protesto eylemleri vb. Geçerken belirtmekte yarar var, daha sonra anti-emperyalist bilincin egemen olduğu dönemlerde bile bir İmran Öktem yürüyüşü, çok farklı bir arka plana sahip 10 Kasını Samsun Yürüyüşü aynı bağlamda ele alınması gereken eylemlerdir. Ne var ki, az önce de belirttim, bu dönemin gençlik hareketleri bağımsız bir gençlik hareketi yaratmayı amaçlayan ya da bunun arayışı içinde olan eylemlerdi. Bunların yaratmış olduğu ortam gerçekten bağımsız bir gençlik hareketine giden yolun başıydı. Ama bu yoldan geçenlerin büyük bir bölümü eski İttihatçı geleneğin mirasını atamayarak, komplocu ve maceracı çizgiyi yeğledi. Bunun karşısında olan bir bölümü ise toplumsal değişimi sosyalizmde aradı. Ama onlar bunu yaparken ideolojiyi dar kalıplar içine sıkıştırdıklarından gençlik için hayati olabilecek özgür gelişmeyi ve hareket kabiliyetini engelleyici tavırlarda bulundular. Sonunda bu yapılanmadan güdük ve üretken olmayan bir çizgi çıktı. Ama bütün eksikliklerine günahlarına rağmen 60 sonrası gençlik hareketi bir muhalefet perspektifi getirmiş, siyasal bilinçlenmenin alanını genişleterek gençliğin özgür gelişimini sağlamıştır.



YARIN □ *Dönemin gençlik örgütlerini işlevleri nelerdi, hangi politik görüşleri temsil ediyorlardı ya da etkileniyorlardı ve gerçekleştirilen başarılar nelerdi?*

ARAL ■ Bu örgütlerin politik görüşleriyle,öğrenci hareketi içindeki işlevlerini anlatmak uzun sürer. Kabaca bir yakıştırma da gerçeği yansıtmayabilir. Sonra bazı konular var ki, bunların anlatılması, yazılması şu anda bir hayli zor. Yine de içinde bulunduğum, görev aldığım gençlik örgütleri için bir şeyler söyleyebilirim. MTTB, TMTF, TMGT gibi örgütlerde bilfiil görev almadım, ancak yöneticilik yaptığım cemiyetler bu kuruluşlara üye olduğu için benim de dolaylı bir üyeliğim oldu. Bu örgütler bir anlamda "yarı-resmi" yapılarıylabelirli dönemlerde gençliğin temsilciliğini yaptılar, kimi zaman siyasal iktidarlarla uzlaşmaya girdiler, hazan de çatıştılar. Tüm gençliği kucaklamalarına rağmen ideolojik konumları hep resmi alanda kaldı, bunun sınırlarını aşamadı. Benim öğrencilik dönemlerimde bu örgütler işlevlerini kısmen yitirmiş, siyasal çatışma alanları haline gelmişti. 27 Mayıs öncesinde başı çeken bu kuruluşlar, daha sonra özellikle AP iktidarı ile çatışmaya girdi. Çeşitli kongre oyunları, tahsisatların kesilmesi gibi baskılar sonucunda örgüt yönetimleri de etkisizleşti. MTTB AP iktidarının yanında yer alırken, sağ

kesimdeki gençleri toparlamaya çalıştı. TMTF ve TMGT ise CHP'li kalarak, ilerici gençliğin bir araya geldiği örgütler haline geldi. TMTF'ye bağlı İÜTB, AÜTB gibi kuruluşlar ve bunlara bağlı fakülte cemiyetleri oldukça kalabalık ve hemen hemen tüm üniversite gençliğini temsil eden kuruluşlardı. Öğrencilerin öğretime ilişkin sorunları, kitap, vize, harç gibi işlemlerini de bu kuruluşlara bağlı cemiyetler tarafından yürütülürdü. Bu örgütlerin fakülte yönetimleriyle çok yakından ilişkileri vardı.

Özellikle 65'lerden sonra hızlanan toplumsal değişim, TİP'in siyasal alanda sesini duyurması, sosyalist düşüncenin yaygınlık kazanması, bu örgütler içinde görev alan bir çok gencin düşüncelerinde değişiklikler yaptı. TMTF'nin öncülük ettiği "Milli Petrol" kampanyası, grevlerin desteklenmesi, anti-Amerikan gösterilerin ilk örnekleri hep bu değişimin ürünleridir. Bu arada bir üst kuruluş olan TMTF çeşitli kongre oyunlarıyla işlemez hale gelirken, bağlı örgütlerden İTÜ Öğrenci Birliği gibi kuruluşlar giderek artan siyasal ivme ile yeni bir mücadele dönemini başlattı.

Bu bağımsız bir gençlik hareketinin temel unsurlarını barındıran sürece doğru gidişti. Bu arada en çok tartışılan sorunların arasında üniversiteye ilişkin olanları geniş öğrenci kitlesini yakından ilgilendiriyordu. Özel Okullara karşı "Ankara Yürüyüşü gibi eylemler de hem akademik sorunlara hem hem de siyasal sorunlara el atan görünümdeydi. TİP'in kısa bir süre içinde gelişmesi, öğrenciler arasında sosyalizmi benimseyenlerin çoğalmasıyla birlikte ayrı bir örgütlenme gereği de gündeme gelmişti. Bunun sonucunda daha önce bir kaç fakültede kurulan fikir kulüpleri'nin biraraya gelmesiyle birlikte 1966 yılında FKF (Fikir Kulüpleri Federasyonu) kuruldu. FKF ve daha sonra aldığı adla Dev-Genç üzerine söylenecek şeyler bir kaç satıra sığmaz, bu nedenle daha değişik bir bağlamda ele alınması gerekir. Şu kadarını söyleyeyim ki, bu tür bir örgütlenme isteği de bir ihtiyacın sonucuydu. Bunun gençlik içindeki bağımsızlık özlemi ile ne ölçüde eklemlendiği ayrı bir tartışma konusudur. Fakat özellikle 68'lerde yükselen kitle hareketleri içinde üniversiteye yönelik sorunların siyasal planda ya da daha genel olarak toplumsal planda tartışılmasını sağlayan ortamda bu yapılanmanın payı büyüktür. FKF içinde yer alan arkadaşlar, öğrenci kitlesinin daha demokratik bir yapı içinde, sorunlarını siyasal düzlemde de ele alabileceğini göstermiş, bu alanda resmi ideolojiden uzaklaşan çözümler sunabilmiştir. Özellikle "Üniversite Reformu" ve genel olarak "Eğitim" sorunları bu sayede açıklık kazanmıştır. Ama bütün bunlara rağmen, yine tartışmasına burada girmek istemediğim ideolojik sekterlik, sorunlara daha dinamik düzlemlerde çözüm bulma yerine kolaycı yollarla rahatlama, sosyalizmi bir rehabilitasyon aracı gibi görme eğilimleri FKF'nin o dönemde aşılamayan handikapları oldu. Bu nedenle düşüncedeki yapıcılığa rağmen atalet, bu yapılanmayı büyük gençlik kitlesinden kopardı. Tabii bunun başka nedenleri de var. O da ayrı bir konu.

Fahri Aral: "'60'ların sonunda demokrat gençlik hareketinin gücü, genel gelişmeye bağlıydı. TİP'in o dönemdeki etkinliği, grev hakkının kullanılması, DİSK'in sendikal hareketteki öncülüğü gibi birçok olumlu faktör vardı."

YARIN □ *O dönemde yöneticiliğini yaptığınız derneğin çalışmalarını, üye sayısını, yönetimin size karşı tutumunu, karşılaştığınız sorunları, toplumdaki tepkileri ve yaptığı eylemleri örnek vererek anlatır mısınız?*

ARAL ■ Ben 1967-68 döneminde İ.Ü. Orman Fakültesi Talebe Cemiyeti Başkanlığı yaptım. Ardından yine aynı cemiyetin yönetim kurulu üyeliğinde bulundum. Bunun dışında ilk kurulduğu yıl olan 1966'da FKF (Fikir Kulüpleri Federasyon) İstanbul Sekreterlik Kurulu ile Genel Yönetim Kurulu üyeliğini yürüttüm. FKF, Dev-Genç adını aldıktan sonra da Genel Yönetim Kurulu üyeliğim bir kaç dönem sürdü.

O dönemde talebe cemiyetleri adı altında örgütlenmiş kuruluşlar İÜTB'ye bağlı idiler. İÜTB (İstanbul Üniversitesi Talebe Birliği)'de diğer üniversitelerde varolan benzeri birliklerle TMTF (Türkiye Milli Talebe Federasyonu) üyesi idiler. Fakültelerdeki cemiyetlere tüm öğrenciler üye olurlardı. Seçimler ise tüm öğrencilerin katılımı ile gerçekleştirilirdi. Tüzükler buna göre düzenlenmişti. Bu cemiyetler ve üst kuruluşları her zaman belli çatışma alanları olmuştur. Son yıllarda ise çatışma tamamen siyasi bir nedene dayalıydı. Fakat o güne gelinceye kadar yer yer bölgecilik de etken olmuştur. Her seçimde öğrenciler il il, bölge bölge ayrılır. Bunun yarattığı çatışma ortamı içinde kıyasıya bir mücadele verilirdi. Tabii bu daha sonra yerini tamamen siyasi bir konuma bıraktı.

Bizim grup olarak seçimleri aldığımız güne kadar, yani 1967 güzüne kadar fakültemizdeki gruplaşmada siyasal bir yan pek yoktu. İlk kez biz, devrimci grup adıyla çıktık ve seçimleri kazandık. Bunu yaptığımız zaman da belirli bir siyasal görüşü savunuyorduk. Ama bize oy verenlerin çoğu bu yönde asgari bir bilince sahipti. Bu konumda olmayanlar ise biraz da kişisel nedenlerle, bizim öğrencilerin güncel sorunlarına eğilebileceğimizi bilerek oy verdi. Yöneticiler ise doğal olarak bir kuşku ve tedirginlik içine girdiler. Ama nedense başlarda hiç bir engelleme olmadı. Bazı öğretim üyeleri bizim ileriye yönelik iyi işler yapabileceğimizi, desteklenmemiz gerektiğini bile savundu. Sonra cemiyet olarak çok meşru bir konumuz vardı. Bakanlıktan, Fakülte yönetiminden yardım alıyor, ihtiyaçlarımızın büyük bir bölümünü bu yolla sağlıyorduk. Tüm öğrencileri temsil ettiğimiz için de çok rahat davranıyorduk. Bir de bize karşı olan sağcılar vardı. Onlar ise yaptığımız şeylere değil, düşüncemize bakıyorlardı doğal olarak. Yoksa öğrencilerin bir çok sorunu çözmüş, fakülte içinde demokratik bir havanın oluşmasını sağlamıştık. O dönem çatışmaların büyümeye başladığı bir dönemdi. Orman Fakültesi gibi sessiz bir yerde birdenbire şiddetlenen bir süreç yaşadık. Ama yine de bir yıl sonraki seçimleri kazanmıştık. Bu kez, sosyal demokratlar da ayrı bir liste ile girmişlerdi. Başarımızın nedeni öğrencilerin güncel sorunlarını demokratik bir ortam içinde çözmeye çalışmamızdı. Ancak ikinci dönem -ki bu 69 yılı filan oluyor- yönetimin de bize karşı tutumu sertleşti. O yıllar üniversite işgallerinin olduğu yıllardı. Cemiyetler sık sık yönetimlerle karşı karşıya geliyor, çalışmaları engelleniyordu. Bir süre sonra fakültenin yurt binası, sağcılar tarafından işgal edildi. Böylece cemiyetin çalışmaları fiilen engellendi. Bir noktayı daha ekleyeyim. Aslında fakülte yönetiminden önce, bakanlıkla karşı karşıya kalmıştık. Bunun başta gelen nedeni bizim o yıllarda hazırlanan Orman Yasa Tasarısı'na karşı gösterdiğimiz tepkiydi. Kaldı ki, bu eylemde fakülte de bizimle birlikteydi. Aslında klasik bir öğrenci derneğini daha işlevsel hale getirmiş ve öğrenci çoğunluğunun desteğini almıştık. Siyasallaşmaya rağmen hiç bir zaman bizi destekleyen kitleden soyutlanmadık. Fakülte içinde demokrasiyi yaşatabildik. Ama bu tavra alışkın olmayan sağcılar ve yönetim tarafından engellendik. Fakülteye şiddeti oldukça planlı bir biçimde sokan faşistler, sonunda cemiyeti işlemez hale soktular.

Şu kadarını söyliyeyim ki, o dönemde benzeri derneklerde iyi işler yapıldı. Öğrencinin günlük sorunlarından kopmadan demokrasi mücadelesi verildi. Bu da o yılların koşullarına göre az şey olmasa gerek.

YARIN □ *1960'dan sonra gençlik hareketleri hız kazanıyor. Bu yoğunlaşmanın nedenleri nelerdi? 1960'lı yılların ikinci yarısında hareketin nasıl bir gelişim izlediğini anlatır mısınız?*

ARAL ■ 60'lardan sonra gençlik hareketlerinin hız kazanması bir çok nedene bağlı. Soruna toplumsal gelişmeye bağlı vb. biçiminde bir çözümle yaklaşmak biraz kolaycılık oluyor. Kuşkusuz, kitlesel eylemlerin yoğunlaşması 60 sonrasında gözlenen gelişmenin ürünü. Bunun ekonomik temeli de var. Ama bir de bu yıllarda gençliğin resmi ideolojiden, egemen devlet ideolojisinden uzaklaşma eğilimi ile bunun yaşandığı süreç var ki, bunun getirmiş olduğu bağımsızlık teoriği bir çok şeyin belirleyicisi oldu. Bu dönemin gençlik hareketlerinde gözlenen iki eğilimin yanyana geliştiğini görürüz. Bir yanda yeni filizlenmeye başlayan bağımsızlık ve sosyalizm kavramlarının biçimlendirmeye çalıştığı özgür ve gelişmeye açık bir hareket öte yanda bunu kendi kavramları içinde hapsetmeye çalışan "rejimin bekçiliği" ile sosyalizmi birleştirmeye çalışan geleneksel devlet ideolojisi. Bana göre gençlik bareketlerinin yoğunlaştığı ve niteliksel değişimler gösterdiği yıllar 1967-69 arası olmuştur. Bu iki yıl içinde gençlik, gerçekten nasıl bir dünyada, nasıl bir Türkiye'de yaşadığını öğrenmiş, sorunların çözümünde doğru davranışlar gösterebilmiştir. Özellikle 68 yılı gençliğin kendi sorunlarıyla ülke sorunlarını birlikte kavradığı, geniş öğrenci kitlesinin doğru hedeflere yöneltildiği bir yıldı. Bağımsızlık, anti-emperyalist bilinç ve özgür gelişme bu yıllarda daha değişik bir ivme kazanarak yapısından gelen radikalizmi tutarlı bir hale getirdi. Sanıyorum ki, bundan sonra gençliğin doğru saptanmış hedeflerine karşı biraz da bilinçli şaşırtmalar başladı. Belki de başlatıldı. Bağımsızlık retoriği resmi ideolojinin kılık değiştirmiş yeni söylemleriyle birlikte işlenmeye, kolaycı çözümlerle süslenmeye başladı. İttihatçı, komplocu, darbeci gelenek kendine yeni çıkış noktaları bulmak zorundaydı. Nitekim buldu da. Eylemlerin niteliği değişti. Yalnız bunda faşist hareketin örgütlenerek, bilfiil saldırıya geçişini gözardı ettiğim anlaşılmasın. Ancak bana göre güçlü, her yanıyla gelişmeye, özgürce biçimlenmeye açık, demokrat bir gençlik hareketi küçük bir azınlığın etkisini yokedebilirdi. Tabii bu genel gelişmeye de bağlı bir şeydi. TİP'in o dönemdeki etkinliği, grev hakkının kullanılması, DİSK'in sendikal hareketteki öncülüğü gibi bir çok olumlu faktör vardı.

YARIN □ *Dönemin kitlesel eylemlerinden hangileri sizin öğrencilik yıllarınıza denk geldi? Bu eylemlerden söz eder misiniz?*

ARAL ■ 60'tan başlayarak 71'lere kadar gelen dönemdeki gençlik hareketlerinin tümü öğrencilik yıllarıma rastlamıştır. Bunları teker teker sıralamaya gerek görmüyorum. Bir çoğuna katıldım, izledim, içinde oldum. Gerçekten bu hareketlerin çoğu ilk kez yaşanan hareketlerdi. Bunlara katılanların coşkusu amaçları, yöneldikleri hedefler belki de farklıydı. Ama bir tek şey hiç değişmiyordu: Değişim ve daha güzel bir dünya özlemi. Bunun yanında bağımsızlık ve özgürlük. Bunlar eskiye oranla niteliksel sıçramalardı. Gazete basıp, matbaa yakmaktan gelen bir gençliğin ulaştığı bu noktada çizdiği çok renkli tablo buydu işte. Dayanılmaz bir şeydi bu. Daha genel bir bağlamda ele alırsak, bu hareketlerin içinde kaba çizgileriyle görülen bir psikoloji vardır ve her koşulda kendini gösterir, açığa çıkarır. Bu o andaki koşullarla yakından ilgilidir. Ayrıca sosyal bilinçlenme gibi faktörler de bu psikolojiyi belirler. Bir yanda kişilerin tek tek psikolojisi -ki bu da genç bir insan için çok önemlidir- öte yanda bunları bileşkesi olan ama bunlardan çok farklı bir görünümde de olabilen kitle psikolojisi. Bunun o dönemlerde nasıl tezahür ettiğini anlatmak zor, üstelik konumuz değil. ●

"Kanım özgürlük ağacını sulayacak, mücadele sürecektir!"

18 Ekim 1985. Cuma. Bir gün önce, Pauline, 30 yaşındaki ozan Benjamin Moloise'nin annesi, Pretoria'daki Merkez Cezaevi'nde oğlunu son bir kez görebilmek için izin istedi. Son görüşme izni için toplam 20 kişi başvurmuştu. Irkçılar yalnızca iki kişiye verdiler bu izni. Ben'in annesine de oğlunu 20 dakika kadar görme hakkı tanındı.

İdamın, ertesi sabah şafakta olduğunu bilen bir anne ile oğlu 20 dakika içinde ne söyleyebilirler birbirlerine? Ben ile annesi son görüşmelerinde öylesine çok şey konuştular ki...

"Gece boyunca oğlumun yaşamını kurtaracak bir mucizenin gerçekleşmesi için dua ettim. Ben'i son gördüğümde, her zamankinden daha güçlü, daha sakin ve daha kendine güvenliydi. Yurtsever bir şarkı döküldü dudaklarından ve bu şarkıyı Soweto'daki evinde bir gün önce söyleyip söylemediğimizi sordu. Ölümü büyük bir dinginlikle beklediğini söyledi, çünkü idam edilen ne ilk, ne de son insandı o. Bana dedi ki: "Güçlü ve gururlu ol..."

"Ben ile gurur duyuyorum. Boş yere ölmedi o. Astıkları her Moloise'ın yerini 20 yeni militanın alacağını söylemişti bana. Yalnızca ona bu son yolculuğunda eşlik edememek üzüyor beni. Oysa bunu yapmaya hazırlamıştım kendimi..."

Bunlar Perşembe günü olmuştu. 17 Ekim'de. Cuma günü sabah saat sekizde ise Benjamin Moloise çoktan idam edilmişti. Darağacına giderken siyah halkın türküsünü söylediği biliniyordu. "Nkosi Sikelela Afrika". Yetkililer, idam sabahı annesini görmesine izin vermemişlerdi. Kadının cezaevine girmesine, ancak saat 7.15'te gözyumdular, ama ona oğlunun vücudunu göstermeyeceklerdi. Çivilenmiş bir tabut oldu Bayan Moloise'ı karşılayan...

O sabah Johannesburg büyük bir gerilim içinde uyandı. Hava öfke yüklüydü. Birleşik Demokratik Cephe (UDF) üyesi Güney Afrika Kadınlar Federasyonu'nun 13.15'te Khotso House adı verilen "Barış Evi"nde bir anma töreni düzenleyeceği duyulmuştu.

Ben'in annesi, kızkardeşi ve avukatları törene katılacaktı. Aynı zamanda Nelson Mandela'nın karısı Winnie de, konulan tüm yasakları hiçe sayarak ve tutuklanmayı göze alarak gelecekti "Barış Evi"ne.

Çevresindeki polis zinciri yüzünden eve ulaşmak hemen hemen



Benjamin Moloise



Moloise'in annesi



olanaksızdı, ama bu zincirin arkasında 3 bin kadar siyah toplanmıştı. Üstelik de cenazelere, toplu ibadete 50'den fazla kişinin katılamayacağı, toplantı yapılacak yere yalnızca otomobille ve en kısa yoldan gidilmesi gerektiği, caddelerde afiş dağıtılmasının, binaların duvarlarının afişlenmesinin suç oluşturduğu, siyasal konuşmaların ve cenazelerde şarkı söylemenin yasak olduğu şeklindeki tüm sıkıyönetim bildirilerine karşın...

Irkçılar bu toplu gösteriyi unutturmak için fiziksel intikam yoluna gittiler ve hukuksal bir suç işlediler. Botha siyah halkın protestolarına da, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin kararına da, tüm insanlığın sağduyusuna da ilgisiz kaldı. Hukuk ve Düzen Bakanı katliamın gerekçesini Güney Afrika Cumhuriyeti'nde "olağanüstü hal" durumunun geçerli olmasıyla açıklayacaktı, "çünkü", diyordu, "potansiyel devrimci bir tehlike ile karşı karşıyayız."

Ben ardında iki çocuk bıraktı -biri üç, diğeri on yaşında. Irkçı bir polisi öldürmemişti. Ama asılan 81'inci ANC (Afrika Ulusal Kongresi) üyesiydi. ANC'nin askeri örgütü üyelerinden idam edilen beşincisiydi.

İlki John Harris'ti bu kurbanların, 1964'te "Siyasi bir suç"tan ötürü ölüm cezasına çarptırılmıştı. Sonra Salomon Mahlangu öldürüldü. Mahlangu ilmeğin boynuna geçirilmesini beklerken şöyle haykırmıştı: "Benim kanım, özgürlüğün meyvelerini verecek ağacı sulayacaktır. İnsanlarıma onları çok sevdiğimi söyleyin. Mücadele sürecektir!" Dünya bu adları hiçbir zaman unutmayacak!

Ben Moloise da cellatlarını bu sözlerle karşılamıştı. Bir ozandı o. Ölümünden birkaç saat önce üç şiir yazdı: "Ölümden Niçin Korkacak mışun?", "Bir Adamın Altın Sevgisi" ve "Sessizliğin Müziği". Bu şiirlerden bir tanesi şöyle diyor:

Olduğum gibi olmaktan gurur
duyuyorum,
Baskının fırtınasını
Kanının yağmuru izleyecek.
Yaşamını vermekten gurur
duyuyorum,
Kendi biricik yaşamımı."

İdamdan sonra, ozanın annesi konuşuyordu: "O özgürlük için öldü ve biz de özgürlüğün değerini bilmeli, hakkını verməliyiz. Ben ağlamayacağım. Ağlamanın zamanı değil. Lütfen, siz de ağlamayın oğlum için..."

* Bu yazı, Dünya Demokratik Kadınlar Federasyonu (WFDW) nun 1/86 sayılı bülteninden alınmıştır.

Türkçesi: YARIN ÇEVİRİ KURULU

Taner Gürel

pavlov'un köpek deneyinin bir çeşitlemesi

PINOCHET



11 Eylül sabahı, Agusto Pinochet sefer-görev emrini alınca, Başkanlık Sarayı'nı çapulcuları ile kuşatacaktır. Sefer-görev emrini Sam Amca vermiştir: Unitad Popular ve Allende'ye dur denilecektir. Pinochet'in görev pusulaında bu yazılıdır.

Pinochet'in saraya ilk ültimatomu: *"Başkan Allende'nin derhal istifa etmesi ve görüşmeler için Savunma Bakanlığı'na gelmesi"*dir. Başkan Allende telefondaki aracıya yanıtını hemen verir: *"Ona şöyle söyle: Birincisi, Şili halkı tarafından seçilmiş Şili Başkanı istifa etmez. İkincisi, Şili Başkanı'nın ikametgahı La Moneda Sarayı'dır. Üçüncüsü eğer benim Savunma Bakanlığıma gelmemi istiyorsa, o o.... çocuğu bana kendisi telefon etsin.."* Pinochet yüzsüzdür, söylenenlere aldırmayacaktır. Allende'ye bir uçak ayrıldığını, yurt dışına çıkmasına izin verildiğini ilettirir. Allende'nin yanıtı gecikmez: *"Uçağını alsın kıçına soksun. Şili halkının Başkanı benim ve hiçbir uçak benim iznim olmadan havalanamaz..."*

Pinochet ve çapulcuları, Başkanlık Sarayı'na havadan ve karadan ağır silahlarla saldıracaklardır. Başkan Allende o anda halkına son kez seslenmektedir: *"Şili'li İşçiler! Ülkemiz ve onun geleceğine güvenim tamdır. Başka Şili'liler ortaya çıkacaktır... İhanetin kol gezdiği şu acı ve karanlık anda, geniş alanların er-geç, çok yakın bir gelecekte, yeni bir toplum kuracak olan insanlara açılacağını bilmelisiniz. Yaşasın Şili! Yaşasın Halk! Yaşasın İşçiler!"*

Allende ve yoldaşları, Başkanlık Sarayı'nda saatler süren çatışmada yaşamdan ölümsüzlüğe doğru yolculuğa çıkacaklardır.

General Pinochet zaferin sarhoşluğu içindedir: *"Birleşik Amerika Şili'den komünizmi kovmak için tek bir kurşun atmış değildir. Bu, Vietnam değildir. Hiçbir ölü verilmemiştir..."* diyecektir.

Agusto Pinochet Marambia, görev kağıdının ikinci şıkkına geçip kendisini başkan ilan etmiştir. Şikagolu çocuklar da bu aşamayı beklemektedirler. Sam Amca'nın üniversitelerinde, yirmi yıllık çalışmanın denenmesi aşamasına gelinmiştir. Bilim tarihine "Berkeley Mafyası" olarak geçecek olan bu yaratıklar, Pinochet'e isteklerini kalem kalem yazdıracaklardır.

Sam Amca, 'Arka Bahçe'de hiçbir anti-amerikan düzenlemeye izin vermeyecektir, bu Latin Amerikalılara öğretilecektir. Ve son elli yıldır Şili halkının Sam Amca'da yarattığı tedirginliğin, korkunun bedeli alınacaktır. 1932 yılındaki kısacık ömürlü Sosyalist Cumhuriyet'in 1938 yılındaki Halk Cephesi iktidarının korkusu belleklerden silinmemiştir. Hele, anti emperyalist, anti-tekelci, anti-latifundiacı Unitad Popular iktidarının kıtaya yaydığı bahar kokusu çürütülmelidir. Çünkü Şili halkı tükenmek bilmez birdirengenlikle, bağımsızlık ve kendi yazgısını yaratma bilincini yeşertmektedir. Açıkça Sam Amca'nın, işbirlikçi burjuvaları ve büyük toprak sahipleri karşısında mevzilenmiş durumdadırlar. Pinochet'i iktidara getiren küçük siper savaşları kontrollu olarak başlatılmıştır. Darbe girişimleri karşısında aşılmaz bir engel olan General Rene Scheider öldürülmüş, yerine geçen General Parts istifa ettirilmiş, Genel Kurmay Başkanlığı koltuğu..a adı sanı duyulmamış, siyasi görüşleri bilinmeyen Agusto Pinochet Marambia getirilmiştir. Sabotajlar, gazetelerden, özel TV istasyonlarından isyan çağrıları, yürütmenin otoritesini yıkmaya uğraşan yargı, anarşinin kaynağı olan polis örgütleri, başkaldırıyı düzenleyen şirket bilindik bir süreci hazırlayacaklardır.

Sam Amca'nın, Latin Amerikalı subaylar için, Panama'da özel okulları vardır. Eğitilmiş her subay hür dünyanın erdemleriyle donatılmış olarak ülkesine dönecektir. Kaliforniya oligarşisinin Başkanı Nixon, bu tür çalışmalar için her türlü özveriden yanadır.

Latin Amerikalı subayların eğitimi ile Doberman cinsi köpeklerin eğitimi bir noktada çakışmaktadır. Köpekler istendik bir davranışı yapmanın basamaklarını tırmanırlarken, başarılı oldukları her çalışmada ödüllendirilmektedirler. Bir süre sonra köpekler uyarıcısından gelen komutla yalnızca istendik davranışı yapar olacaklardır.

11 Eylül sabahı Başkanlık Sarayını basan Pinochet de uyarıcısından komutunu almıştır. Ulusallaştırılmış madenler Sam Amca'nın üzgün evlatlarına, kederlerini ortadan kaldıracak bir bedelle verilecektir. Servetlerine, fabrikalarına el konan burjuvalar mallarını geri alacaklar, toprak reformu adı altında rato'lara dağıtılan toprak, soylulara armağan edilecektir. Çocuklara verilen süt, devlet harcamalarının kısıtlanması amacıyla kesilecektir. Üniversitelerin, toplumsal bilimler bölümleri kaldırılacaktır. İşçi ücretlerinin dondurulması sağlanacak, günde dört saat de fazladan ücretsiz çalışmaları için ısrarlı olunacaktır. Kuşkusuz işçi sınıfının tüm örgütleri kapatılacak, işçi önderleri, sendikacılar, öğrenci önderleri kurşuna dizilecektir. 'Berkeley Mafyası' Suharto ile denediği Endonezya düzenlemesini, Şili'de geliştirecektir. Brezilya ve Vietnam'da sınanmış yöntemlerin uzmanları sorgucu danışmanları olarak her türlü yardımı yapacaklardır. Sokaklarda, duvar diplerinde, alanlarda, kanaletlerde, nehirlerde, ibret alınsın diye kurşunlanmış cesetler bırakılacaktır. Korku, insanı insanlığından çıkarır, kendine saygısını yitirtir deneysel bilgisinden yola çıkarak, insanlar yakınları önünde, eşi, çocukları, kardeşleri, anneleri, babaları önünde konuşulacaktır. Konuşmaların amacı bilgi almak değil, ibret vermektir.

Başını kaldıran ezildikten, binlerce ölü, sakat, aklını yitirmiş insanın suskunluğunda rahat bir ortam yaratıldıktan sonra, Şikago'lu Çocukların yeni birtakım ricaları olacaktır.

'Hür Dünya' ekonomik alanda yeni bir işbölümüne gitmektedir. Az gelişmiş ülkeler yıllarca kendilerini ithal ikameci denilen yapay sanayileşme modelleri ile avutmuşlardır. Şimdi gümrük duvarları kaldırılacak, pazarlar açılacak serbest piyasa modeline göre yeniden dilzenlenecektir. Ucuz işgücü ve yatırım güvenliği sağlandığında Sam Amca gelip sanayileşmeyi geliştirecektir. Önemli olan ucuz işgücü ve hammadde sağlamaktır. Pinochet bu ricaları, soluksuz dinleyip halkını ikna için sokaklara çıkacaktır.

Ne ki, yaşam kurmacadan daha cilvelidir. Sam Amca ve burjuvazi alabileceklerini almışlardır ama kimi sorunlar da doğmuştur. Sorunların çözümünde bir demokrasi dalgası yaymak isteyen Sam Amca, Pinochet'in kontrollu bir biçimde çekilmesini görmektedir. Marcos gibi, Baby Doc gibi bir köşeye gidip oturmasını istemektedir.

Sam Amca, tıpkı dizi filmlerde aniden ünlü olan bir oyuncu gibi kapris yapan Pinochet'e kırgındır. Çünkü Pinochet'in götürdükleri getirdiklerinden daha çok olmaya başlamıştır. O dizi filmlerin yönetmenleri, yapımcı ve senaristleri ile konuşarak kapris yapan oyuncuyu uygun bir biçimde oyun dışı bırakmaktadırlar. Pinochet'in de oyun dışı kalma zamanı gelmiştir anlaşılan.

Çünkü sokaklara, dün sütü kesilen çocuklar, Allende'nin, Neruda'nın, Viktor Jara'nın, adı bilinmeyen binlerce insanın mirasını devralarak çıkmışlardır. Şili halkı vatanını geri istemektedir. Kayıp olan yakınlarının, sakat kalan, aklını yitiren kardeşlerinin kanlarını istemektedirler. Ve Pinochet'in karşısında bir cephe örülmektedir. Allende'nin 1971 yılında dediği gibi: ...Toplumsal süreç, liderlerin biri eksildi diye duracak değildir. Geciktirilebilir ya da uzatılabilir, fakat uzun vadeli durdurulamaz, Şili örneğinde ise beni öldürseler bile halk devam edecektir. Ancak belki bir farkla: İşler o zaman çok daha sert, çok daha şiddetli olacaktır. Çünkü bu kitleler için çok nesnel ve açık bir ders olacaktır ve kitleler, gerici güçlere halkın hiçbir şeyden yılmayacağını gösterecektir..." ●

Şili yine ş



Şili'nin yurtsever, demokrat, ilerici güçleri Şili işçi sınıfı öncülüğünde 13 yıldır faşizme karşı savaşım veriyorlar. Bugün bu zorlu savaşım, geçtiğimiz günlerdeki gelişmeler (Pinochet'e suikast girişimi ve ardından cuntanın aldığı önlemler) sonucu yeniden çetin bir döneme girmiştir. Pinochet'ye suikast girişimini KP'nin askeri kanadı olduğu bildirilen Manuel Rodrigez Yurtsever Cephesi (MRYC)nin üstlendiği açıklandı. Adı edilen örgüt ise olayla ilgisi olmadığını açıkladı. MRYC'nin sol partilerle kurulmaya çalışılan birlik açısından Hristiyan Demokratlar için bir "çekince" olduğu biliniyor.

Yalnızca Şili halkı önünde değil, uluslararası kamuoyunda da nefret toplayan, soyutlanan ve bu arada ABD açısından da yıpranan, gözden düşen Pinochet'nin suikaste uğraması, bu girişimin arkasında ister emperyalizmin ajanları olsun, ister maceracı sol bir grup olsun, pratikte faşist diktatörlüğe yaradı. Bu olay Şili faşizmine demokrat ve ilericilere ve onların örgütlerine karşı amansız bir saldırıya girişmek için fırsat verdi. Anayasa rafa kaldırıldı, demokratik hak ve özgürlükler donduruldu, basın susturuldu, yargının eli kolu bağlandı, binlerce Şilili için hapis ve işkence evlerinin kapıları açıldı. Dahası, "sol"un üzerine atılacağı mutlak olan bu girişim, Hristiyan Demokratlarla sol güçlerin bağlaşıklığa gitmesinin sözkonusu olduğu bu dönemde bu birliği engellemek için güçlü bir koz olarak kullanılacaktır. Olayın ertesinde Demokratik Halk Hareketi başkanı German Correa da tutuklandı.

Bir kez daha Şili halkı için zor günler başlıyor. Şili'de 13 yıldır süregiden bu onurlu savaşımı ve bu savaşımın üzerinde yükseldiği Şili işçi sınıfının tarihini, Unitad Popular (UP) deneyimini bu yazı sınırları içinde (kısıtlı da olsa) aktarmak, Şili'yi "anlamak"ta yardımcı olacaktır kanısındayız. Şunu vurgulamak istiyoruz; "dünyanın iyice küçüldüğü" günümüzde Şili halkı ile dayanışma ülkemizdeki tüm ilerici ve demokratlar için kaçınılmaz bir görevdir. Çünkü bu dayanışma Şili'de faşizmin yenilmesi için gereklidir. Çünkü Şili'de faşizmin ve emperyalizmin geriletilmesi dünyanın her yerinde demokrat ve ilerici güçlerin savaşımında yeni bir mevzi edinilmesi demektir.

TARİH

Şili işçi sınıfı, son derece güç koşullar altında sürdürülmüş uzun bir savaşım tarihine sahiptir. Şili halkı 1930 lardan bu yana "Halk Cepheleri" ile 'tanışıktır'. Şili halkı uzun yıllar boyu diktatörlere karşı savaşım vermiş, bu savaşımda 'pişmiştir'. Şili tarihi, daha ileri bir düzene barışçı yoldan da geçilebileceğini ortaya koymuş, UP deneyimi yaşanmıştır.

Şili İspanyol sömürge yönetiminden 1819'da kurtuldu. Ancak Şili işçi sınıfının toplumsal savaşım içinde yerini almaya başlaması 1830'lar da kapitalist üretim şeklinin ortaya çıkmasıyla başladı. Ancak o zamanlarda bir sanayi burjuvazisinin tam anlamıyla oluşmamış olması, İngiliz emperyalizmi ile güçlü feodal unsurların bir ulusal burjuvazinin oluşumunu engellemesi üretici güçlerin gelişimine ket vuruyordu. Yine de 1834'te Şili tarihinde ilk işçi grevi gerçekleşti. 1850-70 arasında da yaklaşık 20 büyük grev yapıldı. Ancak bu grevler birden patlıyor, örgütlenme ve gelecek perspektiflerinden yoksun bulunuyordu.

1879-83 güherçile savaşında Şili, Peru ve Bolivyanın zengin maden bölgelerini ele geçirdi. Savaş sonunda Şilinin nufusu 100.000 kişi arttı, dolayısıyla proleterya da büyüdü. Özellikle maden bölgeleride işçiler bilinç, örgütlenme ve savaşun ruhu kazandılar. 1890'da "La union es Fuerza" (Birlik Güçtür)' nın kurulması sınıf bilincine sahip bir sendikal hareketin doğuşuna işaret ediyordu.

1887'de kurulan Demokrat Parti içinde, 1894'te önderliğini Luis Emillio Recabarren'in yaptığı sosyalist bir kanat doğdu. Recabarren'in girişimleriyle 1901'de sınıf bilinci taşıyan ilk sendikal örgütler diyebileceğimiz Mankomaale'ler kurulmaya başlandı. Terör de tırmanıyordu: 1907'de Iquique de 3600 işçi, kadın, çocuk kılıçtan geçirildi.

1909'da gerici Muhafazakar Parti tarafından denetlenen FOCH* kuruldu. Sınıf uzlaşmacılığı ve grev kırıcılığı amacıyla kurulan örgüt önemli işçi çevrelerini kazanmayı başardı. FOCH, sosyalistlerin uzun uğraşları sonucu 1919'da sınıf bilinci kazandı, Recabarren başkanlığa seçildi.

Recabarren 1912'de Sosyalist İşçi Partisi (POS)ni kurdu. Parti 1922 deki 4. Kongresinde Komünist Parti (KP) ye dönüştü ve 3. Enternasyonale katıldı. İşçi sınıfının bağımsız bir politik güç olarak Şili'de tarih sahnesine çıkması ile işçi sınıfı hareketi köklü bir nitelik değişmesine uğradı.

1921'de liberal bir program vaat eden Liberal Parti adayı Alessandri başkan seçildi. İşçi sınıfına saldırmakla başladı işe, onun eksikliğini ise Albay İbanez kapadı. İbanez Mussolini'den esinlenerek Carabinero'ları (faşist çeteler)İtalyandopolavaro örneği halkevlerini kurdu. KP'ni yasakladı. İbanez döneminde ABD sermayesi (İngilizlerin yerini alarak) tüm Şili'yi denetim altına aldı. Yine elektrik üretim ve dağıtımı 99 yıllık bir imtiyaz anlaşmasıyla ITT'ye devredildi.

1929 dünya ekonomik bunalımının da etkisiyle Şili derin bir ekonomik politik bunalımla sarsıldı. Sıkıyönetim altında yapılan seçimleri Radikal Parti adayı Montero "kazandı". 1932 de Albay Marmadük Grove darbeyle ilerici denebilecek bir cunta kurdu. Gıda maddeleri'nin dağıtımını denetlemeyi, petrol, tütün ve şeker üretimi için devlet şirketleri kurmayı, yabancı sermaye baskısına son vermeyi, SSCB ile diplomatik ilişkiler kurmayı kararlaştıran "sosyalist Cumhuriyet" yalnızca 12 gün yaşadı.

Ardından Davila ve Blanch'ın darbeleri geldi. Sonunda Alessandri' nin 2. başkanlık dönemi başladı. Döneminde işçi sınıfı hareketini bastırmak için 50.000 kişilik cumhuriyetçi milis oluşturuldu. 1935'te İspanyol Falanjistlerinden esinlenerek Ulusal Falanj kuruldu.

İşçi sınıfı, savaşımının başarısı yolunda birliğini sağlamanın önemini biliyordu. 1936'da SP tarafından denetlenen CNS* ve CNT* ile KP'nin etkili olduğu FOCH 100.000 üyeyi temsil eden CTCH*'yi kurdu. Aynı yıl KP'nin girişimiyle KP, SP, RP, DP'nin katıldıkları Halk Cephesi (HC) kuruldu. SP, HC' önerisine karşı bir süre direnmesine karşın bir yıl sonra cepheye katıldı. CTCH, HC'ne katkıda bulunma kararı aldı. Bu büyük bir adımdı. Hızla gelişen işçi sınıfı hareketini bölmek için CTHC parçalanmalıydı. Bir CİA ajanının provakatif çalışmalarıyla örgüt 1946'da ikiye bölündü.

HC adayı Cerda 1938 seçimlerini kazandı. Hükümette radikaller ağırlıktaydı. KP Cephe içinde yer almakla birlikte hükümete katılmadı. Bu, KP'nin sandalye hesaplarından öte çıkarları halkın çıkarlarını gözettiğini gösteren güzel bir örnektir. Ancak tüm bunlar cephe içindeki bölünmeyi önleyemedi, KP ile bağlaşıklık sorunu SP içinde sorunlar doğruyuordu. Soruçta, SP içinde bölünmeler oldu. Bazı demokratik reformları gerçekleştirebilen Cerda'nın 1941'de ölümünden sonra yapılan seçimleri RP, KP, Sol Sosyalistler, Falanjistler (Falanj sözü aynı kalsa bile, bu, İspanya'da kullanılan anlamına gelmemektedir artık) İspanyol faşizminin bozgunu, Cumhuriyetçilerin büyük direnişi. Şili'deki falanjistleri deyim yerindeyse daha sola, merkeze itmişti. Sonuçta Ulusal Falanj'la aynı şey olmayan Hristiyan Demokrat Parti kurulacaktı) ve Alessandri yanlılarının oluşturduğu Demokratik İtti-

li olacak...

Mustafa Çetin

fak (DÎ) adayı Rios kazandı. 1946 da Rios da ölünce, yeniden seçimlere gidildi, yine DÎ'in adayı olan Videla kazandı.

Bu yıllar, ABD'nin tüm dünyada estirdiği soğuk savaş rüzgarları Şili'yi de vurdu. ABD yanlısı darbeler sonucunda Latin Amerika'da Meksika dışında tüm demokratik yönetimler devrilmişti. İlerici bir program ve reform vaadleriyle iktidara gelen Videla, yerel seçimlerde birinci parti konumuna yükselen KP'yi kapattı. Komünist bakanlar hükümetten çıkarıldı. Partiye üye olan ya da Parti sempatizanı elli bin kişinin temel hakları, bu arada oy hakkı ellerinden alındı.

1952 seçimlerinde KP-SP-DP'nin oluşturduğu HC, Allende'yi aday gösterdi, ancak seçimleri faşistler, falanjistler ve "sağ" kanat sosyalistler gibi değişik kesimlerin oylarıyla İbanez kazandı.



İŞÇİ SINIFI HAREKETİNDE DÖNÜM NOKTASI

İşçi sınıfı hareketinde sendikal birlik çabaları sonuç vermeye başlamıştı. 1953'de CUT (Genel Emek Konseyi) kuruldu. Kongrede, tabanı olan ve sendika hareketinde temsil edilen tüm politik hareketler Yönetim Kurulu'nda yer aldı. (KP'den 5, SP'den 3, SHP'den 4, başka örgütlerden 3 sosyalist, 3 anarko-sendikalist, 2 falanjist, 2 radikal, 2 partisiz). Artık işçiler tek bir çatı altında toplanmışlardı, işçi sınıfı hareketinin tek, birleşik sendikal merkezi kurulmuştu. Hükümet bu gelişme karşısında yasal ve askeri/polisiye baskılara yöneldi. Temmuz 55'de CUT, hükümeti, üzerine koymayı düşündüğü yasayı geri aldırtan bir ulusal grev gerçekleştirdi. CUT*'un kazandığı başarılar bazı yöneticilerini öznel ve abartılı değerlendirmesi sonucu "gerçek güçlerin yanlış değerlendirilmesinden kaynaklanan bir serüven"e, süresiz ulusal grev kararına itti. KP'nin karşı çıkmasına karşın grev kararı alındı. Hükümet zayıf sendikaları ürkütmeyi başardı, greve katılım (en keskin yöneticilerin sendikalarında bile) az oldu. Baskılar sendikaları öndersiz, işçileri moralsiz bıraktı.

CUT bir dönem yeniden toparlanmanın sancılarını çekti. 1956 da CUT "yeniden kurulma, daha iyi ücret ve demokratik özgürlükler için savaşım"ı gündemine aldı. Aynı yıl İbanez hükümetinden çekilen SHP, Halk Eylem Cephesi (FRAP) kuruldu. Ertesi yıl SHP ile SP birleşti.

Öte yandan, toplumun diğer kesimlerinde de örgütlü bir savaşım gelişiyordu. Özellikle öğrenci eylemleri yoğunlaştı. Nisan 56'da polis gösteri yapan öğrencilere ateş açtı. Cinayetleri protesto eden işçi-öğrenci gösterilerinde hükümet saldığı adi suçluları provakatör olarak kullanıp polisi saldırttı, sonuç resmi rakamlara göre 18 ölü, 500 yaralı oldu.

1958 seçimlerini büyük toprak sahipleri ve mali oligarşinin (Liberal Parti ve Muhafazakar Parti adayı Alessandri kazandı. Allende kılpayı kaçırmıştı. Alessandri döneminde baskı koyulaşırken, toplumsal muhalefet de yükseldi. CUT 2. Kongresini yaptı, ön plana Küba ile uluslararası dayanışma çıkmıştı. Dayanışma eylemlerinin en büyüğü 17 Mayıs'ta yapılan dayanışma greviydi. CUT nicelik ve nitelik olarak gelişkin bir yığın örgütüne dönüştü. 1107 sendika örgütünün temsil edildiği 3. kongrenin belgesi CUT'un eriştiği düzeyi gösteriyor: "Şilinin köklü değişimlere gereksinimi var"

1964 seçimlerinde HDP tek başına Frei'ı aday gösterdi. Frei, Küba Devrimi'ne karşı alternatif bir model olarak ABD patentli "Özgürlük İçinde Devrim"i ileri sürdü. Alessandri döneminde ithal ikameci yol tıkanmıştı, 'darboğaz'dan çıkmak için 'bazı' değişiklikler gerekiyordu. Sol, alternatif bir program çevresinde birleşip iktidara aday bir politik güç haline gelmişti. Olası bir sol iktidardan korkan sağın diğer kesimleri de Frei'ı destekledi. Bir başka desteği ise Washington Post'un Nisan 1973 de yazdığına göre ABD'nin Frei'ın seçilmesi için harcadığı 20 milyon dolardı.

Seçimleri Frei az farkla da olsa kazandı. Hükümet ilk yıllarda reformcu bir politika izledi. İlk kez çekingen bir tarım reformu yapıldı, tarımda sendikaların geliştirilmesi sağlandı (bu sayede ilk kez Frei'dan sonra Şili işçileri ile köylülerin birliğinin koşulları hazırdı). HDP, bu gibi reformları gerçekleştirirken, KP başta olmak üzere halk partilerinin desteğine güveniyordu. Öte yandan hükümet işçi ve halk düşmanı bir politikaya sarıldı. İşçi hareketleri ve toplumsal muhalefet baskılarla karşılandı. Bu çelişkili tutum HDP nin yapısından kaynaklanmaktadır: "HDP, içinde çeşitli toplumsal sınıfların temsil edildiği bir partidir. Bünyesinde parti içindeki çeşitli akımları yansıtan işçiler, tarım emekçileri, memurlar, orta tabaka ve burjuvazinin üyeleri vardır. Yine bünyesinde, çoğunluğun birinden diğerine el değiştirdiği ilerici ve gerici kanatlar vardır. Bu karmaşık yapı hükümet politikasına da yansır. Hükümet politikası içinde devrimcilerin de az sayıda olmadığı sol kanat tarafından ileri sürülen önlemleri de, Frei'ın kendi yönettiği gerici kanadın sorumlusu olduğu gerici önlemleri de içeriyordu."

CUT, 1968 de 5. kongresini "Devrimci değişimler için emekçilerin birliği" belgesiyle yaptı. Yönetim kademelerinde KP'liler büyük başarı kazandılar.

69 ekiminde KP, SP, RP, PSO*, API*, MAPU* ve IC*'ın oluşturduğu Unidad Popular (UP) kuruldu. Eylül'de yapılan seçimleri UP adayı Allende kazandı.

UNIDAD POPULAR DÖNEMİ

70'li yılların başında Şili, büyük toprak sahipleri ile, emperyalizmle bütünleşmiş işbirlikçi büyük burjuvazinin egemenliğinde kapitalist, ABD emperyalizmine bağımlı bir ülkeydi. Ulusal sermayenin en büyük bölümü "Piranhalar" denilen en büyük 13 mali grubun elindeydi. Tarımda tüm çiftçilerin yüzde 1,3 ü, ekilebilir alanların yüzde 72,2 sini ellerinde bulunduruyorlardı. Yabancı sermaye, özellikle Şili ekonomisinin belkemiğini oluşturan bakırda olmak üzere Şili ekonomisinde belirgin bir egemenliğe sahipti.

Öte yanda, 100 yılı aşkın bir savaşım deneyimine sahip olan işçi sınıfı sendikal ve politik alanda hiç bir sorunun onun dışında çözülemeyeceği bir güçtü. Halk Cepheleri, darbeler, diktalarla dolu tarihinde Şili halkı köklü bir demokratik bilinci ve birikimi edinmişti.

UP, kapitalist düzenin temellerine dokunmayan, ama onu aşma yolunda köklü antiemperyalist, demokratik dönüşümler gerçekleştiren bir program uyguladı. UP'ın birleşik bir yönetimi vardı, ölçülü bir birlik politikası yürütüyordu, HDP yapıcı bir muhalefet yapıyordu, gericiler ve maceracı sol etkisiz bir duruma getirilmişti , hükümet orta tabakalarının geniş kesimlerinin desteğine sahipti, işçi sınıfı içinde coşkulu ve

kararlı bir koruyucusu vardı. Bu temele dayanarak, UP döneminde emekçilerin ve halkın çıkarına pek çok önemli dönüşüm gerçekleştirildi: Doğal zenginliklerin ulusallaştırılması, bankaların ve sayısız işletmenin devletleştirilmesi, sanayi üretiminin yüzde 32'sini denetleyen devlet ekonomi sektörünün oluşturulması, toprak ağalığına son veren toprak reformu, işsizliğin yüzde 8,8 den yüzde 5.e düşürülmesi, ulusal gelir dağılımında emekçilerin payının yüzde 50 den yüzde 65'e çıkarılması, emekçiler için geniş kapsamlı bir sağlık hizmetleri ağının kurulması, 65 yaşından yukarı tüm yurttaşlara emeklilik maaşı verilmesi, 15 yaşın altındaki çocuklar için günde yarım litre parasız süt dağıtımı, emekçiler ve aileleri için ilk kez halk tatilinin örgütlenmesi, kitapların düşük fiyatlarla satılması, her alanda görev alma ve yönetime katılmanın sağlanması vb.

Özünde sosyalist olmayan, başka bir deyişle kapitalist düzen içinde gerçekleştirilen bu dönüşümler, emperyalizmi ve işbirlikçisi büyük burjuvaziyi "marxist kanserin kökünü kazımak' için harekete geçmesi, ne pahasına olursa olsun "bu gidişi önlemesi" konusunda "yetkili" kılıyordu. Bu işin görevlileri,CIA, ITT, gizli polis örgütü, provakatörler, faşistler vb harekete geçtiler. Sonu "mali oligarşinin en gerici, en şoven en emperyalist unsurlarının açık terörist diktatörlüğü" ile bitecek olan senaryo uygulanmaya başlandı. CİA politik alandaki ve ordudaki faşist azınlığın desteğine güveniyordu. ABD emperyalizmi devlet düzeyinde doğrudan askeri ve politik müdahalelerin yerine, yerli karşıdevrimci darbe hazırlamak ve başarmak amacıyla ekonomik, ideolojik ve politik baskı araçlarının bir bileşimini kullanmayı yeğliyordu.

ABD bir yandan ekonomik ambargo uygularken, Şili'deki karşıdevrimciler de ekonomik sabotajlara giriştiler. Kitle iletişim araçlarında bir kara çalma kampanyası açıldı, faşist terör körüklendi, ordu içindeki demokrat unsurlar gizliden tasfiye edildi.

Solun maceracı kesimleri-özellikle MIR'*-fabrika ve çiftliklerin bütününün işgal edilmesi gibi maceracı etkinlikleriyle emperyalizmin planlarına kolaylık sağlıyordu. CIA, Halkın Örgütlü Muhafızları adlı bir örgütü kullandığı Zujoviç suikastında biri MIR'ın ünlü önderlerinden olan Kumandan Raul ile DINA (Şili İstihbarat Örgütü) nın işkencecisi Osovaldo Rama adlı ajanlarını kullandı. Gericilik bu olayı sonuna dek kulladı. HDP, yöneticilerinden olan Zujoviç'in öldürülmesiyle katı bir muhalefete geçti, sağ kanat önderi Frei'ın gücü arttı.

1.12.1971 de ilk faşist sokak gösterisi yapıldı. HDP yanlısı kadınlar boş tencerelerle yürüdüler. Birlik içindeki maceracı grupların eylemleri, yapılan hatalar, ekonomik ambargo, sabotajlar, terör ve karşıpropaganda UP'ın etkinliğini kırmaya başladı. Ancak UP işçiler içinde kesin bir desteğe sahipti. 1972 mayısındaki CUT ulusal seçimlerinde UP oyların yüzde 70'ini aldı. Bu, işçi sınıfının UP için en büyük güvence olduğunu gösterdi.

72 eylülünde bir darbe girişimi Kara kuvvetleri komutanı Pratts tarafından önlendi. Ekimde (UP ın zayıflamasında büyük bir yeri olan) nakliyeciler grevi yapıldı. CIA bu grev için 8,8 milyon dolar harcamıştı. CIA senato seçimlerinde çoğunluğu alarak Ailende'yi "legal' olarak devirmeyi de denedi. Ancak UP senato seçimlerinden yüzde 44'lük bir zaferle çıktı. Gericilik - MIR'ı kullanarak emekçileri çok daha yüksek ücret talepleriyle UP'm karşısına getirmeyi denedi,, ancak bu girişim işçi sınıfı içinde yankı bulmadı. 1 mayıs görkemli bir biçimde kutlandı Haziranda bir darbe girişimini daha önleyen Pratts istifaya zorlandı. (Pratts, daha sonra ABD'nde öldürülecekti) Emperyalizm ve işbirlikçileri için -işçilerin gücünü kırabilecek- kanlı, kıyasıya bir savaştan başka çıkar yol yok gibi gözüküyordu. Aynı gün parlamentodaki çoğunluk UP'ı yasadışı ilan etti. Darbe için işaret verilmişti. Eylülün 4'ünde UP'ın kuruluş yıldönümünde yalnızca Santiago'da 800000 kişi sokağa döküldü. Allende sürekli olarak işçilerin (ve halkın) silahlandırılmasına karşı çıkmıştı. İşçiler bir darbe girişimine karşı silahlı direniş için hazırlıksızdı. Oysa darbe kapıdaydı.

DARBE

Eylülde yapılan ABD-Şili ortak deniz tatbikatı bahane edilerek ordu teyakkuza geçirildi. 10 eylül gecesi harekat, ABD-Şili ortak tatbikatına katılan 'özel birlikler" ce başlatıldı. Sivil halk ve işçiler kahramanca direndiler, başkentte şiddetli çarpışmalar oldu. Ancak Şili düştü! Başbakanlık sarayında Ailende ve 42 arkadaşı da askerlere karşı savaştı. 5 saat süren çatışma sonucu Ailende öldürüldü.

SOSYALİZME BARIŞÇI YOLDAN GEÇİŞ

"Teorik açıdan Şili deneyimi, barışçı yoldan devrimci gelişmenin anti-emperyalist, demokratik aşamasında durdurulan bir-başkansalşeklidir". Şili deneyimi, devrimci değişimlerin parlamenter vb biçimlerinin de olduğunu gösterdi. Her ne kadar gericilik ve sol sapma, UP'ın devrilmesini barışçı yoldan sosyalizme geçme düşüncesinin iflası olarak göstermeye çalışsa da. Tekellerin gücünün yeterince kırılamamış olması (örneğin en güçlü banka olan Bank of Chile ulusallaştırılamamış ve UP'ın ekonomik reformları karşısında başlıca engeli oluşturmuştu), işçi sınıfının-gerektiğinde- bir silahlı savaşa hazırlıklı olmaması gibi hatalar, birlik içindeki bazı sorunlar, ama en başta İTT, CİA gibi emperyalist unsurların müdalahesiyle UP devrildi. Ama Şili deneyimi devrimci değişimin barışçı yoldan da gerçekleştirilebileceğini, hiç olmazsa, bunun için nelerin yapılması ve nelerin "Yapılmaması" gerektiğini gösterdi. Bir başka deyişle UP hataları ve eksiklikleriyle içinden pek çok ders çıkarılacak evrensel ve tarihsel bir deneyimdir. Castro, UP'ı şöyle anlatıyor: "Şili'de apayrı bir eylem görülmektedir. Bu, değişen toplumun eylemidir. Bu, devrimci bir eylemdir. Öyle bir eylem ki, devrimciler değişimi, barış içinde yasal ve anayasal yöntemlere başvurarak gerçekleştirmeye çalışıyorlar. Çağdaş toplumların tarihinde çok değişik bir yeri var bu değişimin."

FAŞİST TERÖRE KARŞIN KORKU ÇEMBERİ KIRILIYOR

Tüm faşist yönetimler gibi Pinochet Cuntası da ilk önce işçi sınıfına, onun sendikal ve politik örgütlerine saldırdı. İşçi sınıfının önderlerinden pek çoğu fizik olarak yok edildi, katledildi. Gericiliğin, emperyalizmin, büyük sermayenin çıkarları admadüşündüklerini yapabilmesi için cuntanın işçi sınıfı engelini aşması gerekiyordu. Ve marxist kanserin kökünü kazımak için kollar sıvandı. 11 eylül 1973-30 mayıs 1974 arasında 400'ü sendika önderi 25.000 kişi öldürüldü, 43 bini emekçi 70.000 kişi tutuklandı. Binlerce insan gözaltına alındı, sorgusuz sualsiz hapse atıldı, işkence gördü. İşçi sınıfının politik ve sendikal örgütleri kapatıldıktan sonra UP'ın tüm uygulamaları geri döndürülmeye başlandı. Tüm ekonomik, politik, toplumsal yaşam bir avuç büyük tekelci sermaye grubu ve çıkar ortağı olan emperyalizmin istediği yönde değiştirilmeye başlandı.

Şili'de faşizmin kitle tabanı yoktur. Bunun nedenleri işçilerin güçlü sınıf bilinci, halk içinde kök salmış demokrasi düşüncesi ve devrimci değişimlerin yarattığı etkidir. Öte yandan Pinochet, toplumsal demagojiyle orta tabakaların önemli kısmını yanına çekmek için gerekli parasal araçlara aahlp değildir. Geriye tek yol kalıyor: Terör. Gerçekte faşist terör 13 yıldır sürüyor. Ama işçiler daha cuntanın ilk günlerinden başlayarak acımasız teröre karşı direnişe, savaşıma geçtiler. Bu süreç daha sonra kitlesellik kazandı, yığınları da içine aldı. Korkunun aşılmasında kayıpların yakınlarının eylemleri ile sendikal savaşım önemli bir rol oynadı. 14 Haziran 1977 de kayıpların 26 yakını Santiago'daki BM bürolarında açlık grevine gittiler. Bu, o zamana kadar en çok yankı uyandıran eylemdi. Pinochet geri adım atmak zorunda kaldı. Mayıs 1978'de bu kez 200 kişinin 17 gün süren açlık grevi başladı. Yurtdışında da 21 ülkede yaklaşık 1000 kişinin katıldığı 110 açlık grevi yapıldı. Yine 1 Mayıs (1978) da yasak kararına karşın kitlesel bir kutlama gerçekleştirildi. Şili KP'si mayıs 77'de yayınladığı Manifestoda şöyle diyordu: "Şili'de binlerce protesto eylemi yapılıyor ve son dönemde artan hoşnutsuzluk sayısız kez ifade ediliyor. Temel eylemler işçi sınıfından gelmektedir ve olaylar onun, demokratik direnişin asıl gücü olduğunu kanıtlamıştır. Bununla birlikte, halkm protestosunun durumun gerektirdiği yığınsal gücü kazanması, hala önümüzde bir görev olarak durmaktadır."

Böylece, örneğin nisan-ekim 1977 döneminde "yalnızca" 14 kişi kaçırıldı. Bu rakam 76 sonuna dek "kaybolan" 2500 kişiye göre anlamhdır. Kaldı ki artık kaçırılmaların, cinayetlerin hesabını soracak bir güç oluşmuştur. 1985 ağustosunda 3 komünist gencin kaçırılarak öldürülmesi üzerine yığınsal gösteriler yapıldı, olay uluslararası alanda da yoğun tepkiler uyandırdı. Carabineros'un önde gelen yöneticilerinden Mendoza görevinden alınmak zorunda kalındı.Artık Pinochet mutlak bir gerileme sürecine girmiş bulunuyor. Faşizmin terör silahı halkın örgütlü direnişi karşısında etkisini büyük ölçüde yitirmiş durumda.

FAŞİZME KARŞI BİRLEŞİK CEPHE

Şili'de ülkenin sürüklendiği ekonomik iflas ve uluslararası soyutlanma sınıf çelişkilerinin iyice keskinleşmesine ve antifaşist hareketin orta tabakaları da içine alarak güçlenmesine yol açıyor. Tekellerin ve cuntanın ağır baskı ve sömürüsüyle karşı karşıya kalan ara tabakalar ve tekelci olmayan sermaye grupları da cuntanın karşısına geçiyor, antifaşist cephenin nesnel temelleri güçleniyor. Burada, ilerici güçlere tarihsel görevler düşüyor. Şili KP'si birleşmenin ilkeler üzerinde yükselmesi, kitlelerin taleplerine dayanması ve öncelikle tabanda güçlendirilmesini savunuyor.

HDP nin eski başkanı Fuentealbanın yurtdışına çıkarılması üzerine kaaım 1974 de 69 HDP li yönetici cuntaya karşı ilk eleştirel belgeyi imzaladı. Hristiyan Demokratlar cuntayı başta desteklemenin ağır sonuçları karşısında özellikle sendikal alanda UP partileriyle eylem birliğine yöneldi. Şili'de bugün "en geniş cephe'nin oluşturulması tartışılıyor. Kitle eylemlerinde birlikte davranabilen partiler kalıcı bir birlik oluşturabilecekler mi? Son zamanlarda HDP yöneticilerinin KP ile bağlaşıklık konusunda olumlu bir tutum içine girdiği gözleniyor. Böylece, merkez sağdan merkez sola uzanan 7 partiyi kapsayan Demokratik İttifak ile SP, KP ve başka bazı sol partileri kapsayan Demokratik Halk Hareketi arasında bir yakınlaşma sözkonusu. İki cephe arasında bir birlik kuşkusuz faşist cuntanın ömrünü iyice kısaltacaktır. Şili'nin ilerici güçleri bu sorumlulukla hareket ediyorlar.

ULUSLARARASI DAYANIŞMA

Faşist cunta uluslararası alanda tam bir soyutlanmışlık durumunda. ABD'nin ve birkaç müttefiki'nin bu arada Çin'in desteği Pinochet'yiyalnızlıktan kurtarmadı. Şili işçi sınıfı öncülüğünde verilen savaşım uluslararası, dayanışma görüyor. Örneği Pinochet'nin iktidara gelmesi Madrid'de 500.000 kişinin gösterileriyle protesto edilmişti. Ülkemizde de Şili halkı ile dayanışma eylemlerinin gerçekleştirildiğini anımsamak gerek. Dünya Sendikalar Konfederasyonu'ndan, Uluslararası Öğrenciler Birliği'ne, İLO'dan Uluslararası Af Örgütü'ne pek çok ülkede kurulan Dayanışma Komiteleri.ne kadar geniş bir uluslararası dayanışma ağından sözetmek olanaklı. Bu dayanışma Şili'de faşizmin çökertilmesi sürecinde önemli bir yer tutuyor.

FAŞİZME KARŞI SAVAŞIMDA KİLİSE VE ÖĞRENCİ HAREKETİ

Kilisenin faşizme karşı aldığı tavrın önemli bir yeri var. UP iktidarında muhalefetin güçlü silahlarından biri olan kilise süreç içinde faşizmin korkulu karşıtlarından biri oldu. Kiliseye devrimci bir misyon yüklemek ne denli yanlışsa, onun faşizme karşı aldığı tavrı küçümsemek de o denli hatalı olacaktır. Gerçekten de kilise Şili'de insan haklarının savunulmasında önemli bir rol oynamıştır. Katolik bir ülkede kilisenin manevi gücü, faşizme karşı döndürüldüğünde demokrasi güçlerinin elinde güçlü bir silah haline geliyor. Yoğun baskı ve terör döneminde en kitlesel eylemlerin dini törenler çerçevesinde gerçekleştirildiğini işaret etmek gerek.

Cuntanın en çekindiği kesimlerden biri öğrenciler. 13 yıldır süren savaşımda öğrenciler etkin olarak yer aldılar, sendikal savaşımlarını faşizme karşı savaşımla birleştirdiler. Şili'de öğrenci örgütlerinin ülke düzeyinde bir birlik oluşturabilmeleri Şili Demokratik öğrenci hareketini önemli bir demokratik güç haline getirdi. Şilili öğrencilerin

sendikal savaşımlarında sağladıkları birlik, faşizme karşı savaşımlarında da birlikte davranmanın temelini oluşturuyor. Şilili öğrenciler güçlerini antifaşist savaşıma katarken, akademik/demokratik savaşımların da da antifaşist güçlerin, özellikle işçi sınıfının desteğini görüyor. 1976 da üniversite öğrencileri için harç uygulamasına başlayan cunta 1978 de aynı uygulamayı liseler için de düşündü. Üniver te ve lise öğrencileri yanında işçilerin de eylemleri sonucu, öğretim yılının başlangıcından 48 saat sonra düzenleme geri alındı. Şili'de hemen her protesto eyleminde gençliğin etkin katılımı sözkonusu. Bu katılım nesnel olarak kaçınılmaz, çünkü her şeyden önce faşizm gençliğin "yaşanılır bir dünya' özleminin de en büyük düşmanıdır.

ŞİLİ YİNE ŞİLİ OLACAK

Şili deneyimi de gösteriyor ki, işçi sınıfı antifaşist savaşımın öncüsü ve tek güvencesidir. Faşiz e karşı verilecek savaşım ise işçi sınıfının önculüğünde tüm antifaşist, antiemperyalist güçlerin birlikte örgütlü savaşımını gerektirir. Bu gerçekten yola çıkan Şili'nin ilerici güçleri işçi sınıfının sendikal hareketinde birlik olayını gerçekleştirmişlerdir. Politik alanda ise burjuva demokrat partilerin oluşturduğu Dİ ile sol partilerin oluşturduğu DHH "en geniş cephe" için temaslarını sürdürüyor. Başta cuntayı destekleyen HDP bugün ona karşı tavır almış durumda, aynı HDP bugün, faşizme karşı savaşımda işçi sınıfının partileriyle (KP) birlikte savaşım vermenin gerekliliğini kavrama sınavından geçiyor. Faşizme karşı "en geniş cephe' gerçekleştirildiğinde bu, kuşkusuz yalnızca bugüne dek bunu savunan Şili solunun değil, tüm Şili halkının başarısı olacaktır. Cephenin kurulabilmesi ve sürdürülebilmesi için dün olduğu gibi bugün de reformizmle ve sekterlikle sürekli ve tutarlı bir ideolojik savaşımı gerektiriyor. Yine Şili deneyimi, (gerektiğinde) askeri güçler dengesinin de antifaşist güçler lehine de iştirilmesini gösteriyor. Basında çıkan haberlere göre KP yayınladığı bir bildiride halkı silahlı bir ayaklanma için hazırlıklı olmaya çağırmıştı.

Son olarak bir kez daha vurgulamak gerek: Artık ikifarklıtoplumsal sistem arasında çelişkinin belirleyici çelişki olduğu günümüzde bir ülkede faşizme karşı savaşımın başarının koşullarından biri de uluslararası dayanışmadır. Bu dayanışma, yeniden azgın bir terörün yükseldiği Şili'de tüm antifaşistlerin gereksindiği güçlü bir silahtır. Şili'ye çöreklenen faşizm ve emperyalizm ahtapotunun kolları tüm dünyanın demokrat ve ilerici güçleri tarafından kıskıvrak bağlanmalıdır. Faşizmin başı boy gösterdiği her yerde ergeç ezilecektir. Tarih bunu gösteriyor. Aynı öngörü ile şimdiden diyebiliriz ki: ŞİLİ YİNE ŞİLİ OLACAK! ●

MAPU: (Movimiento de Accion Popular Unitaria)
Birleşik Halk Eylemi Hareketi
MİR: (Movimiento Izquierda Revolutionaria)
devrimci Sol Hareket
FRAP: (Frente de Accion Popular)
Birleşik Halk Eylemi Hareketi
DINA: Şili Milli İstihbarat Örgütü
CEXCUT: CUT Yurtdışı Komitesi
MRYC: Manuel Rodriguez Yurtsever Cephesi
AFL-CIO: Amerikan İşçi Sendikaları Konfederasyonu

İHSAN DOĞRAMACI "Harçlar üç katına çıkacak"

Yorucu bir öğretim yılının ardından, biraz para kazanmak, biraz da tatil yapmak amacıyla küçük, şirin bir güney köyü olan Side'ye gitmiştik. Her ülkeden cıvıl cıvıl insanların kaynaştığı caddede, iki arkadaş, Side'de gelenekselleşen akşam yürüyüşlerinden birini yapıyorduk. Bu bizim için bir tür dinlenmeydi. Ancak, o günkü yürüyüşümüz biraz farklı oldu. Çünkü, çok tanıdık bir yüzle karşılaştık. Bu yüz, hepinizin de yakından tanıdığı sayın İhsan Doğramacı'ya aitti.

İlk önce gözlerimize inanamadık. Şaşkınlığımız geçince, birbirimize cesaret vererek Doğramacı'nın yanına yaklaştık. Kendimizi tanıttıktan sonra, sayın Doğramacı'nın samimiyetle elimizi sıkması, bizi daha da cesaretlendirdi. Bize fırsat vermeden ilk soruyu o yöneltti:

— *Memnun musunuz?*

Biz, şaşkın şaşkın birbirimizin suratına bakıyorduk; nelerden memnun muyduk?

— Evet, tabii memnunuz, dedik. (Şaşkınlık işte!)

O da bize,

— *Gün geçtikçe iyiye gidecek*, dedi.

Ama, kısa süredekendimizi toparladık ve cevabımızı yavaş, yavaş değiştirmeye başladık.

— Yarı memnunuz, yarı değiliz.

Böyle dedik, çünkü tepkisinin ne olacağını bilmiyorduk. O da bize olanca sami iyetiyle sorunlarımızı sordu. Eh, artık günah bizden gitmişti; anlatmaya başladık.

İlk konumuz, sık sık değişen yönetmelikler ve dene e tahtasına çevrilen sınıf geçmeydi. Doğramacı'nın cevabıysa, bunla n bizim yararımıza olduğu ve başarı oranının her geçen gün arttığı yolundaydı. Hatta, verdiği bir örnekle, A.Ü. Tıp Fakültesi'nde başarı oranının 1985-86 ö reti yılında yüzde 90 olduğunu da belirtti. Oysa, bu başarı oranı bir yıl önce yüzde 37 idi. bunu anımsatınca, "Gördümüz mü?" dedi. Ne ki, yüzde 90'lık başarı oranına, not listeleri asıldıktan sonra sınıf geçme yönetmeliğinde yapılan değişikliklerle ulaşılmıştı. (Bu, 2. sınıflar için bir çeşit mini aftı.)

Bizler, atılan öğrencilerin çokluğuna işaret ettik ve bunların sık sık çıkarılan aflarla geri alındığını, bunun da eğitim sistemindeki istikrarsızlığı kanıtladığını belirttik. Sayın Doğramacı'nın cevabı ise, afları kendilerinin değil, hükümetin çıkardığı yolundaydı. (Kendilerine kalsa, af falan çıkarmayacaklardı anlaşılan). Hemen ardından bize, televizyondaki oturumu seyredip, seyretmediğimizi sordu. Seyrettiğimizi söyleyince,

— *Nasıl buldunuz?* dedi.

Biz de, söz konusu oturumda öğrencilere ve öğrenci sorunlarına yalnızca son üç dakikada Mümtaz Soysal'ın sorusuyla değinildiğini, tüm oturum boyunca üniversitelerin genel durumuna ve özellikle 1402 ile ayrılanlar ve üniversitenin özerkliği konusuna değinildiğini söyledik. Kaldı ki, sayın Doğramacı bu konular hakkında da yeterli açıklamalar yapamamıştı. Uyguladığı taktik, konuyu dağıtmak ve soruları geçiştirmekti. Bizimle yaptığı konuşmasında da aşağı yukarı aynı taktiği izledi. Ayrıca, Side caddesinde başka bir öğrenciyle buluşması olduğunu söyleyerek, bir yandan bizimle konuşuyor, bir yandan da gözlerini etrafta gezdiriyordu. Az sonra, biz de sözü 1402 sayılı yasa ile üniversitelerden ayrılmak zorunda bırakılan öğretim üyelerine getirdik. Bunun üzerine sayın Doğramacı, isteyen herkesin okuluna dönebileceğini, bu konuda katı bir tutum izlemediklerini belirtti.

Daha sonra, okul kontenjanlarının çok fazla olduğuna değinerek, anfi ve öğretim üyesi sayısının yetersiz kaldığını, bunu televizyondaki oturumda kendisinin de kabullendiğini söyledik. Buna karşın, tıp fakültelerine her yıl 5000 dolay nda öğrenci al ndığını ve bir o kadarının da mezun edildiğini belirtmekle yetindi. Bu sayının, öğrenci niteliği açısından sakıncalı olup olmadığını sorduğumuzda da, Türkiye'nin doktor açığını kapatmak gerektiğini vurgulayarak cevap verdi. Bu rakamların uluslararası standartlara uygun olmadığı yolundaki ısrarımıza da, yine A.Ü. Tıp Fakültesi örneği ile karşılık vererek, fakültenin bu yılki kontenjanının 440'tan 350'ye düşürüldüğünü, bu azaltmanın yavaş yavaş yaygınlaştırılacağını belirtti.

Side caddesindeki söyleşimiz sürerken, bizler sorunlarımızı sıralamaya devam ediyorduk. Bu arada, harçlar geldi aklımıza ve bu konudaki sorularımızı yönelttik kendisine. Gazeteleri okuyup okumadığınızı sordu. Nedenini sorduğunuzda da, harçlarla ilgilerinin olmadığını, bunların hükümet tarafından ayarlandığını ve yakında harç rakamlarının üç katına çıkarılacağını belirterek, tüm bunların gazetelerde yazıldığını söyledi. Birbirimize bakakaldık. Bu doğru olabilirmiydi? Geçirdiğimiz şoku farketmiş olacak ki, hemen arkasından, kendilerine kalsa tüm öğrencilere burs vermeye hazır olduklarını söyledi. Bunun zor olup olmayacağını sorduğumuzda da verdiği cevap şöyleydi:

— *Ne olacak canım, baraj gelirlerinden birini öğrenci burslarına aktarırız olur biter!*

Sözü öğrenci derneklerine getirdik. Dernekler üzerinde oluşturulan yoğun baskıların nedenlerini sorduk. Kendisi, öğrenci derneklerine karşı olmadığını, tersine özerk ve demokratik bir niversite için dernek olgusunun gerekli olduğunu, bunları engelleyenlerin kendileri olmadığını, öğrencilerin bu gibi konularda özgür olmaları gerektiğini söyledi. Bu engellemele 'n, geçmişteki olayların yinelenmesinden korkulduğu için yapıldığını belirtti. Arkasından da Erzurum Atatürk Univer 'tesi'ndeki vemekhane olayını(!) örnek olarak gösterdi.

Doğramacı'yla daha ay ntılı konuşabilmek için onu kaldığımız yere davet ettik, ancak tüm ısrarla mıza karşın kabul etmedi. Bir an önce uzaklaşmak istercesine ellerimizi yakalayıp sıkarak, iyi tatiller deyip ayrıldı.

Demokrasi Mücadelesinde Yeni Bir Adım

EKMEK ve HAK DİLEKÇESİ

15 Mayıs 1984 günü sabahı Cumhurbaşkanlığı ve TBMM Başkanlığı'na verilen 1383 imzalı dilekçenin başlığı "Türkiye'de demokratik düzene ilişkin gözlem ve istemler" idi. Dilekçeyi Çankaya Köşkü'ne götüren altı kişilik gruptan Prof. Hüsnü Göksel, o gün gazetecilere yaptığı açıklamada "Türk aydınlarının gözlemlerini, Anayasanın 74. maddesinin bize verdiği yetki'yle dayanarak en yüksek makama sunmaya geldik" demişti. Daha sonra kamuoyunda "Aydınlar Dilekçesi" adıyla benimsenecek ve uzun bir davaya da konu olacak olan dilekçede yeralan gözlem ve istemlerden bazılarını anımsatmakta yarar var:

"- Halkımız, çağdaş toplumlarda geçerli insan haklarının tümüne layıktır ve bunlara eksiksiz olarak sahip olmalıdır.

- İşkencenin yargısız, peşin ve ilkel bir cezalandırma alışkanlığına dönüştürülmüş olmasından endişe ediyoruz. Ayrıca özgürlüğü sınırlama amacını taşıyan cezaevi koşullarını da eziyet ve işkence sayıyoruz. İşkencenin büsbütün ortadan kaldırılması için gerekli önlemler alınmalıdır. Savunma, soruşturma ve suçlama ile birlikte başlamalıdır.

- Sosyal barışa katkıda bulunmak için kapsamlı bir affı kaçınılmaz görüyoruz.

- Örgütlenme ve katılım haklarının anayasal düzenlemeler içinde en geniş güvencelere kavuşturulması gerektiğine inanıyoruz.

- YÖK düzeninin bir an önce seçim ilkelerine dayalı özerklik yönünde değiştirilmesini gerekli görüyoruz."

Evet, Türkiye halkının en temel en ivedi istemlerini, gereksinimlerini dile getiren "Aydınlar Dilekçesi"nin "en yetkili makam"a sunulmasının üzerinden 28 ay geçti. Bu dilekçedeki istemlerin karşılanmadığı ortadadır. Ancak tüm güçlüklere, tüm baskılara karşın Türkiye halkının sesi kesilemedi, kesilmemeli, kesilemeyecek. Uluslararası tekellerin ve sermaye sınıfının hizmetindeki ekonomik politikanın ve bu politikanın en rahat biçimde uygulanması için uzun dönemde hazırlanan ve geliştirilen anti-demokratik siyasal sistemin karşısında Türkiye halkı, işçisiyle, emekçisiyle, işsiziyle, öğrencisiyle, aydınıyla kendi çıkarlarını savunmak, sesini her geçen gün yükselterek duyurmak ve demokrasi mücadelesinde birleşmek zorundadır. İşte, bu mücadelenin önemli adımlarından biri daha 17 Eylül'de Sayın Aziz Nesin'in Ankara'daki basın toplantısıyla kamuoyuna duyuruldu. Ekonomik ve buna bağlı siyasal demokrasi istemleri üzerinde yoğunlaşan "Ekmek ve Hak Dilekçesi", Aziz Nesin, Ahmet Abakay, Akın Birdal, Alpaslan Işıklı, Cevat Geray, Erşen Sansal, Erdal Yavuz, Gencay Şaylan, Halit Çelenk, Haldun Özen, Haluk Gerger, İbrahim Yetkin, Kemal Balcı, Muzaffer İlhan Erdost, Nevzat Helvacı, Nuri Karacan, Sadun Aren, Sami Alptekin, Şükran Ketenci, Tülay Cengiz, Veli Devecioğlu, Yakup Kepenek, Yıldırım Koç tarafından hazırlanmıştı. Beş sayfalık dilekçe ekonomik ve siyasal demokrasi istemlerinde birleşen berkesin imzasına açık. Basının "nedense" çok sınırlı yer ayırdığı bu dilekçe, öğrenci, işçi ya da işsiz konumundaki tüm gençlerin de en yoğun biçimde pay aldığı ekonomik bunalım ve sömürü ortamının ortadan kaldırılması gereğini somut gözlemlere dayanarak dile getirmesi açısından önem taşıyor. Bu nedenle, beş bin imzaya ulaşıldığında Cumhurbaşkanlığı ile TBMM Başkanlığı'na da sunulacak olan bu dilekçeyi imzalamak demokrasi mücadelesinin bir gereğidir, diyoruz. Bölüm başlıkları

"Ülkemiz, cumhuriyet tarihinde görülmemiş boyutlara varan ekonomik bunalım içindedir-24 Ocak kararları, ekonomik bunalımı aşmak gerekçesiyle, emekçi sınıf ve katmanların ücret ve gelirini azami ölçüde aşağıya çekmeyi siyasal iktidara dayatan, bir IMF modelidir. Ulusal ekonomi kavramı, modası geçmiş bir modelmiş gibi, ekonomi politiğin hurdalığına atılmak istenmektedir-Kamu iktisadi kuruluşları, halkın zararına, yerli ve yabancı tekellere pazarlık konusu yapılmaktadır-

Kırsal kesim emekçileri hızla yoksullaşmakta, açlıkla savaşmaktadır- Dışa bağımlı ekonomik politikalar, bilim ve teknoloji üretimini durdurmuştur. İşçilerin örgütlenme özgürlüğüne yönelik kısıtlamaların yanı sıra başta kıdem tazminatı ve asgari ücret olmak üzere, temel kazanımlara yönelik saldırıların ardı arkası kesilmemektedir. Topraklar yabancılara satılmakta, serbest bölgelerle yurt toprakları bölünmektedir. Dış borçlar son altı yılda bir kat artmış, 13 milyar dolardan 26 milyar dolara çıkmıştır. Askeri ve silah harcamaları, beslenme, eğitim, ve sağlık harcamalarının çok üstünde olup, uluslararası sıralamada başlarda yer almaktadır. Sağlıklı yaşam hakkımız, doğuştan kazanılmış ve vazgeçilmez bir haktır"

olan "Ekmek ve Hak Dilekçesi"nin bir bölümüne sayfalarımızda yer verirken, tüm okurlarımızı bu ortak istemlerde birleşmeye çağırıyoruz.

ÜLKEMİZ, CUMHURİYET TARİHİNDE GÖRÜLMEMİŞ BOYUTLARA VARAN EKONOMİK BUNALIM İÇİNDEDİR. Özellikle 1980'den bu yana giderek artan bunalım, yaşamın tüm alanlarına yayılmıştır. Geniş halk yığınları, tüm çabalarını, günlük geçim sorunlarını çözmeye harcamakta, ekonomik bunalımın ağırlığı, yığınların yalnızca yoksullaşmasına değil, tüm toplumsal ahlak değerlerinin çürümesine de neden olmaktadır. Rüşvet yaygınlaşmakta; fuhuş, intihar, cinnet, cinayet olayları hızla artmaktadır. Ahlak değerlerinin çürümesi toplumu öylesine sarsmıştır ki, yalnızca yoksul halkımız değil, zengin ve varlıklı çocukları da, bu çürümenin kıskacından kendilerini kurtaramamaktadır.

Halk yoksulluk ve umarsızlık içerisinde kıvranırken, holding sahipleri, dünyanın en zenginleri sıralamasında ilk sıralarda yer almaktadır. Türkiye'de 94 şirketli bir holdingin yıllık cirosu, Türkiye Cumhuriyeti bütçesinin beşte birini aşmıştır. Yani Türkiye'nin beş zenginin para gücü, devletin para gücünün üstündedir. Bu zenginlerarasında, servetini, üç yılda 56 kat artıranlar vardır.

...

Bu açık soygun ve sömürüyü sürdürmek ve kurumsallaştırmak için, anti-demokratik yasalar ve yasadışı baskılar uygulanmaktadır. Çağdaş insanın vazgeçilmez temel hak ve özgürlükleri yok edilerek, kitleler, kişisel ve örgütsel olarak EKMEK VE HAK arama araç ve olanaklarından yoksun bırakılmaktadır.

Ekmek ve Hak Dilekçesi, halkımızın sesidir. Halkımızın ortak katılımıyla pekişen bu görüşlerimizi ilgilere duyurmayı, bir yurtseverlik görevi sayıyoruz.

...

Emeğiyle geçimini sağlayanların aleyhine olan böyle bir ekonomi politikasına süreklilik kazandırmak, kuşku yok ki, 12 Eylül ile başlatılan demokratik hak ve özgürlüklerin kısılmasını süregenleştirecek siyasal baskının kurumsallaşmasıyla olanaklıdır. Bugün, sendika özgürlükler, grev ve toplu sözleşme hakları yeteri ölçüde sağlanmıyorsa; ilerici, demokrat ve yurtseverlerin meslek, kitle ve siyasal örgütlenmesi sıkı bir denetim ve baskı altında bulunduruluyorsa; toplumsal barışı sağlayacak olan genel af çıkarılmıyorsa; işkencecilerin cezalandırılması, idam cezalarının kaldırılması gündeme getirilmek isteniyorsa; yurtdışında kalmak zorunda bırakılan ve yurttaşlıktan çıkarılan nice değerli insanımızın yurda dönmelerine olanak sağlanmak istenmiyorsa; 1402 ile görevlerinden alınmış öğretim üyeleri, bilim adamları, doktorlar, öğretmenler ve memurların göreve başlatılması engelleniyorsa; geleneksel yaşam biçimlerinin ağır bastığı güneydoğu Anadolu'da insan onurunu ve aile kavramını derinden yaralayan ve "cinsel kontrol"a dek uzanan uygulamalar devletin "araştırma" yöntemleri olarak benimseniyorsa, tüm bunların nedeni, çalışan halkın ücret ve gelirlerini baskı altında tutma, dolayısıyla çalışanların ekonomik haklarını sağlamanın koşulu olan demokratik ortamın gelişmesini geciktirme ve önleme amacını taşımasıdır.

İlk dış borçlanmalar dönemine geçildiği, yabancı sermaye yatırımlarının yolu yasal olarak açılmaya başlandığı dönem, aynı zamanda, köylülüğün bağrından gelerek, köye, çağdaş yaşamın gerektirdiği tekniği ve düşünceyi götürecek olan ve bireyin zihinsel-bedensel-üretimsel yönden dengeli gelişmesini ilk deneyen eğitim kurumları Köy Enstitülerinin, ağır bir saldırıya uğradığı dönem oldu. Bununla yetinilmedi. Laik ve bilimsel eğitim kurumları, gericiliğin içten içe beslendiği kurumlarla kuşatılmaya başlandı; giderek ilköğretimden üniversiteye dek, düşünen, araştıran, kişiliğini özgürce geliştiren insan yerine, çağdışı inançlarla boğulmuş, doğmatik insan yetiştirmeye ağırlık verildi. İçeriği boşaltılmış bir "Atatürkçülük", her türlü gericiliği gizleyen bir maske oldu, olmaya devam ediyor. Bugün de, üniversiteler, özgürce bilim üreten, teknik bilim üreten, deney üreten kurumlar olmaktan çıkarılıyor, çağdaş ekonomi biliminin, felsefenin, sanatın, yazının dışlandığı, bilimin ve teknik-bilimin yalnızca ithal edildiği kurumlara dönüştürülüyor. YÖK, bilimsel düşünce arayışını olduğu kadar, kişiliğin serbestçe gelişmesinin dışa vuran gündelik yaşam biçimlerini, "kışla disiplini" anlayışıyla baskı altına alıyor, dışa bağımlı ekonominin gereksindiği teknolojikpazarın genişlemesine olanak sağlayacak ucuz ve uysal kafalar yetiştirmeyi amaçlıyor.

Sonuç

Toplumun ve ülkenin yararına olmayan bu ekonomik düzen elbette değişecektir. Ve elbette, halkımız, kendisi'nin ve ülkesinin geleceğinde söz ve karar hakkını elde edecektir. ekonomik-demokratik hak ve özgürlüklerinin önündeki engelleri, kendi bilinciyle ve kendi gücüyle aşacaktır. Bunun ilk koşulunun da hak ve özgürlükleri sürekli geliştiren gerçek bir demokrasiyi kurmak olduğunu bilmektedir. Tüm dünyada, insanlığın onurlu tarihini halklar yaratmıştır. Ülkemizde de, halkımızın kendisi yaratacaktır Bundan kimsenin kuşkusu olmamalıdır. ●



Üniversitelerde Bilim içeri, YÖK Dışarı!

Hakan Eken

Üniversiteyle şu ya da bu biçimde ilgili olsun olmasın, biraz gazete okuyan ve tv izleyen herkesin belleklerinde yer etmiş bir konu (ya da bir sorun) var: Kurumuyla ve yasasıyla meşhur YÖK. Nedir YÖK'ü bu denli popüler yapan nedenler? Sayın Doğramacı'nın fırtınalar koparan renkli kişiliği mi? Hayır sanmıyoruz. Bunun nedeni, toplumsal yapıyı ve dengeleri temelinden değiştirmeyi hedefleyen yeni ekonomik ve politik modelin ciddi bir göstergesi olmasıdır. Bu yüzden YÖK, yalnızca üniversite çevresinde değil toplumun geniş kesiminde yankı uyandırmıştır.

YÖK'le birlikte üniversitelerimizde "bilimsel çalışmaları ve öğrencilerin derslere ilgisini ve başarısını artırmak amacıyla" ele alınan program sonucu, bini aşkın öğretim üyesi bir anda kendini kapı dışında bulurken, onbinlerce öğrenci de kısa sürede hocaları izliyordu. Bu uygulamalar sırasında, mezuniyet oranlarında da önemli düşüşler kaydediliyordu. Basına yansıyan tartışmalardan da görüldüğü üzere, YÖK başlangıçta koyduğu hedeflere ulaşamamıştır. Kendi başarılarına ilişkin yaptığı açıklamalar ise çok abartılı ve ciddiyetten uzaktır.

Bu gelişmelerin sonucunda YÖK yasası çok kısa sürede eskidi ve yenilenmeye gereksinim duyuldu. Atılmalara neden olan YÖK'ün 44. maddesi, ilk kez 19 Ağustos 1983 tarihinde 2880 sayılı yasa ile değiştirildi. Cilt gerdirilmişti, ancak hemen ardından yeniden kırışmaya yüz tuttuğu görüldü ve 1984-85 öğretim yılında 40 bin dolayında öğrenci atılma durumuna geldi. Yeni bir gerdirme operasyonunun ardından, 1985 yılının son ayında, 3248 sayılı yasa ile ilgili madde tekrar değiştiriliyordu. 1985-86 öğretim yılı atılma rakamları henüz belli olmamasına karşın, alınan sinyaller sonucun yine iç karartıcı olacağını ve yeni operasyonlar gerektireceğini gösteriyor. Ancak artık bu cildin iler tutar yerinin kalmadığı ve yeni bir çehrenin zorunlu olduğu ortadadır.

YÖK'ün sorunları çözemeyeceği, aksine sorunların temel sorumlusu ve suçlusu olduğu bir gerçektir. YÖK ortadan kaldırılmadıkça da üniversiteler çağdaş anlamda kimliklerinin sahibi olamayacaklardır. YÖK'ün kaldırılması yolunda verilen mücadelede üzerinde dikkatle durulması gereken nokta; üniversitenin ve üniversitelilerin koşullarını iyi saptayıp, bunlara göre geçici rahatlamalar biçiminde olmayan önerileri seçerek, ödünsüz uygulanmasını sağlamaktır. Ancak, bu tür haklı, kılıcı ve somut kazanımlar elde edilerek verilecek mücadeleyle YÖK'ün kökü üniversiteden sökülüp atılacak ve Türk toplumu gerçek anlamı ile üniversiteye kavuşacaktır. Aksi takdirde yinelenen sorunlar giderek kanıksanır hale gelecek, kamuoyunun gündeminden düşecek ve üniversiteliyi hak arayamaz hale getirecektir. Hepsinden önemlisi bilim adamı, aydın yetiştirme yetisini kaybeden üniversite Türkiye'nin dinamik bir unsuru olmayacaktır.

Atılmalar konusunda somut kazanımlar elde etme yönünde geliştirilecek önerilerin ana hatları hemen hemen belirginleşmiştir. Şimdi bunları sırayla toparlamaya çalışalım.

İlki "sınıf geçme" sistemine ilişkin. Şu anda birçok üniversitemizde bu sistem uygulanmaktadır. Bunun anlamı şudur: Öğrencinin bir öğretim yılı içinde belli bir sayının üstünde dersten başarısız olması durumunda, ertesi yıl yalnızca kaldığı dersleri alması, üst sınıftan ders alamaması ve sonuçta haftalık ders saatlerinin büyük bir kısmının boş geçmesidir. Bunu şöyle örnekleyebiliriz: A.Ü. SBF'de baraj yılda 3 derstir. 4 dersten başarısız bir öğrenci düşünelim. Haftalık ders saati de ortalama 4 saat olsun. Bu koşulda sınıfta kalan öğrenci 1 hafta boyunca (4x4) 16 saat ders alabilecek geri kalan zamanı boş geçecektir. Aynı durumda bir öğrenci AÜ BBYO'da haftada yalnızca 4 saat ders alabilecektir. Bu zamanın üst sınıftan alınacak derslerle değerlendirilmesi hem okulun daha çabuk bitmesini hem de öğretim yılının daha verimli geçmesini sağlayacaktır. DPT Yüksek Öğrenim Özel İhtisas Komisyonu ve Sistem Değişikliği Alt Komisyonunu raporunda "sınıf geçme sisteminin geleneksel bir sistem ve bir israf" olduğu belirtilmektedir.

İkinci nokta "devam zorunluluğu". Bir çok fakültede sınıfların aşırı kalabalıklığı yüzünden uygulama olanağı büyük ölçüde kaydedilmiş olmasına karşın, tüm derslerden yüzde 70 oranında devam zorunluluğu yasal olarak vardır. Kimi öğretim üyelerinin titizlikle uyguladığı bu durum karşısında öğrenci dersin yüzde 70.ine devam etmezse final sınavına, bütünleme sınavına giremeyerek o dersten kalmış sayılmaktadır. Bu öğrencinin dersin yüzde 70'ine değil de yüzde 69'una katılması durumunda neyin değiştiği düşüncesi bir yana , başarı; öğrencinin çeşitli derslere karşı ilgisine, yeteneğine, çalışma koşullarına bağlıdır, yoksa yoklama kağıdına değil, Dönem sonundaki bilgisi sınıf geçmeye yeterli bir öğrencinin derse devam yetersizliği yüzünden başarısız sayılması hangi bilimsel ölçütlerle açıklanabilir. Bu gerekçesi asla açıklanamaz bir ceza yöntemidir. Diğer yandan derslere devamı başarıyı artıracağı söylenebilir. Ancak öncelikle öğrencilerin istiflenecek balık olmadığı bilinmeli, derslikler kalabalıklığı giderilmeli, eğer derse devam isteniyorsa bunun cezalandırma yöntemiyle değil devamlı çekici kılacak yöntemlerle sağlanabileceği unutulmamalıdır. Holdingleri daha başarılı kılmak için ceza değil de teşvik yöntemi kullanılırken, aynı yöntem eğitim alanında öğrenciler için niçin kullanılmaz. Üstelik öğrenciler düşük faizli, uzun vadeli, yüksek meblağlı krediler de istemezken. Eğitimde *cezası*, ekonomide *özel teşvikiyle* çifte standartlı bir politikadır bu. Derse devamın nasıl çekici kılınabileceği konusuna aşağıda değineceğiz.

Bir diğer konu "vizeler" sorunudur. Atılmaların ve üniversitelerde çeşitli konularda yaratılan sıkıntıların, başağrılarının, uykusuz gecelerin, mediko sosyal merkezine başvurulanın arttığı dönemlerin sorumlusu vizeler. Yasada *"ara-sınavlar"* olarak adlandırılan sınavların, günlük dilde *"vize"* olarak geçmesinin nesnel bir temeli vardır. Yurtdışına çıkmak isteyen Türk vatandaşlarına uygulanan yöntemler adeta Türk öğretimcilerince de benimsenerek öğrencilere sınav sistemi yoluyla uygulanmaktadır.

Ara-sınavların amacı, yasada belirtildiği üzere öğrencilerin dönem içinde derslere olan ilgilerini artırmaktır. Bunun için de "ara-sınav not ortalamalarının yüzde 40 olması, aksi halde öğrenin yıl sonu sınavına alınmayacağı" hükmü öngörülmüştür. Peki dönem ortasında çeşitli sorunlar nedeniyle (ki bu sorunların başında YÖK'ün yarattıkları gelir) yüzde 40 ortalamayı tutturamamış, ancak dönem sonunda gerekli bilgileri elde etmiş öğrencinin yıl sonu sınavına girememesini haklı gösteren nedir? Yukarıda uygulamaların ceza yöntemine değil çekicilik yöntemine dayanması gerektiğine değinmiştik. Ara-sınavların bir baraj olarak uygulanması, dönem içi değerlendirme yöntemleri içinde bunun neredeyse tek ve mutlak seçenek haline getirilmesi asla kabul edilemez bir yöntemdir. üstelik bu yöntemden beklenen hiç bir olumlu sonuç da alınamamıştır. Dönem içinde öğrenciyi değerlendirmenin tek yolu ara-sınavlar değildir. Daha önceki uygulamalara baktığımızda yazılı ya da sözlü ara-sınavların yanısıra, seminer, inceleme araştırma raporları vb. yöntemlerin de kullanıldığını görmekteyiz. Bu uygulamaların bir baraj niteliği taşımadığı göze çarpar, ancak belirli bir yüzdeyle yıl sonu sınavına etki ettirilir. Ayrıca fen bilimleri, sosyal bülimler gibi alanlar ayrı değerlendirmeleri de zorunlu kılabilir.

Tüm bunlar ışığında dönem içi çalışmaların özendirilmesi için önerimiz şudur: Dönem içi çalışmalardan yalnızca biri olan ara-sınavların yapılıp yapılmayacağına ve sayısına ana bilim dalınca karar verilmeli, öğrenciler bu sınavlara katılmaya zorunlu tutulmamalıdır. Ara-sınavlara giren öğrenciler belirli bir yüzde tutturmak zorunda olmamalı, ayrıca öğrencilerin gönüllü katıldıkları bu sınavlardaki başarıları yıl sonu sınavına etki ettirilerek ödüllendirilmelidir. Böylesi bir uygulamada kimsenin kaybedebileceği bir şey yoktur. Gönüllülüğün yaratacağı verimlilik kuşkusuz ki gerilimli sınavların yaratacağından kat kat fazla olacaktır.

Yıl sonu sınavında dönem içi başarı durumu ne olursa olsun, yüzde 50 başarı sağlamak o dersten geçmek için koşulsuz olarak geçerli sayılmalıdır. Amaç öğrencinin bilgi düzeyini değerlendirmek ise bu böyle olmak zorundadır. Yıl sonu sınavında yüzde 50 notu tutturamayan öğrenciler bütünleme ve ek sınav hakkından yine koşulsuz yararlandırılmalıdır.

Öğrenim sürelerine ilişkin önerimiz şöyle: İki yıl süreli ön lisans düzeyinde öğrenim yapan kurumlarda iki yıl, dört yıl süreli lisans düzeyinde üç yıl, beş altı yıl süreli lisans düzeyinde öğretim yapan kurumlarda ise 4 yıl ek süreler tanınmalıdır.

Bu süreler sonunda son sınıfları dabil olmak üzere toplam ancak 3 dersten başarılı olamayanlara bu derslerden başarılı olmalarını sağlamak amacıyla iki öğretim yılı ek süre tanınmalıdır. Son sınıfta olup da bir tek dersi kalmış öğrenciler için üç yıl süreyle açılacak olan tüm yıl sonu sınavlarına girme hakkı tanınmalıdır.

Bu yazıda dile getirilen değişiklik önerileri son yıllardaki uygulamaların yarattığı ortam nedeniyle fazla cömert gibi görünebilir. Ancak bu kimseyi yanıltmasın. Unutulmamalı ki, yüksek öğrenim bir lütuf değil bir haktır. Bu önerilerin amacı da öğrenci ve öğreteniyle tüm üniversiteliye bilimsel konularda çalışma fırsatı yaratmaya yönelik bir sistem oluşturabilmektir. ●

"Bir sandalye, boş.
Bir yatak, bozulmamış.
Bir bıçak, artık körlenmeyecek.
Bir dost, aldı başını gitti.

Kalan kişi bakar sandalyeye, bıçağa, yatağa, düşünür geçmişi.
(...)"

bir eylül buluşma



Esintisiyle; bir yaprağa, bir buluta bir genç insanın yüzüne düşürdüğü renkleriyle; akşamları erkenden getirivermesiyle farklı olduğunu -hem de sıcakların tüm ısrarına karşın- belli eden bir eylül ayı daha geride kaldı. Havadaki kokunun değiştiğini, güneşin geciktiğini ayırımsamaya başladık. Doğa bitmez tükenmez devinimini hep değişen haliyle sürdürürken, elinizdeki dergi sonbaharın ikinci ayının adını koydu bile. Genç adımlar yeniden doldurdu üniversite kentlerinin sokaklarını. Oysa, buralardan Ortadoğu'dan, doğu Akdeniz'den uzakta; Eylül ayı kimbilir nasıl farklı bir soluk, nasıl farklı bir geçiş olmuştur Güney yarıküre insanları için. İlkbaharın ikinci ayına girildiğinde, güneş Ant Dağları'nın üzerinden çok daha geç ayrılmaya başlamamış olsa, buralarda günün geç aydınlanmasını nasıl açıklarız?

•

"Bizim dostlarımızın hiçbiri alıp başını gitmedi, götürüldüler hepsi, bize geçmişi düşündürerek. Nasıl olması gerektiğini çok iyi bildiğimiz geleceği ise anımsanması gereken günler gibi kazıyarak belleğimize." Bu sözleri, Şili'li bir genç arkadaşımızdan duyalı ne kadar da olmuş. Alman ozan Heinz Kahlau'nun o çok şey çağrıştıran şiirini birlikte okuyalı.

Şili'de 11 Eylül'ün onuncu, Türkiye'de 12 Eylül'ün üçüncü yıldönümüydü. Kirazlarını çoktan dökmüş bir ağacın altında, o mermerler başkentinin yakınında, o mermerlere yakışan duyarlıkta bir cowboy-başkan'ın burnunun dibinde olduğumuza şaşarak konuşmuştuk yıldönümlerini. Şilili arkadaşın ağabeyi on yıldır yitikti. NBC televizyonunun yıldönümü için hazırlamış olduğu programda, Pinochet yönetiminin aldığı ekonomik önlemlerin başarısı ve Santiago'nun hava kirliliği sorununun çözümü için yapılanlar anlatılıyordu. Televizyon ekranında görünmedi aranan ağabeyler. Yitiklerden, işkencelerden, yoksulluktan sözedilmedi. Sanki bir başka on yıl, bir başka tarihti anlatılan.

"Makina gençlerin peşinde: Onları içeri tıkıp işkence ettikten sonra öldürüyor. Çünkü onlar güçsüzlüğünün somut örneği. Onları dışarı atıyor: Ucuz kol gücü, insan eti olarak dışarı atıyor. Kısır makina büyüyen ve hareket eden herşeyden nefret ediyor. Yalnızca mezarlıklar ve hapisaneler üretebiliyor o. Sürgün edilenler ve dilencilerin, polislerin ve ispiyonların, cesetler ve mahkumların dışında bir şey üretemiyor. Genç olmak bir suçtur. Her gün tan ağarırken gerçeklik ve her sabah yeniden doğan tarih işliyor bu suçu.

Gerçeklik ve tarih işte bu yüzden yasak."(1)

Uruguaylı gazeteci-yazar Eduardo Galeano'nun bu satırlarını, Washington D.C.'deki o Eylül gecesinden çok sonra Türkçe'de okuyabiliyoruz. Buenos Aires'te, Monte Video'da, Madrid'de, Guatemala Kenti'nde, Atina'da kimbilir ne çok yaşanmıştı bu satırlar.Bu ülkelerdeki genç yüreklere ne çok işlemişti. Şilili ağabeylerden, arkadaşlardan; ağabeylerimizden, arkadaşlarımızdan çok önce.

Sonra sıra onun kentine, Santiago'ya geldi. "Hükumetin yetkisini örgütlü halkın gücünden alacağını" söyleyerek işbaşına gelen Unidad Popular yönetiminin gerçekleştirmeye çalıştıklarına bakılırsa, çoktan gelmiş de geçiyordu bile! Oysa yine bir Eylül ayıyla, ilkbahara "Merhaba" diyordu Şilililer.

"12 Eylül 1973 günü Amerikalı genç bir gazeteci Şili Devlet Başkanı Allende'nin devrilişine ABD'nin doğrudan katıldığını belgeleyen kanıtlar elde etti. Beş gün sonra gazeteci Charles Horman Santiago'daki evinden sürüklenerek götürüldü. Ailesi bir daha onu asla canlı olarak görmedi..."(2)

Horman'ın birdenbire ortadan yokoluverişi ve eşinin, arkadaşlarının, ABD'den gelen "Hıristiyan Bilimadamı", ülkesinin iyiniyetine tümüyle inanmış babasının onu ararken, Washington'un Pinochet darbesini nasıl hazırlayıp yönettiği ve darbe karşıtı demokrasi güçlerini nasıl safdışı etmeye çalıştığının en somut örnekleriyle yüzyüze gelivermelerinin anlatımıdır "Kayıp" filmi. Thomas Hauser'in senaryolaştırıp Costa Gavras'ın filme aldığı bu gerçek öykü, yakılan kitaplarla girilip darmadağın ediliveren evlerle, sokaklara yığılan cesetlerle, tutuklanan, işkence gören, stadyumlara tıkılan binlerce insanla dolu bir beyaz perdeye iki saat süreyle bakabilmek demektir. Faşizmin yirminci yüzyılın ikinci yarısında aldığı çehrenin Şili penceresinden görülmesidir ya da. Bu çehreyi çizen elin de, o elin çizdiği çizgilerin de dünyanın dört yanındaki pencerelerden ayrı ayrı bakmakla değişmediği gerçeğinin bir kez daha gözler önüne serilmesidir.

Toplumsal gelişmeyi durdurup dışa bağımlı sermayeyi, tekelci burjuvaziyi güçlendirecek uluslararası tekellerin çıkarlarına hizmet edecek bir ekonomik politikanın siyasi ortamını hazırlayıp, kurup yönetmek ve korumaktır günümüz faşist yönetimlerine düşen. İşte bu görevin yerine getirilmesinde vazgeçilmez bazı silahlar vardır: Anarşinin tırmandırılması ile başlar herşey... Ve "Anaşriyi yaratan sizlersiniz. Neden? Neden istiyorsunuz anarşiyi? Amacınız nedir?" diye sorar bir Uruguaylı genç ülkesinde Amerikan AID görevlisi olarak bulunan Philip Santore'ye.

"Öğrenciler arasında faşist örgütler kuruldu, sağcı JUP'un (Uruguay Gençlik Cephesi) temelleri atıldı. Devrimci öğrenciler arasına kışkırtıcılar ve muhbirler sokuldu. Ulaşım merkezlerine gizli fotograf ve film makineleri yerleştirildi. Sosyalist ülkelere yolculuk edenlerin pasaportlarının fotografları çekildi. 1000 kişilik bir milis gücü kuruldu. Sağcılara yeni silahlar dağıtıldı. "Şehir milisi" için kalabilecekleri, eğitim görebilecekleri blok apartmanlar yaptırıldı. Sosyalist ülkelerle haberleşmeye sansür konuldu; bu ülkelerden gelen bütün mektuplar incelendi. Faşistlere, vatan hainlerine, alçaklara büyük paralar verildi..."(3)

Böylesine açık seçik, böylesine somut biçimde sıralanabilir yapılanlar. Nitekim "Özgürlüğü, demokrasiyi koruduğunuzu söylüyorsunuz...Ama savaştan, faşizmden, işkenceden yanasınız... Öyle değil mi, Mr. Santore?" sorusuna, "Sizinle savaşırken bütün olanakları kullanmak gerekir" biçiminde bir itiraf olacaktır Amerikalı "uzman"ın yanıtı.

Görevin yerine getirilmesindeki vazgeçilmez silahlardan, sindirme yöntemlerinden ya da Santore'nin deyimiyle "yararlanılan olanaklardan" en korkuncunu bir başka "itirafçı" şöyle anlatır:

"Şuna kesinlikle eminim ki, işkence sistemli bir biçimde ve önemli sayıda kişiye uygulanmaktadır. Şili'de işkence bir askerin ya da haberalma örgütü ajanının tek başına ve kendi isteğiyle başvurduğu bir yol değildir. Sorgu sırasında işkence sistemli bir biçimde ve çok sayıda insana yapılmaktadır. Çok sayıda dediğim zaman, tutuklananların yüzde 10 ya da 20'si demek istiyorum." (2)

"İtirafçı"nın adı: Şili'deki eski Amerikan Büyükelçisi Ralp Dungan'dır. Bu sözlerin söylendiği yıl, 1974, söylendiği yer ise ABD Senato Alt Komisyonu'dur.

•

1986 yılının eylül ayı, sonbaharı getirdi

sından notlar...



Nergis Algün

Türkiye'ye. 12 Eylül'ün altıncı yıldönümü yaşandı. O gece, TRT altı yaşındaki çocukları getirdi ekrana. Çocuklar kendilerine gösterilen fotoğraflardaki "12 Eylül öncesi anarşi ve terör kurbanları"nı tanıyamadılar.

•

İşkencenin sistemli mi, münferit mi olduğu sorusunun yanıtı Mr. Dungan tarafından "itiraf ediliyor". Son altı yıldır "münferit" olan işkence olayları sonucu ölenlerin adları ise, "Beddii Tan, Cemal Kılıç, Ali Sarıbal, Halit Atala, Önder Demirok, Aziz Büyükertaş, İbrahim Halil Baturalp, Sıddık Bilgin, Necmettin Büyükkaya..." diye başlıyor, ama bitmiyor. "Bir insanlık suçunun kanıtları olarak, acı dolu satırlarda uzuyor. Tüm kabullenilmezliği, korkunçluğu ve gerçekliği ile.

•

"Ülkesinden sürülmüş yarım milyon Uruguaylı, bir milyon Paraguaylı, yarım milyon Şilili. Gemiler açlıktan, çöplükten ve hapisten kaçan genç insanlarla dolup taşarak demir alıyor. Yaşamak bir tehlike, düşünmek bir günah; yemek ise bir mucize.

Ama, acaba kaç tanesi kendi ülkesinin sınırları içinde sürüldü? Hangi istatistik, boyun eğmeye ve sessizliğe mahkum edilenleri kaydediyor? Umudun katli, insanların katlinden daha acı değil mi?

Diktatörlük bir alçaklık geleneğidir: İnsanı sağır, dilsiz yapan, dinleme ve konuşma yeteneğini öldüren, bakması yasak olan şeyler karşısında körleştiren bir makina.

İlk işkenceden ölüm olayı, 1964'te Brezilya'da ulusal bir skandala yol açtı. Onuncu işkenceden ölüm olayı, gazetelerde ancak görülebildi. Ellinci ölüm ise "normal" olarak kabullenildi.

Kışın, soğuk nasıl kabullenilirse, makina da iğrençliğe boyun eğmeyi öyle öğretiyor insanlara."(1)

Oysa makinanın dişlileri arasında kıyılıp gitmemenin tek yolu, boyun eğmemek , sessiz kalmamak, körleşmemek. Şilili ağabeyin kayıplara karışması "normal" olarak kabul edilemez. Dünyanın herhangi bir yerindeki herhangi bir kişinin vücudunun herhangi bir yerinde bir işkence yarası, bir işkence izi kalmasına sessiz durulamaz. Türkiye'de onbinlerce gencin 1986 yılının Eylül ayının parmaklıklar ardında yaşaması karşısında kulaklar sağırlaşamaz, gözler körleşemez.

Baskı rejimlerinin evrensel buluşma noktaları kendini, yukarıda bir Uruguaylı gençle Amerikalı uzman arasındaki söyleşiyi aktardığımız Franco Solinas - Costa Gavras imzalı ve gerçek bir olayı anlatan "Sıkıyönetim" filminde; Güney Kore Demokratik Hareket Gençlik Federasyonu Başkanı Kim Gun Tae'nin tutukluyken yaşadıklarına ilişkin anlatılanlarda ve İşkenceci Polis Sedat Caner'in itiraflarında "kızarmış tavuk, kaplumbağa hücresi, atlama beygiri" gibi ortak "işkence adlarında" somutlanıyorsa, bu ortaklığa artık şaşırılamaz ya da artık şaşkınlığın evrensel bir bilince dönüştürülmesi gerekir. Nitekim Santiago-Ankara-Seul... Bu dünyanın bir ucundan öbürüne gitmek demektir.

•

Geleceğin nasıl olması gerektiği, dünyanın dört yanındaki demokrasi güçlerinin belleğine kazılıdır. Alıp götürülen dostların ardında, temel kuralını faşizme karşı dayanışmada, birlikte bulan ve dünden bugüne, yarına süren bir mücadele geleneği vardır.

•

Olayların ardındaki nedenlerin, niçinlerin, nelerin, kimlerin ve nasılların saptanması demokrasi mücadelesi içinde büyük önem taşıyor. Eylül ayına girildiği günlerde, Cumhuriyet Gazetesi yazarı İlban Selçuk'un "askeri müdahaleler ardındaki 'adres'i saptadığı "Pencere"sinin bir bölümü şöyleydi:

"Askeri darbelerin Zengin laboratuvarı Latin Amerika'dır. Bu laboratuvarda "adres" apaçık görünüyor. Oralarda ordu, ulusal savunmadan çok, iç politikayı silah zoruyla yürütmek için kullanılır. Güney ve Orta Amerika ülkelerindeki klasik askeri darbelerin ardında kompradorlarla büyük toprak sahipleri bulunmaktadır. Buna dışa bağımlı sermaye sınıfı da diyebiliriz. Halkta demokrasi özlemleri yoğunlaşarak eyleme dönüştükçe ve sivil yönetimle antidemokratik düzeni korumak güçleşince, Latin Amerika generalleri, Washington'dan gelen işaret ve destek üzerine darbeyi vururlar.

Latin Amerika'daki askeri müdahalelerin şeması ve mekanizması siyasal bilimlerin el kitaplarına geçmiştir.

Demek ki askeri müdahalelerin ardındaki "adres"i öğrenmek için "sınıf" kavramını bilmek gerekiyor.

Kimilerine göre "sınıf"tan söz açmak, komünistliktir, toplumu bölmektir. Oysa 1982 Anayasası ve Türk Ceza Kanunu toplumsal sınıfların varlığını onaylamış ve bir sınıfın öteki sınıflar üzerine dikta kurmasını yasaklamıştır. Demek ki Türkiye'de toplumsal sınıflar (sermaye ve emekçi sınıfları) vardır.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Türkiye'nin Amerikan güdümüne girmesi, askeri müdahalelerin tohumlarını ülkeye serpmiştir. Dışa bağımlı sermaye sınıfını hızla palazlandırmak için iktidara geçen Amerikancı siyasal partilerin yönetimine karşı emekçi halk haklarını savunmak istiyor. Emekçi sınıflarıyla sermaye sınıfları arasındaki çatışma, ekonomik bunalım süreçlerinde büyüyor; ya 27 Mayıs öncesindeki gibi meydanlar dalgalanıyor, ya 12 Eylül öncesindeki gibi anarşi ve terör kabarıp köpükleniyor. Böylece silahlı kuvvetler için "zorunlu müdahale ortamı" doğuyor.

Bu gibi durumlarda, ABD'ye bağlı sermaye sınıfının ordudan istediği hizmet, bir Latin Amerika darbesidir."

•

Başından beri ister anı, ister alıntı olsun hepsini yaşanmış gerçek olaylara dayandırdığımız bu notlar, sizlere ulaştığında Eylül ayı çoktan geçmiş olacak. Kendine özgü ısısı, kokusu, renkleriyle Ekim ayı Ankara'yı kışa, Santiago'yu yaza biraz daha yaklaştıracak. Kimi buluşmalar, kimi konuşmalar, kimi arkadaşlar hiç unutulmadan yerleşecek belleğimize. Uruguay'dan, Şili'den, ABD'den, kendi ülkemizden gazeteler, kitaplar, şiirler okumayı sürdüreceğiz. Her yaşanmış gerçeklik, her bilimsel saptama dünyayı doğru anlamanın, pencereden görüneni iyi tanımanın yardımcısı olacak. Mevsimler gene değişecek. Dünyanın dört yanında mutlaka başarıya ulaşacak bir mücadele gelişip güçlenerek sürüp giderken...

•

"İşkenceci bir memurdur. Diktatör de öyle. Görevini etkili bir biçimde yerine getirmediğinde işini yitiren silahlı bürokratlardır. Bu kadar basit. O kadar büyütülecek yaratıklar değil onlar. Zaten bu büyüklüğü onlara asla balışetmeyeceğiz."(1)

(1) Aşkın ve Savaşın Gündüz ve Geceleri, Eduardo Galeano, Alan Yayıncılık, Nisan 1986.
(2) Kayıp, Thomas Hauser, Alan Yayıncılık, Aralık 1984.
(3) Sıkıyönetim, Franco Solinas (romanlaştıran: Ülkü Tamer), Kavram Yayınları, Aralık 1985.

Derleyen:SEVGÜL ULUDAĞ

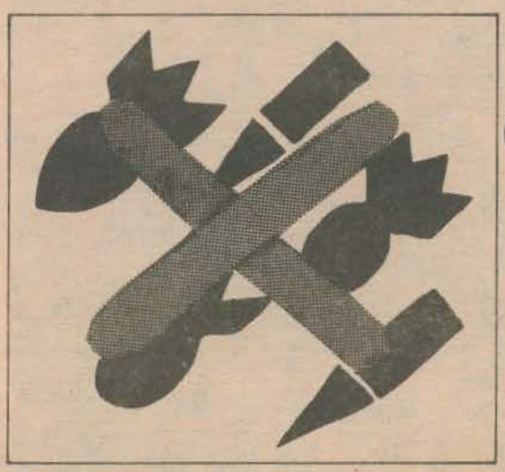
SİLAHLANMA ve SİLAHSIZLANMA

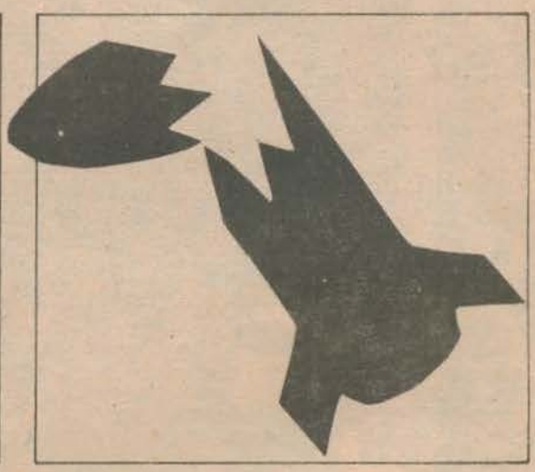
Sorular Yanıtlar

25- Kapsamlı bir deneme yasağı elde etmek için yapılan en son girişimler nelerdir?

1977'den 1980'e dek Sovyetler Birliği, İngiltere ve ABD, yeraltıdenemelerini dekapsayacak kapsamlı bir deneme yasağı konusunda üçlü görüşmeler yürütmüşlerdir. Bu görüşmeler 1980'de askıya alınmış ve bugüne dek devam etmemiştir. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, nükleer denemeleri yasaklayan bir anlaşmanın bağlanması ve böyle bir anlaşmaya bağlı olarak daha ileri denemelere moratoryum konması için ısrarla çağrıda bulunmuştur.

Atmosferdeki denemelerin durdurulması, çevrenin korunmasında bir önlem olarak olumlu etkiler yaratmıştır. Kapsamlı bir deneme yasağı hem bu etkiyi artırabilir, hem de yeni nükleer silahların geliştirilmesini engelleyebilir.



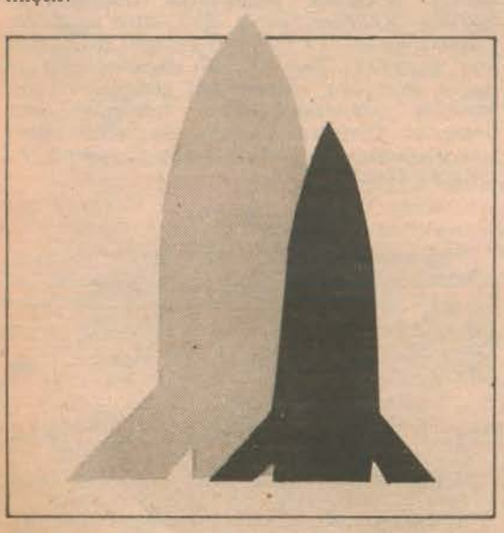


26- Nükleer silahların yayılmasını sınırlamak için ne yapılmıştır?

Nükleer Silahların Yayılmasını Önleme Anlaşması (The Nuclear Non-proliferation Treaty) 1968'de imzalanmış, 1984 yılının sonuna dek SSCB, İngiltere ve ABD gibi nükleer silaha sahip üç devlet de dahil olmak üzere, anlaşmaya 125 taraf katılmıştır.

Bu anlaşmanın ana öngörüsüne göre nükleer silaha sahip devletler, nükleer silahları veya başka nükleer patlayıcı aygıtları transfer etmeyeceklerini taahhüt ediyorlar; nükleer silaha sahip olmayan devletler de bu tür silahları kabul etmemeyi, üretmemeyi veya başka bir biçimde elde etmemeyi kabul ediyordu. Anlaşma, nükleer enerjinin barışçıl amaçlar için geliştirilmesi hakkını korurken, nükleer silaha sahip olmayan tarafları da Uluslararası Atom EnerjisiKuruluşuyla görüşülecek bir anlaşmayla güvenlik önlemlerini kabul etmeyi taahhüt ediyordu. Anlaşma, aynı şekilde nükleer silaha sahip tarafları, nükleer silahsızlanma için etkili önlemler üstüne iyi niyetle görüşmeler yürütmekle bağlıyordu. Bu anlaşmada taraf olmamakla birlikte Fransa, anlaşmanın kurallarına uyacağını açıklarken, Çin, anlaşmanın özünün temelden ayrımcı olduğunu ileri sürerek Nükleer Silahların Yayılmasını Önleme Anlaşması hakkındaki eleştirel görüşlerini çeşitli kereler ifade etmiştir.

Bununla birlikte Çin, çok kereler nükleer silahların yayılmasını savunmadığını, bunu teşvik etmediğini belirterek, diğer devletlere nükleer silah geliştirmeleri için yardım etmediğini açıklamıştır.



27- Nükleer silahtan arındırılmış bölgelerin kurulmasını sağlayacak anlaşmalar var mıdır?

1967 Latin Amerikan'da Nükleer Silah Bulundurulması Yasaklayan Anlaşma (Tlatelolco Anlaşması), Latin Amerikan'da nükleeer silahtan arındırılmış bir bölge oluşturmuştur. Şimdiye dek anlaşmayı imzalayan 25 Latin Amerikan ülkesi, nükleer silahları denememeyi, üretmemeyi, elde etmemeyi veya başka herhangi bir ülkenin kendi topraklarına bu tür silahları konumlandırmasına, bunu üretmesine veya yerleştirmesine izin vermemeyi taahhüt etmişlerdir.

I. Protokol altında anlaşmanın bölgesel sınırları içindeki belirli toprakları denetleyen devletler de Frnasa, Hollanda, İngiltere, ABD - dejure veya de facto uluslararası sorumluluk taşıdıkları bölgelerde nükleer silahtan arındırılmışlık statüsünü genişletmeyi kabul edeceklerdi.

1. protokol, Hollanda, İngiltere ve ABD tarafından onanmış ancak Fransa, gelecekte uygun bir karar alacağını beyan etmiştir. Buna ek olarak II. Protokol altında nükleer silaha sahip tüm devletler , Latin Amerika 'nın nükleer silahtan arındırılmışlık statüsüne saygı göstermevi ve bu anlaşmaya taraf olan nükleer silahlarla tehdit etmeyi veya bunlara karşı nükleer silah kullanmamayı taahhüt etmişlerdir. Tlatelolco Anlaşması, dünyanın kalabalık bir bölgesinde nükleer silahtan arındırılmış bir bölge oluşturan tek anlaşmadır.

28- Nükleer silahtan arındırılmış bölgelerin kurulmasını öngören başka anlaşmalar var mıdır?

1959 Antarktik Anlaşması (Güney Kutbu Anlaşması) Güney Kutbu kıtasının ve 60 derece enlemin güneyindeki bölgenin askersizleştirilmesini, nükleer silahtan arındırılmasını, aynı zamanda burada nükleer denemelerin tamamen yasaklanmasını öngörmektedir. 1967 Dış Uzay Anlaşması, uzayda nükleer silah konumlandırmayı veya yörüngeye nükleer silah yerleştirmeyi yasaklıyor. 1979'da yapılan Ay ve Diğer Göksel Varlıklardaki Eylemleri Düzenleyen Anlaşma da bu bölgelerle ilgili yasakları tanımlamaktadır. 1971 Deniz Yatağı Anlaşması, okyanus dibinde, denizde veya deniz dibinde nükleer silah konumlandırılmasını yasaklanmaktadır. Aynı şekilde anlaşma, nükleer silahların kullanımına, denenmesine veya depolanmasına yönelik araçların yerleştirilmesini de yasaklamaktadır. Bu anlaşmalar, nükleer silahların kullanımı, yerleştirilmesi ve denenmesinin yapılabileceği bölgelerde çevreyi daraltmakta ve böylece nükleer silahtan arındırılmış ek bölgeler oluşturmaktadır.

29- Bunlara ek olarak nükleer silahtan arındırılmış başka bölgeler önerilmiş midir?

Afrika Birliği Örgütü, 1964'te Afrika'nın Nükleer Silahsızlandırılması Deklerasyonu'nu kabul etmiştir. Bu bağlamda, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tüm devletlere Afrika kıtasına nükleler silahtan arındırmış bir bölge olarak saygı göstermeye çok defa çağırmış ve Güney Afrika'nın nükleer yeteneğe sahip olmayı sürdürmesini kınamıştır. Aynı şekilde Balkanlar'ın, Orta Avrupa'nın Kuzey Avrupa'nın, Akdeniz'in, Orta Doğu'nun, Güney Asya'nın ve Güney Pasifiğin nükleer silahtan arındırılmış bölge olmaları önerilmiştir.

Orta Doğu'da dolaysız olarak ilgili taraflara bölgede nükleer silahtan arındırılmış bir bölge kurmaları için çağrıda bulunan Genel Kurul kararlarına oybirliğiyle destek verilmiştir.

30- Stratejik silahları sınırlandırmak için ne gibi adımlar atılmıştır?

1968'de Nükleer Silahların Yayılmasını Önleme Anlaşması (NPT - The Nuclear Non - Proliferation Treaty) imzalandığında, Sovyetler Birliği ile ABD, Stratejik Silahları Sınırlandırma Görüşmeleri (SALT - Strategic Arms Limitation Talks) veya SALT olarak bilinen, stratejik silahlar üstüne ikili görüşmelere başlayacaklarını duyurmuşlardı. 1972'de görüşmelerin ilk turu SALT I anlaşmalarıyla bağlanmış ve bu Anti Balistik Füze Sistemlerini Sınırlandıran Anlaşma (ABM - Anti - Ballistic Missile Treaty) ile Stratejik Saldırı Silahlarının Sınırlandırılmasına İlişkin Belirli Önlemler Geçici Anlaşmasını (SALT I Geçici Anlaşma) da kapsamıştır.

31- Anti-Balistik Füze Sistemleri Anlaşması Nedir?

1972 ABM Anlaşması (Anti-Ballistic Missile Treaty), anti-balistik füze savunma sistemlerinin konumlandırılabileceği bölgelerin oluşumunu sınırlandırmaktadır. Anlaşma, özellikle anti-balistik füzelerin sayı ve bölgesini, sayıları 100 füzeyi aşmayacak iki bölgeyle sınırlandırmaktadır. Anlaşmanın iki tarafı yani Sovyetler Birliği ile ABD, seyyar olarak ayda, karada, denizde, havada ve uzayda konumlandırılmabilecek Anti Balistik Füze Sistemlerini geliştirmemeyi, denememeyi, veya yerleştirmemeyi taahhüt etmektedirler. Bunun da ötesinde, anlaşma, denetim için yalnızca ulusal teknik araçları kullanımını ve anlaşmaya uyup uyulmadığı yolunda doğabilecek kuşku veya belirsizlikleri ele alacak olan bir Daimi Danışma Komisyonu'nun oluşturulmasını öngörmektedir. 1974'te iki taraf, anti balistik füze sistemlerinin

her ülkede yalnızca bir yerde yerleştirilmesini öngörmekle bunları daha da sınırlayan bir Protokol imzalamışlardır.

32- Stratejik Saldırı Silahlarının Sınırlandırılmasına İlişkin Belirli Önlemler Anlaşması Nedir?

1972 Anlaşması, daha kapsamlı bir anlaşmaya varılıncaya dek Sovyetler Birliği ile ABD'nin kıtalararası stratejik balistik füzelerinin sayısına beş yıl süre ile bir sınırlama getirmiştir. Beş yıllık sürenin dolmasıyla birlikte 1977 yılının Eylül ayında Geçici Anlaşma'nın maddelerine uyacaklarını, her iki taraf, resmi olarak duyuran açıklamalar yapmışlardır. Geçici Anlaşmanın kuralları uyarınca taraflar karada da konumlandırılabilen sabit kıtalararası ek balistik füzelerinin yapımına başlamamayı (ICBMs - InterContinental Ballistic Missiles) hafif kıtalararası balistikfüze taşıyıcılarını, ağır kıtalararası balistik füze taşıyıcılarına dönüştürmemeyi kabul etmişlerdi.

33- SALT II Anlaşması Nedir?

SALT II görüşmeleri 1972'de başlayarak Stratejik Saldırı Silahlarının Sınırlandırılması Üstüne Anlaşma'nın bağlanmasıyla sona ermiştir. SALT II için bir temel çerçeve, Sovyetler Birliği ile ABD arasında ilk kez 1974'te Vladivostok'ta görüşülmüştür. Bundan sonra anlaşma, 1979'da Viyana'da imzalanmış ve tarafların stratejik gönderme araçlarını (kıtalararası balistik füzeler, denizaltılardan atılabilen balistik füzeler ve bombardıman uçakları) toplam 2,400'e 1981 sonuna dek de 2,250'ye indirmeleri öngörülmüştü. Anlaşma ayrıca MIRV'li balistik füzelerin toplam sayısıyla uzun menzilli seyir füzeleri (cruise missiles) fırlatabilecek ağır bombardıman araçlarını tümüyle eşitleyerek 1,320'yle sınırlandırıyordu.

Anlaşmaya bağlı bir protokol da 31 Aralık 1981'e dek uzun erimli seyir füzelerinin, 60 kilometreden büyük menzile sahip havadan ve denizden fırlatılabilen seyir füzelerinin ve havadan karaya fırlatılabilen balistik füzelerin yerleştirilmesini yasaklıyordu.

34- SALT II'de başka ne tür anlaşmalara varılmıştı?

İlkelerle ilgili Ortak Açıklama'da taraflar, yani Sovyetler Birliği ile ABD, stratejik dengeyi güçlendirme yollarını aramayı, dengeyi bozucu stratejik savunma silahlarını sınırlandırmayı sürpriz saldırı riskini azaltmayı ve bundan kaçınmayı, stratejik saldırı silahlarının sayısında kapsamlı indirim yolu aramayı ve niteliksel olarak geliştirici adımları sınırlamayı kabul etmişlerdi. Taraflar aynı zamanda bir temel bilgi anlaşması (data base agreement) imzalamışlar ve burda her iki taraf da Haziran 1979 tarihi itibarıyla saldırı silahlarının sayılarını belirtmişlerdir.

SALT II üstüne görüşmeler esnasında ABD, Sovyet bombardıman uçakları Tu-22M'lerin (Backfire olarak da biliniyor) kıtalararası stratejik bir silah olduğunu savunmuştur. Sovyetler Birliği ise bu uçağın bir orta menzilli bombardıman uçağı olduğunu belirtmiş ve Başkan Brejnev'in Başkan Carter'e verdiği yazılı bir açıklamayla da bu uçağın ADB'deki hedeflere saldırı yeteneği ile donatılmayacağı kaydedilmiştir. ABD ise, SALT II anlaşmasına bu açıklamanın içerdiği taahhütler temelinde girdiğini vurgulamıştır.

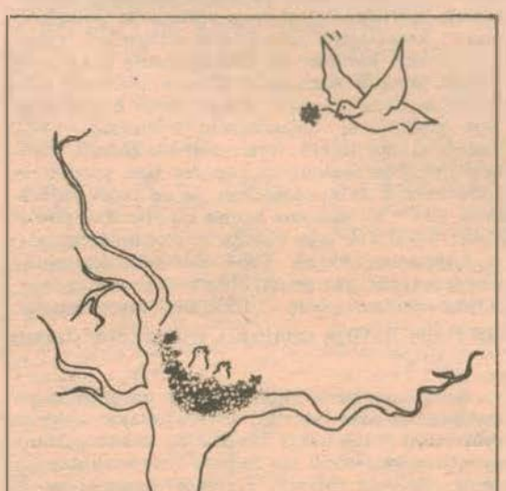


36- SALT II Anlaşması'mn s atüsü nedir?

Uluslararası durumun kötüleşmeainde ötürü SALT II anlaşmasının onanmış olmasına karşın hem Sovyetler Birliği, hem de ABD, ayrı ayrı yaptıkları açıklamalarda, karşı tarafın uyduğu bu anlaşmanın koşullarına uyacaklarını kaydetmişlerdir. Genel Kurul, SALT II anlaşmasının en erken bir zamanda yürürlüğe girmesini cağıran birkaç karar tasarısını kabul etmiştir.

37- SALT sürecini ne gibi gelişmeler izlemiştir?

Haziran 1982'de Sovyetler Birliği ile ABD, Sovyetler Birliği tarafından Stratejik Silahların Sınırlandırılıp Azaltılması Üstüne Görüşmeler; ABD tarafından da Stratejik Silahların İndirimi Görüşmeleri (START - Strategic Arms Reduction Talks) olarak tanımlanan, stratejik nükleer silah sistemleri üstüne yeni tur görüşmelere başlamışlardı. Kasım 1981'de ise Sovyetler Birliği ile ABD, nükleer silahlar üstüne görüşmelere başlamışlar ve bu görüşmeler Sovyetler Birliği tarafından Avrupa'da Nükleer Silahların Sınırlandırılması Üstüne Görüşmeler, ABD tarafından da Orta Menzilli Nükleer Güçler Üstüne Görüşmeler (INF - intermediate range nuclear forces) olarak tanımlanmıştır. Avrupa topraklarına böylesi ek silahların yerleştirilmesi konusunda ABD ile Sovyetler Birliği arasındaki farklılıklar sonucunda bu görüşmeler Kasım 1983'te durdurulmuştur. 7 ve 8 Ocak 1985'te Sovyet Dışişleri Bakanı A. Gromiko ile ABD Dışişleri Bakanı G. Shultz, iki ülke arasında yeni ikili görüşmelerinbiçim ve hedeflerini tartışmak için Cenevre'de buluşmuşlardır. Yeni görüşmeler, nükleer ve uzay silahlarıyla ilgili tüm sorunlar üstünde yoğunlaşmıştır.


K.T. Barış Derneği "Silahsız Bir Dünya-1986" Karikatür Dalı Birincilik Ödülü: Nihat Atagöz

38- Nükleer silaha sahip olmayan devletlere güvenlik konusunda herhangi bir güvence verilmiş midir?

19 Haziran 1968'de, Nükleer Silahların Yayılmasını Önleme Anlaşması'nın (NPT) çerçevesi içinde Güvenlik Konseyi, Sovyetler Birliği, İngiltere ve ABD tarafından sunulan güvenlik konusunda güvencelerle ilgili bir karar tasarısını kabul etmiştir. Bu kararla Güvenlik Konseyi nükleer silaha sahip olmayan bir devlete karşı nükleer silahlarla saldırının veya böyle bir tehdidin, Konsey tarafından ve en başta Daimi Üyeler olan nükleer silaha sahip devletler tarafından ivedi olarak eylemde bulunulmasını gerektireceğini kabul etmiştir.

Nükleer silaha sahip olmayan devletler bu güvencelerden memnuniyet belirtmişler ancak bunların tam bir garanti veremeyeceğini görerek çok kereler, nükleer silaha sahip olmayan devletleri nükleer silah kullanımına veya kullanma tehdidine karşı koruyacak etkili uluslararası anlaşmaların bağlanması için çağrıda bulunmuşlardır. Silahsızlanma Konferansı halen bu sorunu ele almaktadır.

39- Nükleer silah üre imini durdurmak için başka ne ür girişimler yapılıyor?

1984 yılında Genel Kurul, nükleer silahların dondurulması üstüne üç karar tasarısı kabul etmiştir. Bunlardan biri "nükleer silaha sahip tüm devletleri nükleer silahların dondurulmasında anlaşmaya varmaya" çağırmakta ve nükleer silah stoklarının indirimi üstüne ivedi görüşmelerde bulunulması gerektiğine işaret etmektedir. İkinci karar Sovyetler Birliği ile ABD'ye, "nükleer silaha sahip iki büyük devlet olarak ya ortak bir açıklamayla ya da eşzamanlı olarak ayrı ayrı açıklamalarla, ivedi olarak nükleer silahı dondurduklarını" açıklamaya çağırmaktadır. Karar devamla, böyle bir eylemin nükleer silah denemelerini kapsamlı olarak yasaklamayı, taşıyıcı araçların (gönderme araçlarının) yasaklanmasını, üretimin durdurulmasını, yerleştirilmelerine yasak konmasını ve silahların üretimi amacıyla kullanılabilecek bölünebilir (fissionable) maddelerin üretiminin tam olarak durdurulmasını da içermesini önermektedir. Üçüncü bir karar ise, en büyük nükleer silah stoklarına sahip iki devlete aynı anda "diğer nükleer devletlere örnek olacak biçimde ikili bir temelde nükleer silahlarını dondurmalarını" çağırmaktadır.

40- Belirli silahları yasaklamak için ne gibi girişimler yapılmıştır?

Genel Kurul, Silahsızlanma Konferansı'nı, diğer konuların yanısıra radyoaktif maddeli silahların veya radyolojik silahların üretimi, yerleştirilmesi, stoklanması ve kullanımının yasaklanmasıyla ilgili bir anlaşmanın bağlanması için görüşmeler yürütmeye çağırmıştır. Böylesi silahların henüz geliştirildiği bilinmemekle birlikte, uluslararası topluluk bunları potansiyel kitlesel kırım silahları olarak gördüğünden, gerçekte, üretilmeden bile önce yasaklamaya ilgi duymaktadır.

KİMYASAL VE BİYOLOJİK SİLAHLAR

41- Kimyasal ve bakteriyolojik silahların kullanımı ne zaman yasaklanmıştı

1925 Cenevre Andlaşması, savaşta, zehirli gazlarla bakteriyolojik savaş yöntemlerinin kullanımını yasaklamaktadır. Bu andlaşma, kimyasal silahların kullanımını yasaklayan geçmiş andlaşmaları yeniden teyid ederek yasağı bakteriyolojik silahları da kapsayacak şekilde genişletmektedir. Ancak bu Andlaşma,bu tür silahların geliştirilmesini, üretimini ve depolanmasını yasaklamaktadır. Günümüzde Cenevre Andlaşmasını 100 kadar taraf imzalamıştır. Anlaşmayı imzalayan taraflardan çoğu, kendilerine karşı böylesi silahların kullanımı hal'inde, karşılık verme haklarını saklı tutmuşlardır.

42- Bakteriyolojik Silahların üretiminin yasaklanması ne durumdadır?

1972'de, Bakteriyolojik(Biyolojik) ve Tokaik Silahların Geliştirilmesi Üretimi, Depolanmasını Yasaklayan ve Bunların Yokedilmesini Öngören Konvansiyon imzalanmıştı. Konvansiyon, Silahsızlanma Komitesi Konferansı tarafından hazırlanmış ve Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından kabul edilmiştir.

Genelde, Biyolojik Silahlar Konvansiyonu olarak bilinen Konvansiyon da, biyolojik silahların kullanımıyla ilgili 1925 Cenevre Andlaşmasındaki yasaklamaya ek olarak, yasaklamayı geliştirmekte ve bunların geliştirilmesini, üretimini ve depolanmasını yasaklayarak varolan stokların yokedilmesini öngörmektedir. Böylece bu konvansiyonun koşulları, bu tür silahların tam olarak yokedilmesini öngörmektedir. Konvansiyona göre taraflar, ortaya çıkabilecek sorunların çözümü konusunda birbirlerine danışacaklar ve işbirliğine gideceklerdir. Taahhütlerin ihlali konusunda şikayetler BM Güvenlik Konseyi'ne yapılabilecek ve Konseyin öngöreceği herhangi bir incelemede taraflar işbirliğine gitmeyi taahhüt edeceklerdir.

Konvansiyona zaman sınırı konmamıştır, Konvansiyon 1984 ortalarında sayıları 18 olan tarafları, kimyasal silahlar üstüne benzer bir yasaklamaya varmak için görüşmeleri sürdürmeye bağlamaktadır.

43 Kimyasal silahların tümüyle yasaklanması için ne gibi girişimler yapılmış ır?

Cenevre'deki Silahlanma Konferansı, biyolojik silahlarda olduğu gibi, kimyasal silahların da geliştirilmesini, üretimini ve depolanmasını yasaklayarak bunların yokedilmesini içerecek bir konvansiyon taslağının ortaya çıkarılması konusunda görüşmeler yapagelmiştir. Bu çabalar, aralarında denetim süreçlerine atıfta bulunanlar da dahil olmak üzere, çeşitli konular üzerindeki yaklaşım farklılıkları nedeniyle engellenmiştir. Görüşmeler uzarken, Birleşmiş Milletler de tekrar tekrar, kimyasal silahlar üstüne bir konvansiyonun en erken bir zamanda bağlanması için çağrıda bulunmuştur.

KONVANSİYONEL SİLAHLAR

44 Konvansiyonel silahların azaltılması için ne gibi girişimler yapılmaktadır?

1973'ten bu yana NATO ile Varşova Andlaşması ülkeleri Orta Avrupa'da Karşılıklı Silah ve Kuvvet İndirimiyle İlgili Önlemler Üstüne görüşmeler çerçevesinde Viyana'da görüşme yapmaktadırlar. (Bu görüşmeler Karşılıklı ve Dengeli Kuvvet İndirimi Görüşmeleri olarak da adlandırılıyor). Bu görüşmelerin amacı, Orta Avrupa'ya yerleştirilmiş asker ve silah sayısını azaltmaktır. Genelde yerleştirilecek askerlerin üst sınırıyla ilgili anlaşma sağlanırken, şimdi varolan asker sayısı üstünde taraflar arasında ayrılık mevcuttur. Bunun sonucunda henüz kayda değer ilerleme elde edilememiştir.

45 Askeri harcamaları azaltmak için ne yapılıyor?

Uzun yıllardır, birleşmiş Milletler Genel Kurulu, % 80'i konvansiyonel silahlarla askeri kuvvetlere giden askeri harcamaların azaltılması sorunuyla uğraşmaktadır. Ancak özellikle tüm ülkelerle ilgili karşılaştırılabilir ve elde edilebilir bilgi üstünde varılan somut yaklaşım farklılıkları, böylesi harcamaların bildirilmesi konusunda ciddi bir dizi zorlukların ortaya çıkmasına neden olmuştur.

46 Son zamanlarda konvansiyonel silah kullanımını düzenlemeye çalışan hangi anlaşmalardır?

1980 yılında Birleşmiş Milletler'ce düzenlenen bir konferansta, Aşırı Derecede Zararlı Olabilecek veya Karışık Etkiler Yaratabilecek Belirli Silahların Kullanımının Sınırlandırılması veya Yasaklanması Üstüne Konvansiyon kabul edilmiştir. (İnsanlık-dışı Silahlar Konvansiyonu). Üç Protokoluyla birlikte Konvansiyon, askeri personeli ve özellikle de sivilleri ve sivil mülkü korumak için bir takım kurallar koymaktadır.Konvansiyon, özellikle zalimane ve insanlık-dışı silahların kullanımını, örneğin insan vücudunda röntgen ışınlarının bulamayacağı parçalar bırakan silahları, kundaklama silahlarını, mayınları ve hobi tuzaklarının kullanımını kısıtlamakta ve yasaklamaktadır.

UZAYIN ASKERSİZLEŞTİRİLMESİ

47 Uzaydaki askeri eylemler ne gibi tehlikeler yaratıyor?

1967 Uzay Anlaşması, uzayda nükleer silahların konumlandırılmasını veya yörüngede dolaştırılmasını yasaklamaktadır. Ne ki bu anlaşma uzayın böylesi silahlar tarafından geçici kullanımını yasaklamadığı gibi ASAT (Anti-Satellite Weapons) silahları olarak da bilinen uydusavar silahların geliştirilmesi sorununda da tam olarak düzenlemeler getirmemektedir. Silahsızlanma üstüne ilk özel oturumun 1978 Sonuç Belgesi'nde, Genel Kurul, "uzayda silahlanma yarışını engellemek için" uzay anlaşmasının ruhuna uyan daha ileri önlemler için çağrıda bulunmuştu. Daha sonraları Genel Kurul'da uzaya herhangi bir tür silahın yerleştirilmesi veya yörüngede dolaştırılmasını yasaklamak için çeşitli girişimler yapılmış, çeşitli kararlar da Silahsızlanma Konferansından, uzayda silahlanma yarışını önlemek için etkili ve denetlenebilir anlaşmaların bağlanması için görüşmeler başlatmasını istemiştir. 1983 yılında Genel Kurul, Silahsızlanma Konferansından "uzayda silahlanma yarışını tüm yönleriyle engelleyecek anlaşmalar veya bir anlaşma bağlanması için" bir çalışma grubu oluşturarak görüşmeler yürütmek için çabalarını yoğunlaştırmasını istemiştir. Ancak 1984 yılı birleşimlerinde Konferans, bu yan grubu oluşturacak uygun temsilciler üstüne görüş birliğine varamamıştır.





48 Balistik füze savunma sisteminde durum nedir?

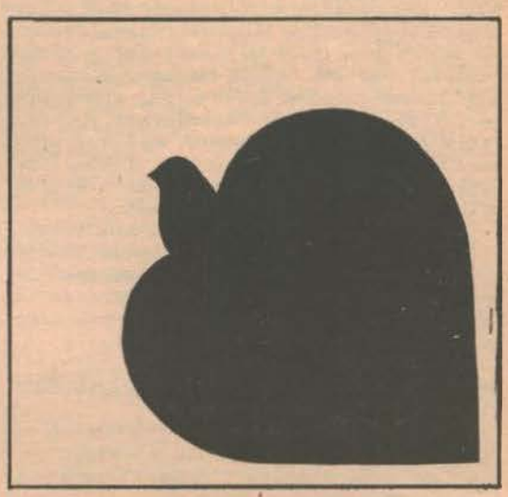
Son zamanlarda bilim adamları ve politika yapanlar, özellikle lazerler, atom ışınlayıcı aygıtlar gibi ortaya çıkmakta olan uzay teknolojilerini geliştirmekle, etkili bir balistik füze savunma sistemi (Ballistic Missile Defence) kurulabileceği görüşünü ileri sürmektedirler. Bu sistem, fırlatılmadan hemen sonra, füzeleri atış anında yokedebilecek, savaş başlıklarını uçarken yarıyolda yakalayabilecek ve bunlar hedeflerine doğru giderken atmosfere yeniden girişte yokedilecek yetenekte olmalıdır. BMD'nin (balistik füze savunma sisteminin) savunucuları, böyle bir sistemin bir kez kurulması halinde, geçmiş askeri doktrinlerde belirli bir değişiklik getireceğini savunmaktadırlar. Bunlara göre BMD, özellikle kitlesel misilleme stratejisinin terkedilmesi anlamına gelecektir ("karşılıklı mutlak yıkım" veya MAD: "mutual assured destruction) ve nükleer saldırı potansiyeli yerine aktif savunma silahlarına dayanılabilecektir.

BMD karşıtları ise, savunma sistemlerinin istikrarsızlaştırıcı etkilerini vurgulamaktadırlar. Bunlar, hala daha çok sayıda teknolojik sorunun bulunduğu olgusuna işaret etmekte ve böylesi sistemlerin yerleştirilmesiyle 1972 ABM Anlaşması (Anti-Ballistic Missiles Treaty), 1967 Uzay Anlaşması, 1963 Denemeleri Kısmi Yasaklama Anlaşması gibi varolan silahları denetim anlaşmalarına uymakla ilgili ek zorluklar yaratılacağını belirtmektedirler. Bunun da ötesinde bunlar, uydusavar silahların, uzay silahlarının daha da geliştirilmesine yolaçabileceğine inanmaktadırlar.

ÇEVRE DEĞİŞİKLİKLERİ

49 Çevrede kötü değişiklikler yaratılmasını yasaklamak için ne yapılmıştır?

Bilimsel ve teknolojik ilerlemeler, özellikle hava ve iklim yönünden, çevreyi askeri amaçlarla değiştirmek olanağı yaratmıştır. Cenevre'deki Silahsızlanma Komitesi Konferansı, 1977 yılında imzaya açılan bir Çevre Değiştirme Tekniklerinin Askeri veya Başka Herhangi Düşmanca Kullanımını Yasaklayan Konvansiyon'u hazırlamıştır. ENMOD Konvansiyonu olarak bilinen Konvansiyon (ENMOD: Environmental Modification), başka herhangi bir devlet tarafını yaralamak, zarar vermek ve yıkmak aracı olarak çevre değiştirme tekniklerini, uzun vadeli, yaygın veya şiddetli etkilerle askeri veya düşmanca kullanımına gitmemelerini öngörmektedir. Konvansiyon, örneğin, şiddetli biçimde hava durumunu değiştirecek veya deprem, gel-git dalgaları veya okyanus akıntılarında değişiklik yaratacak tekniklerin kullanımını yasaklamaktadır. Konvansiyon, aynı zamanda, yeryüzünün ozon tabakasını tüketebilecek, ionosferi bozabilecek veya bir bölgenin ekolojik dengesini değiştirebilecek eylemleri de yasaklamaktadır. 1984 yılında ENMOD Konvansiyonuna taraf olanlar bir Gözden Geçirme Konferansı düzenlemişlerdir. Oybirliğiyle kabul edilen Konferansın Sonuç bildirgesi, Anlaşma'nın tüm maddelerine o güne değin uyulduğunu kaydetmiş ve bir savaş aracı olarak çevreyi değiştirme tekniklerinin yasaklanması konvansiyonunun insanlık açısından taşıdığı önemi yeniden teyid etmiştir.



GÜVEN ARTIRICI ÖNLEMLER

50 "Güven yaratıcı önlemler" kavramının anlamı nedir?

"Güven yaratan önlemler" deyimi, 1975 Helsinki Avrupa'da Güvenlik ve İşbirliği Konferansı Sonuç Bildirgesinde, askeri eylemleri gözlem ve önceden haber verme üstüne belirli önlemlere atıfta bulunulurken kullanılmıştı. Yıllar boyu, benzer türden çoksayıda başka önlemler önerilmiştir. Bunlar arasında örneğin askeri konularda daha büyük açıklık yaratmak, karşılıklı anlayışı sağlamak için önlemler, ayrıca olaylar ve bunalımları ele almaya yarayan ve böylece savaş riskini azaltan önlemler vardır.

51 Güven artırıcı önlemlerin oynadığı rol nedir?

BM Genel Kurulu'nun 1978'de silahsızlanmaya adanmış ilk özel oturumunun Sonuç Belgesi'ne göre, silahsızlanma sürecini sağlamak için önlemler alarak devletler arasında güveni artırmak, uluslararası barış ve güvenliği güçlendirmek için politikalar izlemek zorunludur. Sonuç Belgesi, özellikle "barışı sağlayıcı kuruluşların güçlendirilmesi ve uluslararası anlaşmazlıkların barışçıl yollarla çözümüne" olan gereksinimi vurgulamaktadır. Sonraları, Genel Kurul, güven yaratıcı önlemler üstüne çok sayıda kararı kabul etmiş ve Genel Sekreter tarafından da bu konular üstünde bir inceleme hazırlanmıştır. Bunun da ötesinde, Silahsızlanma Komisyonu, uygun güven yaratıcı önlem türlerinin anaçizgileri üstünde çalışmaya başlamıştır. Ne ki, özellikle geniş ölçekte siyasal araçlarla somut askeri önlemler arasındaki yaklaşım farklılıkları nedeniyle güveni artırma yolunda henüz görüş birliğine varılamamıştır. Güven ve güvenliği pekiştirici önlemler konusu, aynı zamana, Avrupa'da Güvenlik ve İşbirliği Konferansı çerçevesinde tartışılmaya devam edilmektedir.

Videoda Savaş Propagandası ve Anti - Komünizm

Bir okulun penceresinden, uçsuz bucaksız gibi görünen bir ova... Öğrenciler gülüşüp, konuşuyorlar... Birden parasütlerle birtakım insanlar ve askeri araçlar okulun yakınındaki araziye inmeye başlıyor. İner inmez, silahlarını ateşliyor, bu bilinmeyen insanlar... Önce öğrenciler, sonra çevrede bulunanlar ölüyorlar. Bu arada, bir kısım genç, bir fırsatını bulup o bölgeden kaçıyor ve ormanlık bir yere sığınıyorlar. İşgalciler ise, bölgede toplama kampları oluşturup, tutukladıkları insanlara işkence ve "siyasi eğitim" yaptırıyorlar, çevrede terör estiriyorlar... Giderek baskının dayanılmaz hale gelişi, işgalciler arası çelişkilerin yoğunlaşması ve başlangıçta bir avuç olan kahraman gençlerin mücadelesi sonucu, işgalciler ülkeden kovuluyor...

Nedir bu diyeceksiniz? Hayali bir öykü mü? Kimlerden söz ediliyor? Kısaca özetlemeye çalıştığımız yukardaki pasaj, son ayların videolardaki gözdesi, Red Down (Kızıl Şafak) filmindendi. Sovyetler Birliği, Küba ve Nikaragua'lı askeri birliklerin ABD'yi işgali ve bu işgale karşı mücadele eden "kahraman" Amerikan gençliğinin "lirik" öyküsüne dayanan film, son yıllardaki Pentagon kaynaklı Hollywood yapımlarının önde gelenleri arasında. Sosyalist ülkelerin katılmadığı Los Angeles olimpiyatlarının açılışına rastlayan, Red Down'ın gösterimi, herhalde yalnızca bir tesadüftü! Savaş kışkırtıcılığı, şovenizm ve anti-komünizm yönünden büyük işlevler beklenen bu film, sinema tekniği ve konu açısından şaşırtıcı bir ilkelliğe sahip.

Ancak, Red Dawn bu konudaki tek örnek değil. Örneğin, neredeyse hepimizin bir Amerikan "ulusal" kahramanı olarak tanıdığımız ve Reagan ile özdeşleştirdiğimiz Rambo, Red Dawn'dan sonra yapılan bir diğer "süper-film" Genç insanlara örnek olarak sunulan Rambo, eski Yunan ilahlarına benzeyen, "safkan" Amerikalı, düşmanlarına karşı korkunç acımasız, soğukkanlı ve hertürlü "öldürme" aletini ustaca kullanabilen bir "süperkahraman". Vietnam'daki -neden tutuklu oldukları üzerinde tartışılmaya bile gerek duyulmayan- yurttaşlarını kurtarmaya giderken, Rambo Reagan Yönetimi'nin savaş kışkırtıcısı, devlet terörünün baş destekçisi görünümünün beyazperdedeki yansımasıydı. Başka deyişle, ABD emperyalizminin resmi ideoloji'sinin yarı-resmi temsilcisiydi, artık. Duyduk ki şimdi de, Afganistan'a gidiyormuş. Belki yarın da Nikaragua'ya, Angola'ya, Küba'ya...

Red Dawn benzeri bir başka film, "Incansion USA" da, iki "Rus terörist" liderliğinde Küba'lılar, Araplar, Almanlar'dan oluşan bir terörist" grubun ABD'ye çıkartma yapması anlatılıyor. Halkı paniğe düşürmek ve ülkede karışa çıkarmak isteyen "teröristler", ülkenin çeşitli yörelerinde yörenin özelliğine göre değişik planlar uygulamalarına karşın, "kahraman ve akıllı" Amerikan güvenlik kuvvetlerinin aslında ..ruh hastası - cani" olan "teröristler"in amaçlarını kısa sürede anlamaları üzerine amaçlarına ulaşamazlar ve Amerika kurtulur! Belki bu filmin yönetmeninin Red Dawn'ınkinden akıllı olması, belki de Red Dawn'ın senaryosunun oldukça gülünç gelmesi, ABD'nin askeri birliklerce işgal edilmesi yerine, bir kiçiik "terörist" grubun sızması "figür"ünün filmde işlenmesine neden olmuş. Gerçi, senaryoyu yazanlar, ABD'nin bir dış saldırıya uğramasının çok kolay ve buna karşı önlemlerin oldukça yetersiz olduğunu amaçladıklarını belirtiyorlar ama, çevrede "art niyetli" çok...

Video filmlerinde savaş kışkırtıcılığı ve anti-komünizmin işlenişi salt Rambo ve Red Dawn türü filmler ile olmuyor. Seks ve "mizah", bu konuda kullanılan diğer ögeler. Örneğin "Up the Military" adlı film, ilk bakışta Pentagon'un "kurumsal" bir eleştirisi gibi görünse de, "zeki ve vatansever" bir Amerikalı genç kızın, oyunu kurallarına göre oynayarak nasıl önemli görevlere geldiğini, "bön" ve "cinsel yönden aç" olan "Rus" elçisi ile nasıl dalga geçip ağzından laf aldığını, yaptığı önerilerle Sibirya'ya çıplak kızları indirerek gereken istihbaratın sağlandığını anlatan, kaba bir anti-komünist "baş-yapıt". Yine, Amerikan ajanlarını ağlarına düşürmek için eğitilen "Rus dilberleri"nin öyküsünün anlatıldığı "Seksipionage"; nişanlısını Doğu Berlin'deki "sapıklarla dolu" kadınlar hapishanesini basarak kurtaran "gözüpek" Amerikan subayının anlatıldığı "Red Heat", seks unsurunun "fazlaca" kullanıldığı anti-komünist filmlerden. Tahmin edersiniz ki, ülkemizde en çok satanlar, bu sonuncular. Ne de olsa, Hollywood "her nabza göre şerbet veriyor".

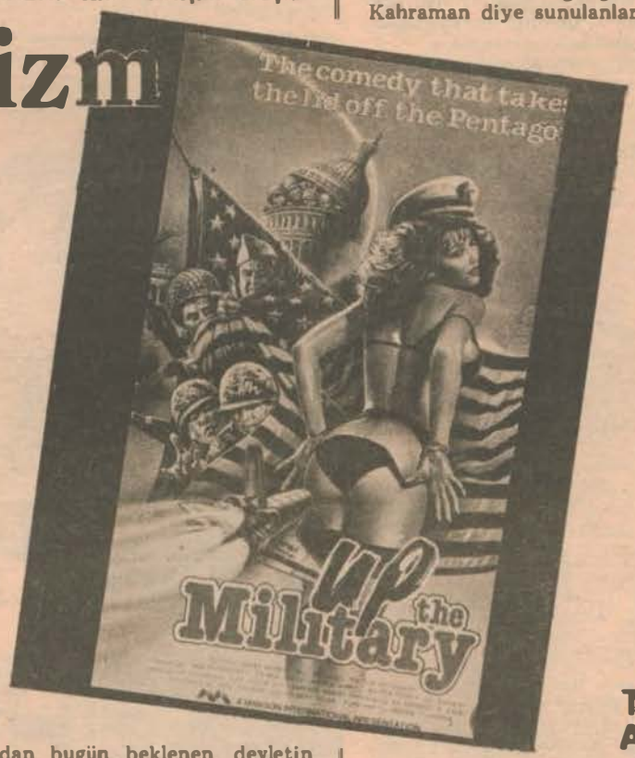
Mizah unsurunun ağırlıklı olduğu, daha "incelikli" anti-komünist filmlerin en iyi örneklerinden biri, "Top Secret"te, Demokratik Alman askerleri Nazi'lere, muhalefet ise Fransız direnişçilere benzetilerek, "büyük bir mizah şaheseri yaratılmış".

Ülkemizdeki video klüplerinde yaygın olarak satılan bu filmler, ABD'de gençliğin ideolojik yönlendirilmesi amacı doğrultusunda oluşturuluyor. 1960'ların sonunda ABD'de ve Avrupa'da başgösteren gençlik olaylarının Batı burjuvazisini endişelendirmesi, gençliğin patlamasının önlenmesi yolunda bazı önlemlerin gerekli olduğu sonucunu doğurdu. Ayrıca, 1980'lerin başında Reagan ile birlikte silah tekellerinin güç kazanması, devlet terörizminin politika olarak benimsenmesi, buna uygun kuşakların yaratılmasını zorunlu kıldı. Bu çerçevede, toplumun temel kurumları özel olarak düzenlenmeye başlandı. Öz olarak "Amerikan yaşam biçimi"ne sadakat ve bağlılığın işlendiği yöntemlerin kullanıldığı bu kurumlarda, gençlerin tutucu ve anti-komünist görüşlerle koşullandırılmalarına özen gösteriliyor*. Giderek yoğun laşan kapitalizmin bunalımına koşut olarak, geleceğini güvenceye almak isteyen burjuvazi, daha "tutucu", daha yalnız, daha kültürsüz gençlere gereksinim duyuyor. Kapitalizmin yapısal özelliği olan sömürü ve saldırganlık;bireysellik ve ulusallık kapsamındaki gerekçelerle gençliğe benimsettiriliyor. Toplumsal bilinçten yoksun, kendine ve topluma karşı sorumluluğu olmayan, kültürden yoksun, yalnızca bireysel kurtuluş çözümlerini benimseyen bir genç tipi, kapitalizmin geleceğinin güvencesi olmaktadır. Yeni kuşağın kapitalist sisteme entegrasyonu sağlamak ve bunalım koşullarının onlarda patlama yaratmasına olanak vermemek amacıyla, kullanılan araçların başında video ve sinema gelmekte. Kitle iletişim araçlarından bugün beklenen, devletin uyguladığı baskı ve sömürünün "hoşgösterilmesi", ya da en azından kanıksattırılması. Dolayısı ile, Amerikan kaynaklı filmlerin,kitapların bu denli şiddet içermesi, kitlelerin şiddete doyurulması ve alıştırılmasını amaçlıyor.

Uluslararası düzeyde, Reagan Yönetimi ile birlikte dünya hakimiyeti için askeri üstünlüğün zorunlu olduğu ve bu üstünlüğün "saldırgan" komünistleri durduracak/caydıracak en iyi yol olduğu düşüncesinin işlenir olması ideolojik planda da destek gerektiren bir durum oluşturdu. Vietnam yenilgisi sonrası ve SALT-1 ile SALT-2'nin bir ölçüde gerilettiği, ABD'nin saldırgan politikasının kitlelerce benimsenmesi için, "saldırgan - karşı taraf"a bir "ders verilmesi"ni haklı çıkartacak yayınlar, filmler özellikle 1980 sonrası oldukça arttı.

ABD'de söz konusu amaçla yaygınlaştırılan bu araçların, azgelişmiş ülkelerdeki etkileri ise daha vahim. Kapitalizmin içine düştüğü bunalımdan çıkmak için silahlanmayı ve dolayısı ile militarizmi ve otoriter devlet biçimlerini daha fazla gündeme getirmesi, azgelişmiş kapitalizmi daha fazla zorluyor. Bu ülkelerde hükümetler bir yandan ekonominin askerileşmesini "tercih ederken", diğer yandan içerde sermaye birikiminin yapısal bir sonucu olarak işçi sınıfı ve emekçi kitlelerin baskı altına alınması yoluna gidiyorlar. Ancak, yine çok iyi biliyorlar ki, kitlelerin yalnızca baskıcı ve yasaklayıcı yöntemlerle yönlendirilmesi olanaklı değil. Bu nedenle, anti-komünizm ve savaş kışkırtıcılığı, birçok ülkede kitleleri sindirmek, burjuvazinin çıkarları doğrultusunda yönlendirmek için temel yaklaşım oluyor. Daha başka bir deyişle, paylaşımda daha büyük parçayı alanlar, daha küçük parçayı alan çoğunluğun tepkisini, bu çoğunluğun kendileri gibi düşünmesini sağlayarak önlemiş oluyor.

Özellikle şiddet ögesinin işlendiği anti-komünist-savaş kışkırtıcısı filmler incelendiğinde, mekanların farklı olmasına karşın, bir ortak noktanın olduğu gözleniyor. Kahraman diye sunulanlar, ve sa-



Tufan Aydın

vunulanlar, eski Western filmlerinde para ve intikam için çarpışan kişilerin tersine; "Amerikan yaşam biçimine karşı bir tehlike oluşturan "Kızıllar" veya "Komünistler"le savaşan, ideolojik olarak şartlandırılmış katillerdir. Ve bu filmlerin en karmaşıktan en basitine kadar her siyasi soruna önerdiği tek çözüm, silah ve zordur. Tüm dünya, bugün bir volkan gibi patlamaya hazırken, gençlik arasında oluşturulmaya çalışılan ve bu konuda önemli ölçüde de başarılı olunan "Rambomani", açıkça terörün her biçiminin desteklenmesi anlamına geliyor. ABD dış politikasının temsilcisi, Reagan Yönetiminin "maskotu" Rambo'nun ve Rambovari kahramanların artması, barışın en büyük düşmanıdır. Uluslararası güvenlik ve dünya barışı için Rambo'lara hayır.

* Nergis Algün, Bunalan Bir sistemin Çarklarındaki Gençlik: ABD ÖRNEĞİ, Yarın sayı, 47, s. 23.

DÜNDEN BUGÜNE

Alman Sosyal Demokrat Partisi

Nihat Yıldız

BAĞIMSIZ ALMAN İŞÇİ HAREKETİNİN BAŞLANGICI

Toplumların tarihindeki uzun gelişim sürecinin temelindeki en önemli unsur, hiç kuşkusuz, bu sürece koşut olarak gelişen ve köle emeğinden çağımızın gelişkin emeğine değin uzanan "emeğin evrimi" sürecidir. İnsanlık tarihi de, o anlaşılmaz karmaşıklıktaki biçimlenmelerinin ardında, aslında emeğin ve karşısındaki güçlerin toplumsal savaşımının bir ürünüdür. Emeğin evrimi sürecinin somut görünümleri, 19. yüzyılın ilk yarısına sığdırılan onca gelişmenin arasından yavaş yavaş belirmeye başladığında, örgütlenmek ve bu örgütlülüğü geliştirip, güçlendirebilmek için sürdürülen çabaların sonuçları da alınmaktadır artık.

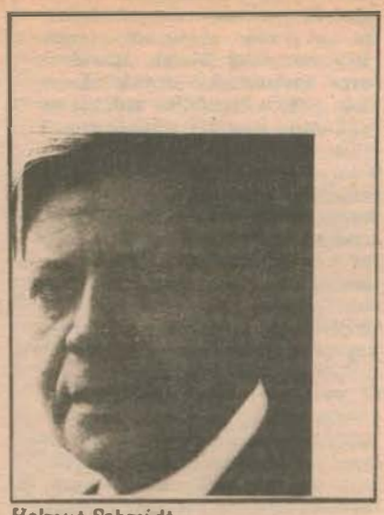
Böylecetemellenen dünya işçi hareketi, kapitalist sömürünün çeşitli biçimlerine karşı verilen savaşım içinde gelişmekte ve belirli aşamalardan geçmektedir; bu aşamaların ilki, işçi sınıfının dünya görüşünün Marks ve Engels tarafından bilimsel olarak ortaya konulduğu dönemdir. Bu yıllarda, proleterya burjuvaziden yavaş yavaş ayrılmakta ve ilk sendikal savaşım araçları ile bağımsız proleter partiler oluşmaktadır.

Aynı dönemde Almanya'da yükselmekte olan bağımsız işçi hareketi, sonraki dönemlere damgasını vuracak gelişmeleri yaşayıp, kuramsal dönemeçlerden geçerek olgunlaşmakta ve 19. yüzyıl sonlarıyla 20. yüzyıl başlarında Avrupa işçi sınıfı hareketinin ağırlık merkezini oluşturacak bir Sosyal Demokrat Parti'nin oluşumuna değin uzanan bir süreci yaşamaktadır.

ALMAN SOSYAL DEMOKRAT PARTİSİ (SPD)'NİN OLUŞUMU

Kari Marks ve Friedrich Engels tarafından 1847 yılında kurulan ve Almanya'nın ilk devrimci, bağımsız proleter partisi olan Komünistler Birliği'nin, 1852 yılında dağıtılıp, ortadan kaldırılarak, Bağımsız Alman İşçi Hareketi'nin ilk döneminin sona erdirilmesinden sonra, 1863 yılında Ferdinand Lassalle tarafından Leipzig'de kurulan Alman İşçileri Genel Birliği (ADA), bugünkü Alman Sosyal Demokrat Partisi'nin çekirdeğini oluşturan iki temel kuruluştan ilkidir. Marksist öğretinin doğrultusundan uzak ve "barışçıl bir geçiş"in propagandasını yapmakla yetinen bu Birlik'in karşısında, Marks ve Engels'le bağları bulunan ve 1864'de I. Enternasyonal'in kuruluşunda da onlarla birlikte olan Bebel, Wilhelm Liebknecbt vb. liderlerin çevresinde toplanan ileri ci proleter unsurlar vardı. Bunlar, 1869'da Eisenach'da Sosyal Demokrat İşçi Partisi'ni kurdular. Bu parti, günümüz Alman Sosyal Demokrat Partisi'nin çekirdeğini oluşturan ikinci temel kuruluştur.

Bu iki karşıt grup, 1871'de meclisin açılmasıyla giderek yakınlaşmaya başladı ve 1875 yılında Gotha'da, Alman Sosyalist İşçi Partisi adı altında birleşti. Bismarck yönetiminee 1878 yılında çıkartılan anti-sosyalist bir yasayla yasa dışı ilan edilen parti, etkinliklerini bir süre gizli olarak sürdürdü. 1890 yılında bu yasanın yürürlükten kaldırılmasıyla yeniden örgütlenen sosyal demokratlar, 1891 yılında Erfurt'ta Alman Sosyal Demokrat Partisi (SPD)'ni kurdular. Bugünkü partinin kuruluşunda bu tarihi benimsemek mümkündür.



Helmut Schmidt



Helmut Kohl



Willy Brandt

I. DÜNYA SAVAŞI: İŞÇİ HAREKETİNİN BÖLÜNMESİ ve SPD

SPD, ülkedeki dört milyonu aşkın oyu, yüzon milletvekili, onbinlerce üyeden oluşan örgütüyle, Bebel, Liebknecht, Kautsky gibi saygın kişilikleriyle, II. enternasyonal'in göz bebeği, temel direğiydi gerçekten. Tüm ülkeler sosyalistlerinin gözünde savaşımın öncüsü sayılan SPD'ye duyulan bu hayranlık ve partinin saygınlığı, 1914 yılına, önce Almanlar sonra da diğer önemli sosyal demokrat partiler savaş kredilerini onaylayıp, ulusal birlik kisvesi altında sınıfsal işbirliğine girişine değin sürdü. Gerçekten de, tüm işçi partileri için çok çetin bir sınav olan I. Dünya Savaşı, II. Enternasyonal'i ve ona bağlı birçok partiyi bölen, oportünizme ve burjuvazinin emperyalist emellerine verilen ödünlerin sonucu olan karanlık bir dönem olarak girdi işçi hareketinin tarihine. II. Entemasyonal'in çözülüşünde, temelleri Bernstein'in revizyonist düşünceleriyle atılan uzlaşmacı-işbirlikçi yozlaşmaya kurban giden Alman Sosyal Demokrat Partisi kadar, İngiltere, Fransa, Avusturya, Belçika ve İtalya'daki gelişmeler ve bunların doğurduğu sonuçlar da önemli rol oynadı.

Bu dönemde, işçi hareketinin devrimci kanadınca Rusya'da gerçekleştirilen Ekim Devrimi, uluslararası işçi hareketinin önüne yeni ufuklar açmış, yeni bir tarihsel aşamanın, toplumsal ve ulusal kurtuluş aşamasının başlangıcını belirlemiştir. Ne var ki, Batı'nın sosyal demokrat önderleri Ekim Devrimi'ni de pek iyi bir gözle karşılamadılar. SPD'nin başlıca otoritelerinden K.Kautsky bile Sovyet Rusya'daki devrimi, görünüşte "saf" demokrasi açısından, ama aslında burjuva demokrasisi konumundan kalkarak yargılıyordu.

I. Dünya Savaşı ile birlikte Alman Sosyal Demokrat Partisi (SPD) için de beklenen son gelmiş ve partinin radikal kanadından kopanlarla önce Bağımsız Sosyal Demokrat Parti (USPD), sonra da Alman Komünist Partisi (KPD) kurulmuştu.

Savaş sonrası yenilginin verdiği dağınıklıktan yüreklenerek bir devrim gerçekleştirmek için ayaklanan Spartakistler'in bastırılmasının ve Weimar Cumhuriyeti'nin kurulmasının ardından, ikinci bilyük savaşa değin sürecek olan korunç bir nazi dalgası sarmaya başladı Almanya'yı. Yağmur sonrası biten mantarlar gibi faşist yönetimler oluşuyordu Avrupa ülkelerinde. İtalya, Avusturya, Macaristan, Bulgaristan gibi Avrupa ülkeleri de giderek bu dalganın yönüne kapılıyorlardı. Bu gelişmeler semeresini vermekte gecikmedi, nitekim 1933 yılında iktidara gelen naziler, önce KPD'yi sonra da SPD'yi kapattılar. İşçi hareketi, kendi içerisindeki bölünme yüzünden faşizme ve II. Dünya Savaşı'nın kışkırtıcılarına karşı savaşımda eldeki olanaklardan tümüyle yararlanamamış ve bir dizi önemli yenilgiye uğramıştı. II. Dünya Savaşı'nda yaşanan o korkunç yıkımın ardından dünyanın ilk sosyalist devleti olan Sovyetler Birliği'nin konumu da güçlendi; ne ki, 20 milyon insanıydı bunun bedeli. Savaşın, Avrupa insanının belleğine kazıdığı anlatılası güç izlerin, kolay kolay yok olmayacağı belliydi, ama bundan -göreli de olsa- kazançlı çıkan sosyal demokrat ve komünistler olacaktı; bunlar, savaş sonrası Avrupa'nın hemen tüm hükümetlerinde çoğunluğu elde etmeyi başardılar.

II. DÜNYA SAVAŞI'NDAN SONRA SOSYAL DEMOKRASİ ve SPD

Altı yıl süren büyük bir savaşa ve böylesine yıkımlara tanık olan Avrupa ülkelerinde, savaştan sonra yeniden örgütlenmeye başlayan sosyal demokratların, ileriye yönelik çizgilerini oluştururken yakın geçmişten çıkartacakları çok önemli dersler vardı kuşkusuz. Ne ki, savaş öncesine oranla çok daha elverişli olan bu ortamı daha değişik amaçlarla kullandı sosyal demokratlar; köklü toplumsal dönüşümlerin yolunu açan olanaklardan yararlanmak yerine, "aynı kökleri" paylaştıkları dünya sosyalist sistemine karşı mücadele etmeye yöneldiler. Böylece, Avrupa'nın sosyal demokrat partileri, savaş sonrasında işletilmeye başlanılan "soğuk savaş" düzeneğinin çarklarında törpülenmeye başladılar. Söz konusu "soğuk savaş" düzeneğine, ABD ve Batı Avrupa tekelci burjuvazisi tarafından, öncelikle sosyalizm düşüncesini baltalamak ve kapitalizmin sarsılan temellerini kurtarmak için başvurulduğu ortadadır. Savaş sonrasında sosyal demokrasi sağ çevrelerinin sermaye ile sınıfsal işbirliği çizgisi, burjuva partilerine, asıl konumlarına yeniden kavuşmak, tekellerin ekonomik ve politik egemenlik düzeneğini olgunlaştırmak olanağı sağlamıştır.

II. Dünya Savaşı'nın ardından, Almanya'nın müttefiklerin denetiminde bulunan batı kısmında kurulan Federal Almanya Cumhuriyeti'nde yeniden toparlanıp, örgütlenen SPD için de durum çok farklı değildi. Sosyal demokrasinin savaş sonrasında izlediği bilimsel sosyalizm kuramını yadsıyan, uzlaşmacı-işbirlikçi çizgisinin önemli isimlerinden olan Schumacher vardı bu kez partinin başında. Faşizmin yıkımlarından, ırkçı-nazi geçmişin safsatalarından kurtulup, yeni bir toplumsal düzen kurmak isteyen Alman halkının çoğunluğunca benimsenen tutucu lider Konrad Adenauer ve ondan sonra yönetime gelen Ludwig Erhard, Federal Almanya'nın giderek artan ekonomik ve askersel gücüyle, ABD'nin önderliğindeki batı blokunda yerini alması için büyük çaba harcadılar. Nitekim, 1955 yılında Federal Almanya'nın da NATO'ya katılması, birkaç yıl sonra Varşova Paktı'nın kurulmasına yol açan gelişmelerde çok önemli bir unsurdu.

ABD'nin yönlendirdiği "soğuk savaş" politikasının ve onun sonucu olan uzlaşmaz stratejilerin ağırlığı, giderek daha çok duyumsanıyordu Federal Almanya'da, ABD, ileriki yıllar için Avrupa'ya yerleştireceği füzelerin ağırlık merkezi yapmayı düşündüğü bu ülkeyi, şimdiden hazırlamaya çalışıyordu elinden geldiğince. SPD'nin izlediği politika da, tüm bu gelişmelerden "istenilen" yönde etkileniyordu kuşkusuz, nitekim 1955'te NATO'ya girilmesine pek fazla ses çıkarmayan SPD, kuramsal temelden alabildiğine ödünler veriyor ve bunu, marksizmin temel direği olan sınıfsal savaşım olgusunu yadsıdığını resmen duyurduğu 1959 Bad-Godesberg programıyla somutluyordu.

SOĞUK SAVAŞTAN YUMUŞAMAYA: SOSYAL DEMOKRASİDE YENİ BİR ÇİZGİ

Somut dayanaklan olmayan bir yıldırma politikasının ürünü olan "soğuk savaş" stratejisinin, son çözümlemede iflas etmesi kaçınılmazdı. Nitekim, uluslararası yaşamda bu yönde gerçekleşen değişimlerin etkisiyle, sosyal demokrasi içinde de bir "değerlerin gözden geçirilmesi" aşamasına girildi. Artık, "soğuk savaş" sığınaklarından çıkıp, daha bağımsız, net ve gerçekçi konumlarda bulunmak zamanı gelmişti. Tüm bu gelişmeler, F. Almanya'da SPD'nin, Fransa'da Sosyalist Parti'nin, Finlandiya, Belçika ve İsveç'te de işçi partilerinin, uluslararası gerginliğin yumuşaması sürecine katkıda bulunmaları sonucunu doğurdu. 60'lı yılların sonlarına doğru sosyal demokrasinin yumuşama olgusuna yönelmesinde, izledikleri politikaların ülkelerindeki kitlelerde giderek daha da çok umutsuzluk uyandırmaya başlamasının da çok önemli bir rolü vardı.

Sosyal demokratlar, savaştan sonra "kapitalizme özgü aksaklıkların ortadan kalkmakta olduğu" düşüncesini savunuyorlardı ısrarla, hemen ardından da "sosyal refah devleti" nin nimetlerini sıralamaya başlıyorlardı. Ama, olaylar gerçeğin onların dediği gibi olmadığını kanıtlamakta gecikmedi. Tekelci devlet kapitalizminin ve tekellerin giderek güçlenen egemenliği, emekçilerin demokratik hak ve özgürlükleri için artan tehditler ve askersel giderlerin büyük boyutlara varması olgusuna koşut olarak gerçekleşti. Kapitalist düzenin aralıksız işleyen çarkları, 1930'ların "büyük düşüş"ünden beri görülmemiş bir ekonomik bunalımla yavaşlıyor, durma tehlikesini yaşıyordu bu arada. Bu gelişmelerin ardından, Sosyalist Enternasyonal'in partileri, bilimsel sosyalizm temelindeki partilere karşı sergiledikleri olumsuz tutumu, yeniden değerlendirdiler. SBKP'nin savaştan beri, kendi ilkelerinden ödün vermeden izlediği yakınlaşma çizgisi semerelerini vermeye başlıyor ve SSCB ile Avrupa sosyal demokrasisi arasında daha sıcak ilişkiler kurulmasına çalışılıyordu.

Bu arada F. Almanya'da 1966 yılında hıristiyan demokratlarla kurulan büyük koalisyon, sosyal demokratların savaştan ve 30 yılı aşkın bir süreden sonra yaşadıkları ilk iktidar deneyimleri oluyordu. Savaş sonrasındaki SPD ve Schumacher'in tutumunun tersine, Brandt'ın SPD'si, Avrupa Birliği ve Ortak Pazar'ından yana bir tutumagiriyor, doğu bloğuyla da uzlaşma yolları arıyordu.

YENİ SORUNLAR ve SPD'NİN İKİLEMİ

Willy Brandt'tan sonraki sosyal demokrat başbakan Helmut Schmidt, birtakım ayrılıklara karşın, parti ve ülke politikasının yumuşama sürecine bağlılığında etkin oldu. Ne var ki, aynı dönemde dünya ekonomik bunalımı da F. Almanya'nın gündemine giriyordu. SPD, hür demokratlarla sürdürülen ortaklığın gerekleri ile kendi ilkeleri arasında sıkışıp kaldı. SPD çevresindeki işçi, aydın ve orta sınıf katmanları ittifakı, yavaş yavaş sarsılmaya başladı. Yeni bir döneme giren F. Almanya, o zamana değin hiç yaşamadığı birtakım sorunlarla karşı karşıya kalmıştı.

SPD'nin oy tabanı ve giderek tüm Almanya, savaş sonrasında canlanan çağdaş ve güçlü bir ülkenin yarattığı sorunlar karşısında ikiye bölünmekteydi.

Atom artıkları ve radyasyon sızıntıları, doğal çevrenin yokedilmesi, giderek büyüyen dev kentlerin beton bloklarının yarattığı boğucu hava, son yıllarda Alman insanının yaşam alanını önemli ölçüde daraltmakta, bu sorunlar karşısında sergilenen tutumlar, yeni ve alışılmamış bir siyasal kutuplaşmayı ortaya çıkarmaktadır. Diğer yandan, dünya ekonomik bunalımına koşut bir biçimde işsizlik yükselmekte, "Sosyal devlet" birtakım büyük boyutlu sorunlarla karşı karşıya kalıp, eleştirilmektedir. SPD'den yana olan bazı büyük sendikalar, Schmidt ve yönetimindeki kimi etkin kişiler, işyeri yarattığı gerekçesi ile atom santrallere ve benzeri projelerin yürütülmesinden yana iken, kadınlar, toplumsal hizmet görevlileri, yeni kuşak işçi ve öğrenciler SPD yönetiminden giderek uzaklaşmaktadır. SPD ne Reagan-Thatcher türü parasal stratejilere yönelebilmekte, ne de ekonomide köklü yapısal değişikliklere başvurabilmektedir.



> "... SPD'nin yeni programındaki birtakım ilkelerin eski programa oranla çok daha ilerici konumda olduğu kesindir, ancak bunun ne dereceye kadar bir sola kayma' olduğu, iktidara gelindiğinde sergilenecek somut uygulamalarla belirlenecektir..."

Birincisi, tarihsel kalıt ve ilkelerine ters düşerken, ikincisi de hür demokratların ortaklığı ile gerçekleştirilememektedir.

SPD yönetimi, son zamanlarında dış politikadaki hareket yeteneğini de giderek yitirmekte, uluslararası arenada yumuşama olgusunun yerine geçen sertleşmeyle birlikte, okyanus ötesinden Reagan rüzgarları esmektedir. "Reagan'ın Amerikası" bir yandadır, katolik papazlardan, emekli generallere dek uzanan ve giderek güçlenen Alman barış hareketi diğer yanda.

1982 yılına gelindiğinde, kamuoyu yoklamaları SPD'nin yıprandığını, Yeşiller ve orta sağ hıristiyan demokratlara doğru iki yönlü bir oy kaybına uğradığını göstermektedir. Son olarak, Schmidt'in seçim kalesi Hamburg'da uğranılan yenilgi, SPD'deki dağınıklık ve yılgınlığı iyice su yüzüne çıkarır.

Schmidt başkanlığındaki SPD-Hür Demokrat ortaklığının bozulması ile Almanya'da sosyal demokrasinin ağırlıklı biçimde iktidar olduğu 13 yıllık bir dönem de kapanmaktadır artık.

SPD'NİN SON KURULTAYI ve SOSYAL DEMOKRASİNİN GÜNCEL SORUNLARI

Uğranılan seçim yenilgisinin hemen ardından, SPD'nin yeni bir politika arayışına girmesi kaçınılmazdı; SPD içinde ve ülkede yaşanan gelişmelerin doğal bir sonucuydu bu.

1982 sonlarında Helmut Kohl başkanlığındaki merkez sağ ortaklığının işbaşına gelmesinden sonra, SPD "yenilginin nedenlerini" araştırmaya koyuldu. 25 Ağustos'ta Nürnberg'te toplanan son SPD Kurultay'ında kabul edilen program da önceki yılların Köln ve Essen kurultaylarında geçen çetin tartışmalara değin uzanan, işte böyle uzun bir arayış çabasının ürünüydü. Söz konusu program, yalnızca Alman toplumuna değil, tüm Avrupa sosyal demokratlarına öneriliyor ve bu yönüyle de diğer Avrupa ülkelerindeki sosyal demokrasilerin de böyle zorunlu bir dönemece yaklaştıklarının habercisi oluyordu. SPD'nin, 1959 Bad-Godesberg programıyla benimsenen anti-marksist ilkelerden hareket ederek sürdürdüğü 27 yıllık politikanın sonuçları ortadaydı ve geçen süre, bu sonuçları parti yönetiminin de algılaması için yeterli olmalıydı ki, yeni programın ilk maddesi, "1959 Bad-Godesberg Programı'nın güncel gereksinimleri karşılayamadığı"ndan dem vuruyordu.

Her ne kadar yeni programda, "...SPD, tarihsel işçi hareketlerinde edindiği deneylerden ve demokratik sosyalizmin temel ilkelerinden hareketle sosyal demokrasiyi ülkeye yeniden getirmek istiyor.." biçiminde belirtimlerde bulunuluyorsa da, bunun, kurultayın ardından yapılan "SPD sola kaydı" gibilerinden bir değerlendirmeye konu edilmesinin ne derece isabetli olduğu tartışılabilir. Yeni programda öngörülen bir takım ilkelerin, şimdiye değin yürürlükte olan Bad-Godesberg Programı'na oranla çok daha ilerici ve radikal bir konumda olduğu kesindir, ancak bunun ne dereceye kadar bir "sola kayma' olduğu, iktidara gelindiğinde sergilenecek somut uygulamalarla belirlenecektir. Çünkü, -yukarıda da belirtildiği üzere- SPD'yi Bad-Godesberg Programı'ndan çok daha radikal ve köklü çözümlere yönelik olan bu programı oluşturmaya yönelten, parti yöneticilerinin bilimsel sosyalizmin ilkelerini yeniden keşfedip, kendi "asıllarını" bulmaları değil, F. Alman seçmeninin, 1968'den bu yana ülkede yaşanan gelişmeler ve bu gelişmeler karşısında SPD'nin takındığı tutuma karşı koyduğu tavırdır; işçi hareketindeki "şanlı" tarihine duyduğu "bağlılıktan" önce, giderek yitirdiği bugünün seçmenini kazanma kaygısıdır SPD'yi atağa kaldıran.

Sosyal demokratlar, 60'lı yılların sonlarından beri ülkede pek çok köklü değişim programını uygulayabilmişler, ancak yine kendi iktidar dönemlerinde -iktidarlarını koruyabilmek uğruna- bunlardan ödün vermekten çekinmemişlerdi. Yıllardır. F. Almanya'nın başına dert olan RAF'ın (Kızıl Ordu Fraksiyonu) terör eylemlerinin bedelini, ülkedeki solcular, hatta radikal demokratlar fişlenerek ödüyor, bu arada -hâlâ süren- "meslek yasağı" (komünistlerin belli kamu görevlerine alınmasını yasaklayan uygulama) türünden uygulamalara başvuruluyordu.

Aşırı sağ ve devrimci sol kanat tarafından eleştirilmeye alışıktı yıllardır SPD ve çoğu zaman bu eleştirilere kulak asmayıp, "ABD hapşursa, F.Almanya nezle olur" türündeki barış karşıtı, uzlaşmacı çizgisinde ilerliyordu. Ancak, özellikle 70'li yılların sonlarına doğru 'geleneksel sosyal demokrat tabanı" çatırdamaya başladı. SPD'nin. Bu yıllarda ortaya çıkan Yeşiller ve diğer bazı alternatif gruplar, (B. Kreisky bunları "günümüzün kızılları" olarak tanımlamakta ise de) doğrudan soldan kaynaklanan bir tepkisel akım değillerdi gerçi, ama çevre kirliliği ve nükleer enerji konusunda, SPD'yi olsun, hükümeti olsun onlardan çok daha fazla zorluyorlardı yerine göre. Özellikle silahsızlanma konusunda çok etkin olan bu gruplar, ülkede giderek artan nükleer silah üretiminin durdurulması amacıyla gösteri üzerine gösteriler düzenliyor, barış çağrısında bulunuyorlardı. Nitekim SPD Genel Başkanı Willy Brandt da bu gelişmelere kayıtsız kalamıyor, "Silahlanma ve silahsızlanma politikaları arasındaki ilişkiler diyalektiğine, eskiye göre daha büyük ilgi göstermek, galiba Batı için zorunludur" diyordu. Ama, SPD'nin doğal çevrenin yokedilmesi, nükleer enerji kullanımı ve barış konusundaki politikası, sözde kalan bu tür çıkışlardan öteye gitmiyordu; 1983 sonbaharında ülkeye yerleştirilen ABD füzelerini protes-

bo etmek için yapılan ve Heinrich Böll, Günter Grass gibi yazarların da katıldığı büyük yürüyüş sonrasında SPD'den görülen tek tepki, neredeyse kınamaya varan, "ülkenin güvenliği konusunda daha dikkatli davranılması gerektiği" yolunda bir açıklamaydı. O yürüyüşte, Yeşiller' den daha fazla sesi çıkan Günter Grass bile partisinden hiç beklemediği bu açıklamayı duyunca daha değişik nedenleri de olsa uzun süre önce verdiği kararı uyguluyor ve "bu ülkede yaşanmaz artık" diyerek, Kalküta'nın yolunu tutuyordu.

Ne var ki, insanlığın geleceğinin bağlı olduğu termonükleer bir savaşın önlenmesi, silahlanma yarışının durdurulması ve barışın güçlendirilmesi gibi yaşamsal sorunların tüm dünyada yarattığı gelişmelerin Almanya'daki güçlü yankısını yeterince değerlendirmedi SPD, bunun ayrımına vardığında ise başbakanlık koltuğunda Helmut Kohl oturuyordu.Böylece, SPD bugün 87 seçimlerinde tek başına iktidar olmaya yetmeyecek % 43'lük oy oranıyla, Yeşiller'in % 6'lık tabanına da sahip olabilmek için, yeni programında çevre kirliliğinin önlenmesine, nükleer enerji ve silahsızlanma sorununa nükleer enerji kullanımına son verilmesi ve ülkedeki nükleer başlıklı füzelerin sökülmesi gibi ayrıntılara değin uzanan büyük başlıklarla geniş bölümler ayırıyor, bu arada kadın seçmenlerini de unutmayarak, kadınların her alandaki katılımını özendirecek yeni politikalar öngörüyordu.

Ne ki, Kohl ve onun gibi düşünen pek çok kişi SPD'nin bu kararlarını "ciddiyetten uzak" buluyor ve "sorumluluğun SPD'de oy uğruna oportünizme dönüştüğünü" ileri sürüyordu. Gerçekten de, SPD programında yer verdiği nükleer enerji kullanımına son verilmesi gibi bir yola başvurduğunda, nükleer enerjiyle beslenen fazla gelişmiş bir dev olan ekonomisini nasıl besleyip, ayakta durdurabileceğinin açıklamasını yapmıyordu ayrıntılı olarak; aynı şey, ABD ile üstü kapalı bir uzaklaşmayı bile göze alarak öngördüğü yeni NATO ve ABD ile ilişkiler politikasında da yinelenıyor, SPD'nin yeni başbakan adayı Johannes Rau'nun, F. Gonzales'in İspanya'da seçim öncesi verdiği ateşli söylevlerden sonraki uygulamalarına benzer bir tutum sergileyip, sergileniyeceği sorusunu getiriyordu akla; yıllardır izlenen "NATO"nun ve ABD'nin katıksız müttefiki olma" politikasının pahalı sonuçlarını yaşayan Alman halkının, sözde kalan politik çözümlerden daha çok şey beklediği de gün gibi ortadaydı.

SPD'de bu yeni programla gerçekleştirilen politika değişikliğinin, iktidarı hıristiyan demokratlardan koparmaya yetip yetmeyeceği tartışılır, ancak Alman seçmenine iktidarın sosyal demokratlar lehine el değiştirmesi gerektiğini benimsetmek pek kolay olacağa benzememektedir.

SPD'nin son kurultayına diğer ülkelerin sosyal demokratlarınca da gösterilen büyük ilgiye bakılırsa, burada alınan kararların ve saptanan politikaların, o ülkelerdeki partilerin politikalarını da etkileyeceği sonucu çıkmaktadır ortaya . Bunda, SPD'nin diğer Avrupa sosyal demokratları arasında tarihten bu yana sürdürdüğü "lokomotif görevi"nin ve İngiliz İşçi Partisi ile birlikte giriştiği geniş bir taban arayışının da rolü olsa gerek. Çünkü Avrupa'da iktidar olan sosyalistler de, son yıllarda köklü değişiklikler yapamamalarından ötürü eleştirilmekte oy tabanlarının giderek bölünmeye başladığını gözlemlemektedirler.

Gerçekten de, İspanya'da Gonzales'in, İtalya'da Craxi'nin elde ettikleri göreli başarıların yanında, özellikle Mitterand ve Papandreu' nun, ülkelerindeki sosyal demokrat hareketin geleceğinde önemi büyük olan ve ivedi olarak çözüm bekleyen azımsanamıyacak sorunları var. Sosyal demokrat iktidar ya da iktidar adayları, hem işsizliği dizginlemek, hem "sosyal refah devletini" elden geldiğince korumak ve hem de ekonomideki köklü yapısal değişimleri bilinçli yönlendirmelerle denetlemek gibi zor bir görevi üstlenmektedirler.

Bunun yanında sosyal demokrat iktidarların aşamadıkları bir başka sorun da Reagan yönetimi ve onun Avrupa'da büyük etkiler yaratan ekonomik ve siyasal politikaları. Sosya demokrat partilerin güçlü olduğu çoğu ülkelerin NATO üyesi birer ABD müttefiki oldukları düşünülürse, yeni programıyla bu engeli aşma yolunda önemli sayılabilecek bir adım atan Alman SPD'si için bile, bu etkilerden tümüyle sıyrılıp, bağımsız bir politika izlemeni.., daha somut ve gerçekçi dönüşümler gerektiren güçlüğü ortadadır.

Bugün, sosyal demokrat partilerin önünde yeniden ve olanca büyüklüğüyle tüm etkinliklerini çağın gereklerine göre düzenleme sorunu yükselmektedir. Bu seçim, öncelikle yeryüzünde işçi sınıfı, tüm emekçiler ve tüm insanlık adına kalıcı bir barışın sağlanması için savaşım verenlerle birlikte mi olunmalıdır, yoksa yüzyılın başındaki gibi, çıkarları silahlanma yarışının körüklenmesine, dünyayı yoketme savaşının hazırlanmasına bağlı güçlere göre mi davranılmalıdır sorularını kapsamaktadır. Bu çerçevede, bilimsel sosyalistlerle sosyal demokratların girişecekleri işbirliğinin de önemi büyümekte, uluslararası işçi hareketinin iyice bölünüp, olası bir üçüncü büyük savaş tehlikesini ortadan kaldırmak için üzerine düşen görevleri yerine getirememesi gibi bir duruma düşmeme yolundaki kararlılığı belirmektedir. Sosyalizmin çağdaş dünyadaki yerinin ve rolünün ön yargısız, sağlıklı bir biçimde değerlendirilmesi ve yeni, etkin politikaların buna göre belirlenmesi, sosyal demokrasinin bu alandaki görevlerinin başında gelmektedir.

Eninde sonunda gerçeği görmek, emeğin ve sermayenin çıkarlarının uzlaşmazlığını kabullenmek zorunda olan sosyal demokratları, Afrika, Asya ve Latin Amerika'daki ilerleme süreçleri karşısında, halkların emperyalizme karşı büyüyen savaşımının koşullarında, gerçek demokratik güçlerle aynı kampta mı olacakları, yoksa yeni sömürgecilerin kendi çıkarlarına yararlandıkları politikada direnmeyi sürdürecekleri konusunda karar vermeleri gerekmektedir.

Günümüz sosyal demokrasisinin önünde duran tüm bu seçenekler, partilerin, yalnız kendi ülkelerindeki ve dünyadaki konumları açısından değil, dünya sosyalist sisteminin güçlenmesi ve hepsinden önce insanlığın geleceğinin bağlı olduğu kalıcı, evrensel bir barış düzeninin sağlanması açısından önem taşımaktadır. ●



Yalnızlık

1-
Ben bu tarafta hasrete aitim her daim
Göğü talan ediyorum dağları unufak
Uzaktan mı geliyor kokular pencereye, deliriyorum
Saklıyorum, görmesinler, ellerim ele veriyor beni

2-
Süphan'ın arkası batı postası, yazıtlar
Ay'a bakıyorum bulutları yırtarak, gece umutsuzluk
Kardo güvercin alır başını gider, karanlık yaşlanır
Şimdi kendinle ve yaşamla hesaplaşma zamanıdır

3-
Piyano tuşları havayı delerek başladıktan sonra/radyoda
Dağları çevreleyen bulutlar gibi sarar beni kar
Üşürüm, ayaklarıma parmak izleri dolar
Düğürcük dağlar ilk yazıtın yüzümdeki mutluluğunu/nisan'da

4-
Sevdanın en güzeli Aladağ ile Süphan arasında çekilir
İlkyazı geçen yaşımda yeniden küçük kavaklar
Toplar en gizil rüyalarımı türkülere şimdi
Yollarda ayaklarıma bulaşan tozlar gibi
Uzansam bir avuç alınacak bulutlar gibi

5-
Reyhanlar açtı buralarda desem bilmemki reyhanı
Hanımelleri zaten olmaz, yetişkin çocuklar sevmiyor
Buğday tarlalarında başağa kağıt sarıyor aşıklar
Gözleri sevgilinin sırası, sevgiyi yazar kağıtları
Reyhanlar açmaz buralarda, hanımelleri zaten olmuyor

6-
Dilekakan kurumadı, suyunda balıklar şavkır ben unutlanırım
Hoşap Kalesinde tuz ekmek yerim, ekmekler çocuk kadar
Çocuklar tüfek kadar, tuz ekmek Dilekakan
Dilekakan mı pırpırlanır ay'da, ben mi unutlanırım

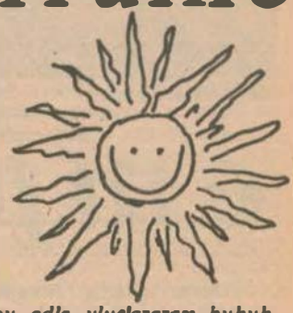
7-
Ay'ın eşkali bulutlu geceye uyar
Siyah palto içinde yanan çakmak gibi
Ortalık
Hapishane çayı kokar

Döner dolaşır başın bir yerlere
Ay'daki hareler iki göz gibi
Balkır
Yaşlanmış gecenin içinde anayurdum gibi

8-
Ben bu tarafta hasrete aitim
Dilekakan'ı seyrederim, ay'ın balkımasını
Otururum, çocuklarla tuz ekmek yerim
Ağır ağır nefeslenirim

İsmail Doğaner

Kuruluşunun 37. yıldönümünde, bilimde, sanatta, sporda bir ileri ülke DEMOKRATİK ALMANYA



"Bizim sosyalist Alman kültürümüz, görülmedik bir içerik ve biçim çeşitliliğine erişmiştir. Demokratik Almanya'nın entellektüel ve kültürel yaşamı, insan aklının hümanizm, anti-faşizm, demokrasi, uluslararası anlayış ve sosyalizm düşüncesi'yle beslenen tüm ürünlerini kapsamaktadır. Tarihimizde ilk kez, kültürün hazineleri insanlığın önüne bir bütün olarak sunuldu. Bugün Demokratik Almanya "kitap kurtlarının ülkesi" olarak biliniyor. 1949'da yılda kişi başına basılan kitap sayısı ikinin altındayken, bu rakam 1982 de dokuza ulaşmıştır."

İki yıl önce 35'inci kuruluş yıldönümünü, yukarıda bir bölümünü alıntıladığımız bu bildiriyle kutlamıştı Demokratik Almanya. Bu genç ülke, görülmedik bir içerik ve biçim çeşitliliğine ulaşmış kültürüyle, bilimde teknoloji'de eriştiği yüksek düzeyle, sanatta, sporda tüm dünyaya duyurduğu adı ve kazandırdığı yeteneklerle, bu gencecik ülke, bu yılın 7 Ekim'inde de 37 yaşına basıyor. ABD, İngiltere ve Fransa'nın Alman burjuvazisi ve sağ sosyal-demokratları ile elele vererek 1947'de gerçekleştirdikleri "oldu-bitti"lerden (Para biriminin dolara bağlı Alman markı olarak belirlenmesi, Bundestag'ın ulusal meclis olarak kurulması ve Konrad Adenauer'in başkanlığında bir federal hükümet oluşturulması) sonra, insanlığın siyasal ve kültürel birikiminde büyük payı olan Alman tarihinde bir dönüm noktası oluşturacak adım atılmış, savaş sonrası demokratik, anti-faşist gelişmeleri sosyalist ilerlemeyle birleştirecek bir devlet, dünya haritasında yerini almıştı.

Gerçi kapitalist dünyanın, kuruluş gününden başlayarak ekonomi, devletleştirme, kooperatifçilik ve tarım reformu politikaları izleyen bilimsel teknolojik devrime ayak uydurma çabasını bir programa dönüştüren bu genç ülkenin gelecekteki gücünü ilk günden sezdiği ve bunun sonucu bir soğuk savaş politikası ile Demokratik Almanya'ya zor günler yaşatmaya çalıştığı uzun bir dönem yaşandı. Ancak diplomatik platformda, kapitalist ülkelerce çıkarılan tüm engellere karşın, 1971'de Batı Berlin'in özerk statüsünün belirlenmesi, 1973'de Birleşmiş Milletler'e üye olunması sonrasında 1975 yılında toplam 119 ülke ile diplomatik ilişkiler kuran Demokratik Almanya artık tüm bu tanınmama çabalarını tümüyle boşa çıkarmış durumda. Gerçi, uluslararası haber tekelleri Demokratik Almanya'yı "duvarın ötesinde başlayan soğuk ve karanlık bir ülke" olarak nitelemek çerçevesindeki "karalama, kötüleme kampanyası"nı halâ sürdürüyorlar. Amaç Demokratik Almanya'nın kültürel, siyasal, ekonomik gerçeklerini iyi tanımayan kişilerin "orası herkesin kaçmak istediği, ama duvardan atlarken de öldürüldüğü bir cezaevidir" gibi gerçek dışı bir anlayışla donanmasını sağlamak. Böylece sosyalist dünyanın en gelişmiş ikinci ekonomisini, bir kültürel zenginlikler ülkesini "gözden düşürmek, yoksamak"...

Oysa Demokratik Almanya'nın geride bıraktığı 37 yıl bu çabaları "komik düşüren" başarılarla dolu. Öyle ki bu başarılar, sözkonusu haber tekellerinin güdümündeki bir dış haber politikasının en yaygın biçimde uygulandığı Türkiye gibi ülkelerde yaşayan sıradan insanlara bile yansımanın yollarını buluyor. Yaz aylarında televizyon ekranlarından izleme olanağı bulduğumuz Dünya Yüzme ve Avrupa Atletizm şampiyonalarını şöyle bir anımsıyalım. Ekran başında bir genç arkadaşın belirttiği gibi "nüfusun 18 milyon olduğu, eh bunun bizim gibi ülkelerle kıyasla düşük bir yüzdesinin genç nüfus olduğu düşünülürse, ve bu yüzdenin yarısının da bayan olduğu akılda tutulursa, insan Demokrat Alman bayanlarının yarısının yüzücü, diğer yarısının da atlet olduğunu düşünüyor". Gerçekten de alınan madalya sayısı, kırılan dünya rekorları ve tüm başarılara en çok adını yazan ülkelerden birinin, Demokratik Almanya olması dikkat çekiciydi. Ama biz arkadaşın yargısına pek katılamadık. Çünkü daha cimnastik sporu vardı sözkonusu olan, kayak vardı diyelim... Buz pateni vardı. Sonra bale vardı, klasik müzik vardı, plastik sanatlar vardı. Pekçok spor dalının yanı sıra sanatın hemen tüm alanlarında dünyaca tanınan yetenekler yetiştirmişti Demokratik Almanya.

Kuşkusuz bu büyük başarıların ardında insana önem veren bir devlet politikası, çocukları, gençleri, umutlu, sevinçli, üretici bir geleceğe hazırlayan yasalar ile barışı, bir yaşam biçimi yapmaya yönelik toplumcu kültürü yayma ve geliştirme çabaları yatıyor. Demokratik Almanya'nın kuruluşunu izleyen aylarda çıkardığı ilk üç yasanın başlıklarına bakmak ilginç olacaktır: 1. Barışı Koruma Yasası, 2. Çalışmada Verimin ve İşçilerle Emekçilerin maddi ve kültürel durumlarının yükseltilmesi için Teşvik ve Önlem Yasası, 3. Demokratik Alman Cumhuriyeti'nin kuruluş çalışmalarına Gençlerin Katılımını ve genç insanların eğitim, çalışma, spor ve boş zaman etkinliklerine ilişkin olarak teşvik edilmesi ve yönlendirilmesine ilişkin yasa.

Evet, 37 yıl önce atılan adımın ilk belgeleri bu yasalardı. Demokratik Almanya, barışa, emeğe ve gençliğe verdiği önemi sürdürerek geldi bugüne. 1974 yılında, on yıllık politeknik okullar sistemi oluşturularak gençliğin geleceğini en iyi gözeten bir eğitim kurumları ağının temeli atıldı. Aynı yıl adı "Gençlik Yasası" olan, bu adla uluslararası hukuk tarihine geçen bir yasa daha çıkarıldı. Yasanın bir bölümü şöyle diyor: "Gençliğin insanlarla kaynaşma, dans etme, eğlenme, spor yapma, boş zamanlarını zenginleştirecek biçimde birinci sınıf etkinliklerle değerlendirme isteği teşvik edilmeli ve sürekli artan bir oranda tatmin edilmelidir."

Uygarlığın hazinesine insanlığın zenginliklerini katan bu genç ülkenin 37. yaşı kutlu olsun! ●

"amblemimiz güneştir"

"Amblemimiz güneştir"... Özgür Alman Gençliği (FDJ) örgütünün sloganı bu. Gerçekten de, 7 Mart 1946'da kurulan örgütün ambleminde bir güneş var. Ama bugün 14 yaşının üstünde 3 milyon Demokratik Alman gencinin üye olduğu bu örgüt, amaçlarını da genç kuşağı, işçi sınıfı partisinin yanında toplumsal gelişme, barış ve demokrasiye kendini adamış, aydınlık gelecek için çalışan bir kesim olarak yetiştirmek şeklinde özetliyor. "Aydınlık" gelecek, dünya üzerinden savaş tehlikesinin, silah gölgesinin, açlığın, yoksulluğun, sömürünün kalktığı bir gelecek olarak tanımlanıyor, örgüt önderlerince. DDGF ve UÖB üyesi olan örgüt, dünyadaki tüm gençlik ve öğrenci örgütleriyle anti-faşist, anti-emperyalist mücadelede işbirliğine, barışa adanmış ortak etkinlikler düzenlemeye açık olduğunu belirtiyor. Demokratik Almanya'da 6-14 yaş arası öğrencilerin üye olduğu ve FDJ çalışmasına hazırlık niteliği taşıyan bir örgüt daha var. Bu da Ernst Thalman Öncü Örgütü. Amaçları gene barış, gene demokrasi. Amblemleri gene güneş.

Karla Birlikte

Bir kuş âyini gibi
Yağıyordu kar
O'nu kapımızın önünde vurdular.
Bir çığ gibi savruldu yaşamak
Ve sustu çığlık çığlığa
Anasının dudaklarında.
Mahallemizin en fettan kadınları bile
Sustular o gün.
Söğütlerin yol yol yüzünde
Yeni yetme kızların oğlanların
Avuçlarında koştu şaşkınlık
Koştu büyüdü
Büyüdü koştu
Yoruldu sonra
Yudu ellerini serin akşamlarda
Konuştu insanlar...
Kadınlar erkekler
Söğütler bile
Yeni yetme kızlar, oğlanlar...

Ve kar durdu.

Halise Devrimci



Jawaharlal Nehru



Gamal Abdül Nasır



Fidel Castro



Josip Broz Tito



Indra Gandhi

emperyalizmle mücadelede 25 yıl

BAĞLANTISIZLAR HAREKETİ

Zeki Yücel

"Reagan ellerini Nikaragua'dan çeksin.."
"Filistin Halkına kendi geleceğini tayin hakkı tanınsın.."
"Güney Afrika'daki ırkçı rejime karşı birleşilsin.."
"ABD devlet terörü uygulamalarına son versin.."
"Nükleer silahlanmaya hayır.."

1-7 Eylül tarihleri arasında Zimbabwe'nin başkenti Harare'de gerçekleştirilen 8. Bağlantısızlar Zirvesi'nde dile getirilen bu istemler, bugün üye sayısı 101'e ulaşmış olan Bağlantısızlar Hareketinin, kuruluşundan çeyrek yüzyıl sonra da, emperyalizme,siyonizme, ırkçılığa, sömürüye ve silahlanmaya karşı olma özelliğini kararlı bir biçimde korumakta olduğunun bir göstergesi'dir. Böylesine geniş bir hareketi Batı basınının kasıtlı çarpıtmalarına kapılmadan değerlendirmek için, önce tarihsel gelişimine bir göz atmak gerekir.

II. Dünya Savaşı ve onu izleyen yıllarda emperyalizmin sömürgeci sisteminin çökküntüye uğraması ve ardında bıraktığı harabelerde ulusal kurtuluş savaşlarının patlak vererek, Asya, Afrika ve Latin Amerika kıtalarında bağımsız genç cumhuriyetlerin birbiri ardına kurulup, ilerici, demokratik ve anti-emperyalist bir karakter kazanmış olmaları, zamanla bu ülkelerin politik ve ekonomik anlamda bir dayanışmaya girmelerini ve güçlerini birleştirerek amansız düşmanlarına karşı verilen mücadele süreci içinde işbirliği ve koordinasyonu sağlamalarını zorunlu kılmıştı.

Öte yandan sosyalist ülkelerin dünya siyasetinde giderek güçlenip, ağırlıklarını koymağa başlamaları da, gerek ulusal kurtuluş hareketlerini desteklemeleri, gerekse emperyalist güçlerin sömürgeci politikalarına her alanda karşı çıkmaları açısından, amacı bakımından olduğu kadar, özü bakımından da emperyalizm ve sömürgeciliğe karşı olan Bağlantısızlar Hareketi'nin önünü açan bir diğer etken olmuştur.

Daha 1945'de Vietnam Demokratik Cumhuriyeti Lideri ve bir ulusal kurtuluş savaşçısı olan Ho Chi Minh, sömürgeciliğe karşı olan güçlerin birleştirileceği ortak bir hareket önermiş, onu izleyen yıllarda ise Burma devletinin kurucusu ve ulusal kurtuluş hareketinin lideri Aung San, emperyalist çembere karşı bir Asya cephesi oluşturma ve Güneydoğu Asya ülkeleri arasında ekonomik bir ittifak kurma fikrini ortaya atmıştı. Hint halkının lideri Nehru ise, 1947'de Delhi'de kendi girişimleri sonucunda bir Asya Konferansının toplanmasını sağlıyordu. 27 Asya ülkesinin temsilcileri ile, BM, SSCB, ABD ve Arap Birliği'nden gönderilen gözlemcilerin katıldığı bu konferansta, Asya ülkelerinin emperyalizme karşı yürüteceği mücadelenin ilkeleri belirlenerek, bir sekreterlik oluşturuluyordu.

1949'da gene Delhi'de toplanan ikinci konferansta bu kez daha ileri adımlar atılıyor, bölgeler arasında iletişim sağlanıp, ülkelerin BM'de ortak hareket etmeleri kararlaştırılıyor ve böylelikle bir Afrika-Asya grubu oluşuyordu. Bağlantısızlar Hareketi'nin en somut temelleri ise, 1955 Nisan'ında Endonezya'da toplanan Bandung Konferansı'nda atılmıştı. Konferansa ortak özellikleri sömürge geçmişlerinden kaynaklanan 23 Asya ve Avrupa ülkesi katılmış ve yalnızca bu iki kıtada değil, dünyanın her tarafındaki, değişik sosyal sistemlere sahip anti-emperyalist ülkeler arasındaki karşılıklı ilişkilerin siyasal ve yasal bir platformda birleştirilmesinin koşulları hazırlanmıştı. Konferansa katılan ülkelerin benimsemiş oldukları ana ilkelerden bazıları şunlardı: İnsan haklarına, ülkelerin bağımsızlık ve toprak bütünlüğüne saygı duyulması; tüm ırk ve uluslara eşit haklar tanınması; emperyalist ülkelerin çıkarlarına hizmet edecek her türlü savunma ve işbirliği anlaşmalarından kaçınılması; barış içinde birlikte yaşama politikasının desteklenmesi; birbirlerinin içişlerine karışılmaması.

Bu dönemde, Bağlantısızlar Hareketi'nin ilke ve amaçlarına evrensel bir boyut kazandırmış olan Nehru'nun görüşleri giderek birçok lider tarafından benimsenmiş ve gerçekleştirdikleri işbirliği sonucunda ülkelerinin bu anti-emperyalist çatı altında birleşmeleri sağlanmıştır. Bu kişiler arasında Ho Chi Minh, Tito, Nasır, Nkrumah, Bandaranaike gibi ulusal kurtuluş liderleri yer almaktaydı. Kendilerine daha sonra Castro, İndra Gandi, Bumedyen, Seku Ture, Le Duan gibi Asya, Afrika ve Latin Amerikalı liderler de katılarak, hareketin gelişmesinde önemli bir rol oynamışlardır.

Nehru, Nasır, Sukarno, Tito ve Nkrumah'ın girişimleri ile ilk kez 1961 yılının Eylül ayında Yugoslavya'nın Belgrad kentinde resmen toplanan I. Bağlantısızlar Konferansından bu yana sırasıyla Kahire (1964), Lusaka (1970) Cezayir (1973), Kolombo (1976), Havana (1979), Delhi (1983) ve son olarak da Harare (1986)'de olmak üzere toplam 8 kez tekrarlanan zirve toplantılarında dönemin siyasal yapısı içerisinde hareketi ilgilendiren birçok konu tartışılmış, kararlar alınmış, bildiriler yayınlanmıştır.

Örneğin Kahire'de barış içinde birlikte yaşama politikasının evrensel barışı sağlamanın tek yolu olduğu açıklanırken,-diğer yandan sömürgeci güçlerin, ulusların kaderini tayin hakkı ve bağımsızlıklarını engellemeleri halinde, halkın ulusal çıkarlarını koruma amacı ile silaha sarılmasının kaçınılmazlığı vurgulanmıştır. Ayrıca gene bu toplantıda ulusal kurtuluş hareketleri halklarının tek temsilcileri olarak kabul edilmişlerdir. Bu görüşler doğrultusunda 1970'deki Lusaka zirvesinde ilk kez ulusal kurtuluş hareketlerinin temsilcileri de yer almışlardır. Burada, aynı zamanda daha eşitlikçi bir dünya ekonomik düzeni istemi de dile getirilmiştir. Cezayir'de ise, hareketin sosyalist ülkeler ve diğer barışçı demokratik güçlerle olan ilişkilerini sıklaştırmanın önemi vurgulanmış ve bir koordinasyon bürosunun kurulması kararlaştırılmıştır. Oldukça karmaşık koşullarda ve emperyalistlerin saldırıları altında toplanan Havana zirvesinde, hareketi zayıflatmaya yönelik yoğun çabalar gözlenmiş ancak hareketin geleneksel karakteri herşeye karşın ağır basmış ve özellikle ABD nin Latin Amerika ve Karaibler'de izlemekte olduğu saldırgan politika gözler önüne serilerek, bu ülkelerde yürütülen mücadeleye tam bir deatek verildiği açıklanmıştır. Delhi de toplanan bir önceki konferansta ise, gene aynı doğrultuda, bu kez emperyalistlerin dünyayı bir nükleer tehdit altına sokma çabaları vurgulanmıştı.

Ancak Bağlantısızlar Hareketinin genel çizgisinin netleştirilmesi açısından Belgrad'daki ilk zirveye katılabilme koşulları oldukça önemlidir. Zirvenin hemen öncesinde Mısır'da belirlenen ana kriterler şunlardı: Değişik politik ve sosya sistemlere sahip ülkelerin barış içinde bir arada yaşamaları ilkesine dayalı bağımsız bir politika izlemek; ulusal kurtuluş hareketlerini sürekli ve tutarlı olarak desteklemek; emperyalist güçlerle herhangi bir ittifaka girmeyi reddetmek; toprakları üzerinde yabancı askeri üsler bulundurmamak.. Günümüzde de bağlantısızlığı simgelemekte olan bu kriterlerin bağlayıcı özellikleri, Bandung konferansına katılmış olan bazı ülkelerin, ilk bağlantısızlar zirvesine gelmekten kaçınmalarına yol açmış ve bu durum hareketin daha başından sağlam bir anti-emperyalist karakter kazanmasına yol açmıştır.

Doğaldır ki, böylesi bir hareket karşısında emperyalist güçler tepkisiz kalmayacaktı. Gerek sömürgelerinden yoksun kalmış olan Batı Av-

rupa ülkeleri, gerekse gelişmekte olan ülkeler üzerinde yayılmacı bir politika izlemekte olan ABD, Bağlantısızları etkisiz hale getirmenin yollarını aramaktaydılar. Artık klasikleşmiş olan "komünizm tehdidi" iddialarını kullanarak dünyanın jandarmalığına soyunan ABD emperyalizmi, hareketi içerden ve dışardan yıkmaya yönelik bir dizi girişimde bulunuyordu.

Zaman içerisinde tutucu rejimlere sahip bazı ülkeler batıdan gelen baskılar sonucunda, hareketin yukarıda sayılan ilkelerini yumuşatma yolunda çaba göstererek, kapıların kendilerine de aralanmasını sağlamışlar, ya da hareketin bazı üyelerinde siyasal tavır değişiklikleri olmuş, kimilerinde ise eski liderler yerlerini başkalarına bırakmışlardı. Böylece sayıları az da olsa, ABD ya da diğer batılı ülkelerin üslerini topraklarında barındıran, hatta emperyalist bloklarla doğrudan ilişkisi bulunan ülkeler de hareketin içinde gözükmeğe başlamışlardır. Bağlantısızların amaç ve ilkelerini kesinlikle paylaşmayan bu ülkelerin varlığının, hareketin yolundan saptırılmasına yol açacağını uman emperyalizm, bu gibi ülkelerin sayıca azlığı ve etkinlik gösterememeleri nedeniyle başarıya ulaşamamıştır.

Bağlantısızlara karşı emperyalizmin almağa çalıştığı bir diğer önlem de, dünyanın çeşitli yerlerinde saldırgan askeri bloklara ve karşılıklı anlaşmalara başvurmak olmuştur. Güneydoğu Asya Anlaşma Örgütü (SEATO), Merkezi Anlaşma Örgütü (CENTO), Asya Pasifik Konseyi (ASPAC), Amerikan Devletleri Örgütü (OAS) ve pasifikteki ANZUS bunlara birer örnektir.

Aslında bu durum hareket üzerinde yapılmakta olan bazı spekülasyonlara da açıklık getirmektedir. Bugüne dek sosyalist ülkelerin Asya, Afrika ve Latin Amerika'da herhangi bir Askeri Blok kurduğu gözlenmez iken, batılı emperyalistlerin defalarca başvurmuş oldukları girişimler ortadadır. Bağlantısızlık, ülkelerin varlıklarını tehdit eden bloklara karşı çıkmak ve bunlarla mücadele etmek anlamında alındığında, karşılarındaki hedef NATO ile birlikte yukarıda sayılan diğer emperyalist bloklardır. O halde bloklara karşı çıkmak, Nehru'nun da belirttiği gibi kapitalizm ve sosyalizmin birbirine karşıt siyasal ve askeri kutuplaşmalarıyla eşit uzaklıkta bir politika izlemek anlamına gelmediği gibi, aksine bağlantısızlığı, ulusal bağımsızlığını kazanmış ülkelerin çıkarlarına ters düşen, onları bağımlı kılmayı hedefleyen kapitalist blokla bağlantıya girmemek olarak değerlendirmektir. Gerçekte de bağlantısızların gerek ulusal kurtuluş hareketlerini destekleyen, gerekse sömürgecilik ve yeni-sömürgeciliğe karşı çıkıp, bu bağlamda anti-emperyalist bir mücadele içinde olan sosyalist dünya ile çatışmaları bir yana, çıkarları doğrultusunda birlikte hareket etmeleri ortak hedeflerine varmayı kolaylaştırıcı bir unsur olacaktır.

İşte bu nedenle bağlantısızlar hareketinin en büyük düşmanı olan emperyalizm, her fırsatta hareketi etkisizleştirme ve tecrit etme yoluna başvurmuş, ancak olağan gelişimini durduramamıştır. Yazının başında da belirtildiği gibi geçtiğimiz ay gerçekleştirilen 8. zirve toplantısında da ABD emperyalizmi gündemin en ağırlıklı konusunu oluştururken, bu ülkeye karşı verilen 54 kınama önergesinin tümü, toplantıya katılan onbini aşkın delege tarafından kabul edildi. Öte yandan, bir sonraki dönem başkanlığına seçilen Zimbabwe Başkanı Robert Mugabe ise, hareketin karşılaştığı sorunları çözmek amacıyla etkin tedbirlerin alınması çağrısında bulundu.

Gerçektende Bağlantısızlar hareketi sorunları olmayan bir hareket değil, ancak sorunlarının başında, batılı kaynakların sürekli olarak iddia ettiği gibi, hareketin eski niteliğini kaybetmiş olması değil, ülkelerin emperyalizmle politik platformda mücadele etmelerinin yanı sıra onu ekonomik anlamda da alt edebilmeleri gerekliliği gelmektedir. Başka bir deyişle, ekonomik anlamda tam bağımsız olamayan bu ülkeler, bunun bir sonucu olarak siyasal alanda da istedikleri gibi davranamamakta ve dışa bağımlılıklarını sürdürmektedirler. Çağımızda emperyalistlerin eski tip sömürgecilik anlayışı yerini yeni-sömürgeciliğe bırakmış, gelişmekte olan ülkeler finans kapitalin çıkarları doğrultusunda daha çok dışa bağımlı kılınmış, artan dış borçlar uluslararası tekellerin ellerinde birer koz haline gelmiştir. Bu ülkelerin dış kaynaklı sermaye ve teknolojiye olan bağımlılıkları sonucunda ekonomilerinin sürekli olarak açık vermesi, yeni bir ekonomik ve sosyal düzen arayışını zorunlu kılmaktadır. Bu arayış, gelişmekte olan bağlantısız ülkelerin dünya politikası içindeki çizgilerini de etkileyerek, giderek sosyalist ülkelerle daha sıcak ilişkilerin kurulmasına neden olmaktadır. Bu da kesinlikle bağlantısızlık felsefesine ters düşmek değil, tam tersine onun bir gereğini yerine getirmektir. Çünkü bağlantısız olmak, tarafsız olmakla eş anlamlı değildir. Tarafsızlık uluslararası gelişmelerde pasif kalmak anlamına gelirken, bağlantısızlık dünya siyasetinde etkin ve militan bir rol oynamayı gerektirmektedir. Hiçbir zaman yeni bir blok oluşturmayı hedeflemeyen bağlantısız ülkeler, eninde sonunda birileriyle dayanışmaya girecekse, bunlar bağımsız gelişmeyi ve yeni-sömürgeciliğe karşı mücadeleyi destekleyen sosyalist ülkeler olacaktır.

Sonuç olarak, zorlandığı anlar olsa da, batının yayılmacılığına karşı barış, özgürlük, demokrasi ve eşitlik ilkelerini her dönem savunmuş olan Bağlantısızlar Hareketi yeryüzündeki tüm anti-emperyalist güçlerden destek görmelidir. Castro'nun da belirttiği gibi, bağlantısızlar hareketine yönelik her türlü saldırı, ve hareketin sosyalist dünya ile arasını açmaya yönelik bütün girişimler tamamen karşı-devrimci bir nitelik taşımaktadır ve sonuçta yalnız emperyalizmin işine yaramaktadır. ●



Türkiyeli Aydınlarla Dayanışma Girişimi

Merkezi Federal Almanya'nın Marburg kentinde bulunan "Türk Aydınlarıyla Dayanışma Girişimi" geçtiğimiz ay içinde, Frankfurt'ta bir "Demokrasi ve İnsan Hakları" forumu düzenledi. 13 Eylül 1986'da yapılan foruma konuşmacı olarak Prof. Server Tanilli, İnsan Hakları Derneği Genel Başkanı Nevzat Helvacı, Çağdaş Gazeteciler Derneği Genel Başkanı Ahmet Abakay, Prof. Klaus Liebe-Harkort, Alman Sendikalar Birliği (DGB) eski genel başkanı Oskar Vetter, DİSK üyesi Kemal Daysal, ile İş Yöneticileri Birliği I. Bşk. Ahmet Erol katıldılar.

Temel olarak 1982 Anayasası ve Türkiye'de insan hakları, basın özgürlüğü, örgütlenme özgürlüğü, bilimsel ve sanatsal etkinlikte bulunma özgürlüğü, sendika kurma özgürlüğü ve sendikal haklar konularının ele alındığı forumu daha sonra aynı konularda yapılan toplantılar izledi. Forum öncesinde Türkiye'den bilim adamı, sanatçı, gazeteci, hukukçu ve yazarlara Prof. Server Tanilli'nin imzasını taşıyan bir çağrı gönderildi. Aşağıda bu çağrının bir bölümünü yayımlıyoruz:

"Bireylerin, hatta kurumların yaşamında olduğu kadar, ulusların yaşamında da, süregiden gelişmenin altını çizerek bir toplam yapmak, olan-bitenlerin tümü üzerinde düşünmek gereksinimi zaman zaman ortaya çıkar. Yurdumuz Türkiye'de 12 Eylül 1980'den sonraki gelişmeler de bugün böyle bir gereksinimi duyuruyor. Çünkü günümüzde:

— Gerçekten "ucuz işgücü cenneti" haline gelmiş ülkemizde, emekçi halkımızın lokması ufalıyor;

— İnsan hakları üzerindeki kısıtlamalar, baskılar sürüyor. Birçok düşünürümüzün bir "kışla talimnamesi"yle karşılaştırıldıkları Anayasa düşünce, vicdan, anlatım, her tür örgütlenme özgürlüklerine, biçimsel görüntüler dışında işlerlik tanımıyor;

— Ahlaksal çürüme gitgide yaygınlaşıyor, derinleşiyor. Kültürün hemen her dalında uygulanan sayısız yasakların ve kısıtlamaların yol açtığı genel kültürsüzleşme, bu süreci daha da etkiliyor;

— Yurdumuzun insan ve doğa varlığı çokuluslu tekellerin amansız sömürüsüne hedef oluyor; ekonomimiz, kat kat çoğalan dış borçların ağırlığıaltındagitgide onların güdümüne giriyor;

— Atatürk dönemindeki, komşularla dayanışmaya ve işbirliğine dayalı barış, ulusal güvenlik ve ulusal egemenlik politikasından apayrı bir doğrultuda sürdürülen dış politika, ülkemizin komşularıyla ilişkilerini gerginleştiriyor, ülkemizde kalkınmayı güçleştiriyor ve ülkemizi bölge ve dünya barışını tehdit eden konumlara sokuyor;

— Tüm bunlar, içinde bulunduğumuz "Uluslararası Barış Yılı"nda bütün çağdışı bir tablo oluşturuyor.

Bu gerçekler, değişik inanış ve görüşlerde olsalar da, tüm yurtsever, demokrat, barışsever aydınlarımız ve inanıuslu insanlarımız için olduğu kadar, Türkiye'nin Avrupalı dostları için de, sürüp gitmesi kabul edilemiyecek olgulardır.

Elbette, ülkemizde bu gerçekleri bizzat yaşayan halkımız, aydınlarımız, gerçekçi, dürüst, politikacılarımız, din adamlarımız bunlara ilişkin görüşlerini, ülkedeki kısıtlı anlatım olanaklarını sonuna kadar kullanarak, değişik araçlarla dile getiriyor ve çıkış yolları arıyor.

"Türkiye Aydınlarıyla Dayanışma Girişimi"miz, ülkemizle canlı bağlarını sürdüren aydınlarımızın, göçmen işçilerimizin yanı sıra, Avrupalı dostlarımızın da, o arayışa bir katkı sağlayacak biçimde, görüş ve düşüncelerini açıklamalarının yararına inanmaktadır. (...)"

Demokratik Öğrenci Hareketinin Güçlü Sesi



YARIN □ *Öğrenci Postası ne tür bir gereksinimden kaynaklanarak yayın yaşamına başladı? Bu gereksinimi yaratan koşulları anlatır mısınız?*

ÖĞRENCİ POSTASI ■ 12 Eylül ile birlikte ülkemiz şimdiye kadar olandan farklı bir ortamın içine girmiş, devlet yapısı önemli değişikliklere uğramıştır. Bu dönemin başlamasıyla ülkedeki demokratik ve sosyal içerik taşıyan tüm kurum ve ögeler işlevsizleşmiş, sanayi ve kalkınma çabaları büyük ölçüde yavaşlamış, üretici olmayan bir ekonomikyapılanmaya gidilmesi sonucunda halkın yaşama koşullan olumsuz yönde değişmiştir.

Ülkenin içinde bulunduğu bu olumsuz koşullardan toplumun diğer kesimlerinin yanısıra doğal olarak gençlik de etkilenmiştir. Gençlik bunalmaktadır, işsizdir, açtır, geleceğinden emin değildir. Okullar, öğrenci yurtları birer kışlaya dönüşmüş, eğitim demokratiklikten uzaklaşmış, üniversiteler çağın dışına itilmiş, gençlik yoğun bir depolitizasyon, kişiliksizleştirme, kültürsüleştirme ortamına çekilmek, kendi öz sorunlarına, ülkesinin sorunlarına ilgi duymasının önüne geçilmek istenmiştir.

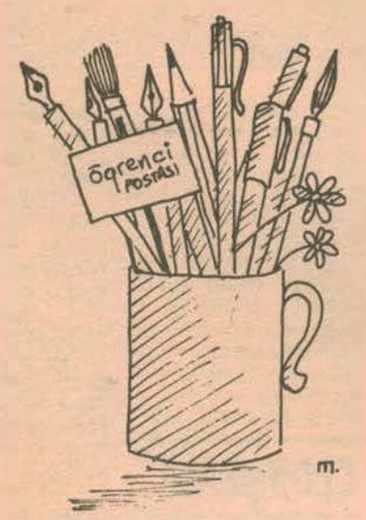
Ama gençlik ülkemizin sorunlarına hiçbir zaman ilgisiz kalmadı; demokrasi mücadelesinde her zaman yerini aldı. İçinde yaşadığımız zor dönemde de bu görevini terketmedi. Gittikçe daha geniş kesimleri kapsayan demokrasi istemlerinin yükselmesine de koşut olarak üniversite gençliği demokrasi mücadelesine kendi katkısını sundu. Yasal örgütlenme hakkını yaşama geçirerek öğrenci derneklerini kurdu, demokratik ve çağdaş bir eğitim için, demokratik Türkiye için vereceği mücadelenin ilk adımını attı.

Elbette birtakım yasadışı engellemelerin aşılması yeterli değildi. Öğrenci derneklerinin önünde yığınlı sorunlar vardı ve bu sorunların çözümüne yönelik çabalar, tek tek derneklerin gücünü aşıyordu. Derneklerin birlikteliği zorunluydu. Zorunluydu, çünkü henüz en geniş öğrenci yığınlarıyla kucaklaşamamış, demokrasi güçleri ile sağlam köprüleri henüz kuramamıştı. Bunlara henüz erişilmemiş olması ÖD'lerin varlıklarını sürdürmelerine ilişkin ciddi tehlikeleri de beraberinde getiriyordu. Tekrar söylemek gerekirse, birim derneklerin güçlerini birleştirmeleri ivedi bir zorunluluktu. Böyle bir güçbirliği oluşturmanın en sağlıklı, en olağan biçimi derneklerin Federasyon çevresinde biraraya gelmeleriydi kuşkusuz. Ancak yasal engeller, Federasyon'un gerçekleşmesini şimdilik olanaksızlaştırıyordu. Bu durumda, ÖD'lerin birlikteliğini somutlayacak bir araca gereksinim vardı. İşte tüm derneklerin sesi olacak bir dergi düşüncesi bu koşullarda doğdu.

YARIN □ *Öğrenci Postası'nın oluşum sürecini anlatır mısınız. Ne tür zorluklarla karşılaştınız?*

ÖĞRENCİ POSTASI ■ Derneklerin ortak sesi, birlikteliklerinin ifadesi olacak böyle bir dergi fikri ÖD'lerde aylarca tartışıldı. Doğal olarak derginin çıkış amacına, biçimine, içeriğine, gerekli olup olmadığına yönelik değişik yaklaşım ve görüşler de savunuldu. Sonuçta sayıları kırka varan öğrenci dernekleri böyle bir derginin gerekliliğini ve çalışmalarına bir an önce başlanması zorunluluğunu net olarak ifade ettiler. Değişik derneklerin temsilcilerinden oluşan yayın kurulu böylece görevine başladı.

> **"En geniş gençlik yığınlarının birlikteliğinin sağlanması fırsatı, bugün her zamankinden fazladır."**



Başlangıçta pekçok zorluk yaşandı. Öncelikle yayın kurulunda bulunan öğrenciler dergi çıkarmak gibi profesyonel nitelikler isteyen bir çalışma için yeterli deneyime sahip değillerdi. Karşılaşılan pratik sorunları çözümünde bocalamaya düşüldüğü oluyordu Bunun yanısıra, derginin ilk dört sayısının yaz aylarına rastlamış olması, maddi anlamda sorunlar yarattı. Dergi, Öğrenci Dernekleri ve öğrencilerle iletişim kurmakta zorlanıyor, gereksinmeleri karşılayacak parayı bulmakta güçlük çekiyor, öğrencilerden gelecek yazıların dergiye ulaşması bazen mümkün olmuyordu. Uzunca bir süre büro bulamayışımız da çalışmalarımızı bir ölçüde engelledi. Yayın Kurulu düzenli olarak biraraya gelemiyor, öğrencilerin dergiye ulaşması güçleşiyordu.

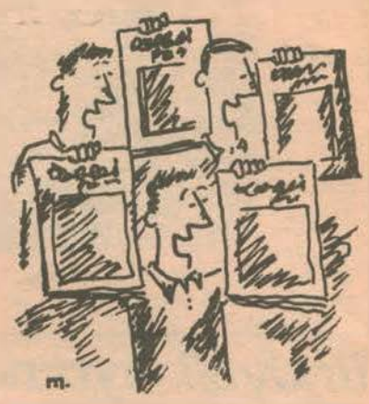
Bütün bunlardan başka, Öğrenci Postası'nın yayın anlayışı öğrencilerin kafasında yeterince netleşmemişti. Bunun sonucu olarak birlikteliği zedeleyebilecek özellikler taşıyan polemik yazılan da gelebiliyordu. Bu tür yazılann sorun yarattığı oluyordu. Böylesi tutumlar karşılıklı saygıyı yitirme, birliktelik sorumluluğunu terketme tehlikesini doğurabilirdi.

> **"ÖD'lerin birlikteliğini somutlayacak bir araca gereksinim vardı. Tüm derneklerin sesi olacak bir dergi düşüncesi, bu koşullarda doğdu."**

YARIN □ *Derginiz öğrenci gençliği içerisinde nasıl karşılandı, ne gibi etkiler yarattı?*

ÖĞRENCİ POSTASI ■ Öğrenci Postası dernek kurucusu ve üyelerinden yoğun bir destek ve ilgi görmesine karşılık derneklerin henüz kitleselleşememiş olmasının sonucu olarak geniş öğrenci yığınlarına tam anlamıyla ulaşamamıştı. İlk desteğin dernek kurucuları, yöneticileri ve üyelerinden gelmesi bir anlamda olağandı. Çünkü, bu öğrenciler yasal örgütlenme haklarını elde etmede öne çıkanlar olma özellikleriyle de görüldüğü gibi öğrenci sorunlarına, ülke sorunlarına daha yakın, daha duyarlıydılar. Bu duyarlılık, öğrenci kitlesinde henüz geniş ölçüde hissedilmiş değil. Bu nedenle, derginin okuyucu tabanıyla yeterince bütünleştiğini söyleyemeyiz.

Bütün bunlara rağmen, yedi bin basan ilk sayı, kısa sürede okuyuculara ulaştı. Öğrenciler, derginin dağıtımına, satımına etkin olarak katıldılar. Abone oldular, abone



buldular; eleştirilerini, olumlu buldukları yanları bildirdiler. Yayın Kurulu'na ilk sayıya ilişkin görüşlerini aktarıp, tartıştılar.

YARIN □ *Geçmiş dört sayının içeriğine ilişkin görüşleriniz nelerdir? Ne tür bir yayın politikası izlenmelidir?*

ÖĞRENCİ POSTASI ■ Dergiler için ilk çıkan üç dört sayı genellikle denemeniteliği taşır. Öğrenci Postası için de öyle oldu. Dördüncü sayımıza geldiğimizde, artık pek çok eksiğimizin farkında, bundan sonra yapmamız gerekenlerin bilincindeydik.

Sendikal bir dergi olmamız nede-

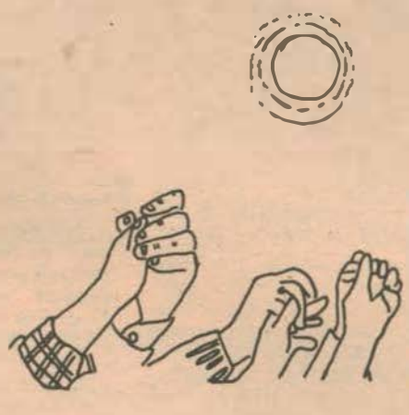
ÖĞRENCİ POSTASI

niyle kitle çizgisini yakalamamız gerekiyordu. İlk sayıda istediğimiz sonucu tam anlamıyla alamadık. Bunun özel nedenleri vardı. Bir kere, sürecin başında öğrenci dernekleri kendilerini vareden temelleri tartışıyordu. Bu tartışmalar ilk sayıya hemen yansıdı ve bir yerde, daha çok teorik ve birbirini tekrar eden yazıların yeralması kaçınılmaz oldu. Okulların kapanmasıyla, Öğrenci Postası'nın öğrenci dernekleriyle iletişiminin yetersizleşmesi ve derginin işlevinin yeterince kavranamamasının sonucunda birlikteli k anlayışına hitap etmeyen işlupta yazıların gelmesi sorununa daha önce değinmiştik. Tüm bunlar, ilk sayının içeriğini olumsuz yönde etkileyen öğelerdi.

Ancak, daha sonraki sayılarda derginin gelişim çizgisi gözönüne alındığında, hem içerik hem de biçim olarak kendi işlevine yakınlaştığını, iletişim yetersizliği sorununun da önemli ölçüde çözüldüğünü gözledik.

"Ne tür bir yayın politikası?" sorunuza gelince: Bundan sonraki süreçte, öğrenci sorunlarına ilişkin olarak daha duyarlı, daha kararlı, birlikte adımlar atılacağına inanıyoruz. Öğrenci Postası'nın sorunları da buna bağlı olarak ortadan kalkacaktır. Akademik-demokratik taleplerin, derginin özünü oluşturacağına inanıyoruz.

YARIN □ *Önümüzdeki döneme ilişkin beklentileriniz, hedefleriniz nelerdir?*



ÖĞRENCİ POSTASI ■ Öğrenci Postası ile öğrenci dernekleri arasındaki bağların canlı ve sürekli kılınması beklentilerimizin başında geliyor. Geniş öğrenci kitlesinin dergiyi benimsemesi, içeriğini oluşturmadan, dağıtımına, satışına kadar tüm üretim süreçlerine etkin olarak katılması, hedeflerimiz arasında öncelikli yerlere sahip.

YÖK'e karşı demokratik, çağdaş bir eğitim savaşımında Öğrenci Postası'nın etkin bir güç olarak yerini almasını da hedefliyoruz. Önümüzdeki dönemde atılmalara, paralı öğrenime, baskıcı yurt koşullarına vb. karşı somut kazanımlara yönelik somut kampanyalar başlatmayı düşünüyoruz.

YARIN □ *Son olarak söylemek istedikleriniz, iletmek istediğiniz mesaj?*

ÖĞRENCİ POSTASI □ Gençlik, bir suçlu bir düşman gibi gösterilmek isteniyor. En zor koşullarda bile, bizi içine hapsetmek isteyen dar kalıpları aşıp, ülkemizin demokrasi , toplumsal gelişme. mücadelesinde yerimizi aldık. Ülkemizin bugününde ve geleceğinde söz sahibi olmak için mücadele ediyoruz. İnsanca yaşama koşulları, çağdaş bilimsel bir eğitim, toplumsal yaşamda etkin bir yer istiyor.

Bu mücadelemizde demokrasi güçlerinin bize güvenmesini, yardımcı olmasını istiyoruz. Annebabalarımız, hocalarımız mücadelemize sahip çıkmalı, üniversite ve yurtların yönetimine katılma istemlerimizi desteklemeli, özerk ve demokratik üniversite mücadelemizde, bize ellerini uzatmalıdırlar.

Öğrenci arkadaşlarımız, amaç ve hedeflerimiz ortaktır. En geniş gençlik yığınlarının birliğinin sağlanması fırsatı, bugün her zamankinden fazladır. Ortak çıkarlarımız için mücadeleyi başa almak, gençliğin birliğine yönelik tehlikeleri yokedecek en etkili silahtır. Gençlik onurumuza, sorunlarımıza, demokrasi istemimize birlikte sahip çıkalım. Tüm bunları elde edebilmek için elimizdeki etkin araçlardan birisi olan dergimize sahip çıkalım:

ÖĞRENCİ POSTASI sesimizdir, sesimizi yükseltelim! ●

kuruluşunun 41. yılında DSF

DÜNYA GENÇLİĞİ İŞÇİ SINIFININ YANINDA



İkinci Dünya Savaşı'nın insanlığa öğrettikleri arasında belleklere en çok kazınanı, kuşkusuz, geçerliliğini toplumsal mücadelenin her alanında bugün de koruyan "birlik" konusudur. Faşizme karşı mücadelenin kazanılmasında halkların birlik ve dayanışma içinde hareket etmelerinin rolü ne kadar büyüktüyse, bugün işçi sınıfının öncülüğünde verilen ekonomik, siyasal ve ideolojik mücadelenin birlik içinde yürütülmesi de o denli büyük bir öneme sahiptir. Uluslararası tekellerin kapitalist dünya ekonomisini denetim altında tuttuğu, emperyalizmin darbe yedikçe saldırganlaştığı, üretimin ve sermayenin uluslararasılaşmasının ileri boyutlara vardığı günümüz koşullarında işçi sınıfı mücadelesinin evrenselliği de artık öznel bir tercih ya da terminolojik bir kural olmaktan öte bir gerçekliktir. Bu koşullarda, uluslararası dayanışma ve birlik, tüm demokrasi güçleri için, elbette ki başta sendikal hareket için, titizlikle korunması ve güçlenmesi için çaba harcanması gereken bir kazanım olarak beliriyor.

İşte işçi sınıfının sendikal mücadelesinin uluslararası birliğini sağlaması gereği 20. yüzyılın başından beri kendini hissettirmiş, İkinci Dünya Savaşı sonrasında ise bir zorunluluk olmuştu. Gerçi savaş öncesinde Amsterdam Enternasyonali, Uluslararası Kızıl İşçi Sendikaları (Profintern) ve Uluslararası Hıristiyan Sendikalar Federasyonu olmak üzere üç uluslararası sendikal örgüt bulunmaktaydı, ancak her üç kuruluş arasında eylem ve işbirliği gerçekleştirilemediğinden tam bir "üç başlılık" sözkonusuydu. Birliğin sağlanması yolunda uluslararası görüşmeler yapılmaya başlandıysa da çabalar uzun süre sonuçsuz kaldı ve bu süreç içersinde, 1934'te Profintern kendinifeshetti. Sendikal hareket içindeki uzlaşmacı ve mücadeleci eğilimler arasında sürüp giden tartışma savaşın acı dolu yılları sonrasında, sendikal hareketin ileri ci birliğini savunan "mücadeleci" grubun "hemen eyleme geçme" kararı almasıyla gerçi noktalanmadı, ama diğer grubun platform dışına çekilmesiyle sonuçlandı. 1945 yılının Eylül ayında "eylem kararı" çerçevesinde Paris'te uluslararası bir sendikal konferans toplandı. Bu konferansta birlik düşüncesi enine boyuna tartışıldı ve dünya sendikalarının uluslararası örgütünün oluşturulması kararlaştırıldı. Dünya Sendikalar Federasyonu (DSF/WFTU) 3 Ekim 1945'te kuruldu.Örgütün ilerici niteliği kuruluş kongresinde alınan kararlarda açık seçik belirgindi: Savaşa karşı barış mücadelesi, sendikal haklar ve demokrasi için mücadele, sömürgecilik ve uluslararası tekellere karşı ortak eylem, ulusal ve uluslararası düzeyde işçi sınıfının dayanışmasının ve sendikal birliğinin sağlanması temel hedefler olarak ortaya konuldu.

DSF 1949'da birbölünmeye uğradı. Amerikan CIO ve İngiliz sendikalarının temsilcileri federasyondan ayrıldı. Soğuk savaşın "en sıcak" olduğu yıllarda gericiliğin bu tertibi, DSF'nin gelişimini durdurmadı. DSF yukarıdaki temel hedeflere bağlı politikasıyla eylemlerini aralıksız sürdürdü, tüm ülkelerin işçilerine ve ilerici sendikalarına yol gösterdi. Bugün DSF'de 300 milyon kadar işçi temsil edilmektedir. DSF, ICFTU ve WCL gibi diğer sendikal örgütleri barış ve demokrasi mücadelesinde birarada yeralmaya çağırmakta, sendikaların üst yönetimleri işçi sınıfının gelişen bilinci ve mücadeleciliğinin ışığında DSF ile yer yer ortak eylemlere girmekte, görüşmelerde bulunmaktadır.

Merkezi Çekoslovakya'nın başkenti Prag'da bulunan Dünya Sendikalar Federasyonu, işçi sınıfının sendikal hareketi yanında yeralan diğer tüm örgüt ve kuruluşlarla da yakın ilişki içindedir. Bunların başında merkezleri gene Prag'da bulunan Uluslararası Öğrenci Birliği (IUS) ile Dünya Demokratik Gençlik Federasyonu (WFDY) geliyor. Bu ay kuruluşunun 41inci yılını kutlayan DSF uluslararası öğrenci ve gençlik hareketinin toplumsal mücadeleye en etkin ve tutarlı katılımının işçi sınıfının yanında yeralmakla gerçekleşeceği düşüncesi çerçevesinde, bu iki örgütle ortak konferans, toplantı ve kamplar düzenliyor, ortak demokrasi ve barış çağrıları yapıyor. WFDY ise aynı inancakatıldığını, uluslararası sendikal hareketin birlik örgütü DSF'ye gönderdiği kutlama mesajında "Dünya gençliği işçi sınıfının yanındadır" sloganıyla somutluyor.



ETÖD somut adımlarıyla örnek bir dernek

Öğrenci gençlik hareketinde attığı somut adımlarla, iç örgütlenmesi ve dernek hareketindeki yeri anlamında önemli deneyimlere sahip derneklerden biri olarak gördüğümüz ETÖD'ün YK'sı ile söyleştik. Söyleşide neredeyse tek bir soruyla yetindik: Öğrenci gençliğin dernekleşme hareketi'nin, dünü, bugünü ve bu süreçte ETÖD'ün deneyimleri ve gerek ETÖD gerek öğrenci hareketi olarak geleceğe yönelik hedefleri.

YARIN □ *Derneğiniz ve çalışmalarınız hakkında kısaca değerlendirmeniz?*

NEJAT YENTÜRK ■ Öğrenci Dernekleri (ÖD) öğrencilerin gündemine girmeden önce bir takım hareketler vardı. Dilekçe kampanyası vb. Fakat bunların kalıcılığı yoktu. Bağlar geçici bağlar oluyordu. Bir takım kazanımları elde edebilmek örgütlülük ile olacak birşey. Yine, savaşım verme ÖD ile olacaktır. Sıkıyönetim'in kalkması, Dernekler Yasasının çıkmasıyla açılan olanaklar vardı. Aynı şekilde öğrencilerde de istem vardı. Tartıştık, derneklerimizi kurduk.

HAKAN BOZ ■ ETÖD'ün kurulduğu dönemde, öğrenciler üzerindeki görev farklıydı. Derneklerin, Türkiye'de kurulan 4. dernek olan ETÖD'ün çalışmasına başladığı dönemde, o dönem koşullarına göre vermiş olduğu çabalar, bugün kuruluş çabalarında bulunan derneklerinkinden daha farklı nitelikteydi. Baskıcı ve keyfi engellemelere karşın direnmek, diğer kuruluş çalışmalarında bulunanan derneklerle dayanışmak o günün nesnel koşullarından daha ön plana çıkıyordu diyebiliriz. Bunların aşılmasıyla birlikte dernek çalışmalarının sistemli bir şekilde yürütülmesi için üye kazanma ve dernek içi örgütlemeyi oturtma, dernekler arası dayanışmayı oluşturma gündeme geldi.

ALİ KAYGISIZ ■ 80'den sonra geçen altı yılın sonunda Türk gençliğinin, özelde üniversite gençliğinin geldiği nokta bize birçok şeyin yitirildiğini veya zorla alındığını göstermeğe o kadar çok yetiyor ki bu yüzden yanlışları saptamak ve hedefleri doğru seçmek kolaylaşıyor bir bakıma. Öyle ki toplumun en dinamik kesimi olan gençlik edilgenliğe yöneltilmiş ve bilimi arayacak genç kafalar yoz düşüncelerle doldurulmaya çalışılmıştır. Tabii tüm bunların ekonomik, nesnel nedenleri vardır.

Bu noktada toplumun çok büyük bir kesiminin karşı karşıya kaldığı sisteme karşı oluşturduğu demokrasi güçleri'nin bir öğesi olarak, ÖD'nin mutlak görevi sendikal hareket olarak kaynak aldığı üniversitenin köreltilmiş yapısını değiştirmek , bilimi duraksamadan kurtarmak, buna bağlı olarak üniversite gençliğini etkin, politik düşünce üretebilen bir konuma getirmek oluyor.

Ve ETÖD olarak bunun biricik yolunu tek merkezi örgütlenme olarak gördüğümüzden, en önemli aracın,bugünün koşullarında Öğrenci Postası olduğuna inandığımız için dernekler arası örgütlenme unsurlarının yaratılmasında yapıcı ve kararlı bakış açımızı sürdüreceğiz.

HAKAN ■ Değişik fakültelerde demokrat-ilerici kesimlerin kafasında bile dernek kuralım mı kurmayalım mı tartışması vardı (Şimdi böyle bir tartışma gerilerde kaldı) Hemen ardından dernekler kurulmaya başlandı. Derneklerin sayısı büyük bir hızla artarken, ortaya çıkan keyfi ve hukuksal bürokratik engellemeler bir anlamda geride kaldı. Örneğin, mühendislik vb.'lerinde açılan davalarla dernekler hareketi'nde 59. maddenin hukuksal pratikte ortadan kaldırılmasının koşulları yaratıldı. Kimisi dava açarken kimisi fiilen ortadan kaldırdı Yani dernekler değişik yöntemlerle bu hakların kazandı.

NEJAT ■ Geçen dönem okulların açılmasıyla dernek çalışmaları hızlandı. İlk iş YÖK'nun değişmesi konusunda yasaklanan bir bildiriydi.

Dernek işleyişine gelince, dernek işleyişi YK'nın aldığı kararların yaşama geçirilmesi değildir. Dernek politikalarının saptanması sırasında öğrenci tabanı ve üye kitleleriyle birlikte bunları kotarmak ve tepkiyi oluşturmak gerekiyor. Bu nedenle tüm dernek üyelerine ve üye olmayanlara açık düzenli görüşmelere başladık. Görüşmelerle ÖD'nin çalışması, öğrenci hareketinin öğrencilerin kafalarında biçimlenme süreci yaşandı ve bununla birlikte üye sayısı arttı. Bununla birlikte gündeme bir çalışma biçimi, disiplini saptamamız hedefi geldi, dayattı. İşleyiş tartışmaları başlarken kongre araya girdi.

YASEMİN GÜNAY ■ Biz derneğimizde kongre öncesinde işleyiş mekanizması üzerinde yoğun olarak tartışamadık. Kongre öncesinde gerek üye sayısının azlığı, gerekse yapılacak şeylerin fazlalığı, çok işin az kişi üzerine binmesi sonucu bu işleyiş mekanizmasını oturtamadık. Kongre sonrasında en önemli hedeflerimizden birisi bu işleyişi oturtmaktı. Bu doğrultuda hızla alt organların oluşturulmasına geçildi. Tartışmada getirilen bazı görüşler direkt bir örgütsüzlüktü. Dernek işleyişi ele alınırken derneğin işlevinin gözardı edilmesiydi. Alt organların YK va bağlı olması rededilivordu. Dernek ve YK bir bütün olarak değil ayrı ayrı ele alınıyordu. Amaç ve araç bütünleştirilemiyordu.

Bilindiği gibi ÖD'ler birer demokratik kitle örgütüdür. Demokratik kitle örgütlerinin amacı bağlı bulunduğu kesimin çıkarlarını savunmak demokratik hak ve özgürlüklerini korumak ve geliştirmek, yine bağlı bulunduğu kesimi yönetim organlarında temsil etmektir. Bu ise doğrudan özerk ve demokratik üniversite istemidir, yani demokrasi sorunudur. Demokrasi mücadelesi ise örgütsüz verilecek bir mücadele değildir. Bu örgütlü mücadele demokratik kitle örgütlerinde buna paralel bir işleyişin oturmasıyla mümkündür Bu işleyiş tabanın söz ve karar sahibi olduğu, tabandan yukarıya yukardan aşağıya dinamik bağların olduğu demokratik merkeziyetçi işleyiştir.

Tartışmalar sonunda genel kabul gören işleyiş mekanizması, dediğim gibi, tabanın söz ve karar sahibi olduğu, alınan kararlarda her aşamada üyelerin aktif katılımının olabileceği çoğunluğun aldığı kararlara azınlıkta kalan kesimin uyacağı, aynı zamanda azınlığın kendisini çoğunluğa dönüştürme hakkının sonuna kadar saklı olduğu demokratik merkeziyetçi işleyişti.

ETÖD olarak, bir yıllık çalışma süremiz sonunda elde ettiğimiz kazanımlar ve yapılan çalışmalar bu işleyişin doğruluğunu kanıtladı. Yalnız bizim derneğimizde değil, tüm dernekleri'n bugün geldiği nokta, Öğrenci Postasının çıkışına ve işleyişine yönelik mekanizmalar da bunun bir sonucuydu.

VEYSEL DÖNMEZ ■ Kongrenin bu dönemlerin başına rastladığından sözetmiştik. Demokratik kitle örgütleri için kongrelerin özellikle anlamlı bir yeri vardır. Kongreler kitle örgütlerinin kendilerini değerlendirdikleri, başarıları ve eksiklikleri ile buna bağlı olarak hataların değerlendirilip, yeni hedeflerin belirlenmesi anlamında özellikle önemlidir. Bu kongrede, gerek deneyimsizliklerimizden, gerekse dışımızda gelişen olaylardan dolayı neleri eksik bıraktığımız ve neleri başardığımızı ortaya koyup, tartışmamız gerekiyordu. Buna bağlı olarak da bizim için en sağlıklı olabilecek yöntem ve hedefleri koyup izlemeliydik.

ETÖD olarak kongreye birçok tartışmayla birlikte girdik. Kongrede demokratik merkeziyetçi işleyiş daha da oturdu. Bu alanda yapılan açıcı tartışmaların da yansıması, kongrede kabül gören alt kurul ve komisyon çalışmalarında kendini gösterdi. Çalışmaların, konularında özelleşen birimlerde yürütülmesi kabul edildi. Bu olay gerçekten önemliydi. Çünkü, konusunda yetkinleşen birimler daha sağlıklı çalışmalar yapacak ve alternatifler getirecekti. Birimlerde gönüllülük ve kollektif çalışma esastı. Bu birimlerkendi başlarına herşeyi yürüten yapılar değildi. Üyelerle ve YK ile sorumluluk ve bilgi aktarımı açısından sıkı periyodik bağları vardı. Dernekteki her üyenin derneği bütünüyle değerlendirebileceği görüşmeler yapılır. Bu görüşmelerde birimler ve yönetim kurulu yapılan çalışmaları aktarır ve tabanın eleştiri ve önerileri alınır.

Yurt Birimi, Basın-Yayın Birimi ve diğerlerinin yaptıkları, bu işleyişin geçerliliğine örnek. Örneğin Basın-Yayın Birimi'nin çıkardığı Genç Hekim Dergisi.

YARIN □ *İç yapıda oluşturduğunuz bu işleyişin komisyon çalışmalarında ve genelde dernekler hareketinde sonucunu daha da açar mısınız?*

YASEMİN ■ Birimlerin işlevleri'ni dernek içi ve dernekler arası olarak ele alıyoruz. Bugün, bir YÖK ve baskıcı kurumlar karşısında öğrenci gençliğin tek merkezi yapılanmasının gereği açık. Bunun bugün yasal yolları tıkalı olmasına rağmen, bu birlikteliğin araçlarını yaratmak doğrultusunda çalıştı ve yarattı da. En anlamlı kazanım "Öğrenci Postası" oldu. Üstte böylesi bir birlikteliğin aracını yaratırken, tabanda ortak sorunlar ve ortak konularda üretken ve kitlesel ortak çalışma alanlarının yaratılması gerekiyordu. Bunun için ortak birim çalışmalarına (olanaklıysa tüm Türkiye çapında) fazlaca önem verdik ve veriyoruz. Daha sonra örneklerine geleceğim birlikte çalışmanın başarılarından en önemlisi, ortak ve ilkeli çalışmaya olan duyarlılığımızdı. Biz ETÖD olarak, bu çalışmalar sonunda somut başarılar elde ettik. Örneğin, dernek etkinliklerinin geniş bir öğrenci kitlesinin ilgi alanına sokulması, dernek görüş ve önerilerinin propagandasının yapılması ve kitleselleşmenin sağlanabilmesi amacıyla Basın-Yayın Birimi çalışmaları sonucunda çıkarılan Genç Hekim dergisi yayına başladı. Fakülte öğrencilerinin özgün sorunlarının yeraldığı, tüm demokratik güçlerin genel istemlerinin savunulması gerektiğinin önemle vurgulandığı dergide, öğrencinin ilgi alanına göre çeşitlilik gösteren yazı, şiir ve desen gibi ürünler de yeralıyor. Dernekte konulu panolar (barış panosu vb.) hazırlandı. Sanat ve Kültür Komisyonu çalışmaları sonucunda müzik kursları ve çalışmaları başlatıldı. Dikili Festivali'nde diğer derneklerle birlikte etkin bir katılım sağlandı. Nitelikli sinema ve tiyatro ürünlerine, birlikte ve ucuz gitmenin koşulları yaratıldı. Güncel Eğitim Ko-

misyonu'nun çalışması sonucunda 450 kişilik dilekçe kampanyası sonucu, ilk üç sınıfın bütünleme sınavları Haziran'dan Eylül'e alındı. Yurt Birimi'nin diğer derneklerinin yurt birimleriyle de ortak çalışmaları sonucunda yurt koşullarını kamuoyuna yansıtan basın açıklamaları yapıldı. Yine yurt öğrencilerinin birlikte kültürel etkinliklere katılımı için uğraşıldı. En önemlisi, akşamları yurtta tabldot sistemine geçilerek 250 TL'ye (aynı yemek daha önce 450 TL'ye yenebiliyordu) yemek verilmesi sağlandı. İndirimli ders kitabı edinmek, bazı ders notlarının basılması, öğrencilere ayrılan yetersiz sayıdaki dolapların artırılması gibi konularda somut kazanımlar elde edildi. Bunlar, birim çalışmalarından aklıma gelenleri, Sağlık konusunda Altan Durmuş'un ihmal sonucu ölmesi üzerine kamuoyunun duyarlılık kazanmasıyla açılan dilekçe kampanyasına ve yine Hemşirelik Yüksek Okulu öğrencisi Belgin Karasu'nun benzer nedenlerle ölümü ile ilgili bir dilekçe kampanyasına katılmdı. Yurtlardaki öğrencilerin gereksinimlerini iletmek için TBMM'ne ve Kredi ve Yurtlar Kurumu Gen. Md.'ne 2500 imzalı toplu dilekçe gönderildi. 7 Nisan Dünya Sağlık Günü'nde okulda bir kutlama düzenlendi. Öğrenci arkadaşların sorunlarını daha yakından öğrenip, çözüm yollarını aramak için çeşitli sınıflarda söyleşilere başlandı.

Sonuçta, bizim görüşümüzce bu birim çalışmalarının başarısında özellikle Yurt ve Kültür-Sanat birimlerinde (örneğin Dikili Festivali) diğer derneklerin birimleriyle ortak yürütmenin gözetilmesinin belirleyici rolü vardı.

Birim çalışmalarında kısır tartışmalardan önce etkin kararlar almaya yönelik çalışmalar için uğraştık. Alınan kararların uygulanması için ilkeli, kararlı, aynı zamanda diğer derneklerle birlikten yana bir politika izlendi.

VEYSEL ■ Birim çalışmalarının ortak olması ve birtakım kazanımların elde edilmesi, güncel olaylara karşı zamanında ve etkili tepki verilmesine yol açmakta. Birçok kazanıma karşın, henüz yeterince kitleselleşemedik. Bunun birçok nedenleri vardı; gerek depolitizasyon, gerekse gençliğin suçlu sayılması, genelde çekingenlik yarattı. Onun dışında derneklerin çalışma ve tanıtımına yönelik olanaklar mümkün olduğunca kısıtlanmaya çalışıldı.

ALP KILIÇALP ■ Arkadaşlarla yaptığımız söyleşilerde elde ettiğimiz sonuç, "birçok etkinliklerde bulunuluyor, öğrencilerin akademik sorunlarının çözümüne yönelik çaba harcanıyor, başarı kazanılıyor. Ancak, bunlar okulda tam olarak duyurulmuyor." Bu eksikliğin başlıca nedenlerinden birisi de okul yönetiminin kitleyle olan iletişimien azaindirgemek için elinden geleni yapmasıydı. Bunun en son örneğini Genç Hekim'i dağıtırken karşılaştığımız sorunlarla yaşadık. Genç Hekim'in ikinci sayısında okulumuza kaydolacak yeni arkadaşlarla ilk elden iletişimi sağlamak için çıkardığımız, 'birinci sınıflara özel ek'in arkadaşlara ulaşmaması için rektörlük, polis işbirliği ile yapılan engellemeler bunu kanıtladı. Dernek yöneticileri, kayıt işlemlerinin yürütüldüğü yerde derneğin tanıtımını yapmak, dergi satmak ve öğrencilere yardımcı olmak için, rektörlükten bir masa gösterilmesini istediler. Alınan yanıt ise, "derneğin tanıtımını yapmak gibi bir faaliyetin dernek tüzüğündebelirtilmemiş olması, rektörün de yer göstererek derneğin tüzüğünü çiğnemeyeceği" oldu. Ancak, tüm yasal işlemleri yerine getiren dernek yöneticileri dergi satışını aynı yerde ayakta yapmaya karar verdi. Sonradan kampüs karakolundan edinilen bilgiye göre 4 Eylül günü rektör buraya telefon ederek, kampüs içinde bildiri dağıtıldığını bildirerek, engelolunmasını istiyordu. Dergi satan görevli öğrenci ve iki dernek yöneticisi, kampüs karakoluna götürülüp, dernekte arama yapılıyor ve tüm dergilere el konuyordu. Dağıtımı ve satışı durdurulan Genç Hekim'in yasal bir dergi olduğu emniyet tarafından ancak bir haftada anlaşılıyor ve ayın 11'inde dergiler derneğe iade ediliyor. Dağıtımın serbest bırakılmasının ertesi günü satış yapılırken olay yineleniyor, satış engelleniyor. Bu kez görevli öğrenci 9 saat süreyle gözaltında tutuluyor. Ancak tüm bunlar dergilerin büyük bölümünün dağıtılmasına engel olamıyor.

NEJAT ■ Kitleselleşme sorununa bir başka yönden değinmek gerek. Kitleselleşmenin yolunu açan en önemli etmenlerden biri etkin çalışma ve somut kazanımlardır. Yukarıda açıldığı gibi çalışmaların önünü tıkamaya çalışıyorlar. Bu durum yine Türkiye düzeyinde örgütlü, güçlü bir merkezi ve etkin tabanı olan dernek hareketini zorunlu kılıyor. Türkiye öğrenci hareketinin geçmişine dönersek, hareketli bir 60/70 döneminde öğrenci hareketinin yaygınlığı, kitleselliği yanında hareketin dağınıklığı ve örgütlü mücadelenin sürekliliğinin sağlanamamış olmasında ülke düzeyinde tek bir merkezi örgütün yokluğu etkendir. Bu, o yılların öğrenci liderlerince de saptanan bir gerçek. Oysa 80 sonrası öğrenci gençlik hareketi bu eksikliği giderme yönünde önemli bir dönemeç almış, ülke düzeyinde DÖH, gücünü toparlama yolundadır. Şu anda önümüzdeki yaşamsal görev bu birleşik gücün, platformun varlığını, saygınlığını korumak ve güçlendirmek, hareket gücünü artırmaktır.

ÖDlerin sayıca artmasından sonra tek tek karşılaşılan planlı/keyfi zorluklar, derneklerin okullarda yaygınlaşamamaları (Kitleselleşme ve yaygın çalışma) kısaca birim örgütlenmelerin güçlendirilmesi için öğrenci hareketinin birliği dayatmıştı. Tüm bunlara karşı tepki oluşturabilmek ve ÖDlerin varoluş gerekçeleri doğrultusunda örgütlü mücadele edebilmek ve ortak bir politika saptayıp yaşama geçirebilmek, demokrasi mücadelesinde öğrenci gençlik olarak üzerine düşen görevi yerine getirebilmesi için tek bir birlik oluşturulması Türkiye öğrenci gençlik hareketinde varılan noktaydı. Öğrenci dernekleri, kendilerinin eşit oy, söz, karar haklarıyla katıldıkları ve belirleyicisi oldukları bir merkezin zeminini oluşturabilecek, yolunu açabilecek bir platformu benimsediler. Biraraya gelerek öğrenci gençliğin, derneklerin ortak sesini oluşturan, politikasını yansıtan Öğrenci postası çıkarıldı. ÖP, yalnızca dernekler ve öğrenci kitlesi arasında iletişimi sağlamaktan öte yasal engeller aşıldığında oluşturulacak olan TÖD leri birliğinin işleyişinde bir ön model, ön çalışma işlevini de görüyordu.

VEYSEL ■ Bu dergi varolan dernekleşme hareketini birleştirici ve dayanışmayı güçlendirici bir rol oynamaktadır. Aynı zamanda önemli bir işlevi de saptanan politikalarını en geniş kesime ulaştırılmasıdır.

YARIN □ *Son olarak bugünün görevleri üzerine söyleyecekleriniz?*

ALP ■ ÖP nın en geniş olarak tartışılmaya başladığı derneklerden birisi de ETÖD'dü. Bu doğrultuda birlik platformuna, ÖPna, yayın kuruluna yönelik tartışmalarda tabanıyla kurduğu iletişim sonucu ilkeli, ortak noktaları öne çıkaran görüşlerini savundu. Öğrenci postası'nın çıkması ve geliştirilmesi konusund başından beri kararlı bir tutum göstermiştir. YÖK gibi kurumlaşmış yapıya karşı güçlerimizi birleştirmemiz zorunludur. Bugünkü aşamaya getirdiğimiz öğrenci birliğini toplumsal muhalefetin öğrenci gençlik bağlamında ayrılmaz bir parçası olduğunu bilerek öğrenci gençliğin hareketini yükseltmemiz ve bu doğrultuda çalışmamız tarihsel görevimizdir.

VEYSEL ■ Öğrenci gençliğin demokratik sendikal örgütlenmesi yani dernekleşme bareketi kısa süre içinde büyük bir ivmeyle önemli aşamaları gerçekleştirmiştir. Hem de tüm engellemelere karşın bu başarıya ETÖD olarak bizim de katkımız olduğuna inanıyoruz. Bundan sonra da örgütlenmemizin başarıya ulaşması ve UÖB'nin gerçekleşmesi doğrultusunda çalışmalarımızı yoğunlaştırarak sürdüreceğiz.

HAKAN ■ Özellikle İzmir'de ETÖD tüm derneklerle birlik içinde davranabilmenin koşullarını sonuna kadar zorlayan bu yolda bağımsız davranma ilkesini de koruyan her türlü ilkeli birlikteliğin de oluşmasında ve çalışma alanlarının yaratılmasında önemli rolü olduğu inancındayız. Bugüne kadar gelişen süreç içinde dernekler arasında süregelen dayanışma bugün demokratik öğr. har. birliğine yönelmiş ve çok daha gelişkin bir hale bürünmüştür. Bu anlamda başarıları ve eksiklikleriyle bir ETÖD deneyimi yaşanmakta. Türkiye öğrenci hareketi tarihinde ülke düzeyinde ilk kez bir birlik oluşturulması doğrultusunda ciddi adımlar atıldı. ÖP si yaşama geçirildi. Burada arkadaşların çalışmalarına sınır çekmeden, yaygınlaştırmaları gerekiyor. ●



Dünya Öğrenci Forumuna Doğru

Dünya Öğrenci Dernekleri Federasyonlarını biraraya getiren Uluslararası Öğrenciler Birliği (IUS)'un düzenlediği Dünya Öğrenci Forumu 17-20 Kasım tarihlerinde Çekoslavakya'nın başkenti Prag'da yapılacak. "Eğitim, bir Ayrıcalık değil, bir Haktır" kampanyası temelinde 1986'nın başından beri düzenlenen pekçok toplantı ve gösteri gibi, bu yılki Dünya Öğrenci Forumu da çalışmalarını "Eğitim ve Toplum" başlığında yürütecek.

150'nin üzerinde ülkeden ulusal öğrenci birlikleri temsilcileri'nin katılacağı Dünya Öğrenci Forumu'nun hazırlıkları hemen hemen tamamlanmış durumda. Bu çerçevede, Romanya'nın başkenti Bükreşte Nisan ayında bir "Yüksek Öğrenim ve Kalkınma" semineri, Temmuz ayında Meksika'nın Guadalajara kentinde "Latin Amerika ve Karayip'li Öğrenciler Bölgesel Forumu" ile geçtiğimiz ay Angola'nın başkenti Luanda'da "Afrika Öğrencileri Bölge Toplantısı" düzenledi. Asya ve Pasifik ülkelerinin öğrenci örgütleri temsilcilerinin katıldığı hazırlık toplantısı ise yılın ilk günlerinde yapılmıştı. Bu toplantılarda alınan kararlara göre, Dünya Öğrenci Forumu, yüksek öğrenim gençliğini ilgilendiren tüm sorunların büyük bir açıklık ve genişlikte tartışılacağı bir platform oluşturacak. Forumda özellikle eğitimin demokratikleştirilmesi, öğrenci haklarının yaşama geçirilmesi, öğrencilerin toplumsal görev ve konumları, eğitimden işe geçiş, barış eğitimi ile az gelişmiş ülkelerde eğitim ve kalkınma konuları ele alınacak.

Düzenlenecek konser, sergi, yürüyüş ve benzeri diğer etkinliklerle bir şenlik havası taşıyacak olan foruma katılacak öğrenci liderleri de kendi ülkelerindeki yüksek öğrenim sorunlarını en iyi biçimde aktarabilmek için hazırlıklarını hızlandırdılar.

Kalemlerin, kağıtların, dergilerin toparlanıp bavullara konulmasına az kaldı ne de olsa!

okuma notları...



AŞKIN VE SAVAŞIN GÜNDÜZ VE GECELERİ
Eduardo Galeano
Alan yayıncılık, Nisan 1986
Çeviren Gülin Dalaman
208 sf, Günce

Latin Amerika son 25 yıldır dünyanın en çalkantılı bölgesi olma özelliğini koruyor. Latin Amerika ülkelerinden Guetemala, Küba, Şili, Arjantin, Paraguay ve Uruguay kültürleriyle-yaşadıklarıyla birbirlerine çok benziyorlar. Ve halklar dayanışma içindeler bir sisteme karşı.

Eduardo Galeano bu ülkelerden çeşitli insan görünümlerini, olayları yanyana getirmiş. Bir sistem ortaya çıkmış böylece en çarpıcı yönleriyle. Öyle bir sistem ki insanlar ülkelerinden sürülüyorlar, yalnızlıkla başbaşa bırakılıyorlar. Her vatandaş kendi davranış ve sözlerinin sansürcüsü oluyor. Kişiler bencillik ve yalanla eğitiliyor. Dayanışma bir suç. Bilinçler yokediliyor, geçmişler boşaltılıyor, anımsamak yasak.

Eduardo Galeano bu kitapta amacına ulaşıyor. Edebiyatın, tarih, bilinç ve gerçeğin aydınlatılması görevlerini yerine getirmesini sağlıyor.□ Elif SEZER





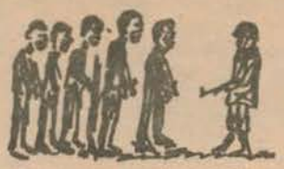
hişt
e.e. cummings
Türkçesi: Tuğrul Asi Galkar
Şiir, 64 sayfa
I. Baskı, Duvar Yayınları

İleri kapitalist ülkelerde, egemen ideoloji ve egemen kültür, tek tek bireyleri kendi amacına göre güdümleyen, yönlendiren, yaşamın kendisine sunulduğu biçimde sürdürülmesini sağlayan bir niteliğe sahiptir. Bu sahiplik, zorunlu olarak, karşıtını da beraberinde taşır kuşkusuz ve egemen kültüre karşı, karşı-kültürler, egemen ideolojiye karşı, karşı-ideolojiler ortaya çıkar. Bunların bir kısmı sistematize, yani organik, bir kısmı ise spontane, yani kendiliğinden gösterir. *e.e. cummings şiiri* kabaca sınıfladığımız bu yapılanmada, spontane olanın içinde, yani kendiliğinden gelişen protest/başkaldıran yapıda yer almaktadır. Şiiri yaratan özne, bir yandan toplumsaldaki her şeyin yalnızca değişim değerleriyle belirlendiği ve eşitlendirildiği ortamda yalnızlaşmakta ve şeyleşmekte, öte yandan verili seçeneklerin bu duruma ilişkin çözümsüzlüğünü algılamakta ve toplumsal ortama yönelik değiştirilmci ve dönüştürücü bir etkinlik gösterilmesine olanak bırakılmadığını düşünerek, yetisinin alanını farklı bir alana, şiir diline kaydırmaktadır.

e.e.cummings şiirinde, konu olarak bir yenilik yoktur. Ama, söylem oldukça farklılık göstermektedir. Dil ve dil kurallarıyla olabildiğince oynar. Majiskül ve miniskül yani büyük ve küçük harf kullanımı gibi, o güne değin şiir kurgusunda denenmemişi dener. Örneğin, ingilizcede birinci tekil kişi "I" harfiyle gösterilir; cummings ise söyleyişi aynı olan "i" harfini kullanır. Bu yöntemle, ben'in yani birey'in küçültüldüğünü, yok edilmeye çalışıldığını imlemeyi amaçlar. Bu amaç, şiirine konu olan anlamın verili anlayışın yıkımını öngörür. Yaşadığı toplumdaki hemen her şeye karşıdır: evlilik kurumuna, dine yani hıristiyanlığa, felsefeye, savaşa, geleneksel ve göreneksel tüm değerlere. Bütün bunlar, cummings şiirselinin acımasız alay ve yergisinden kurtulamaz, hepsini yerden yere vurur.

hişt'te, "Şirin Eskipüsküı Fasafisolarım" ile "Platon Dedi" isimli şiirler, savaş karşıtı şiirlerinin başarılı iki örneğidir. *Şirin Eskipüsküı Fasafisolarım*'da savaşmakta olan bireyin, sıradan insanın duygulanımları ve düşünceleri dile getirilir. Savaş, sıradan insan için, yaşamın anlamının *zorla* yitirilmesi, yok edilmesidir, yani anlamsızlaştırılmasıdır kişinin yaşamı pahasına. Bu nedenle, şiirde *etcetera* yani *vesaire, vuzuur, falan filan* sözcüğünü *anahtar sözcük* olarak kullanmıştır. Sıra ile, olay başkişisinin Lucy halası savaşı, niçin savaştıklarını *ballandıra ballandıra* anlatmakta; kızkardeşi İsabel savaşanlar için *hiçbir şeye yaramayacağına inandığı* giyecekler örmekte; annesi *hiç yüzünden* ya da *mok yoluna kalıramanca* ölmesini istemekte; babası hiçbir kahramanlık gösteremeyen oğlunun aynı rütbede kalışını *ıkına sıkına* söylemekte; olay başkişisi ise o sırada sevgilisini düşlemektedir. *Platon Dedi* şiirinde, başkına uğrayan amerikalı askerlerin kafalarının ortasına düşen bomba parçacıklarının amerikadan japonlara başka amaçlarla verildiği belirtilmekte; bu arada çeşitli düşünür ve peygamberlerin ölümün kaçınılmazlığını, yazgıcılığı ileri süren düşünceleri alaya alınmaktadır.

e.e.cummings hişt isimli kitabıyla, ülkemizde az bilinen protest şiirin örneklerini veriyor, küçük oylumlu kitabıyla. □ Oğuz YAŞAR



GÜNEY AFRİKA'DA 16 YAŞIN ALTINDA 3 BİNDEN FAZLA TUTUKLU VAR

Güney Afrika'da olağanüstü durum ilanından bu yana 14 bin siyahın tutuklandığı ve bunların 3 bin kadarının 16 yaşın altında siyah gençlerden oluştuğu bildirildi. Özellikle gençliği yıldırmak için işkencelerin en ağırını genç siyahlara uygulayan ırkçı yönetimin bu eylemleri hakkında Güney Afrika'da bir üniversite, yaptığı incelemede en ağır işkenceye gençlerin tabi tutulduğunu doğrulamıştı. Irkçı yönetimin polis ve askerlerinin 12 yaşın altındaki siyah çocuklara bile elektrik vererek işkence yaptığı da bildirilmektedir. Güney Afrika'da siyah çocukların gittiği okulların da askeri denetim altında tutulduğu, dersler görülürken, sınıfların içinde polislerin beklediği ve siyah öğrencilerin tuvalete gitmelerine bile izin verilmediği kaydediliyor. Güney Afrika ırkçı rejiminin genç kız öğrencilere de çok aşağılayıcı davrandığı ve aylık hastalıkları olduğunu polise kanıtlamadan, tuvalete gitmelerine izin verilmediği de belirtilmektedir.□

KIBRIS'TA "GENÇLİK MERKEZİ" KURULDU

KKTC'de "Gençlik Merkezi" adlı yeni bir gençlik örgütü kuruldu. "Gençlik Merkezi" adına yayınlanan bildiride, derneğin geniş kapsamlı bir çalışma alanı olacağı kaydedilerek amaçları arasında KKTC gençliğinin ekonomik, sosyal ve akademik gereksinimlerini gözönünde bulundurarak gençliğin kültürel gelişimini sağlıklı temele oturtmak için eğitim, spor, kültürel etkinlikler gibi konularda araştırma ve etkinlik yapacağı kaydedildi.

Gençlik Merkezi'nin lokalinin önümüzdeki günlerde başkent Lefkoşa'da açılacağı da bildiriliyor.□



İŞÇİ PARTİLİ GENÇLER 18 EKİM'DE GÖSTERİ YAPACAK

İngiltere'de İşçi Partisi'nin gençlik kolu, 18 Ekim'de Thatcher yönetimine karşı kitlesel bir gösteri yapacak. İngiltere'nin bazı bölgelerinde işsizliğin gençler arasında % 80'lere dek varması, eroin ve diğer uyuşturucuların kullanımında görülen büyük artış nedeniyle erken seçim istemiyle yapılacak gösteri için daha şimdiden hazırlıklara başlanmış bulunuyor.□

DOST KİTABEVİ YAYINLARI



Merkez: Konur Sokak No: 4 Kızılay-ANKARA Tel: 188327
Şube: Zafer Çarşısı No: 13 Yenişehir-ANKARA Tel: 311281

"Dünyanın tüm WPC barış güçleri birleşmeli..."

Dünyadaki barış hareketlerinin uluslararası merkezi örgütü niteliğindeki Dünya Barış Konseyi (WPC) Genel Sekreteri Johannes Pakaslahti, konseyin diğer barış örgütleriyle karşılaştırıldığında çok özgün bir niteliği olduğunu söylüyor. "Çünkü," diyor Pakaslahti, "Dünya Barış Konseyi, dünyanın her yanından barış güçlerini birleştiren bir platform işlevi görüyor. Sosyalist ülkelerin, Üçüncü Dünya'nın, Batı ülkelerinin barış örgütlerinin tümü için birleştirici bir rol oynuyor. Zaten ortak amaca ulaşılması için dünyanın tüm barış güçleri birleşmelidir."

Finlandiyalı bir gazeteci olan Johannes Pakaslahti, 1970 yıllarından beri çalışmalarına etkin biçimde katıldığı Dünya Barış Konseyi Genel Sekreterliği'ne geçtiğimiz Nisan ayında seçildi. 41 yaşındaki Pakaslahti, geçmişi sorulduğunda, gençlik yıllarından başlayarak çevresinde, dünyada gelişen olayları izlediğini ve bu izleme sürecinin kendisine barış mücadelesinin önemini öğrettiğini söylüyor. "1960'larda Vietnam'la dayanışma hareketi içinde yeraldım ve emperyalizmin, bir Üçüncü Dünya ülkesindeki bağımsızlık ve barış mücadelesinin önüne ne büyük engeller çıkardığını gördüm" diye ekliyor.

1986 Dünya Barış Yılı'nda Konseyin gerçekleştirmeye çalıştığı temel hedef ve günümüz barış mücadelesinin gündemi konusundaki görüşlerini de şöyle dile getiriyor Genel Sekreter.

"Ülkeleri ortak barış istemlerinde buluşturmaya çalışıyoruz. Örneğin, nükleer denemelerin yasaklanması böyle bir istem. Sovyetler Birliği'nin moratoryum önerisini bir kez daha uzatması da gösteriyor ki, bu ülke dünya barış hareketi'nin istemlerini ve yeryüzünün barışçı çıkarlarını, büyük bir dikkatle gözlüyor, gözetiyor. Ama ne yazık ki, ABD moratoryum sürecini engellemekten başka bir çaba göstermiyor. Belki de, son derece tehlikeli bir şeyi, dünya barış hareketinin bu moratoryum önerisini rafa kaldırmasını bekliyorlar. Ama ABD'nin tüm olumsuz yanıtlarına karşın, öneriyi temel bir istem olarak desteklemeyi sürdüreceğiz.

Barış hareketinin kendine özgü bazı amaçları var. Ancak bunlar dışında, bu hareket ve bu konsey, insanlığın geleceği için yeni perspektiflerin çizildiği bir tartışma forumu görevini de görmeli. Bu çerçevede, ele alınması gereken konuların başında Mikhail Garbaçov'un 2000 yılında dünyanın nükleer silahlardan tümüyle arındırılması yolunda, 15 Ocak 1986'da yaptığı öneri geliyor. Bu somut ve ilerici bir silahsızlanma çabasıdır. Daha iyi, daha güvenli bir gelecek için perspektif kazandırmaktadır bize."

"Barış umutlarının gerçeklik olması için" çalışacağına söz vererek Genel Sekreterlik görevini üstlenen Pakaslahti, yukarıdaki sözlerini daha iyi "somutlayan bir anısını" da şöyle anlatıyor.

"Bir gün, yaşamının otuz yılını barış mücadelesine adamış bir Finlandiyalı işçi ile konuştuk. Bana Garbaçov-2000 planının kendisinin de gelecek için planladığı bir şey olduğunu söyledi. Çünkü, dedi, 2000 yılında artık emekli olacağım ve emeklilik günlerimi nükleer silahları olmayan bir dünyada geçirmek istiyorum."

* Pakaslahti'nin görüşleri WPC yayın organı "Peace Courrier"in sorularına verdiği yanıtlardan aktarılmıştır.

KUZEY KIBRIS'TA BARIŞ HAFTASI KUTLANDI

Kıbrıs'ın kuzeyinde 28 Ağustos - 6 Eylül tarihleri arasında "Barış Haftası kutlandı.

Kıbrıs Türk Barış Derneği tarafından 1 Eylül Dünya Barış Günü nedeniyle düzenlenen "Barış Haftası" çerçevesinde 1 Eylül günü başkent Lefkoşa'da demokratik kitle örgütü temsilcilerinin, bazı siyasi parti liderlerinin, sendika liderlerinin ve dernek üyelerinin katılımıyla temsili bir barış yürüyüşü düzenlendi. 2 Eylül akşamı, dernek başkanı Zeki Erkut'un konuşmacı olarak katıldığı "1 Eylül'ün Anlam ve Önemi" konulu bir konferans düzenlendi. 4 Eylül akşamı, İkinci Dünya Savaşı'nın yıkımları, faşizme karşı direnenlerin barış konusunda düşünceleri, sanatçılar ve barış, ile UNESCO'nun çalışmaları konulu Sovyet yapımı bi dizi belgesel film gösterilirken, 5 Eylül günü de "Barış Afiş ve Karikatür Sergisi" açıldı. Kıbrıs Türk Karikatüristler Derneği'yle Barış Derneği'nin ortaklaşa düzenlediği açık-hava sergisinde yerel karikatüristlerin yanısıra dünyanın çeşitli ülkelerinden karikatürist ve sanatçıların karikatürleriyle afişlerine yer verildi. Aynı akşam düzenlenen "Barış Gecesi"nde çeşitli kültür-sanat dernekleriyle sanatçılar, izleyicilere şiir, ve müzik dinletisi ile folklör gösterileri sundular. Gecede, "Silahsız Bir Dünya" konulu Barış Derneği'nin açtığı yarışmada ödül alanlara ödülleri dağıtıldı. Gecede bir konuşma yapan Kıbrıs Türk Barış Derneği Başkanı Zeki Erkut, şöyle dedi.

"İnsanlığın önünde şu seçenek durmaktadır: Biz silahlanmayı durdurmalıyız ve silahsızlanmaya gitmeliyiz. Aksi takdirde yokolma tehlikesi karşımızdadır. Bu görüş, sorumlu ve yapıcı bir saptamadır. Her sağduyu sahibi insanın onaylayacağı bir saptamadır.. Günümüzde savaş ve barış sorunu herkesi ilgilendirmektedir. Biz Kıbrıs'ta yaşayan insanlar savaşın acılarını ve yıkımlarını çok iyi bilmekte ve barışı özlemekteyiz. Özlediğimiz barış adil ve kalıcı bir barıştır. Bunun için mücadele etmekten daha onurlu bir görev yoktur.. Dünya barışçı güçlerinin barış ve güvenliği sağlamak yolundaki yapıcı önerilerini daha güçlü ve daha yığınsal eylemlerle desteklemeliyiz. Savaşa karşı barış yolunu aydınlatan bu öneriler elle tutulur önerilerdir. Kıbrıs'ta iki toplum arasında karşılıklı güven korulabilir. Soruna adil, kalıcı, yaşayabilir ve tarafların kabul edebileceği zeminde bir çözüm bulunabilir. Yeter ki biz barışseverler bu konuda en küçük bir yumuşaklık göstermeyelim. Bugün Kıbrıs'ta barışı sağlamak dünyamızda tüm insanlığı tehdit eden trajik sonu geciktirmek ve ortadan kaldırmak ellerimizdedir."

Bu arada, "Silahsız Bir Dünya" başlığı altında Barış Derneği'nin karikatür, afiş, grafik ve resim dallarında açtığı yarışmanın karikatür dalında ilk üç ödülü Türkiye'den karikatüristler tarafından kazanıldı. Buna göre "Silahsız Bir Dünya" karikatür yarışmasında birincilik ödülünü Adnan Taç, ikincilik ödülünü Nihat Atagöz ve Nizamettin Mollasalihoğlu, üçüncülük ödülünü de Fethi Develioğlu kazandı. KKTC'den Feyzi Derat ile Cemal Tunceri de mansiyon ödülü kazandılar Seçiciler kurulu grafik dalında ödüle değer yapıt bulamadığını açıklarken, afiş dalında Ayşe Rahvancıoğlu teşvik ödülü, resim dalında Hüseyin Özinal başarı ödülü kazandılar.

YARIN YAYINLARI





Çağdaş Sömürgecilik ve Emperyalist Yayılma Örneği
GÜNEY AFRİKA CUMHURİYETİ
Gürhan Uçkan

Güney Afrika Cumhuriyeti'nin kara halkının on yıllar boyu süren savaşımının kökenleri, bu savaşımın bugün ulaştığı aşamanın özellikleri ve yakın gelecekteki görünümü, yaşadığı çağın sorumluluğunu duyan herkesin ilgi merkezindedir. Kara bir halk: On binlercesi ırkçılığın vahşet politikası ile yokedilmiş, topyekün acımasız bir soykırımla karşı karşıya. Denebilir ki Güney Afrika'nın kara halkı bu tehlikeye karşı dişiyle, tırnağıyla, yüreğiyle, hiç kuşkusuz yalnızca bunlarla savaşıyor. Çağımızın en gözüdönmüş güçlerine karşı çıkan bir halkın dayanışma savaşımı üstüne aradığınız tüm ayrıntıları bu kitapta bulacağınıza inanıyoruz.
255 sayfa, 1250 lira, fotoğraflı ek forma

YOLCULUK
Şükrü Erbaş
Şiir

"Divan şiiri sever mi, oturup Beethoven dinler mi bilmem, ama Şükrü Erbaş neyin şiir olduğunu neyin olmadığını bilecek kadar yakın şiire. Belki onun, şiirini beslediği daha başka, hiç bilmediğimiz kaynaklar vardır. Erbaş, bir kere şiir kuracağım diye yarı anlaşılır yarı anlaşılmaz düşlerin arkasına sığınmıyor. Şiirsel bir derinlik içinde, açık açık söylüyor sözünü."

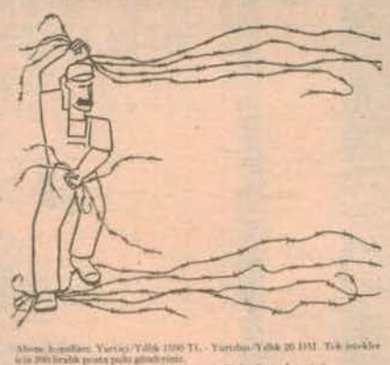
350 lira. Afşar Timuçin

YAYINCILIĞIN GENÇ ADI

Tek isteklerde adeti kadar posta pulu gönderiniz. 3000 lirayı aşan toplu istekler, yüzde 20 indirimli ve ödemeli gönderilir. Cumhuriyet Kitap Kulübü ve Yarın Abone Kulübü üyeleri, kulüplerinden edinebilirler. Yazışma adresi: Asmalı Çeşme Sok. 14/2 Binbirdirek-İstanbul

GÜN

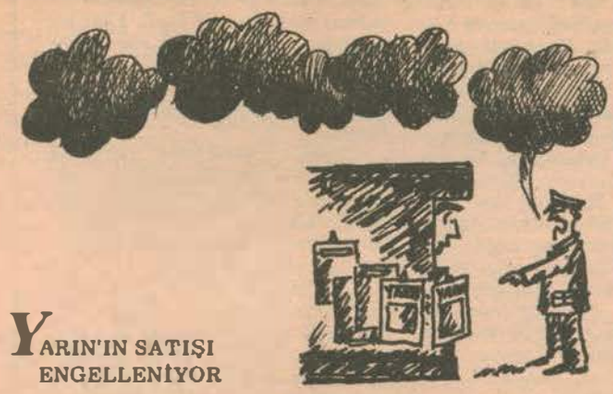
Siyasi Haber ve Yorum Dergisi



GÜN'ü okuyor musunuz?

GÜN işçilerin, emekçilerin dergisi.
Ülkemizin özgür ve aydınlık günleri, kalıcı ve gelişkin bir demokrasi için GÜN'ü okuyalım, okutalım.
Bir ayın iç ve dış politika yorumlarını, sendikal hareketteki gelişmeler üstüne değerlendirmeleri, fabrikalardan, işyerlerinden haberleri GÜN'de izleyebilirsiniz.
28 Eylül ara seçimlerinde demokrasi güçlerinin birliğini güçlendirmek ve "ANAP"a hayır!" demek için, işkenceye son verilmesi, cezaevi koşullarının iyileştirilmesi, antidemokratik uygulamaların durdurulması için GÜN'e omuz verelim.
İşçi sınıfımızın ve emekçi halk yığınlarının gözü, kulağı, sesi, soluğu olan GÜN'ü çevremizde yaygınlaştıralım.

GÜN'ü okuyalım.



YARIN'IN SATIŞI ENGELLENİYOR

Yayın ve dağıtımını basım-dağıtım tekelleri dışında kalarak kendi olanaklarıyla gerçekleştiren dergimiz çıkışından bugüne dağıtım tekellerinin engellemeleriyle karşılaşmıştır. Dağıtım zorlukları nedeniyle bir yandan dergimizi Türkiye'nin birçok ilinde satış olanağı bulamazken özellikle büyük kentlerimizdeki bazı bayiler, Gameda ve Hür-Dağıtımla olan anlaşmaları nedeniyle dergimizi satamayacaklarını belirtiyorlar. Bayiler satmama gerekçesi olarak adı geçen şirketlerle abonelik anlaşmaları olduğunu, bu nedenle diğer dağıtım şirketlerinin (Örneğin Etkin) dağıttığı dergileri satmaları halinde bayiliklerinin Gameda ve Hür-Dağıtım tarafından iptal edileceğini gösteriyorlar.

Bayiler üzerinde varolan bu yaptırımın yanında son zamanlarda yeni bir engellemeyle karşılaşılmıştır. Geçtiğimiz Eylül ayında Ankara Ulus semtinde dergimiz satışını yapan bir bayide (adı bizde saklı) yaşanan durum gerçekten düşündürücü. Derginin dağıtımından bir gün sonra dergiyi bayi vitrininde göremeyen dağıtımcı arkadaşa bayi sahibi adının açıklanmasını istemeyerek şu bilgileri verdi:

"Bana dergileri verdikten sonra ben de dergileri vitrine koydum. Ancak yaklaşık iki saat sonra dergileri vitrinde gören ve ANAP Belediye müfettişleri olduklarını söyleyen iki kişi dergileri vitrinden indirmem ve satmamam gerektiğini aksi halde başımın belaya gireceğini söylediler. Nedenini sorduğumda ise dergi kapağında büyük harflerle ANAP'A HAYIR yazısının yer aldığını ve dergi'nin ANAP aleyhinde propaganda yaptığı yanıtını verdiler."

Basın-yayın-dağıtım özgürlüğüne karşı indirilen darbelerin son halkalarından birini oluşturan bu olayı kınıyor ve füli baskılarla hiçbiryere varılamayacağını tekrar anımsatmak istiyoruz. Yaşanan bu son olay da göstermiştir ki ANAP Hükümeti ve onun yönetimindeki belediyeler partizanca baskı ve uygulamalarını gazete bayilerine kadar ulaştırmışlardır.



FOLKTUR

FOLKLOR ARAŞTIRMA TURİZM VE EĞİTİM DERNEĞİ : FOLKLOR

FOLKTUR ÜYE KAYILARI BAŞLADI

Folklor Araştırma Turizm ve Eğitim Derneği 1976 yılında kurulmuş olup, devingen halkbilim anlayışı ile Halk Oyunları, Halk Müziği (koro ve bağlama), Tiyatro, Halk El Sanatları, Araştırma-Eğitim kollarında çalışmalarını sürdürmektedir.

Kayıtlar 15 Eylül - 30 Ekim 1986 tarihleri arasında Cumartesi ve Pazar günleri saat 13.00-19.00, diğer günler 14.30 - 20.00 arasında yapılacaktır.

– YARIN Dergisi aboneclerine % 20 indirim yapılmaktadır.

BİLİM VE SANAT KİTAPLARI

12 Eylül'ün bir belgesi...

İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığı İddianamesinden:

"Tüzel kişiliğe sahip olan Türkiye Barış Komitesi'ne rengini ve hareketini veren şahıs ve kişilerdir. Barış Komitesi tüzel kişi olarak, boş bir kalıptır. Ona rengini, iradesini veren onu meydana getiren, üye ve yönetim kurulunda yeralan kişilerin hakim irade yekunudur"

TBD Davasında yargılanan GYK üyeleri:

Mahmut Dikerdem (Emekli Büyükelçi, TBD Başkanı), Reha İşvan (eğitimci) Orhan Apaydın (İstanbul Barosu Başkanı, Dünya Barolar Birliği Başkan Vekili), Erdal Atabek (Türk Tabibler Birliği Başkanı), Aykut Göker (TÜTED Genel Başkanı), Tahsin Usluoğlu (TÜM—Der Genel Sekreteri) Haluk Tosun (ODTÜ Elektrik Bölümü Başkanı), Şefik Asan (Maltepe Lisesi Müdürü), Aybars Ungan (EMO Başkanı), Ali Taygun (tiyatrocu), Uğur Kökden (mühendis), Metin Özek (Dünya Psikiyatri Birliği yöneticisi) Niya i Dalyancı (gazeteci), Ataol Behramoğlu (şair, yazar), Ali Sirmen (gazeteci) Gencay Şayan (siyaset bilimci), Ergun Elgin (mühendis), Orhan Taylan (ressam), Hüseyin Baş (gazeteci), Nedim Tahan (Milletvekili, Köy-Koop Genel Başkanı), Nurettin Yılmaz (Milletvekili) Semra Özdamar (sinema sanatçısı), Melih Tümer (İktisat Fakültesi Dekanı) Mustafa Gazalcı (Milletvekili), İsmail Hakkı Öztorun (Milletvekili), Kemal Anadol (Milletvekili, Gündoğan Görsev (yayıncı)

Parantez içlerinde TBD Davasının başladığı tarihteki meslek-görevler belirtilmiştir.



1. Cilt, Dünya Barış Yılı süresince, yayınevinden posta pulu karşılığında ya da doğrudan gelinerek 1000 liraya alınabilir.

TBD Davası, Sorgular Savunmalar Cilt 1, 554 sayfa, 2000 lira.

İstemeadresi, Asmalıçeşmesk. 14/2 Binbirdirek, İstanbul

YARIN 6. YIL ABONE KAMPANYASI BAŞLADI!

YARIN 6. Yıl Abone Kampanyası 1 Ekim - 1 Ocak tarihleri arasında gerçekleştiriliyor!

HEDEF ABONE SAYISINI İKİ KATINA ÇIKARMAK:

YARIN yayın yaşamının 6. yılında. Eylül 1981'de gençlerin dergisi olma savıyla yola çıkılmıştı. Adım adım ilerlendi bu yolda. Gündeme getirilen konularla, üretilen politikalarla, artan okuyucu sayısıyla, giderek de abone sayısıyla. 5 yıl sonra ulaşılan nokta, YARIN okuyucuları için hakedilmiş bir başarıdır Binlerce mektup geldi YARIN'a, binlerce konuk; bir yazıdan, izlenen genel politikaya dek eleştiriler ileten, arkadaşına abonelik armağan etmek isteyen, semtindeki gazete bayiinin YARIN satabileceğini bildiren. İşte YARIN bugünkü noktaya bu sevgiyle, bu dostlukla geldi.

Kuşkusuz ulaşılan noktayla yetinilmesi sözkonusu olamaz. YARIN bugünkünden kat kat geniş bir okuyucu kitlesine ulaşmalı. Basın ve yayın tekellerinin dışında kalmayı seçmiş bir dergi için bunun yolu, öncelikle abone sayısından geçiyor. Başka bir deyişle, YARIN için abonelerinin sayısı yaşamsal bir değer taşımakta.

Haydi, bir dostunuzu abone yapın, ABONE SAYIMIZI İKİ KATINA ÇIKARALIM!

YARIN'ı ulaşılamayan yeni yerlere, yeni okurlara ulaştırmak için bir kez daha GÖREV BAŞINA!

YARIN ABONE KULÜBÜ

YARIN Abone Kulübünün kurulmasından bu yana üç yıh aşkın bir zaman geçti. Amaç okuyucularla ve abonelerle daha üst boyutlarda bir birliktelik gerçekleştirmekti. Bu yönde önemli adımlar atıldı. Çabalarımız artarak devam ediyor.

YENİ BİR ETKİNLİK DAHA

Ülkemiz 1980'den bu yana giderek artan, geniş halk yığınlarını etkileyen, yaşamın tüm alanlarına yayılmış bir ekonomik bunalım yaşamaktadır. YARIN, Bütçelerimize küçük de olsa bir katkı ve bugünün ağır koşullarını hep birlikte dayanışma içinde göğüslemek için yeni bir etkinliğe başlıyor. Abonelerimiz, aşağıda isimleri bulunan kuruluşların hizmetlerinden indirimli olarak yararlanabilecekler. Bunun için YARIN Abone Kartı'nın gösterilmesi ya da fotokopisinin ilgili kuruluşa gönderilmesi yeterli olacaktır. (Bir fotografını gönderen abonelerimizin kartlarını adreslerine göndermeye başlıyoruz.)

- GÜN DERGİSİ Aboneliği (% 20 indirim)
  856. sk. 3/502 Konak / İZMİR
- DOĞUŞ KİTABEVİ (% 10 indirim)
  Konak / İ MİR
- SERGİ KİTABEVİ (% 10 - % 20 indirim)
  Konak / İZMİR
- GENÇLİK KİTABEVİ (% 10 indirim)
  İSTANBUL
- BİLİMSANAT KİTABEVİ (% 15 indirim)
  İSTANBUL
- ORTAKÖYSANAT MERKEZİ (%20 indirim)
  İSTANBUL
- EKİN SANAT KİTABEVİ (% 20 indirim)
  İSTANBUL
- DOSTLAR TİYATROSU
  İSTANBUL
- BİLİM VE SANAT DERGİSİ Aboneliği (% 20 indirim)
  Sümer Sk. 36/1 - A Kızılay / ANKARA
- FOTOGRAF DERGİSİ Aboneliği (% 20 İndirim)
  AFSAD, PK: 830 Kızılay / ANKARA
- AFSAD Fotograf Kursu (%20 indirim)
- EVRENSEL KİTABEVİ (% 10 indirim)
  Engürü Pasajı, 2. kat Bakanlıklar/ANKARA
- İLHAN İLHAN KİTABEVİ (% 10 indirim)
  Bayındır Sk. 23/6 Kızılay / ANKARA
- FOLKTUR (Üyelik, aidat, gece vb. etkinliklerde % 20 indirim)
  Necatibey Cad. Deniz İşhanı No: 58/11 ANKARA
- YÖNTEM Spor Giyim (%25 indirim)
  Sıhhiye Sağlık Sk. 26/A ANKARA
- PENEZ Antika - Gümüş (% 10 indirim)
  Tunalı Hilmi Cad. Kuğulu Pasajı (alt kat) No: 18/49 ANKARA
- GÜRÜN KİTABEVİ (% 20 indirim)
  Nalbantoğlu Mh. Kent İşhanı Z.Kat. Heykel /BURSA

Bu liste her ay genişleyecek. Etkinliği üç büyük ilin dışına yaymak için, tüm okurlarımızı dayanışmaya çağırıyoruz.



ÖNCEKİ SAYILAR

"...
Mektuba bir can daha çoğalıyoruz diye başlamıştım. Ağustos ayında bir çocuğumuz oluyor. Düşmana inat bir can daha geliyor. Yarın dergilerini bu canımıza bırakmak üzere arşiv yapacağım. Canım görsün ve anlasın vatanından çok uzaklarda niçin dünyaya geldiğini..."
Dostça selamlar.
Gülay Çakar, Stockholm / SWEDEN

80'li yılların gençliğine yönelik incelemelerde YARIN başvurulan ilk kaynak olacak bundan böyle. kitaplığınızda YARIN'larınız tam mı? Tam değilse, eksik sayılarınızı bildirin bize. Önceki sayılarımız hızla tükeniyor. (1, 3, 25 ve 48. sayılarımız tükendi.) Abone kampanyası boyunca abonelerimiz basılı fiyatlarından % 40, okuyucularımız % 25 indirimli olarak önceki sayıları edinebilirler.
Ayrıca önceki sayılarımızı, tümünü almak isteyen okuyucularımız için ciltlerine göre ayırarak hazırladık. Bu paketler içinde tükenen bazı sayılarımız ne yazık ki bulunmuyor. Tutarları ise şöyle:

1. cilt dergileri : 200 lira
2. cilt dergileri: 500 lira
3. cilt dergileri: 800 lira
4. cilt dergileri: 1000 lira
5. cilt dergileri: 1200 lira

CİLT VE CİLT KAPAKLARI

1. cilt: TÜKENDİ (İçindeki sayıların bir kısmı tükendiği için yeniden hazırlıyamıyoruz.)
2. cilt: 3.500 lira
3. cilt: TÜKENDİ (İçindeki sayıların bir kısmı tükendiği için yeniden hazırlayamıyoruz)
4. cilt: 3.500 lira
5. cilt: 3.500 lira
5. cilt kapağı: 1.500 lira

ALTINCI YIL AFİŞ ve KARTLARI

Afişler: 300 lira
Abonelerimize: 200 lira
Kartlar: 100 lira
Abonelerimize: 70 lira

YARIN KASETLERİ

Okuyucularımıza : 1200 lira
Abonelerimize: 1000 lira
Takım isteklerinde ayrıca % 10 indirim yapılacaktır.
Kasetler:

1- Victor Jara (Şili)
2- Quilapayun (Şili)
3- Atahualpa Yupanqui (Arjantin)
4- Inti-Illimani (Şili)
5- Poul Robeson (Amerika)
6- Pete Seeger (Amerika)
7- Isabel Parra (Şili)
8- Woody Guthrie (ABD)
9- Victor Jara (2)
10- Daniel Viglietti (Uruguay)
11- Amerikan İşçi Baladları

YARIN ANAHTARLIKLARI

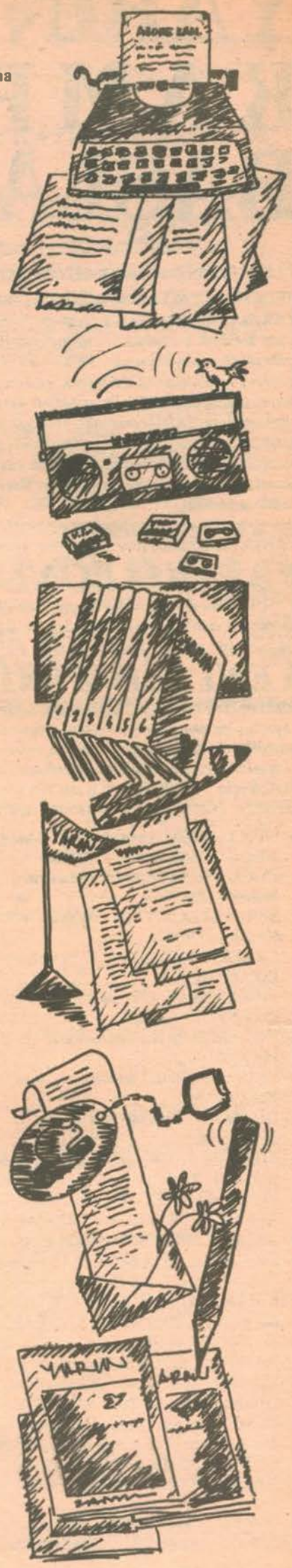
Tutarı, 400 lira
Abonelerimize: 300 lira

KİTAP KULÜBÜ

Abonelerimiz aşağıda isimleri bulunan yayınevlerinin kitaplarını indirimli olarak edinebilirler. Ayrıntılı bilgi isteyen abonelerimiz bize bildirdiklerinde kitap katoloğu adreslerine postalanacaktır.

1- Yarın Yayınları (% 25 indirim)
2- Bilim ve Sanat Kitapları (% 20 indirim)
3- Sol Yayınları (% 20 indirim)
4- Onur Yayınları (% 20 indirim)
5- Sosyal Yayınlar (% 10 indirim)
6- Kuzey Yayınları (% 20 indirim)
7- De Yayınevi (% 20 indirim)
8- Hil Yayınları (% 20 indirim)
9- Kalem Yayınları (% 20 indirim)
10- Dayanışma Yayınları (% 20 indirim)
11- Söylem Yayınları (% 20 indirim)
12- Yurt Yayınları (% 20 indirim)
13- Teori Yayınları (% 20 indirim)
14- Maya Yayınları (% 20 indirim)
15- Ayko Yayınları (% 20 indirim)
16- Yazko (% 20 indirim)
17- Havass Yayınları (% 20 indirim)
18- Birey ve Toplum Yayınları (% 20 indirim)
19- Gündem Yayınları (% 20 indirim)
20- Değişim Yayınları (% 20 indirim)
21- 4 Eylül Yayınları (% 20 indirim)
22- Kerem Yayınları (% 20 indirim)
23- Hacan Yayınları (% 20 indirim)
24- Mayıs Yayınları (% 20 indirim)

– Yurt içi isteklerde posta giderleri Yarın Abone Kulübü tarafından karşılanıyor, Posta ücretlerinin çok yüksek olması nedeniyle, yurtiçi ödemeli ve tüm yurtdışı isteklerde, bu giderleri karşılama olanağımız bulunmuyor. Bu tür isteklerde posta giderleri istek tutarına eklenmektedir.
– Tüm isteklerinizi YARIN Abone Kulübü, PK. 723 Kızılay/Ankara adresine bildirmenizi; tutarlarını "164860" nolu posta çeki hesabımıza yatırmanızı ya da posta pulu olarak göndermenizi bekliyoruz.

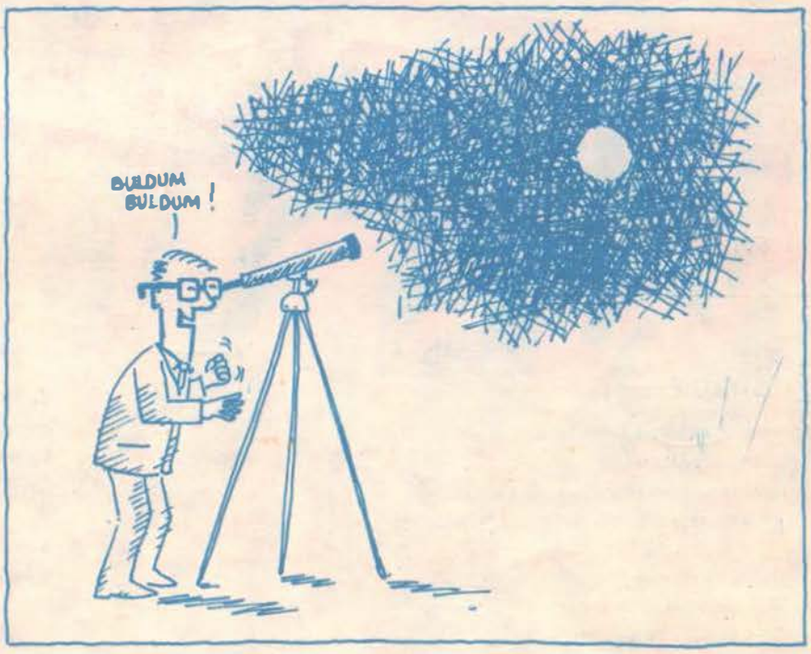


çizgilerle / murat özmenek











Florentin Prunier Baladı



Yirmigün direndi, yirmi uzun gün,
Annesi yanıbaşındaydı onun.
Direndi Florentin Prunier, çünkü,
Ölmesini istemiyordu annesi.
Yaralandığını öğrenir öğrenmez,
Varıp geldi köhne taşranın derinliklerinden.
Uçsuz bucaksız ordunun çamurda kaynaştığı,
Gürleyip duran ülkenin içinden geçti.
Gergin başörtüsünün altında yüzü sert,
Ne bir şeyden korkuyor, ne de kimseden.
Bir sepet taşıyor on iki elmayla,
Ve taze tereyağı küçük bir çömlekte.

Bütün günoturup duruyor,
Florentin'in ölüp durduğu yatağın yanında.
Ateşin yakıldığı saatte gelip kalıyor,
Florentin'in sayıkladığı zamana kadar.
Biraz dışarı çıkıyor, "Çıkınız!" denildiğinde,
Zavallı göğsündeki yarayı temizleyecekleri zaman.
Kalması gerekseydi, orda kalırdı:
Oğlunun yarasını görecek kadındı.
Çığlıkları işitmesi gerekli değil miydi,
Ayakkaplarıyla sular içinde beklerken?
Bir bekçi köpeği gibi yatağın yanında,
Ne yediğini, ne de içtiğini görüyorlar.
Bilmiyor yemeyi içmeyi artık Florentin de:
Tereyağı sarardı gitti küçük çömleğinde.

Ağaç kökleri gibi eğri büğrü elleri,
Sımsıkı sarıyor oğlunun çelimsiz elini
İnatla seyrediyorterlerin, damar,
Damar akıp gittiği beyaz yüzünü.
Boynunu görüyor, kirişler gibi gergin,
Solurken ıslak bir ses çıkaran.
Görüyor bütün bunları; ateşli, kuru ve sert,
Bir çakmaktaşı kırığı gibi gözleriyle.
Bakıyor ve asla sızlanmıyor:
Bu, anne olmasının tavrı böyle.
"İşte bütün gücünü tüketen öksürük" diyor,
"Farkındayım, biliyorsun!" diyor annesi.
"Bana öyle geliyor ki yakında öleceın."
Fakat annesi: "Hayır, istemiyorum oğlum!"

Yirmi gün direndi, yirmi uzun gün,
Annesi yanıbaşındaydı onun,
Denizde yüzen eski bir yüzücü gibi,
Tutarak güçsüz çocuğunu üstünde suyun
Oysa bir sabah, nerede geçirdiği bilinmeyen,
Yirmi gecede çok yorgun düştüğünden,
Bıraktı başını biraz dinlensin diye,
Uyuyuverdi bir an için;
Ve Florentin Prunier hemen canını verdi,
Hiç ses çıkarmadan, annesini uyandırmamak için.

Georges Duhamel,
Elegies (Ağıt-şürler) 1920
Çeviren: Şerif Gönültaş.

HEINRICH HEINE

Vasiyetname

Hemen vasiyetnamemi yapıyorum,
Yaklaştı neredeyse sonum.
Ancak nasıl olup şimdiye değin kalbimin
Üzüntü ve sıkıntıdan durmadığına şaşıyorum.

Tüm kadınların yüzakı ve onuru,
Luise! Bırakıyorum sana
Oniki eski gömleği ve yüz pireyi
Ve üçyüz bin kere sövmeyi.

Bana güzel öğütler veren, ve
Kendisi birşey yapmıyan sevgili dostum,
Şimdi söylüyorum son istemimi sana:
Al bir inek ve danalar üret.

Kime vereyim dinimi,
İnançlarımı Tanrıya, Kutsal Ruha ve Oğluna?
Çin Kayzerliği ve Posen Hahamlığı için
Kura çekmek zorunda kalacaksınız.

Almanyanın özgürlük ve eşitlik düşü,
En iyi türünden sabun köpüğü,
Veriyorum dangalaklar ülkesinin sansürcüsüne;
Besleyici Pumpernickel'dir* elbette.

Gerçekten henüz yapmadım,
Anayurdum kurtuluş planı yanında,
Yaltaklanmalara karşı reçete,
Böylesi bir kahramanlığı Bad Eyalet Meclisine bırakıyorum.

Ve bir uyku takkesi tebeşir beyazı,
Bugünlerde yürekli konuşmalar yapan yeğenime kalsın,
Yasal hakları üzerine koyduların,
Gerçek bir Romalı gibi şimdi susar o.

Ve bırakıyorum, töre
Ve inanç dağıtıcısına Stuttegard'ın,
Bir çift tabanca (doldurulmamış henüz),
Korkutur kolayına bunlarla karısını.

Tam benzeri bir resmini kıçının
Bırakıyorum Schwabich okuluna; biliyorum,
Tersini görmekten mutlu olacaklardır,
Görmek istemediklerinden yüzümü.

Bırakıyorum oniki küp müshil suyu,
Getirsin diye ilhanı perilerini,
Kabızlık çekip de yıllar yılı,
Sevgi, inanç ve umutla avutanlara kendilerini.

Ve son bir istemim:
Kimse almak istemediğinde,
Kalsın tüm önerilerim
Roma - Katolik kilisesine.

Pumpernickel: Almanya'da, çavdar unundan yapılan, ve genellikle hastalara yedirilen, tatsız tuzsuz bir ekmek türü (s.t.)

Türkçesi: SEROL TEBER